

**GRUPA KAPITAŁOWA
POWSZECHNEGO ZAKŁADU UBEZPIECZEŃ
SPÓŁKI AKCYJNEJ**

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE
ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA
31 GRUDNIA 2013 ROKU
ZGODNE Z MIĘDZYNARODOWYMI STANDARDAMI
SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ
WRAZ Z OPINIĄ NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA**

SPIS TREŚCI

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	4
SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	6
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW.....	7
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W SKONSOLIDOWANYM KAPITALE WŁASNYM	8
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	10
INFORMACJE DODATKOWE I NOTY OBJAŚNIAJĄCE.....	12
1. Wstęp.....	12
2. Skład Grupy PZU	13
3. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości	18
4. Kluczowe szacunki i oceny	45
5. Sprawozdawczość dotycząca segmentów	51
6. Zarządzanie ryzykiem.....	59
7. Wartość godziwa	85
8. Zarządzanie kapitałem własnym.....	91
9. Wartości niematerialne.....	93
10. Wartość firmy.....	95
11. Rzeczowe aktywa trwałe	97
12. Nieruchomości inwestycyjne	99
13. Jednostki wyceniane metodą praw własności	100
14. Aktywa finansowe.....	101
15. Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	117
16. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych.....	119
17. Utrata wartości aktywów finansowych i należności	121
18. Szacowane regresy i odzyski.....	125
19. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	126
20. Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego.....	128
21. Odroczone koszty akwizycji	128
22. Inne aktywa.....	128
23. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych.....	129
24. Aktywa przeznaczone do sprzedaży	129
25. Wyemitowany kapitał podstawowy oraz inne kapitały przypadające udziałowcom jednostki dominującej ..	130
26. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe.....	132
27. Kontrakty inwestycyjne	133
28. Rezerwy na świadczenia pracownicze	134
29. Inne rezerwy.....	136
30. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.....	138
31. Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	140
32. Inne zobowiązania	140
33. Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	141

34. Przychody z tytułu prowizji i opłat	142
35. Przychody netto z inwestycji	143
36. Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	144
37. Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej.....	144
38. Pozostałe przychody operacyjne.....	145
39. Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	145
40. Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych	149
41. Koszty akwizycji.....	150
42. Koszty administracyjne.....	150
43. Koszty pracownicze.....	150
44. Pozostałe koszty operacyjne	151
45. Koszty finansowe.....	151
46. Różnice kursowe.....	152
47. Podatek dochodowy	152
48. Podatek dochodowy w innych całkowitych dochodach.....	153
49. Przychody pochodzące z wymiany towarów i usług	153
50. Aktywa stanowiące zabezpieczenie należności, zobowiązań oraz zobowiązań warunkowych	153
51. Aktywa i zobowiązania warunkowe.....	154
52. Sprawy sporne	154
53. Transakcje z podmiotami powiązanymi	162
54. Zatrudnienie.....	167
55. Pozostałe informacje.....	167

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

Aktywa	Nota	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Wartości niematerialne	9	308 726	183 238
Wartość firmy	10	8 519	8 474
Rzeczowe aktywa trwałe	11	927 281	992 317
Nieruchomości inwestycyjne	12	1 474 770	564 404
Jednostki wyceniane metodą praw własności	13	48 595	-
Aktywa finansowe			
Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	14.1	18 859 902	21 117 559
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	14.2	1 922 173	3 924 501
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy	14.3	19 790 102	15 628 401
Pożyczki	14.4	14 116 537	9 752 615
Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	15	2 664 986	1 835 793
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	16	526 605	749 334
Szacowane regresy i odzyski	18	129 950	121 632
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	19	16 949	13 963
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	20	34 895	80 646
Odroczone koszty akwizycji	21	609 819	574 489
Inne aktywa	22	195 449	178 646
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	23	548 266	136 586
Aktywa związane z działalnością kontynuowaną		62 183 524	55 862 598
Aktywa przeznaczone do sprzedaży	24	178 897	46 962
Aktywa, razem		62 362 421	55 909 560

Warszawa, dnia 11 marca 2014 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ (KONTYNUACJA)

Kapitały i zobowiązania	Nota	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Kapitały			
Wyemitowany kapitał podstawowy oraz inne kapitały przypadające udziałowcom jednostki dominującej			
Kapitał podstawowy	25.1	86 352	86 352
Pozostałe kapitały		9 061 508	9 105 450
Kapitał zapasowy		8 855 999	8 780 212
Kapitał z aktualizacji wyceny	25.2	242 344	363 242
Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych		902	-
Różnice kursowe z przeliczenia	25.3	(37 737)	(38 004)
Niepodzielony wynik		3 963 586	4 998 329
Zysk (strata) z lat ubiegłych		2 396 978	1 743 148
Zysk (strata) netto		3 293 654	3 255 181
Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego		(1 727 046)	-
Udziały niekontrolujące		16 341	79 138
Kapitały, razem		13 127 787	14 269 269
Zobowiązania			
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	26		
Rezerwa składek i rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego		4 540 011	4 537 167
Rezerwa ubezpieczeń na życie		16 048 191	15 675 243
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia		6 586 781	5 878 445
Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent		5 761 332	5 660 281
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych		2 893	4 227
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe		477 987	531 617
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający		3 907 221	3 113 798
Kontrakty inwestycyjne	27		
- o gwarantowanych i ustalonych warunkach		1 250 492	1 297 224
- na rachunek i ryzyko klienta		870 545	1 001 923
Rezerwy na świadczenia pracownicze	28	123 380	107 307
Inne rezerwy	29	192 906	267 456
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	30	255 399	357 557
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	31	53 372	21 658
Instrumenty pochodne		237 749	129 921
Inne zobowiązania	32	8 926 375	3 056 467
Zobowiązania związane z działalnością kontynuowaną		49 234 634	41 640 291
Zobowiązania, razem		49 234 634	41 640 291
Kapitały i zobowiązania, razem		62 362 421	55 909 560

Warszawa, dnia 11 marca 2014 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SKONSOLIDOWANY RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

Skonsolidowany rachunek zysków i strat	Nota	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	33	16 480 003	16 243 131
Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto		(257 037)	(237 276)
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto		16 222 966	16 005 855
Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto		25 803	(615)
Składki zarobione netto		16 248 769	16 005 240
Przychody z tytułu prowizji i opłat	34	319 962	237 102
Przychody netto z inwestycji	35	1 844 932	2 047 054
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	36	25 045	521 268
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	37	618 091	1 136 407
Pozostałe przychody operacyjne	38	491 109	588 028
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	39	(11 195 277)	(12 371 298)
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych		34 053	152 567
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto		(11 161 224)	(12 218 731)
Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych	40	(77 715)	(176 780)
Koszty akwizycji	41	(2 015 938)	(2 000 351)
Koszty administracyjne	42	(1 406 480)	(1 440 301)
Pozostałe koszty operacyjne	44	(705 599)	(618 738)
Zysk (strata) z działalności operacyjnej		4 180 952	4 080 198
Koszty finansowe	45	(61 664)	(41 490)
Udział w zyskach (stratach) netto jednostek wycenianych metodą praw własności		1 404	-
Zysk (strata) brutto		4 120 692	4 038 708
Podatek dochodowy	47		
- część bieżąca		(885 776)	(568 541)
- część odroczone		60 197	(216 341)
Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej		3 295 113	3 253 826
Zysk (strata) netto, w tym:		3 295 113	3 253 826
- zysk (strata) przypisywany(a) właścicielom kapitału własnego jednostki dominującej		3 293 654	3 255 181
- zyski (straty) przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących		1 459	(1 355)
Zysk (strata) netto z działalności kontynuowanej		3 293 654	3 255 181
Zysk (strata) netto z działalności zaniechanej		-	-
Podstawowa i rozwodniona średnia ważona liczba akcji zwykłych		86 352 300	86 352 300
Podstawowy i rozwodniony zysk (strata) z działalności kontynuowanej na jedną akcję zwykłą (w złotych)		38,14	37,70
Podstawowy i rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w złotych)		38,14	37,70

Warszawa, dnia 11 marca 2014 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

Skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów	Nota	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Zysk (strata) netto		3 295 113	3 253 826
Inne całkowite dochody	48	(104 510)	88 660
Podlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat		(104 510)	88 660
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży		(120 129)	77 654
Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych		902	-
Różnice kursowe z przeliczenia		292	(5 751)
Inne całkowite dochody jednostek wycenianych MPW		(20)	-
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych		14 445	16 757
Niepodlegające późniejszemu przeniesieniu do rachunku zysków i strat		-	-
Dochody całkowite netto, razem		3 190 603	3 342 486
- dochody całkowite przypisywane właścicielom kapitału własnego jednostki dominującej		3 189 139	3 343 851
- dochody całkowite przypisywane właścicielom udziałów niekontrolujących		1 464	(1 365)

Warszawa, dnia 11 marca 2014 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W SKONSOLIDOWANYM KAPITALE WŁASNYM

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	Kapitały oraz rezerwy przypisywane właścicielom kapitału podstawowego jednostki dominującej								Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
	Pozostałe kapitały				Niepodzielony wynik						
	Kapitał podstawowy	Kapitał zapasowy	Kapitał z aktualizacji wyceny	Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk (strata) z lat ubiegłych	Zysk (strata) netto	Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)			
Nota	25.1		25.2		25.3						
Stan na dzień 1 stycznia 2013	86 352	8 780 212	363 242	-	(38 004)	4 998 329	-	-	14 190 131	79 138	14 269 269
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	(120 129)	-	-	-	-	-	(120 129)	-	(120 129)
Inne całkowite dochody jednostek wycenianych MPW	-	-	-	-	(20)	-	-	-	(20)	-	(20)
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	-	287	-	-	-	287	5	292
Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych	-	-	-	902	-	-	-	-	902	-	902
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	-	14 445	-	-	-	-	-	14 445	-	14 445
Inne całkowite dochody netto, razem	-	-	(105 684)	902	267	-	-	-	(104 515)	5	(104 510)
Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	-	3 293 654	-	3 293 654	1 459	3 295 113
Całkowite dochody razem	-	-	(105 684)	902	267	-	3 293 654	-	3 189 139	1 464	3 190 603
Pozostałe zmiany, w tym:	-	75 787	(15 214)	-	-	(2 601 351)	-	(1 727 046)	(4 267 824)	(64 261)	(4 332 085)
Podział wyniku finansowego	-	34 231	-	-	-	(2 599 579)	-	(1 727 046)	(4 292 394)	-	(4 292 394)
Dokapitalizowanie PZU Lietuva	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	30
Konsolidacja PZU Lietuva GD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	183	183
Skup akcji Armatury Kraków	-	24 568	-	-	-	-	-	-	24 568	(64 474)	(39 906)
Sprzedaż przeszacowanych nieruchomości	-	16 988	(15 214)	-	-	(1 772)	-	-	2	-	2
Stan na dzień 31 grudnia 2013	86 352	8 855 999	242 344	902	(37 737)	2 396 978	3 293 654	(1 727 046)	13 111 446	16 341	13 127 787

Warszawa, dnia 11 marca 2014 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W SKONSOLIDOWANYM KAPITALE WŁASNYM (KONTYNUACJA)

Sprawozdanie ze zmian w skonsolidowanym kapitale własnym	Kapitały oraz rezerwy przypisywane właścicielom kapitału podstawowego jednostki dominującej						Razem	Udziały niekontrolujące	Kapitał własny, razem
	Kapitał podsta- wowy	Kapitał zapasowy	Pozostałe kapitały		Niepodzielony wynik				
			Kapitał z aktuali- zacji wyceny	Różnice kursowe z przeliczenia	Zysk (strata) z lat ubiegłych	Zysk (strata) netto			
Nota	25.1		25.2	25.3					
Stan na dzień 1 stycznia 2012	86 352	7 711 818	268 831	(32 263)	4 748 424	-	12 783 162	86 343	12 869 505
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	-	-	77 654	-	-	-	77 654	-	77 654
Różnice kursowe z przeliczenia	-	-	-	(5 741)	-	-	(5 741)	(10)	(5 751)
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	-	-	16 757	-	-	-	16 757	-	16 757
Inne całkowite dochody netto, razem	-	-	94 411	(5 741)	-	-	88 670	(10)	88 660
Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	3 255 181	3 255 181	(1 355)	3 253 826
Całkowite dochody razem	-	-	94 411	(5 741)	-	3 255 181	3 343 851	(1 365)	3 342 486
Pozostałe zmiany, w tym:	-	1 068 394	-	-	(3 005 276)	-	(1 936 882)	(5 840)	(1 942 722)
Podział wyniku finansowego	-	1 068 113	-	-	(3 004 995)	-	(1 936 882)	(5 860)	(1 942 742)
Inne	-	281	-	-	(281)	-	-	20	20
Stan na dzień 31 grudnia 2012	86 352	8 780 212	363 242	(38 004)	1 743 148	3 255 181	14 190 131	79 138	14 269 269

Warszawa, dnia 11 marca 2014 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPIŃWÓW PIENIĘŻNYCH

Skonsolidowane sprawozdanie z przepłyów pieniężnych	Nota	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Wpływy		19 673 140	19 384 276
- wpływy z tytułu składek ubezpieczeniowych brutto		16 065 448	16 324 691
- wpływy z tytułu kontraktów inwestycyjnych		1 097 951	1 859 439
- wpływy z tytułu prowizji reasekuracyjnych i udziałów w zyskach reasekuratorów		69 069	13 967
- wpłaty reasekuratorów z tytułu udziału w odszkodowaniach		281 363	133 668
- wpływy z tytułu czynności komisarza awaryjnego		229 562	230 235
- wpływy z tytułu zbycia jednostek uczestnictwa przez fundusz inwestycyjny		667 262	-
- pozostałe wpływy operacyjne		1 262 485	822 276
Wydatki		(16 840 369)	(18 155 919)
- składki ubezpieczeniowe zapłacone z tytułu reasekuracji		(242 809)	(196 190)
- wypłacone prowizje i udziały w zyskach z tytułu reasekuracji czynnej		(1 685)	(2 521)
- odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto		(8 354 637)	(8 901 396)
- wypłacone świadczenia z tytułu kontraktów inwestycyjnych		(1 334 843)	(3 186 306)
- wydatki z tytułu akwizycji		(1 673 032)	(1 524 373)
- wydatki o charakterze administracyjnym		(2 075 101)	(2 137 169)
- wydatki z tytułu odsetek		(415)	(65)
- wydatki z tytułu podatku dochodowego		(863 601)	(664 465)
- wydatki z tytułu czynności komisarza awaryjnego		(474 690)	(439 757)
- wydatki z tytułu odkupienia jednostek uczestnictwa przez fundusz inwestycyjny		(402 519)	-
- pozostałe wydatki operacyjne		(1 417 037)	(1 103 677)
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej		2 832 771	1 228 357
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy		657 482 806	360 665 055
- zbycie nieruchomości inwestycyjnych		20 982	-
- wpływy z nieruchomości inwestycyjnych		134 991	8 594
- zbycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowych aktywów trwałych		12 177	13 917
- zbycie udziałów i akcji		8 201 739	3 379 218
- realizacja dłużnych papierów wartościowych		114 078 782	56 717 604
- zamknięcie transakcji buy-sell-back		360 885 329	149 885 455
- zamknięcie lokat terminowych w instytucjach kredytowych		152 486 255	139 511 297
- realizacja pozostałych lokat		18 892 364	9 679 935
- odsetki otrzymane		2 163 196	1 336 736
- dywidendy otrzymane		127 240	131 507
- zwiększenie stanu środków pieniężnych z tytułu zmiany zakresu konsolidacji	3.4.1	479 751	792

Warszawa, dnia 11 marca 2014 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH (KONTYNUACJA)

Skonsolidowane sprawozdanie z przepływów pieniężnych	Nota	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Wydutki		(659 878 598)	(360 243 667)
- nabycie nieruchomości inwestycyjnych		(391 751)	-
- wydatki na utrzymanie nieruchomości inwestycyjnych		(87 860)	(14 605)
- nabycie wartości niematerialnych oraz składników rzeczowych aktywów trwałych		(225 114)	(144 881)
- nabycie udziałów i akcji		(9 577 388)	(9 116 873)
- zmniejszenie stanu środków pieniężnych z tytułu wyłączenia z konsolidacji funduszy inwestycyjnych	2.2	(14 551)	-
- nabycie dłużnych papierów wartościowych		(114 022 255)	(56 903 331)
- otwarcie transakcji buy-sell-back		(362 298 300)	(151 113 561)
- otwarcie lokat terminowych w instytucjach kredytowych		(155 299 282)	(139 194 248)
- nabycie pozostałych lokat		(17 951 679)	(3 747 925)
- pozostałe wydatki na lokaty		(10 418)	(8 243)
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		(2 395 792)	421 388
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy		106 079 401	81 451 416
- kredyty, pożyczki oraz emisja dłużnych papierów wartościowych ¹⁾		106 079 401	81 451 416
Wydutki		(106 098 984)	(83 198 530)
- dywidendy wypłacone właścicielom kapitału własnego jednostki dominującej		(4 166 166)	(1 873 391)
- dywidendy wypłacone właścicielom udziałów niekontrolujących		-	(5 860)
- spłata kredytów, pożyczek oraz wykup własnych dłużnych papierów wartościowych ¹⁾		(101 917 859)	(81 312 622)
- odsetki od kredytów, pożyczek oraz wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych		(14 959)	(6 657)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej		(19 583)	(1 747 114)
Przepływy pieniężne netto, razem		417 396	(97 369)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		136 586	237 724
Zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych		(5 716)	(3 769)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu, w tym:	23	548 266	136 586
- o ograniczonej możliwości dysponowania		110 819	24 794

¹⁾ W pozycjach tych wykazano niemal wyłącznie przepływy pieniężne wynikające z krótkoterminowych transakcji sprzedaży papierów dłużnych z przyrzeczeniem odkupu (ang. sell-buy-back).

Warszawa, dnia 11 marca 2014 roku

Załączone noty stanowią integralną część skonsolidowanego sprawozdania finansowego

INFORMACJE DODATKOWE I NOTY OBJAŚNIAJĄCE

1. Wstęp

Oświadczenie o zgodności

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej (odpowiednio „skonsolidowane sprawozdanie finansowe” oraz „Grupa PZU”) zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej („MSSF”) zatwierdzonymi przez Komisję Europejską.

Jednostki Grupy PZU prowadzą swoje księgi rachunkowe zgodnie ze standardami rachunkowości przyjętymi w kraju siedziby danej jednostki, a niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zawiera korekty wprowadzone w celu doprowadzenia danych finansowych tych jednostek do zgodności z MSSF.

Okres objęty sprawozdaniem

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone za okres 12 miesięcy od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2013 roku.

Zatwierdzenie sprawozdania

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało podpisane i zaakceptowane do publikacji przez Zarząd Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej („PZU”, „jednostka dominująca”) w dniu 11 marca 2014 roku i będzie podlegało zatwierdzeniu przez Walne Zgromadzenie Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej.

Waluta funkcjonalna i prezentacyjna

Walutą funkcjonalną i prezentacyjną PZU jest polski złoty. O ile nie zaznaczono inaczej, wszystkie kwoty przedstawione w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wykazane są w tysiącach złotych.

Założenie kontynuowania działalności

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez jednostki Grupy PZU w dającej się przewidzieć przyszłości, tj. w okresie co najmniej 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego. Na dzień podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie istnieją fakty i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez jednostki Grupy PZU w okresie 12 miesięcy po zakończeniu okresu sprawozdawczego na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania bądź istotnego ograniczenia dotychczasowej działalności.

Działalność zaniechana

W 2013 roku jednostki Grupy PZU nie zaniechały prowadzenia jakiegokolwiek rodzaju działalności.

2. Skład Grupy PZU

2.1 PZU

Jednostką dominującą w Grupie PZU jest PZU - spółka akcyjna z siedzibą w Warszawie przy Al. Jana Pawła II 24. PZU powstał z przekształcenia Państwowego Zakładu Ubezpieczeń w spółkę akcyjną Skarbu Państwa, na mocy art. 97 Ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o działalności ubezpieczeniowej - tekst jednolity Dz. U. Nr 11 z 1996 roku, poz. 62 z późn. zm.

PZU jest wpisany do Krajowego Rejestru Sądowego w Sądzie Rejonowym dla Miasta Stołecznego Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, do rejestru przedsiębiorców pod numerem KRS 0000009831.

Podstawowym przedmiotem działalności PZU według Polskiej Klasyfikacji Działalności są pozostałe ubezpieczenia osobowe oraz ubezpieczenia majątkowe (PKD 65.12), a według Europejskiej Klasyfikacji Działalności - ubezpieczenia rzeczowe (EKD 6603).

2.2 Spółki Grupy PZU

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego posiadanego bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		% głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności
				31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	
Jednostki objęte konsolidacją								
1	Powszechny Zakład Ubezpieczeń SA	Warszawa	nd.	nd.	nd.	nd.	nd.	Ubezpieczenia majątkowe i osobowe.
2	Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie SA („PZU Życie”)	Warszawa	18.12.1991	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia na życie.
3	Powszechne Towarzystwo Emerytalne PZU SA („PTE PZU”)	Warszawa	08.12.1998	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Zarządzanie funduszami emerytalnymi.
4	PZU Centrum Operacji SA („PZU CO”)	Warszawa	30.11.2001	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Działalność pomocnicza związana z ubezpieczeniami i funduszami emerytalnymi.
5	Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA („TFI PZU”)	Warszawa	30.04.1999	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Tworzenie, reprezentowanie i zarządzanie funduszami inwestycyjnymi.
6	PZU Asset Management SA („PZU AM”)	Warszawa	12.07.2001	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Zarządzanie cudzym pakietem papierów wartościowych na zlecenie.
7	PZU Pomoc SA	Warszawa	18.03.2009	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Usługowa działalność assistance.
8	Międzyzakładowe Pracownicze Towarzystwo Emerytalne PZU SA („MPTE PZU SA”)	Warszawa	13.08.2004	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Zarządzanie pracowniczym funduszem emerytalnym.
9	PrJSC IC PZU Ukraine („PZU Ukraine”)	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia majątkowe.
10	PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance („PZU Ukraine Life”)	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Ubezpieczenia na życie.
11	UAB DK PZU Lietuva („PZU Lietuva”)	Wilno (Litwa)	26.04.2002	99,76%	99,76%	99,76%	99,76%	Ubezpieczenia majątkowe.
12	UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	Wilno (Litwa)	26.04.2002	99,34%	99,34%	99,34%	99,34%	Ubezpieczenia na życie.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego posiadanego bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		% głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności
				31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	
13	PZU Finanse Sp. z o.o. ¹⁾	Warszawa	08.11.2013	100,00%	nd.	100,00%	nd.	Spółka nie prowadzi działalności.
14	Tower Inwestycje Sp. z o.o. („Tower Inwestycje”)	Warszawa	27.08.1998	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Pozostała działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych.
15	Ogrodowa-Inwestycje Sp. z o.o.	Warszawa	15.09.2004	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Nabywanie, eksploatacja, wynajem i zbywanie nieruchomości.
16	Armatura Kraków SA ²⁾	Kraków	07.10.1999	92,75%	63,83%	92,75%	63,83%	Dystrybucja produktów Grupy Armatura, administracja i zarządzanie Grupą.
17	Armatoora SA ²⁾	Nisko	10.12.2008	92,75%	63,83%	92,75%	63,83%	Produkcja i sprzedaż grzejników oraz baterii sanitarnych.
18	Armaton SA (d. Armatoora SA i wspólnicy sp. k.) ²⁾	Kraków	10.02.2009	92,75%	63,83%	92,75%	63,83%	Wykorzystanie wolnych środków, inwestycje rozwojowe.
19	Armagor SA ²⁾	Kraków	06.09.2009	92,75%	63,83%	92,75%	63,83%	Produkcja armatury wodnej, gazowej i centralnego ogrzewania.
20	Armadimp SA ²⁾	Kraków	20.07.2012	92,75%	63,83%	92,75%	63,83%	Produkcja ceramicznych wyrobów sanitarnych.
21	Ipsilon Sp. z o.o.	Warszawa	02.04.2009	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Usługowa działalność assistance oraz świadczenie usług medycznych.
22	Ipsilon Bis SA	Warszawa	02.09.2011	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Spółka nie prowadzi działalności.
23	Omicron SA	Warszawa	13.09.2011	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Spółka nie prowadzi działalności.
24	LLC SOS Services Ukraine	Kijów (Ukraina)	01.07.2005	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	Usługi assistance.
25	PZU SFIO Universum (d. PZU SFIO Dłużny)	Warszawa	15.12.2009	nd.	nd.	nd.	nd.	Lokowanie środków zebranych od uczestników funduszu.
26	PZU FIZ Akcji	Warszawa	27.01.2010	nd.	nd.	nd.	nd.	j.w.
27	PZU FIZ Dynamiczny	Warszawa	27.01.2010	nd.	nd.	nd.	nd.	j.w.
28	PZU FIZ Sektora Nieruchomości ³⁾	Warszawa	01.07.2008	nd.	nd.	nd.	nd.	j.w.
29	PZU FIZ Sektora Nieruchomości ^{2 3)}	Warszawa	21.11.2011	nd.	nd.	nd.	nd.	j.w.

L.p.	Nazwa podmiotu	Siedziba	Data objęcia kontroli / znaczącego wpływu	% kapitału akcyjnego/udziałowego posiadanego bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		% głosów posiadanych bezpośrednio lub pośrednio przez PZU		Przedmiot działalności
				31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	
Jednostki objęte konsolidacją - ciąg dalszy								
30	PZU FIZ Sektora Nieruchomości 3 ³⁾	Warszawa	24.02.2012	nd.	nd.	nd.	nd.	j.w.
31	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 1	Warszawa	12.12.2012	nd.	nd.	nd.	nd.	j.w.
32	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 2 („PZU FIZ AN BIS 2”)	Warszawa	19.11.2012	nd.	nd.	nd.	nd.	j.w.
33	PZU Dłużny Rynków Wschodzących	Warszawa	20.11.2006	nd.	nd.	nd.	nd.	j.w.
34	PZU FIZ Aktywów Niepublicznych RE Income ³⁾	Warszawa	08.11.2011	nd.	nd.	nd.	nd.	j.w.
35	PZU FIO Gotówkowy ⁴⁾	Warszawa	01.07.2005	nd.	nd.	nd.	nd.	j.w.
Jednostka współzależna								
36	Armatura Tower Sp. z o.o.	Kraków	08.11.2013	50,00%	nd.	50,00%	nd.	Realizacja projektów budowlanych.
Jednostki stowarzyszone								
37	GSU Pomoc Górniczy Klub Ubezpieczonych SA	Tychy	08.06.1999	30,00%	30,00%	30,00%	30,00%	Obsługa ubezpieczeń.
38	EMC Instytut Medyczny SA ⁵⁾	Wrocław	18.06.2013	29,87%	9,95%	25,31%	8,43%	Ochrona zdrowia ludzkiego, prace badawczo-rozwojowe w dziedzinie nauk medycznych i farmacji.

¹⁾ Dodatkowe informacje o założeniu spółki przedstawiono w punkcie 2.3.5.

²⁾ Informacje o zmianie zaangażowania w Armaturę Kraków zostały zaprezentowane w punkcie 2.3.3.

³⁾ Na dzień 31 grudnia 2013 roku fundusze PZU FIZ Sektora Nieruchomości, PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2, PZU FIZ Sektora Nieruchomości 3, PZU FIZ Aktywów Niepublicznych RE Income prowadziły swoją działalność inwestycyjną poprzez zależne spółki prawa handlowego mające charakter jednostek specjalnego przeznaczenia inwestujących w poszczególne nieruchomości, których liczba wynosiła odpowiednio dla każdego funduszu: 37, 8, 9, 6 (1 stycznia 2013 roku: 33, 8, 12, 6).

⁴⁾ Konsolidowany od 1 kwietnia 2013 roku.

⁵⁾ Nabycie spółki zostało opisane w punkcie 2.3.2.

Założenia, które stosuje Grupa PZU przy włączeniu funduszy inwestycyjnych do konsolidacji zostały zaprezentowane w punkcie 4.1. Z uwagi na zmniejszenie udziału Grupy PZU w aktywach netto konsolidowanych funduszy inwestycyjnych poniżej 50% wyłączono z konsolidacji następujących funduszy:

- subfunduszu PZU Energia Medycyna Ekologia – od 1 lipca 2013 roku;
- funduszu PZU FIZ Forte – od 31 grudnia 2013 roku.

W wyniku wyłączenia z konsolidacji wymienionych funduszy wykazano zmniejszenie stanu środków pieniężnych Grupy PZU o kwotę 14.551 tys. zł (w linii „zmniejszenie stanu środków pieniężnych z tytułu wyłączenia z konsolidacji funduszy inwestycyjnych” skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku poza jednostkami wymienionymi w tabeli powyżej Grupa PZU posiadała:

- 100% udziałów w spółce Syta Development sp. z o.o. w likwidacji, których wartość w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej Grupy PZU wynosiła zero. Ze względu na toczący się proces likwidacji spółki, kontrola nad nią sprawowana jest przez likwidatora, z tej przyczyny spółka ta nie podlega konsolidacji;
- jednostki uczestnictwa lub certyfikaty inwestycyjne następujących funduszy, w których udział Grupy PZU w aktywach netto przekraczał 20% (bez uwzględniania aktywów posiadanych w związku z zawartymi kontraktami ubezpieczeniowymi i inwestycyjnymi na rachunek i ryzyko klienta): Subfunduszu PZU Energia Medycyna Ekologia, Subfunduszu PZU Akcji Rynków Wschodzących, Subfunduszu PZU Akcji Spółek Dywidendowych, PZU FIZ Forte.

2.3 Zmiany zakresu konsolidacji i struktury Grupy PZU

2.3.1. Zmiany w zakresie konsolidacji jednostek i funduszy inwestycyjnych

Informacje o zmianie zakresu jednostek objętych konsolidacją oraz jednostek objętych wyceną metodą praw własności od dnia 1 stycznia 2013 roku i wpływie na niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostały zaprezentowane w punkcie 3.4.1.

2.3.2. Nabycie pakietu akcji EMC Instytut Medyczny

Po transakcjach giełdowych rozliczonych w dniu 18 czerwca 2013 roku jednostki Grupy PZU (głównie fundusze inwestycyjne zarządzane przez TFI PZU) osiągnęły łączny stan posiadania w liczbie 1.969.817 akcji EMC Instytutu Medycznego SA („EMC”), uprawniających do 23,66% udziału w kapitale tej spółki oraz do 20,04% głosów na walnym zgromadzeniu jej akcjonariuszy.

W związku z powyższym EMC zostało objęte wyceną metodą praw własności. Rozliczenie transakcji nabycia EMC zostało dokonane na podstawie skonsolidowanych sprawozdań finansowych EMC sporządzonych wg stanu na dzień 30 czerwca 2013 roku. Wyceną metodą praw własności objęto wyłącznie akcje EMC znajdujące się w posiadaniu konsolidowanych funduszy inwestycyjnych. Na moment objęcia wyceną metodą praw własności akcje te stanowiły 15,57% udziału w kapitale EMC oraz uprawniały do 13,19% głosów na walnym zgromadzeniu.

Od momentu objęcia EMC wyceną metodą praw własności fundusz inwestycyjny PZU FIZ AN BIS 2 zwiększał swoje zaangażowanie w akcje EMC skupując dodatkowe akcje w transakcjach giełdowych oraz od niekonsolidowanych funduszy inwestycyjnych z Grupy PZU.

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku wszystkie akcje EMC znajdujące się w posiadaniu jednostek Grupy PZU są w portfelu funduszu PZU FIZ AN BIS 2, który jest właścicielem 2.487.268 akcji EMC uprawniających do 29,87% udziału w kapitale tej spółki oraz do 25,31% głosów na walnym zgromadzeniu jej akcjonariuszy.

W dniu 23 grudnia 2013 roku PZU FIZ AN BIS 2 zawarł umowę przyrzeczoną objęcia 948.370 nowej emisji akcji EMC o wartości nominalnej 4 zł za akcję i cenie emisyjnej 19,50 zł za akcję. Łączna cena nabycia akcji nowej emisji wyniosła 18.493 tys. zł. Ze względu na fakt, iż podwyższenie kapitału nie zostało zarejestrowane do dnia 31 grudnia 2013, w sprawozdaniu z sytuacji finansowej kwota została wykazana jako należność.

Rozliczenie nabycia akcji EMC i wycena metodą praw własności została zaprezentowana w punkcie 13.1.

2.3.3. Zwiększenie udziału kapitałowego w Armaturze Kraków SA

W roku zakończonym dnia 31 grudnia 2013 roku konsolidowany fundusz inwestycyjny PZU FIZ AN BIS 2 zwiększał swoje zaangażowanie w kapitale Armatury Kraków SA w wyniku rozliczenia następujących transakcji:

- W dniu 28 października 2013 roku – w ramach wezwania ogłoszonego w dniu 30 sierpnia 2013 roku – o 15.129.960 akcji;
- W dniu 31 października 2013 roku – w transakcjach giełdowych – o 1.217.197 akcji;
- W dniu 18 grudnia 2013 roku – w ramach wezwania ogłoszonego w dniu 6 listopada 2013 roku – o 7.078.381 akcji.

W wyniku powyższych transakcji, na dzień 31 grudnia 2013 roku PZU FIZ AN BIS 2 posiadał łącznie 75.125.538 akcji stanowiących 92,75% kapitału zakładowego Armatury Kraków SA i uprawniających do 92,75% głosów na walnym zgromadzeniu.

W wyniku przymusowego wykupu akcji, w dniu 23 stycznia 2014 roku PZU FIZ AN BIS 2 nabył 5.517.888 akcji Armatury Kraków SA. W wyniku tej transakcji PZU FIZ AN BIS 2 posiadał łącznie 80.643.426 akcji stanowiących 99,56% kapitału zakładowego Armatury Kraków SA i uprawniających do 99,56% głosów na Walnym Zgromadzeniu.

W dniu 9 stycznia 2014 roku do Komisji Nadzoru Finansowego („KNF”) został złożony wniosek o udzielenie zezwolenia na przywrócenie akcjom Armatury Kraków formy dokumentu, tj. na zniesienie dematerializacji akcji. W dniu 18 lutego 2014 roku KNF wydała zgodę na dematerializację akcji. Zgodnie z przedmiotową decyzją Armatura Kraków z dniem 10 marca przestała podlegać obowiązkowi wynikającym z ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego obrotu oraz o spółkach publicznych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 1382).

2.3.4. Sprzedaż akcji KGJK

W dniu 24 września 2013 roku PZU FIZ AN BIS 2 dokonał sprzedaży 310.620 akcji spółki stowarzyszonej KGJK, stanowiących 37,525% jej kapitału zakładowego za kwotę 24.850 tys. zł. W wyniku rozliczenia tej transakcji jednostki Grupy PZU nie posiadają żadnych akcji KGJK, która przestała być jednostką stowarzyszoną z Grupą PZU.

Wynik ze sprzedaży akcji KGJK w kwocie 8.263 tys. zł został zaprezentowany w pozycji „Wynik netto z realizacji oraz odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji”.

2.3.5. Utworzenie spółki PZU Finanse Sp. z o.o.

W dniu 30 października 2013 roku została założona spółka PZU Finanse Sp. z o.o. Kapitał nowej spółki wynosi 50 tys. zł i dzieli się na 100 udziałów po 500 zł każdy. Wszystkie udziały zostały objęte przez PZU. W dniu 8 listopada 2013 roku spółka została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym.

3. Podstawowe zasady (polityka) rachunkowości

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie ze standardami MSSF zatwierdzonymi przez Komisję Europejską, co oznacza, że jest ono zgodne ze wszystkimi standardami oraz interpretacjami zatwierdzonymi przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, które na dzień 31 grudnia 2013 roku zostały opublikowane i weszły w życie oraz zostały zatwierdzone przez Komisję Europejską.

Proces sporządzania sprawozdania skonsolidowanego wymaga dokonania określonych szacunków oraz subiektywnych ocen przy stosowaniu zasad rachunkowości. Obszary wymagające kompleksowych ocen oraz obszary w największym stopniu uzależnione od przyjętych założeń i dokonanych szacunków zostały przedstawione w punkcie 4.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest sporządzone zgodnie z koncepcją kosztu historycznego, z wyjątkiem aktualizacji wyceny nieruchomości inwestycyjnych i niektórych instrumentów finansowych, które są wyceniane w wartości godziwej.

3.1 Wprowadzenie nowych MSSF

3.1.1. Standardy i interpretacje oraz zmiany standardów wchodzące w życie od 1 stycznia 2013 roku

W niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym zastosowano następujące nowe standardy i interpretacje oraz zmiany standardów:

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
Zmiany do MSR 19 – Poprawki do rachunkowości świadczeń po okresie zatrudnienia	1 stycznia 2013	475/2012	<p>Najistotniejsze zmiany to:</p> <p>(1) eliminacja opcji odraczania zysków i strat, znanej jako „metoda korytarzowa”;</p> <p>(2) poprawa prezentacji zmian w aktywach i zobowiązaniach wynikających z określonych świadczeń pracowniczych (m. in. poprzez wprowadzenie wymogu prezentacji zmian wynikających z przeszacowania w innych całkowitych dochodach i wyodrębnienie ich ze zwykłych operacji jednostki);</p> <p>(3) zwiększenie wymogów dotyczących ujawnień na temat charakterystyki określonych świadczeń pracowniczych oraz ryzyk związanych z tymi świadczeniami.</p> <p>W wyniku zastosowania zmian do MSR 19 Grupa PZU zaprezentowała szereg nowych ujawnień dotyczących świadczeń pracowniczych. Zyski i straty aktuarialne zostały zaprezentowane w innych całkowitych dochodach, zamiast dotychczasowej prezentacji w rachunku zysków i strat.</p>
MSSF 13 – Wycena w wartości godziwej	1 stycznia 2013	1255/2012	<p>MSSF 13 definiuje wartość godziwą, zawiera wskazówki dotyczące ustalenia wartości godziwej i wymaga szeregu szczegółowych ujawnień dotyczących wartości godziwej.</p> <p>Zastosowanie nowego MSSF wpłynęło na istotne rozszerzenie zakresu ujawnień dotyczących wartości godziwej.</p>
Zmiana do MSR 12 - Podatek odroczonej: realizacja aktywów	1 stycznia 2012 ¹⁾	1255/2012	<p>MSR 12 wymaga od jednostek wyceny aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w zależności od tego, czy jednostka planuje realizację aktywów przez wykorzystanie lub sprzedaż. Dla aktywów wycenianych zgodnie z MSR 40 Nieruchomości inwestycyjne ocena, czy aktywa te zostaną zrealizowane przez wykorzystanie czy sprzedaż może być trudna i subiektywna. Zmiany rozwiązują ten problem poprzez wprowadzenie założenia, że wartość składnika aktywów realizuje się zwykle w momencie jego sprzedaży.</p> <p>Zmiana nie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Ciężka hiperinflacja i usunięcie sztywnych terminów dla stosujących MSSF po raz pierwszy (Zmiany do MSSF 1)	1 lipca 2011 ¹⁾	1255/2012	<p>Zmiany to:</p> <p>(1) zastąpienie sztywnego terminu „1 stycznia 2004” sformułowaniem „dzień przejścia na MSSF”;</p> <p>(2) wprowadzenie wytycznych dotyczących powrotu do sporządzania sprawozdań finansowych zgodnie z MSSF po okresie niezdolności do przestrzegania MSSF ze względu na silną hiperinflację waluty funkcjonalnej.</p> <p>Zmiana nie dotyczy Grupy PZU.</p>

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
KIMSF 20 – Koszty usuwania nadkładu na etapie produkcji w kopalniach odkrywkowych	1 stycznia 2013	1255/2012	<p>Interpretacja określa, że koszty związane z usuwaniem nadkładu w wydobywaniu metodą odkrywkową należy ująć jako dodatkowy element do istniejącego składnika aktywów (lub jako jego zwiększenie) i amortyzować w przewidywanym okresie użyteczności rozpoznanych zasobów, dostępnych dzięki usunięciu nadkładu (przy użyciu metody jednostek produkcji, chyba że odpowiedniejsza jest inna metoda).</p> <p>Zmiana nie dotyczy Grupy PZU.</p>
Zmiany do MSSF 7 - kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych	1 stycznia 2013	1256/2012	<p>Zmiany wymagają ujawnienia informacji o:</p> <p>(1) wszystkich ujętych instrumentach finansowych, które zostały skompensowane zgodnie z paragrafem 42 MSR 32;</p> <p>(2) ujętych instrumentach finansowych, które dają prawo do przeprowadzania kompensat zgodnie z właściwą umową lub podobnymi umowami, nawet jeśli nie zostały one skompensowane zgodnie z MSR 32.</p> <p>Zmiana nie ma istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy PZU.</p>
Zmiany do MSSF 1 – Pożyczki rządowe	1 stycznia 2013	183/2013	<p>Zmiana określa, w jaki sposób jednostki stosujące MSSF po raz pierwszy rozliczają pożyczki rządowe oprocentowane poniżej stopy rynkowej na moment przejścia na MSSF; dodaje zwolnienie od retrospektywnego stosowania MSSF jednostkom stosującym MSSF po raz pierwszy w taki sam sposób, jak w przypadku zwolnień przyznanych jednostkom obecnie sporządzającymi sprawozdanie finansowe według MSSF w momencie, gdy wymóg ten został włączony w 2008 roku do MSR 20 „Dotacje rządowe oraz ujawnianie informacji na temat pomocy rządowej”.</p> <p>Zmiana nie dotyczy Grupy PZU.</p>
Zmiany do MSSF 2009 -2011	1 stycznia 2013	301/2013	<p>Zmiany do różnych standardów i interpretacji w ramach procedury wprowadzania corocznych poprawek do Standardów (MSSF 1, MSR 1, MSR 16, MSR 32 oraz MSR 34) ukierunkowanych głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Wprowadzone zmiany doprecyzowały wymagane ujęcie księgowe w sytuacjach, w których poprzednio dopuszczana była dowolność interpretacji. Najważniejsze z nich to nowe lub zmienione wymogi dotyczące: ponownego zastosowania MSSF 1, kosztów finansowania zewnętrznego wg MSSF 1, doprecyzowania wymogów w odniesieniu do informacji porównawczej, klasyfikacji urzędzeń na potrzeby serwisów, wpływu podatku dochodowego od dystrybucji instrumentów kapitałowych właścicielom, informacji segmentowej o łącznych aktywach i zobowiązaniach w śródrocznych sprawozdaniach finansowych.</p> <p>Zmiana nie ma istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.</p>

¹⁾ Komisja Europejska głosowała za tym, aby regulacja obowiązywała najpóźniej dla rocznych okresów rozpoczynających się od lub po trzecim dniu po publikacji, która nastąpiła dnia 29 grudnia 2012 roku (okresy rozpoczynające się od lub po 1 stycznia 2013 roku).

3.1.2. Standardy i interpretacje oraz zmiany standardów, które zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują

Następujące standardy i interpretacje oraz zmiany standardów zostały wydane, ale jeszcze nie obowiązują:

- Zatwierdzone rozporządzeniem Komisji Europejskiej:

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
MSSF 10 – Skonsolidowane sprawozdania finansowe	1 stycznia 2013 ¹⁾	1254/2012	<p>MSSF 10 zastępuje wytyczne dotyczące konsolidacji zawarte w MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe” i SKI-12 „Konsolidacja - jednostki specjalnego przeznaczenia” poprzez wprowadzenie jednolitego modelu konsolidacji dla wszystkich jednostek na podstawie kontroli, niezależnie od charakteru inwestycji (tj. tego, czy jednostka jest kontrolowana poprzez prawa głosu inwestorów czy poprzez inne ustalenia umowne, powszechnie stosowane w jednostkach specjalnego przeznaczenia). Zgodnie z MSSF 10, kontrola opiera się na tym, czy inwestor posiada zdolność kontroli nad inwestycją, ekspozycję lub prawo do zmiennych zysków powstałych z zaangażowania w inwestycję oraz możliwość korzystania z kontroli nad inwestycją w celu wpłynięcia na wysokość zwrotu z inwestycji.</p> <p>W wyniku zastosowania MSSF 10 od początku 2014 roku konsolidacją zostaną objęte Subfundusz PZU Energia Medycyna Ekologia, Subfundusz PZU Akcji Rynków Wschodzących, Subfundusz PZU Akcji Spółek Dywidendowych, PZU FIZ Forte. W efekcie w aktywach i zobowiązaniach bilansu zostaną rozpoznane aktywa i zobowiązania konsolidowanych funduszy zamiast jednostek uczestnictwa. Spowoduje to wzrost sumy bilansowej o ok. 4.600 tys. zł. Ze względu na retrospektywne zastosowanie nowego standardu, dane za 2013 rok będą podlegały przekształceniu.</p>
MSSF 11 – Wspólne ustalenia umowne	1 stycznia 2013 ¹⁾	1254/2012	<p>MSSF 11 wprowadza nowe regulacje rachunkowości w odniesieniu do wspólnych ustaleń umownych, zastępując MSR 31 „Udziały we wspólnych przedsięwzięciach”. Możliwość zastosowania metody konsolidacji proporcjonalnej została usunięta. Ponadto, MSSF 11 eliminuje termin „wspólnie kontrolowane aktywa” pozostawiając rozróżnienie na wspólne operacje i wspólne przedsięwzięcie.</p> <p>Zastosowanie MSSF 11 nie będzie miało istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.</p>

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
MSSF 12 – Ujawnienia na temat zaangażowania w inne jednostki	1 stycznia 2013 ¹⁾	1254/2012	<p>MSSF 12 będzie wymagał dostarczenia zwiększonej informacji zarówno na temat jednostek objętych konsolidacją, jak i jednostek nieobjętych konsolidacją. Celem MSSF 12 jest dostarczanie informacji tak, aby użytkownicy sprawozdań finansowych mogli ocenić podstawę kontroli, ograniczenia narzucone na skonsolidowane aktywa i pasywa, ekspozycję na ryzyko wynikające z zaangażowania w strukturalne jednostki nieobjęte konsolidacją oraz zaangażowanie niekontrolujących posiadaczy udziałów w operacjach skonsolidowanych jednostek.</p> <p>Zastosowanie MSSF12 będzie wymagało dodatkowych ujawnień w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym (przede wszystkim na temat posiadanych jednostek stowarzyszonych i jednostek posiadających udziały niekontrolujące).</p>
Wytyczne przejściowe (zmiany do MSSF 10, MSSF 11 i MSSF 12)	1 stycznia 2013 ¹⁾	313/2013	Zmiany do mają na celu dostarczenie dodatkowych objaśnień na temat przepisów przejściowych w MSSF 10, MSSF 11 i MSSF 12 w taki sposób, aby ograniczyć wymogi przekształcenia danych porównawczych tylko do poprzedzającego okresu porównawczego.
Zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 27 – Jednostki inwestycyjne	1 stycznia 2014	1174/2013	<p>Zmiany zwalniają z wymogu konsolidacji (zgodnie z MSSF 10) oraz wymagają od jednostek inwestycyjnych ujmowania poszczególnych jednostek zależnych w wartości godziwej przez wynik finansowy, zamiast konsolidacji. Zmiany zawierają także wymogi dotyczące ujawnień dla jednostek inwestycyjnych.</p> <p>Zmiana nie dotyczy Grupy PZU.</p>
Znowelizowany MSR 27 – Jednostkowe sprawozdania finansowe	1 stycznia 2013 ¹⁾	1254/2012	<p>Wymagania dotyczące jednostkowych sprawozdań finansowych nie uległy zmianie i są zawarte w znowelizowanym MSR 27. Inne części MSR 27 zostały zastąpione przez MSSF 10.</p> <p>Zmiana nie dotyczy Grupy PZU.</p>
Znowelizowany MSR 28 – Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych oraz wspólne przedsięwzięcia	1 stycznia 2013 ¹⁾	1254/2012	MSR 28 zmieniono w wyniku publikacji MSSF 10, MSSF 11 i MSSF 12.
Zmiany do MSR 32 - kompensowanie aktywów finansowych i zobowiązań finansowych	1 stycznia 2014	1256/2012	<p>Zmiany doprecyzowują zasady kompensowania i skupiają się na czterech głównych obszarach: wyjaśnieniu, na czym polega „posiadanie możliwego do wyegzekwowania prawa do przeprowadzania kompensaty”; jednoczesnym przeprowadzaniu kompensat i rozliczeń; kompensowaniu zabezpieczeń; pojęciu jednostki rozliczeniowej na potrzeby kompensat.</p> <p>Zmiana nie będzie miała istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.</p>

Nazwa standardu/interpretacji	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia	Rozporządzenie zatwierdzające standard lub interpretację	Komentarz
Zmiany do MSR 36 – ujawnianie wartości odzyskiwalnej w odniesieniu do aktywów niefinansowych	1 stycznia 2014	1374/2013	Zmiany do MSR 36 o niewielkim zakresie dotyczą doprecyzowania wymogu ujawnienia informacji o wartości odzyskiwalnej aktywów, dla których dokonano odpisu z tytułu utraty wartości i jednocześnie ta wartość odzyskiwalna jest oparta na wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia. Zmiana nie będzie miała istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.
Zmiany do MSR 39 – Nowacja instrumentów pochodnych oraz kontynuacja rachunkowości zabezpieczeń	1 stycznia 2014	1375/203	Zmiany o niewielkim zakresie dają możliwość dalszego stosowania rachunkowości zabezpieczeń w przypadku nowacji instrumentu pochodnego (wyznaczonego jako instrument zabezpieczający) w taki sposób, że jego stroną staje się kontrahent centralny, pod warunkiem spełnienia określonych warunków. Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU (brak stosowania rachunkowości zabezpieczeń).

¹⁾ Komisja Europejska głosowała za tym, aby regulacja obowiązywała najpóźniej dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia 1 stycznia 2014 roku (wcześniejsze stosowanie jest dozwolone).

- Niezatwierdzone przez Komisję Europejską:

Nazwa standardu/interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
MSSF 9 - Instrumenty finansowe	12 listopada 2009 16 grudnia 2011 (aktualizacja)	W dniu 19 listopada 2013 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości ogłosiła odroczenie terminu obowiązywania standardu z uwagi na niezakończenie fazy prac dotyczącej utraty wartości. Nowa data wprowadzenia zostanie ustalona w przyszłości, gdy projekt MSSF 9 będzie bliższy zakończenia	<p>Dnia 19 listopada 2013 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości („RMSR”) wydała kolejną serię zmian do rachunkowości instrumentów finansowych. Standard ustala pojedyncze podejście w celu określenia czy aktywa finansowe wyceniane są wg zamortyzowanego kosztu czy w wartości godziwej, zastępując liczne zasady określone w MSR 39. Podejście MSSF 9 oparte jest na ocenie, w jaki sposób jednostka zarządza instrumentami finansowymi (tj. oparte na ocenie modelu biznesowego) oraz ocenie charakterystyki umownych przepływów pieniężnych, związanych z aktywami finansowymi. Nowy standard wymaga również zastosowania pojedynczej metody oceny utraty wartości, zastępując liczne metody oceny utraty wartości określone przez MSR 39. Nowe wymogi dotyczące rozliczania zobowiązań finansowych dotyczą problemu zmienności wyniku finansowego wynikającego z decyzji emitenta o wycenie własnego zadłużenia w wartości godziwej. RMSR zdecydowała o utrzymaniu obecnej wyceny wg zamortyzowanego kosztu w odniesieniu do większości zobowiązań, dokonując zmiany jedynie w regulacjach dotyczących własnego ryzyka kredytowego. W ramach nowych wymogów jednostka, która zdecyduje się wycenić zobowiązania w wartości godziwej, prezentuje zmianę wartości godziwej wynikającą ze zmian własnego ryzyka kredytowego w innych całkowitych dochodach zamiast w rachunku zysków i strat. Zmiany z listopada 2013 roku wprowadzą istotne zmiany w rachunkowości zabezpieczeń, pozwalają na zastosowanie ujmowania własnego ryzyka kredytowego bez konieczności zmiany innych zasad rachunkowości instrumentów finansowych.</p> <p>Z uwagi na odległy i nieokreślony termin wejścia w życie i oczekiwane dalsze zmiany zasad rachunkowości dotyczących instrumentów finansowych, związane m.in. z obecnie prowadzonymi pracami nad stopniowym zastępowaniem aktualnie obowiązującego MSR 39 nowymi regulacjami, nie dokonano oszacowań wpływu zastosowania MSSF 9 na całkowite dochody i kapitały własne Grupy PZU.</p>
Zmiany do MSR 19 – Świadczenia pracownicze – Plany określonych świadczeń – składki pracownicze	21 listopada 2013	1 lipca 2014	<p>Drobne zmiany dotyczą zakresu zastosowania MSR 19 do składek od pracowników lub osób trzecich płaconych na rzecz programów określonych świadczeń. Celem zmian jest uproszczenie rozliczania składek, które są niezależne od liczby przepracowanych lat pracy (np. składek pracowniczych, obliczanych jako stały procent wynagrodzenia).</p> <p>Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.</p>

Nazwa standardu/interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
MSSF 14 – Odroczone salda z działalności regulowanej	30 stycznia 2014	1 stycznia 2016	<p>Umożliwienie podmiotom stosującym MSSF po raz pierwszy, a które obecnie ujmują odroczone salda z działalności regulowanej zgodnie z ich poprzednimi, ogólnie przyjętymi zasadami rachunkowości, kontynuację ujmowania tych sald po przejściu na MSSF.</p> <p>Zmiana nie dotyczy Grupy PZU.</p>
Zmiany do MSSF 2010-2012	12 grudnia 2013	1 lipca 2014	<p>Zmiany do różnych standardów i interpretacji w ramach procedury wprowadzania corocznych poprawek do Standardów (MSSF 2, MSSF 3, MSSF 8, MSSF 13, MSR 16, MSR 24 oraz MSR 38), ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Wprowadzone zmiany doprecyzowały wymagane ujęcie księgowe w sytuacjach, w których poprzednio dopuszczana była dowolność interpretacji. Najważniejsze z nich to nowe lub zmienione wymogi dotyczące: definicji „warunku nabycia uprawnień”; rozliczania zapłaty warunkowej w połączeniu przedsięwzięć; agregacji segmentów operacyjnych i uzgodnienia sumy aktywów segmentów sprawozdawczych do aktywów jednostki; wyceny krótkoterminowych należności i zobowiązań; proporcjonalnego przekształcenia skumulowanego umorzenia w modelu przeszacowania oraz definicji kluczowych członków kierownictwa.</p> <p>Zmiana nie będzie miała istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.</p>
Zmiany do MSSF 2011-2013	12 grudnia 2013	1 lipca 2014	<p>Zmiany do różnych standardów i interpretacji w ramach procedury wprowadzania corocznych poprawek do Standardów (MSSF 1, MSSF 3, MSSF 13 oraz MSR 40) ukierunkowane głównie na rozwiązywanie niezgodności i uściślenie słownictwa. Wprowadzone zmiany doprecyzowały wymagane ujęcie księgowe w sytuacjach, w których poprzednio dopuszczana była dowolność interpretacji. Najważniejsze z nich to nowe lub zmienione wymogi dotyczące: znaczenia obowiązujących MSSF w MSSF 1; zakresu zwolnień dotyczących wspólnych przedsięwzięć; zakresu paragrafu 52 MSSF 13 (zwolnienie portfela) oraz doprecyzowania relacji między MSSF 3 a MSR 40, dotyczącej klasyfikacji nieruchomości jako inwestycyjnych lub użytkowanych we własnym zakresie.</p> <p>Zmiana nie będzie miała istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.</p>

Nazwa standardu/interpretacji	Data wydania przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości	Data wejścia w życie dla rocznych okresów rozpoczynających się od dnia (wg Rady Międzynarodowych Standardów Rachunkowości)	Komentarz
Interpretacja KIMSF 21 - Opłaty publiczne	20 maja 2013	1 stycznia 2014	KIMSF 21 to interpretacja MSR 37 - Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe. MSR 37 określa kryteria rozpoznawania zobowiązania, jednym z których jest wymóg posiadania obecnego obowiązku wynikającego z przeszłych zdarzeń (tzw. zdarzenie obligujące). Interpretacja wyjaśnia, że zdarzeniem skutkującym powstaniem zobowiązania do uiszczenia opłaty publicznej jest działalność podlegająca opłacie publicznej, określona w odpowiednich przepisach prawnych. Zmiana nie będzie miała wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU.

Podsumowując – zmiany wymienionych wyżej standardów i interpretacji nie będą miały istotnego wpływu na skonsolidowane sprawozdania finansowe Grupy PZU, z wyłączeniem MSSF 9 i MSSF 10.

3.2 Zmiany zasad (polityki) rachunkowości

W 2013 roku nie dokonano zmian zasad (polityki) rachunkowości.

3.3 Zmiany sposobu sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego w stosunku do roku poprzedniego

W 2013 roku dokonano następującej zmiany w sposobie sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego w stosunku do sprawozdania finansowego Grupy PZU za rok 2012:

- od początku 2013 roku dokonano modyfikacji sposobu agregacji danych finansowych do segmentów sprawozdawczych w nocie segmentowej, sporządzanej zgodnie z MSSF 8. Nowy sposób agregacji danych finansowych do segmentów sprawozdawczych, opisany w punkcie 5 uwzględnia objęcie konsolidacją jednostek zależnych (spółki i fundusze) dotychczas niekonsolidowanych oraz objęcie wyceną metodą praw własności spółek stowarzyszonych, szczegółowo opisane w punkcie 3.4.1;
- w celu zaprezentowania w jednej pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej rezerw dotyczących świadczeń pracowniczych, kwoty dotyczące zobowiązań z tytułu urlopów pracowniczych, o których mowa w punkcie 3.19.4 zostały przeniesione z rozliczeń międzyokresowych kosztów do pozycji „Rezerwy na świadczenia pracownicze”.

3.4 Zasady konsolidacji

W roku obrotowym zakończonym 31 grudnia 2013 roku dokonano konsolidacji wszystkich jednostek zależnych.

Niniejsze skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje salda jednostki dominującej oraz jednostek zależnych po wyeliminowaniu wzajemnych transakcji.

Sprawozdania finansowe jednostek zależnych sporządzane są za ten sam okres sprawozdawczy, co sprawozdanie jednostki dominującej, z zastrzeżeniem, że sprawozdania finansowe konsolidowanych funduszy inwestycyjnych sporządzane są na dzień, za który publikowana jest ostatnia oficjalna wycena jednostek uczestnictwa lub certyfikatów inwestycyjnych tych funduszy, stanowiąca podstawę do ujęcia wyceny tych funduszy w sprawozdaniach finansowych konsolidowanych jednostek Grupy PZU.

Zasady przeliczania aktywów, zobowiązań oraz całkowitych dochodów zagranicznych jednostek zależnych przedstawiono w punkcie 3.16.5.

3.4.1. Zmiana zasad konsolidacji

W latach poprzednich, do końca 2012 roku dokonywano konsolidacji wszystkich istotnych jednostek zależnych. Przy określaniu istotności były brane pod uwagę kryteria osiąganych przychodów, wartości bezwzględnej wyniku finansowego oraz sumy bilansowej.

Począwszy od dnia 1 stycznia 2013 roku zaprzestano stosowania kryterium istotności, w konsekwencji obejmując konsolidacją wszystkie jednostki zależne od PZU, co oznaczało objęcie konsolidacją od dnia 1 stycznia 2013 roku następujących jednostek:

- Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA;
- PZU Asset Management SA;
- PZU Pomoc SA;
- Międzyzakładowe Pracownicze Towarzystwo Emerytalne PZU SA;
- PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance;
- UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas;
- Ipsilon Sp. z o.o.;
- Ipsilon Bis SA;

- Omicron SA;
- LLC SOS Services Ukraine;
- PZU FIZ Sektora Nieruchomości;
- PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2;
- PZU FIZ Sektora Nieruchomości 3;
- PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 1;
- PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 2;
- PZU Energia Medycyna Ekologia;
- PZU Dłużny Rynków Wschodzących;
- PZU FIZ Forte;
- PZU FIZ Aktywów Niepublicznych RE Income.

Objęcie konsolidacją oznacza, że aktywa oraz zobowiązania tych jednostek zostały ujęte w stosownych pozycjach niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego zamiast dotychczasowej prezentacji wartości inwestycji w daną jednostkę zależną (w spółki wg kosztu nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości, a w fundusze inwestycyjne w wartości godziwej) w odpowiedniej pozycji „Aktywów finansowych”.

W latach poprzednich, do końca 2012 roku kryterium istotności stosowane było także w odniesieniu do jednostek stowarzyszonych, a zaprzestanie jego stosowania oznaczało wycenę metodą praw własności od dnia 1 stycznia 2013 roku następujących spółek:

- Kolej Gondolowa Jaworzyna Krynicka SA (informacje o późniejszej sprzedaży spółki zaprezentowano w punkcie 2.3.4);
- GSU Pomoc Górniczy Klub Ubezpieczonych SA.

Objęcie wyceną metodą praw własności oznacza, że wartość inwestycji w daną jednostkę stowarzyszoną ustaloną metodą praw własności została zaprezentowana w osobnej pozycji aktywów „Jednostki wyceniane metodą praw własności”, zamiast dotychczasowej prezentacji wg kosztu nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości w pozycji „Aktywa finansowe – Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży”.

Powyższe zmiany zostały ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu pod datą 1 stycznia 2013 roku, a skutki (wynikające z wyceny bilansowej tych składników aktywów na dzień 31 grudnia 2012 roku a wartością aktywów netto tych jednostek na dzień 1 stycznia 2013 roku) zostały odniesione w całości na wynik finansowy.

W wyniku objęcia konsolidacją jednostek zależnych (spółek i funduszy inwestycyjnych) wykazano zwiększenie stanu środków pieniężnych o kwotę 479.751 tys. zł (w linii „zwiększenie stanu środków pieniężnych z tytułu zmiany zakresu konsolidacji” skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych).

3.4.1.1. Jednostki zależne – spółki obejmowane konsolidacją

Na dzień 1 stycznia 2013 roku różnice pomiędzy aktywami netto spółek obejmowanych konsolidacją a wartością bilansową inwestycji w daną jednostkę zależną ujęto w następujących pozycjach:

- różnice dodatnie – w pozycji „Pozostałe przychody operacyjne”;
- różnice ujemne – w pozycji „Pozostałe koszty operacyjne”.

Uzgodnienie efektu objęcia spółek zależnych konsolidacją od 1 stycznia 2013 roku	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa netto	Wartość bilansowa akcji (wg hist. kosztu nabycia z uwzgl. odpisów z tytułu utraty wartości)	Udział Grupy PZU w kapitale jednostki	Udział Grupy PZU w aktywach netto	Wpływ na skonsolidowany wynik finansowy Grupy PZU
Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych PZU SA	71 421	27 636	43 785	24 793	100,00%	43 785	18 992
PZU Asset Management SA	12 621	1 982	10 639	4 642	100,00%	10 639	5 997
Międzyzakładowe Pracownicze Towarzystwo Emerytalne PZU SA	1 578	226	1 352	500	100,00%	1 352	852
Razem - wpływ na pozostałe przychody operacyjne							25 841
PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance	32 884	26 105	6 779	25 921	100,00%	6 779	(19 142)
UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas	79 680	52 639	27 041	40 235	99,34%	26 863	(13 372)
PZU Pomoc	19 729	3 564	16 165	18 565	100,00%	16 165	(2 400)
LLC SOS Services Ukraine	694	151	543	729	100,00%	543	(186)
Ipsilon Bis SA	87	3	84	100	100,00%	84	(16)
Ipsilon Sp. z o.o.	38	1	37	52	100,00%	37	(15)
Omicron SA	100	3	97	100	100,00%	97	(3)
Razem - wpływ na pozostałe koszty operacyjne							(35 134)
Razem - wpływ na skonsolidowany wynik finansowy							(9 293)

3.4.1.2. Jednostki zależne – fundusze obejmowane konsolidacją

Na dzień 1 stycznia 2013 roku w pozycji „Inne zobowiązania” ujęto kwoty stanowiące wartości inwestycji inwestorów spoza Grupy PZU w fundusze inwestycyjne obejmowane konsolidacją.

Do 31 grudnia 2012 roku inwestycje w niektóre fundusze inwestycyjne kwalifikowane były do portfela aktywów dostępnych do sprzedaży, a zmiany wartości godziwej wykazywano w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny”. Na dzień 1 stycznia 2013 roku salda ujęte z tego tytułu w pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” zostały przeniesione do skonsolidowanego rachunku zysków i strat i wykazane w pozycji „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej”.

(w tysiącach złotych)

W tabeli poniżej zaprezentowano dane finansowe w podziale na poszczególne fundusze obejmowane konsolidacją.

Fundusz inwestycyjny	Łączne aktywa funduszu podlegające konsolidacji na 1 stycznia 2013	Kwota przeniesiona z pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” do skonsolidowanego rachunku zysków i strat na 1 stycznia 2013 roku	Zobowiązania wobec inwestorów spoza Grupy PZU ujęte w pozycji „Inne zobowiązania” na 1 stycznia 2013 roku
PZU FIZ Sektora Nieruchomości ¹⁾	423 814	120 815	-
PZU FIZ Sektora Nieruchomości 2 ¹⁾	505 604	782	-
PZU FIZ Sektora Nieruchomości 3 ¹⁾	8 592	(1 408)	-
PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 1 ²⁾	500	-	-
PZU FIZ Aktywów Niepublicznych BIS 2 ²⁾	107 640	27 640	-
Subfundusz PZU Energia Medycyna Ekologia ³⁾	187 407	-	80 100
Subfundusz PZU Dłużny Rynków Wschodzących ²⁾	319 969	28 031	6 182
PZU FIZ Forte ²⁾³⁾	107 020	92	6 928
PZU FIZ Aktywów Niepublicznych RE Income ¹⁾	169 645	3 410	36 233
Subfundusz PZU FIO Gotówkowy ²⁾⁴⁾	473 008	5 265	151 072
Razem	2 303 199	184 627	280 515

¹⁾ Przeniesienie kwoty z pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” do skonsolidowanego rachunku zysków i strat jest konsekwencją zakwalifikowania, na dzień objęcia funduszu konsolidacją, posiadanych przez fundusz nieruchomości do grupy nieruchomości wycenianych w wartości godziwej, zgodnie z polityką rachunkowości Grupy PZU stosowaną dla nieruchomości inwestycyjnych, a w szczególności z zastosowania paragrafu 35 standardu MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne”.

²⁾ Przeniesienie kwoty z pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” do skonsolidowanego rachunku zysków i strat dotyczy tych aktywów finansowych funduszu, które zostały zakwalifikowane do portfela wycenianego w wartości godziwej przez wynik finansowy w momencie pierwszego rozpoznania.

³⁾ Informacje o wyłączeniu z konsolidacji funduszu zaprezentowano w punkcie 2.2.

⁴⁾ Dane wg stanu na dzień objęcia konsolidacją – tj. na 1 kwietnia 2013 roku.

3.4.1.3. Jednostki stowarzyszone – spółki wyceniane metodą praw własności

Na dzień 1 stycznia 2013 roku różnice pomiędzy udziałem Grupy PZU w aktywach netto spółek obejmowanych wyceną metodą praw własności a wartością bilansową inwestycji w jednostki stowarzyszone ujęto w „Pozostałych przychodach operacyjnych” w skonsolidowanym rachunku zysków i strat.

Uzgodnienie efektu wyceny jednostek stowarzyszonych metodą praw własności	1 stycznia 2013
Aktywa	47 875
Zobowiązania	6 275
Aktywa netto	41 600
Wartość bilansowa akcji	5 888
Udział Grupy PZU w skonsolidowanych aktywach netto spółek	15 439
Łączny wpływ na skonsolidowany wynik finansowy brutto	9 551

3.5 Kursy walutowe

W niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym przyjęto następujące kursy walutowe do przeliczania danych finansowych zagranicznych jednostek podporządkowanych:

Kursy walutowe przyjęte do przeliczenia danych finansowych zagranicznych jednostek podporządkowanych	1 stycznia – 31 grudnia 2013	31 grudnia 2013	1 stycznia – 31 grudnia 2012	31 grudnia 2012
LTL	1,2196	1,2011	1,2087	1,1840
UAH	0,3886	0,3706	0,4001	0,3825

Kursy te są:

- dla pozycji sprawozdania z sytuacji finansowej – kursami średnimi NBP na dzień bilansowy;
- dla pozycji rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów oraz sprawozdania z przepływów pieniężnych – kursami wyliczonymi jako średnia arytmetyczna z kursów NBP, obowiązujących na ostatni dzień każdego z miesięcy danego okresu.

3.6 Wartości niematerialne

Wartości niematerialne rozpoznaje się, jeżeli jest prawdopodobne, że w przyszłości spowodują one wpływ korzyści ekonomicznych, które mogą być powiązane z tymi aktywami i obejmują nabyte, zaliczane do aktywów trwałych, prawa majątkowe nadające się do gospodarczego wykorzystania, o przewidywanym okresie użyteczności dłuższym niż rok, przeznaczone do używania na potrzeby własne.

Wartości niematerialne obejmują w szczególności: oprogramowanie komputerowe, autorskie prawa majątkowe, licencje oraz koncesje.

Wartości niematerialne wycenia się według cen nabycia lub kosztów wytworzenia pomniejszonych o odpisy amortyzacyjne, a także o odpisy z tytułu utraty wartości.

Wartości niematerialne amortyzuje się przy zastosowaniu metody liniowej przez przewidywany okres użytkowania, zgodnie z planem amortyzacji, w okresie od dwóch do pięciu lat.

W uzasadnionych przypadkach, po dokonaniu indywidualnej analizy, dopuszcza się stosowanie innej stawki amortyzacji adekwatnej do przewidywanego okresu użytkowania danej wartości niematerialnej. W związku z podjętą decyzją dotyczącą planowanego okresu użytkowania systemu produktowego w PZU przez okres 10 lat, przyjęto dla tego systemu roczną stawkę amortyzacji 10%.

3.7 Wartość firmy

Wartość firmy ustala się według wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych na dzień objęcia kontroli lub znaczącego wpływu nad jednostkami podporządkowanymi, proporcjonalnie do nabywanych udziałów w kapitale tych jednostek. Wartość firmy nie podlega amortyzacji, lecz na koniec każdego roku obrotowego dokonuje się testu w celu stwierdzenia lub wykluczenia utraty wartości.

3.8 Rzeczowe aktywa trwałe

Składniki rzeczowych aktywów trwałych wykazuje się według cen nabycia lub kosztów wytworzenia, pomniejszonych o dotychczasowe umorzenie oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Amortyzacji podlegają wszystkie rzeczowe aktywa trwałe oraz ich istotne komponenty, z wyjątkiem gruntów oraz rzeczowych aktywów trwałych w budowie. Amortyzacja przeprowadzana jest od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dany składnik przyjęto do użytkowania, metodą liniową przez oszacowany okres użyteczności tych aktywów.

Poniżej przedstawiono roczne stawki amortyzacji dla istotnych składników aktywów:

Kategoria aktywów	Stawka
Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu użytkowego	2,5%
Budynki i budowle	1,5% - 10%
Maszyny i urządzenia techniczne	10% - 40%
Środki transportu	14% - 33%
Sprzęt informatyczny	20% - 40%
Pozostałe aktywa trwałe	7% - 20%

Aktywa utrzymywane na podstawie umowy leasingu finansowego amortyzuje się przez okres ich użyteczności, chyba że nie występuje prawdopodobieństwo ich zakupu lub przeniesienia własności. W takim przypadku amortyzuje się je przez okres nie dłuższy niż przez okres trwania leasingu.

3.9 Utrata wartości rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych

Na koniec okresu sprawozdawczego dokonuje się przeglądu składników aktywów w celu stwierdzenia, czy nie występują przesłanki wskazujące na możliwość utraty ich wartości.

Uznaje się, że utrata wartości składników wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych wystąpiła, jeżeli w wyniku zmian technologicznych, przeznaczenia do likwidacji, wycofania z użytkowania lub wystąpienia innych przesłanek wskazujących na zmniejszenie przydatności danego składnika aktywów zmniejszeniu uległa wartość przewidywanych korzyści ekonomicznych związanych ze składnikiem wartości niematerialnych lub rzeczowych aktywów trwałych.

W przypadku stwierdzenia takich przesłanek, przeprowadza się test na utratę wartości danego składnika aktywów mający na celu określenie jego wartości odzyskiwalnej i w razie konieczności dokonuje się odpisu aktualizującego do wartości odzyskiwalnej. W sytuacji, gdy składnik aktywów nie generuje przepływów pieniężnych, które są w znacznym stopniu niezależne od przepływów generowanych przez inne aktywa, analizę przeprowadza się dla najmniejszej możliwej do zidentyfikowania grupy aktywów generujących niezależne wpływy pieniężne, do której należy dany składnik aktywów.

3.10 Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne wykazuje się na koniec okresu sprawozdawczego w wartości godziwej. Zyski i straty wynikające ze zmiany wartości godziwej nieruchomości inwestycyjnych ujmuje się w pozycji „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej” w okresie, w którym powstały.

Budynki i budowle oraz grunty i prawa wieczystego użytkowania gruntu, częściowo wykorzystywane na własne potrzeby, a częściowo wynajmowane na rzecz osób trzecich, kwalifikuje się do właściwej kategorii nieruchomości w sposób następujący:

- część obiektu, która na koniec okresu sprawozdawczego nie jest wykorzystywana na własne potrzeby zaliczana jest do nieruchomości inwestycyjnych, a pozostała część obiektu – do nieruchomości wykorzystywanych na potrzeby własne;
- wartości części nieruchomości zaliczonych odpowiednio do nieruchomości inwestycyjnych lub do nieruchomości wykorzystywanych na potrzeby własne ustala się według metrażu;
- jeśli w nieruchomości częściowo wykorzystywanej na własne potrzeby, a częściowo wynajmowanej, na wynajem przeznaczona jest nie więcej niż 10% powierzchni, to cały obiekt zalicza się do nieruchomości wykorzystywanych na potrzeby własne.

Podziału nieruchomości, o którym mowa powyżej dokonuje się, gdy części te mogą być oddzielnie sprzedane lub oddane w leasing finansowy.

W przypadku gdy nieruchomość wykorzystywana na własne potrzeby staje się nieruchomością inwestycyjną, wykazywaną w wartości godziwej, amortyzacja jest kontynuowana do dnia reklasyfikacji, a ustalona na ten dzień różnica pomiędzy wartością bilansową a jej wartością godziwą odnoszona jest na inne całkowite dochody.

3.11 Instrumenty finansowe

Aktywa i zobowiązania finansowe ujmuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w momencie, gdy jednostka Grupy PZU staje się stroną wiążącego kontraktu, z którego wynika, iż ponosi ryzyko i staje się beneficjentem korzyści związanych z instrumentem finansowym. W przypadku transakcji zawieranych na zorganizowanym rynku i na przyjętych na tym rynku warunkach rozliczenia transakcji, nabycie bądź sprzedaż aktywów i zobowiązań finansowych ujmuje się w księgach w dacie zawarcia transakcji.

Instrumenty finansowe kwalifikuje się w momencie nabycia do poszczególnych kategorii określonych w MSR 39 i ujmuje w wartości godziwej skorygowanej o koszty transakcji, które mogą być bezpośrednio przypisane do nabycia lub wystawienia danego instrumentu finansowego (z wyjątkiem instrumentów zakwalifikowanych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, w przypadku których koszty transakcyjne ujmuje się oddzielnie w pozycji „Przychody netto z inwestycji”). Wartością godziwą instrumentu finansowego w momencie jego początkowego ujęcia jest zwykle jego cena transakcyjna, o ile charakter instrumentu finansowego nie wskazuje, że jest inaczej.

W przypadku instrumentów finansowych przynoszących przychody odsetkowe, odsetki nalicza się począwszy od następnego dnia po dniu rozliczenia transakcji.

Wartości godziwe instrumentów finansowych określa się na podstawie dostępnych publicznie kwotowań na aktywnym rynku, a w przypadku ich braku – przy wykorzystaniu modeli wyceny odnoszonych do publikowanych notowań instrumentów finansowych, stóp procentowych i indeksów giełdowych.

Akcje i udziały, których wartości godziwej nie można wiarygodnie oszacować, wycenia się wg kosztu nabycia z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

3.11.1. Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności wycenia się według zamortyzowanego kosztu, a wyniki wyceny ujmuje w pozycji „Przychody netto z inwestycji”.

3.11.2. Należności i pożyczki

Do należności i pożyczek zalicza się w szczególności:

- dłużne papiery wartościowe nabyte w ramach kontraktu, z którego wynika, iż zbywający nie utracił kontroli nad tymi papierami;
- dłużne papiery wartościowe nienotowane na aktywnym rynku;
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych;
- udzielone pożyczki;
- należności z tytułu zawartych umów ubezpieczeniowych (w tym również reasekuracji);
- inne należności.

Należności i pożyczki, z wyjątkiem należności z tytułu zawartych umów ubezpieczeniowych i innych należności krótkoterminowych wycenia się na koniec okresu sprawozdawczego według zamortyzowanego kosztu.

Należności z tytułu zawartych umów ubezpieczeniowych i inne należności krótkoterminowe, ze względu na ich charakter, wycenia się w wartości nominalnej z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości należności wątpliwych (sposób oszacowania tych odpisów dla należności ubezpieczeniowych został opisany w punkcie 4.2.5).

Skutki wyceny należności i pożyczek do wysokości wyceny według zamortyzowanego kosztu wykazuje w pozycji „Przychody netto z inwestycji”.

3.11.3. Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży

Do instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży zalicza się instrumenty finansowe niezakwalifikowane do innych kategorii.

Instrumenty zaliczone do tej kategorii wycenia się w wartości godziwej. Różnicę pomiędzy wartością godziwą na koniec okresu sprawozdawczego a ceną nabycia odnosi się bezpośrednio na kapitał z aktualizacji wyceny. W przypadku dłużnych papierów wartościowych odsetki naliczone przy wykorzystaniu efektywnej stopy procentowej ujmuje się w pozycji „Przychody netto z inwestycji”, a w kapitale z aktualizacji wyceny ujmuje się różnicę pomiędzy wartością godziwą a wartością według zamortyzowanego kosztu.

3.11.4. Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy obejmują:

- instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu - aktywa nabyte w celu ich sprzedaży w bliskim terminie lub zobowiązania zaciągnięte w celu ich odkupienia w krótkim terminie oraz instrumenty pochodne;
- aktywa finansowe zaliczone w momencie nabycia do kategorii wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy, o ile ich wartość godziwą można wiarygodnie oszacować. Do takich instrumentów finansowych zalicza się:
 - niektóre instrumenty, które zgodnie z Ustawą z dnia 22 maja 2003 roku o działalności ubezpieczeniowej (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku, poz. 950 z późn. zm. – dalej „Ustawa o działalności ubezpieczeniowej”) są przeznaczone na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz kontraktów inwestycyjnych w ubezpieczeniach na życie. Przyjęta klasyfikacja tych instrumentów eliminuje lub znacząco ogranicza niedopasowanie w zakresie wyceny i rozpoznawania aktywów i zobowiązań, których te pierwsze stanowią pokrycie,
 - instrumenty finansowe zarządzane i oceniane, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem, w oparciu o wartość godziwą. Do niniejszej grupy zalicza się m. in. kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked).

Skutki zmiany wyceny instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej, w tym odnoszące się do nich przychody z tytułu odsetek ujmuje się w pozycji „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej” w okresie, którego dotyczą.

3.11.4.1. Instrumenty pochodne

Instrumenty pochodne ujmuje się w księgach rachunkowych w wartości godziwej na dzień zawarcia transakcji i w późniejszych okresach wycenia się w wartości godziwej.

Dla instrumentów pochodnych notowanych na aktywnym rynku za wartość godziwą przyjmuje się cenę zamknięcia notowań na dzień bilansowy.

Wartość godziwa instrumentów pochodnych nienotowanych na aktywnym rynku, w tym kontraktów forward oraz kontraktów zamiany oprocentowania typu *interest rate swap* (IRS) określana jest metodą zdyskontowanych przyszłych przepływów pieniężnych. Do dyskontowania przepływów pieniężnych używane są stopy procentowe z krzywych dochodowości przypisanych do danego typu instrumentu finansowego i waluty, konstruowanych na podstawie dostępnych danych rynkowych.

Wartość godziwa opcji związanych z lokatami strukturyzowanymi określana jest na podstawie wycen podawanych przez wystawców tych opcji, z uwzględnieniem weryfikacji tych wycen przeprowadzanej przez spółki Grupy PZU w oparciu o posiadane własne modele wyceny.

Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych niebędących instrumentami zabezpieczającymi ujmuje się w pozycji „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej”.

Spółki Grupy PZU nie stosują rachunkowości zabezpieczeń.

3.11.5. Zobowiązania finansowe inne niż zobowiązania wyceniane w wartości godziwej

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług wykazuje się w wartości wymaganej zapłaty, ze względu na ich krótkoterminowy charakter.

Pozostałe zobowiązania finansowe wycenia się według zamortyzowanego kosztu.

Do zobowiązań finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu zalicza się kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach. Wyniki wyceny tych kontraktów ujmuje się w pozycji „Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych”.

Zasady rachunkowości dla gwarancji finansowych, spełniających zarówno definicję umowy ubezpieczenia, jak i instrumentu finansowego zostały zaprezentowane w punkcie 4.5.1.

3.11.6. Utrata wartości aktywów finansowych

Ocena, czy występują obiektywne dowody utraty wartości składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych, dokonywana jest na koniec każdego okresu sprawozdawczego.

W przypadku wystąpienia obiektywnych dowodów utraty wartości wynikających ze zdarzeń mających miejsce po pierwotnym ujęciu składników aktywów finansowych i powodujących zmniejszenie oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych dokonuje się stosownych odpisów w ciężar kosztów bieżącego okresu. Nie ujmuje się oczekiwanych strat z tytułu utraty wartości w wyniku przyszłych zdarzeń, bez względu na stopień prawdopodobieństwa ich zajścia.

Do obiektywnych dowodów utraty wartości zalicza się informacje dotyczące następujących zdarzeń:

- znaczące trudności finansowe emitenta lub dłużnika;
- niedotrzymanie warunków umowy, np. niespłacenie albo zaleganie ze spłaceniem odsetek lub nominału;
- przyznanie pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę, ze względów ekonomicznych lub prawnych, wynikających z trudności finansowych pożyczkobiorcy, udogodnienia, którego w innym przypadku pożyczkodawca by nie udzielił;
- wysokie prawdopodobieństwo likwidacji, upadłości lub innej reorganizacji finansowej pożyczkobiorcy;
- zanik aktywnego rynku na dany składnik aktywów finansowych ze względu na trudności finansowe emitenta;
- obserwowane dane wskazujące na możliwy do zmierzenia spadek oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z grupą aktywów finansowych od momentu ich początkowego ujęcia, mimo że nie można jeszcze ustalić spadku dotyczącego pojedynczego składnika grupy aktywów finansowych, w tym:
 - negatywne zmiany dotyczące statusu płatności pożyczkobiorców w grupie (np. zwiększona ilość opóźnionych płatności) lub
 - niekorzystne zmiany sytuacji gospodarczej w danej branży, regionie itp., które wpływają na pogorszenie zdolności płatniczej dłużników;
- znaczący i przedłużający się spadek wartości godziwej inwestycji w instrument kapitałowy poniżej kosztu nabycia (dodatkowe informacje zostały przedstawione w punkcie 4.2.4);
- niekorzystne zmiany środowiska technologicznego, rynkowego, gospodarczego, prawnego lub innego, w którym działa emitent instrumentów kapitałowych, które wskazują na możliwość nieodzyskania kosztów inwestycji w ten instrument kapitałowy.

W przypadku wystąpienia dowodów utraty wartości instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży, rozpoznane uprzednio w kapitale z aktualizacji wyceny straty z wyceny odnosi się w ciężar rachunku zysków i strat.

Odpisy z tytułu utraty wartości instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione w ciężar rachunku zysków i strat:

- w przypadku instrumentów kapitałowych nie podlegają odwróceniu;
- w przypadku instrumentów dłużnych mogą zostać odwrócone, o ile w następnych okresach wartość godziwa danego instrumentu dłużnego wzrośnie, a wzrost ten może być obiektywnie łączony ze zdarzeniem następującym po ujęciu straty z tytułu utraty wartości w rachunku zysków i strat.

W przypadku sprzedaży instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży wartość kapitału z aktualizacji wyceny dotyczącego sprzedawanych instrumentów finansowych jest wyksięgowywana i ujmowana w pozycji „Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości aktywów finansowych”.

Szacunki i oceny wykorzystywane do określenia odpisów z tytułu utraty wartości zostały zaprezentowane w punkcie 4.2.

3.12 Regresy i odzyski po szkodach w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

W przypadku niektórych grup (rodzajów) ubezpieczeń majątkowych i osobowych, po dokonaniu wypłaty odszkodowania lub świadczenia może dojść do przejęcia przez ubezpieczyciela roszczeń wobec osób trzecich (regresy) lub prawa własności do ubezpieczonego majątku (odzyski).

Odzyski prezentuje się jako zapasy w pozycji „Inne aktywa”, a ich oszacowana wartość w wartości godziwej na dzień fizycznego przejęcia pomniejsza koszty odszkodowań i świadczeń wypłaconych danego okresu.

Oszacowaną metodami aktuarialnymi wartość przewidywanych przyszłych zwrotów kosztów zakładu na skutek przejęcia roszczeń wobec osób trzecich oraz przejęcia prawa własności do ubezpieczonego majątku ujmuje się w pozycji „Oszacowane regresy i odzyski”.

Oszacowane wartości regresów i odzysków, ujęte w księgach rachunkowych w danym okresie pomniejszają koszty utworzenia rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia tego okresu.

3.13 Koszty akwizycji oraz odroczone koszty akwizycji

Koszty akwizycji obejmują koszty związane z zawieraniem i odnawianiem umów ubezpieczenia. Do bezpośrednich kosztów akwizycji zalicza się między innymi koszty prowizji pośredników ubezpieczeniowych, koszty wynagrodzeń pracowników związane z zawieraniem umów ubezpieczenia, koszty atestów, ekspertyz, badań związanych z przyjmowanym przez zakład ubezpieczeń ryzykiem. Do pośrednich kosztów akwizycji zalicza się koszty związane z reklamą i promocją produktów ubezpieczeniowych oraz koszty związane z badaniem wniosków i wystawianiem polis.

W celu zachowania współmierności przychodów i kosztów, koszty akwizycji podlegają rozliczaniu w czasie.

Aktywowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej odroczone koszty akwizycji dotyczące zarówno ubezpieczeń majątkowych i osobowych, jak też ubezpieczeń na życie podlegają testom na utratę wartości poprzez ich uwzględnienie w teście adekwatności rezerw.

3.13.1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Koszty akwizycji dotyczące ubezpieczeń majątkowych i osobowych odraczane są na zasadach stosowanych przy ustalaniu rezerwy składek i amortyzowane w ciężar rachunku zysków i strat (wykazywane w pozycji „Koszty akwizycji”) przez okres ochrony ubezpieczeniowej.

3.13.2. Ubezpieczenia na życie

W ubezpieczeniach na życie do rozliczania kosztów akwizycji w czasie w przypadku tradycyjnych produktów z udziałem w zysku (ubezpieczenia na życie lub dożycie oraz zaopatrzenia dzieci) stosuje się metodę Zillmera.

3.14 Środki pieniężne i ich ekwiwalenty

Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych obejmują między innymi środki pieniężne w kasie oraz na bieżących rachunkach bankowych.

Środki pieniężne wykazuje się w wartości nominalnej.

3.15 Aktywa przeznaczone do sprzedaży

Aktywa przeznaczone do sprzedaży wyceniane są w kwocie niższej z dwóch wartości: dotychczasowej wartości bilansowej oraz wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży.

3.16 Kapitały

3.16.1. Kapitał podstawowy

Kapitał podstawowy ujmuje się w wysokości określonej w statucie jednostki dominującej i zarejestrowanej w Krajowym Rejestrze Sądowym.

3.16.2. Kapitał zapasowy

Kapitał zapasowy tworzony jest i podlega dystrybucji zgodnie z regulacjami prawnymi kraju siedziby spółki (w Polsce zgodnie z postanowieniami Kodeksu spółek handlowych (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku, poz. 1030)) oraz statutów spółek Grupy PZU.

3.16.3. Kapitał z aktualizacji wyceny

W pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” ujmowane są skutki:

- przeszacowania aktywów finansowych zaliczonych do kategorii aktywów dostępnych do sprzedaży;
- przeszacowania wartości nieruchomości do ich wartości godziwej na dzień ich przekwalifikowania z nieruchomości wykorzystywanych na własne potrzeby do nieruchomości inwestycyjnych.

3.16.4. Zyski i straty aktuarialne dotyczące rezerw pracowniczych

Pozycja obejmuje zyski i straty aktuarialne wynikające ze wzrostu lub obniżenia wartości bieżącej zobowiązań z tytułu określonych świadczeń na skutek zmian założeń aktuarialnych i korekt założeń aktuarialnych ex post. W pozycji ujmuje się zyski i straty wynikające ze zmian przyjętych założeń demograficznych (np. umieralność, wskaźnik rotacji pracowników) oraz założeń finansowych (np. stopa dyskontowa czy prognozowane stopy wzrostu wynagrodzeń).

3.16.5. Różnice kursowe z przeliczenia

Pozycja zwiera różnice powstałe na skutek przeliczeń aktywów i zobowiązań zagranicznych jednostek zależnych przeliczonych na walutę polską po obowiązującym na koniec okresu sprawozdawczego średnim kursie ustalonym dla danej waluty przez Narodowy Bank Polski („NBP”) oraz pozycji rachunku zysków i strat oraz innych całkowitych dochodów przeliczonych po kursie stanowiącym średnią arytmetyczną średnich kursów NBP na dzień kończący każdy miesiąc roku obrotowego.

3.16.6. Niepodzielony wynik

W pozycji „Niepodzielony wynik” wykazuje się:

- zysk netto lat ubiegłych, który nie został podzielony przez Walne Zgromadzenie / Zgromadzenie Wspólników;
- wynik finansowy netto bieżącego okresu;
- niepokrytą stratę netto.

Podziału zysku (względnie pokrycia straty) netto jednostki dominującej oraz spółek Grupy PZU dokonuje się wyłącznie w odniesieniu do zysków (straty) netto wykazanych w jednostkowych sprawozdaniach finansowych tych podmiotów sporządzonych zgodnie ze standardami rachunkowości przyjętymi w kraju siedziby danej spółki.

3.16.7. Udziały niekontrolujące

Udziały niekontrolujące stanowią tę część kapitałów w jednostce zależnej, której nie można bezpośrednio lub pośrednio przyporządkować do jednostki dominującej. Udziały niekontrolujące wycenia się w wartości proporcjonalnego udziału w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto jednostki zależnej.

3.17 Klasyfikacja produktów ubezpieczeniowych

Zgodnie z wymogami MSSF 4 dokonuje się klasyfikacji umów na umowy ubezpieczeniowe, które niosą za sobą znaczące ryzyko ubezpieczeniowe oraz umowy inwestycyjne, które niosą ze sobą ryzyko finansowe bez znaczącego ryzyka ubezpieczeniowego.

Założenia przyjęte w klasyfikacji produktów oferowanych przez Grupę PZU zostały opisane w punkcie 4.5.

3.17.1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Wszystkie bezpośrednie ubezpieczenia majątkowe i osobowe transferują istotne ryzyko ubezpieczeniowe w rozumieniu MSSF 4. W przypadku umów reasekuracji dokonuje się transferu albo przejścia ryzyka ubezpieczeniowego lub ryzyka ubezpieczeniowego i finansowego jednocześnie.

W przypadku bezpośrednich ubezpieczeń majątkowych i osobowych umowy ubezpieczenia nie zawierają elementu depozytowego, który mógłby być wydzielony z właściwej umowy ubezpieczenia.

Umowy reasekuracji biernej, których stroną są spółki Grupy PZU, zawierają klauzule podziału zysku reasekuratora według schematu i w terminach określonych w umowie. W rezultacie część składki płaconej reasekuratorom z tytułu zawartych umów reasekuracji biernej może być traktowana jako element depozytowy.

Na koniec okresu sprawozdawczego ujmuje się wszelkie prawa i obowiązki związane z elementem depozytowym, w tym w szczególności składnik aktywów reasekuracyjnych odpowiadający należności z tytułu elementu depozytowego wynikającego z umowy reasekuracji biernej z uwzględnieniem wszystkich warunków umownych, takich jak np. przenoszenie strat w poszczególnych latach. Na podstawie zapisu paragrafu 10 MSSF 4 nie jest dokonywane wyodrębnienie elementu depozytowego z zawartych umów reasekuracji biernej.

Do umów reasekuracji czynnej stosowane są zasady rachunkowości jednolite z zasadami rachunkowości dla ubezpieczeń bezpośrednich. Na koniec okresu sprawozdawczego należności depozytowe od cedentów wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty (określonej zgodnie z warunkami umowy reasekuracji) z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

3.17.2. Ubezpieczenia na życie

3.17.2.1. Umowy z DPF

Zarówno umowy ubezpieczeniowe jak i inwestycyjne mogą zawierać uznaniowe udziały w zyskach (ang. *discretionary participation features*, „DPF”), uprawniające ubezpieczonego do otrzymania dodatkowego świadczenia lub premii jako dodatku do świadczenia gwarantowanego, przy czym świadczenie to jest znaczącą częścią całego kontraktowego/umownego świadczenia, jego kwota lub okres trwania są umowne i zależne od decyzji ubezpieczyciela, a jego wystąpienie zależy od:

- przebiegu określonego zbioru lub określonego typu umów;
- zrealizowania lub niezrealizowania zysków z określonych aktywów;
- osiągnięcia zysków lub strat przez ubezpieczyciela, fundusz lub inną jednostkę związaną z umową.

Wszystkie kontrakty zawierające uznaniowy udział w zyskach, który może być określany jednostronnie przez zakład ubezpieczeń są rozpoznawane zgodnie z MSSF 4.

3.17.2.2. Umowy z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym (unit-linked)

Umowy z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym na podstawie kryterium przenoszenia istotnego ryzyka ubezpieczeniowego, opisanego w punkcie 4.5, ujmowane są albo zgodnie z MSSF 4, albo zgodnie z MSR 39.

3.17.2.3. Umowy inwestycyjne bez DPF

Zasady prezentacji i wyceny umów niespełniających według MSSF 4 kryteriów klasyfikacji jako umowy ubezpieczenia, a więc klasyfikowanych jako umowy inwestycyjne, określone są przez MSR 39. W odniesieniu do umów inwestycyjnych stosuje się zasady wyceny zobowiązań finansowych:

- wycena wg zamortyzowanego kosztu - dla kontraktów inwestycyjnych o gwarantowanych i ustalonych warunkach lub
- wycena w wartości godziwej przez wynik finansowy - dla kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked).

Skutki wyceny zobowiązań finansowych wynikających z umów inwestycyjnych wykazuje się w pozycji „Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych”.

3.18 Umowy ubezpieczeniowe

3.18.1. Składka przypisana i rezerwa składki

3.18.1.1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

PZU, PZU Lietuva i PZU Ukraine są stronami umów ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych oraz mogą być stronami umów reasekuracji czynnej i biernej w tym zakresie.

Przypis składek w umowach ubezpieczeniowych oraz w umowach reasekuracji czynnej rozpoznaje się w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia.

Przypis składek rozpoznaje się jako przychód proporcjonalnie do okresu objętego ochroną ubezpieczeniową. Część składki przypisanej dotyczącej okresu ochrony ubezpieczeniowej przypadającego po końcu okresu sprawozdawczego ujmuje się w rezerwie składek. Rezerwę składek ustala się na koniec każdego okresu sprawozdawczego metodą indywidualną, z dokładnością do jednego dnia.

Rezerwę na ryzyka niewygasłe tworzy się jako uzupełnienie do rezerwy składek, na pokrycie przyszłych odszkodowań, świadczeń i kosztów w odniesieniu do umów ubezpieczenia, które nie wygasają z ostatnim dniem okresu sprawozdawczego. Kalkulację rezerwy na ryzyka niewygasłe przeprowadza się dla grup ubezpieczeń na koniec każdego okresu sprawozdawczego.

Ogólną kwotę rezerwy na ryzyka niewygasłe ustala się dla tych grup, dla których wskaźnik szkodowości bieżącego roku jest większy niż 100%, jako różnicę pomiędzy iloczynem rezerwy składek i wskaźnika szkodowości bieżącego roku obrotowego a rezerwą składek – dotyczącymi tego samego okresu ubezpieczenia. Udział reasekuratorów w składce, rezerwie składek oraz rezerwie na ryzyka niewygasłe ustala się w wysokości zgodnej z warunkami odpowiednich umów reasekuracyjnych.

Mechanizm tworzenia rezerwy na ryzyka niewygasłe odpowiada minimalnym wymaganiom dla testu adekwatności rezerw określonym w punkcie 16 MSSF 4.

3.18.1.2. Ubezpieczenia na życie

Składki przypisane w ubezpieczeniach na życie obejmują kwoty należne w trakcie okresu sprawozdawczego z tytułu zawartych umów ubezpieczenia, niezależnie od tego, czy kwoty te opłacono i bez względu na to, czy kwoty te odnoszą się do całości, czy części okresu sprawozdawczego. Składki te koryguje się o zmianę stanu rezerwy składek w ciągu okresu sprawozdawczego, a także zmniejsza o składki należne reasekuratorom. Rezerwę składki tworzy się jako tę część składki przypisanej, która przypada na przyszłe okresy sprawozdawcze proporcjonalnie do okresu, na który składka jest przypisana i wykazuje w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych.

3.18.2. Koszty odszkodowań i świadczeń wypłaconych oraz rezerwy techniczne

3.18.2.1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

W kosztach okresu sprawozdawczego ujmuje się wszelkie koszty wypłaconych odszkodowań i świadczeń z zawartych umów ubezpieczenia wraz z bezpośrednimi i pośrednimi kosztami likwidacji szkód i windykacji regresów oraz zmianę stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia. Koszty odszkodowań i świadczeń pomniejsza się o wszelkie otrzymane regresy i odzyski, a także zmianę stanu oszacowanych regresów i odzysków.

Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach ustala się dla tych grup ubezpieczeń, dla których istnieje pokrycie reasekuracyjne, w takiej części, w jakiej reasekuratorzy uczestniczą w odszkodowaniach i świadczeniach, zgodnie z odpowiednimi umowami reasekuracyjnymi.

Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia obejmuje:

- rezerwę na niewypłacone odszkodowania i świadczenia za szkody i wypadki zaistniałe i zgłoszone do końca okresu sprawozdawczego;
- rezerwę na szkody i wypadki zaistniałe do końca okresu sprawozdawczego i niezgłoszone;
- rezerwę na koszty likwidacji szkód;
- rezerwę na skapitalizowaną wartość rent.

Rezerwę na szkody zgłoszone niezlikwidowane i zlikwidowane niewypłacone („RBNP”, ang. *Reported But Not Paid*, lub „I rezerwa”) ustala się w wysokości określonej metodą indywidualną przez komórki likwidacji szkód lub też, jeśli posiadane informacje nie pozwalają na ocenę wysokości rezerwy, w wysokości średniej szkody ustalonej metodą aktuarialną. Utworzona rezerwa uwzględnia udział własny ubezpieczonego, oczekiwany wzrost cen towarów i usług naprawczych i nie może przekraczać sumy ubezpieczenia lub sumy gwarancyjnej. Rezerwę aktualizuje się niezwłocznie po uzyskaniu informacji mających wpływ na jej wysokość, metodą indywidualnej oceny lub szacunku szkód i świadczeń.

Rezerwę na szkody i wypadki zaistniałe i niezgłoszone („IBNR”, ang. *Incurred But Not Reported*, lub „II rezerwa”) tworzy się na szkody i świadczenia, które nie zostały zgłoszone do dnia bilansowego, na który tworzona jest rezerwa. IBNR wylicza się przy wykorzystaniu metod analizy trójkątów szkód: uogólnionej metody Chain Ladder, a w przypadku niewielkiej liczby lub wartości szkód - metody Bornhuettera-Fergusona w podziale na lata, w których powstały szkody. Podstawą do wyliczeń są roczne trójkąty zarówno szkód wypłaconych, jak i szkód zgłoszonych.

Rezerwa na bezpośrednie koszty likwidacji dla szkód zgłoszonych ustalana jest indywidualnie dla każdej szkody, zaś dla szkód zaistniałych i niezgłoszonych jest ustalana przy wykorzystaniu uogólnionej metody Chain Ladder, na podstawie analizy trójkątów kosztów, w podziale na lata, w których powstały szkody.

Rezerwa na pośrednie koszty likwidacji szkód tworzona jest metodą aktuarialną jako procent (ustalany w oparciu o udziały pośrednich kosztów likwidacji w wypłaconych odszkodowaniach i bezpośrednich kosztach likwidacji szkód) sumy rezerwy na szkody zgłoszone i niewypłacone oraz rezerwy na szkody i wypadki zaistniałe i niezgłoszone oraz rezerwy na bezpośrednie koszty likwidacji szkód.

Rezerwy I i II oraz rezerwę na koszty likwidacji szkód ujmuje się w wartości nominalnej, tj. bez ich dyskontowania.

Rezerwę na skapitalizowaną wartość rent wylicza się indywidualnie, jako wartość obecną renty (dożywotniej lub czasowej), płatnej z góry.

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego tworzy się również metodami aktuarialnymi rezerwę na skapitalizowaną wartość rent ze szkód zaistniałych po 31 grudnia 1990 roku i do końca okresu sprawozdawczego nieujawnionych jako renty (IBNR rentowy).

Na koniec każdego okresu sprawozdawczego ustala się wysokość dodatkowej rezerwy przeznaczonej na pokrycie zobowiązań wynikających z podwyższenia świadczeń rentowych pochodzących z tzw. starego portfela. Doszacowania dokonuje się dla tych rentobiorców, dla których wyliczono analogiczną rezerwę na koniec

1997 roku, a których świadczenie nie osiągnęło na koniec danego okresu satysfakcjonującej wysokości. Satysfakcjonującą wysokość świadczeń przyjęto jako ustalony procent średniej obecnej wartości wynagrodzeń w latach 1960-1990. Dla różnicy pomiędzy świadczeniami satysfakcjonującym, a świadczeniem faktycznym oblicza się, zgodnie z obowiązującymi zasadami, skapitalizowaną wartość rent.

Udział reasekuratorów w rezerwach na niewypłacone odszkodowania i świadczenia ustala się w wysokości zgodnej z warunkami odpowiednich umów reasekuracyjnych.

3.18.2.2. Ubezpieczenia na życie

W kosztach okresu sprawozdawczego ujmuje się wszelkie koszty wypłaconych odszkodowań i świadczeń z zawartych umów ubezpieczenia wraz z bezpośrednimi i pośrednimi kosztami likwidacji szkód oraz zmianę stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia.

Koszty odszkodowań i świadczeń wypłaconych

Świadczenia wypłacone obejmują wszelkie wypłaty i obciążenia dokonywane w okresie sprawozdawczym z tytułu świadczeń powstałych w okresie sprawozdawczym i w okresach ubiegłych (w tym również świadczenia rentowe i wykupy), łącznie z wszelkimi bezpośrednimi i pośrednimi, zewnętrznymi i wewnętrznymi kosztami likwidacji świadczeń. Koszty likwidacji obejmują również koszty postępowań spornych.

Wartość świadczeń ujmuje się w wysokości faktycznie wypłaconej, po potrąceniu zwrotów i refundacji (z wyjątkiem refundacji z tytułu reasekuracji biernej), powiększonej o zmianę stanu rezerwy na niewypłacone świadczenia oraz pomniejszonej o udział reasekuratorów w wypłaconych świadczeniach i rezerwach.

Rezerwa ubezpieczeń na życie

Wysokość rezerw ubezpieczeń na życie odpowiada wartości zobowiązań wynikających z zawartych umów ubezpieczeń i jest ustalana jako różnica pomiędzy wartością bieżącą oczekiwanych świadczeń, a wartością bieżącą oczekiwanych składek przy zastosowaniu tzw. metody składki netto.

Oznacza to, że w kalkulacji rezerw uwzględnia się wszystkie świadczenia oraz składki przewidziane w umowach jako kontraktowe zobowiązania i należności bez względu na fakt, czy umowa będzie przez ubezpieczającego realizowana do końca umówionego okresu, czy też będzie przez niego wypowiedziana. Przyjęte założenia dotyczące częstotliwości występowania zdarzeń objętych ochroną ubezpieczeniową, tj. śmiertelność, zachorowalność i wypadkowość ustala się na podstawie publicznie dostępnych statystyk, w Polsce przykładowo Polskie Tablice Trwania Życia („PTTŻ”) lub w oparciu o statystyki własne opracowane na podstawie danych historycznych z poszczególnych grup produktów znajdujących się w portfelu.

Założenia stosowane w kalkulacji rezerw ubezpieczeń na życie określa się odrębnie dla poszczególnych produktów ubezpieczeniowych w momencie ustalania taryf składek i wprowadzenia danego produktu do sprzedaży (tzw. *lock-in-assumptions*). Każdorazowo, przy sporządzaniu sprawozdania finansowego założenia te weryfikuje się pod względem adekwatności. Rezerwy ubezpieczeń na życie określa się metodami aktuarialnymi w następujący sposób:

- ubezpieczenia grupowe pracownicze i indywidualnie kontynuowane – w oparciu o metodę aktuarialną prospektywną polegającą na ustaleniu rezerwy dla każdej umowy ubezpieczenia oddzielnie, w oparciu o określone dane statystyczne; odpowiada ona bieżącej wartości oczekiwanych świadczeń jakie wyniknąć mogą w związku z udzieloną ochroną ubezpieczeniową pomniejszoną o bieżącą wartość przyszłych składek;
- ubezpieczenia związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym – rezerwa ta tworzona jest w celu pokrycia bieżących świadczeń z tytułu udzielonej ochrony ubezpieczeniowej ponad wartość środków zgromadzonych w funduszu, odpowiednio dla poszczególnych rodzajów ubezpieczeń, zgodnie z ich warunkami ogólnymi; jej wysokość odpowiada części opłat pobranych z tytułu udzielonej ochrony ubezpieczeniowej przypadającej na przyszłe okresy sprawozdawcze;

- pozostałe ubezpieczenia – metodą aktuarialną prospektywną, indywidualnie dla każdej umowy ubezpieczenia i odpowiada różnicy pomiędzy oczekiwaną wartością bieżącą gwarantowanych świadczeń, a wartością bieżącą należnych składek z tytułu umów ubezpieczenia.

Rezerwy ubezpieczeń na życie nie są pomniejszane o wartość odroczonej kosztów akwizycji.

Rezerwa dla ubezpieczeń na życie jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający

Rezerwy dla ubezpieczeń na życie jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający tworzy się w wysokości sumy wartości udziałów w funduszu znajdujących się na rachunkach ubezpieczonych wycenianych według wartości godziwej na koniec okresu sprawozdawczego.

Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia

Rezerwę na niewypłacone odszkodowania i świadczenia tworzy się niezależnie na:

- świadczenia zgłoszone niewypłacone – metodą indywidualną lub w przypadku braku możliwości oceny wysokości świadczenia, jeżeli występowanie świadczeń jest zjawiskiem masowym, metodą średniej wysokości świadczenia z ostatniego kwartału poprzedzającego kwartał sprawozdawczy;
- świadczenia zaistniałe niezgłoszone - metodą ryczałtową jako procent świadczeń wypłaconych za okres ostatnich dwunastu miesięcy.

Rezerwa na niewypłacone odszkodowania i świadczenia obejmuje również rezerwę na koszty likwidacji świadczeń.

Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych

Rezerwa ta odpowiada przewidywanym wysokościami udziałów w zyskach ubezpieczyciela zarachowanych na koniec okresu sprawozdawczego, które zostaną przyznane po zakończeniu okresu rozliczeniowego.

Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie obejmują:

- rezerwę na rewaloryzację świadczeń z ubezpieczeń jednostkowych na życie i rent przejętych z Państwowego Zakładu Ubezpieczeń („stary portfel”);
- rezerwę na prowadzone procesy sądowe oraz świadczenia w związku z orzeczeniami sądowymi (na podstawie art. 358 § 3 Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks Cywilny (Dz. U. Nr 16 z 1964 roku poz. 93 z późn. zm., „Kodeks cywilny”) w sprawie zmiany wysokości lub sposobu spełnienia świadczenia pieniężnego;

wyżej wymienione rezerwy na postępowania sporne odpowiadają przewidywanej wartości dodatkowych świadczeń wynikających z postępowań spornych, w oparciu o posiadane informacje dotyczące trendów zawartych uгод i zakończonych procesów sądowych.

- rezerwę na wypadek wystąpienia niskich stóp procentowych - związaną z przewidywanym obniżeniem się rentowności lokat funduszu ubezpieczeniowego w przypadku ubezpieczeń jednostkowych na życie, ubezpieczeń jednostkowych z rosnącą sumą i składką, ubezpieczeń grupowych typu Firma oraz ubezpieczeń rentowych tworzoną metodą aktuarialną indywidualnie dla każdej umowy ubezpieczenia w wysokości odpowiadającej różnicy pomiędzy:
 - wysokością rezerw matematycznych ustalonych przy użyciu odpowiednich formuł matematycznych i zastosowaniu zmodyfikowanych stóp technicznych uwzględniających przewidywaną ich obniżkę w przyszłości oraz
 - wysokością rezerw matematycznych ustalonych zgodnie z obowiązującymi regulaminami tworzenia rezerw, przy oryginalnej stopie technicznej, jaka miała zastosowanie w taryfikacji tych produktów.

3.18.3. Testy adekwatności rezerw

Dla portfela ubezpieczeń na życie na koniec każdego roku dokonuje się prognozy przebiegu umów dla poszczególnych grup produktów opartych na dotychczasowych trendach i ekstrapolacji zidentyfikowanych trendów dotyczących śmiertelności, wypadkowości, rezygnacji oraz przewidywanych kosztów obsługi i likwidacji świadczeń. W ramach testu porównuje się obecną wartość zdyskontowanych prognozowanych przepływów pieniężnych z wysokością rezerw wykazywaną na koniec każdego roku. W przypadku stwierdzenia niewystarczalności rezerw w stosunku do wartości zdyskontowanych przepływów dokonuje się zmiany założeń w zasadach wyznaczania rezerw i automatycznej korekty wysokości rezerw technicznych.

3.19 Rezerwy na świadczenia pracownicze

3.19.1. Programy określonych składek

Składki na ubezpieczenia społeczne

Spółki Grupy PZU podlegają, wynikającemu z przepisów prawa kraju siedziby spółki, obowiązkowi ponoszenia przez pracodawcę części lub całości kosztów składek stanowiących ustawowe narzuty na wynagrodzenia pracownicze. W Polsce obejmują one części składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz całość składek na ubezpieczenie wypadkowe, Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych. Spółki Grupy PZU są zobowiązane do zapłaty określonych składek i nie posiadają zobowiązań prawnych lub zwyczajowych do uczestniczenia w wypłacie przyszłych świadczeń na rzecz pracowników z ww. tytułów.

Płatności do programów emerytalnych określonych składek obciążają rachunek zysków i strat w okresie, którego dotyczą.

3.19.2. Programy określonych świadczeń

3.19.2.1. Rezerwy na odprawy emerytalne

Na mocy przepisów Ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku Kodeks pracy (tekst jednolity: Dz. U. Nr 21 z 1998 roku, poz. 94 z późn. zm., „Kodeks pracy”) pracownicy spółek Grupy PZU, mających siedziby w Polsce są uprawnieni do otrzymania odprawy emerytalnej w wysokości jednomiesięcznego wynagrodzenia w momencie przejścia na emeryturę.

Koszty odpraw emerytalnych oszacowane metodami aktuarialnymi rozpoznaje się memoriałowo przy zastosowaniu metody prognozowanych uprawnień jednostkowych.

Zyski i straty aktuarialne rozpoznaje się w całości w okresie, w którym wystąpiły. Od 2013 roku, zgodnie ze znowelizowanym MSR 19, zyski i straty aktuarialne rozpoznawane są w innych całkowitych dochodach.

3.19.2.2. Rezerwy na świadczenia pośmiertne

Na mocy Kodeksu pracy pracownicy spółek Grupy PZU, mających siedziby w Polsce są uprawnieni do otrzymania świadczeń pośmiertnych. W razie śmierci pracownika w czasie trwania stosunku pracy lub w czasie pobierania zasiłku z tytułu niezdolności do pracy wskutek choroby, rodzinie przysługuje od pracodawcy świadczenie pośmiertne, którego wysokość jest uzależniona od okresu zatrudnienia pracownika w spółkach Grupy PZU i stanowi równowartość wynagrodzenia za okres od 1 do 6 miesięcy.

Zobowiązanie z tytułu świadczeń pośmiertnych prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wycenia się w wartości bieżącej zdyskontowanych przepływów finansowych.

3.19.3. Rezerwy na świadczenia socjalne po okresie zatrudnienia

Na mocy Ustawy z dnia 4 marca 1994 roku o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych (tekst jednolity Dz. U. z 2012, poz. 592 z późn. zm.) oraz regulacji wewnętrznych spółek Grupy PZU posiadających siedziby w Polsce i tworzących ZFŚS, do korzystania ze świadczeń i usług finansowanych z funduszu uprawnionymi są

między innymi emeryci i renciści (byli pracownicy tych spółek) oraz ich rodziny. Rezerwa na zobowiązanie z tytułu przyszłych składek na rzecz byłych pracowników prezentowana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej wyceniana jest w wartości bieżącej zdyskontowanych szacowanych przepływów finansowych.

Koszty świadczeń socjalnych po okresie zatrudnienia oszacowane metodami aktuarialnymi rozpoznaje się memoriałowo przy zastosowaniu metody prognozowanych uprawnień jednostkowych.

3.19.4. Koszty urlopów pracowniczych

Pracownikom spółek Grupy PZU przysługuje prawo do urlopów na warunkach określonych w aktach prawnych z zakresu prawa pracy (w Polsce - w Kodeksie pracy). Zgodnie z MSR 19 koszt urlopów pracowniczych uznaje się na bazie memoriałowej, stosując metodę zobowiązań. Zobowiązanie z tytułu urlopów pracowniczych ustala się w oparciu o różnicę pomiędzy faktycznym stanem wykorzystania urlopów przez pracowników, a stanem, jaki istniałby, gdyby urlopy były wykorzystywane proporcjonalnie do upływu czasu w okresie, za które te urlopy przysługują pracownikom i wykazuje w pozycji „Rezerwy na świadczenia pracownicze”.

3.20 Rozpoznawanie przychodów

Rozpoznawanie przychodów z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych zostało opisane w punkcie 3.18.1.

Odsetki

Przychody z tytułu odsetek rozpoznaje się w oparciu o efektywną stopę procentową i ujmuje w rachunku zysków i strat w okresie, którego dotyczą, w pozycjach „Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej” oraz „Przychody netto z inwestycji” (dla pozostałych aktywów).

Dywidendy

Dywidendy ujmuje się jako przychody w momencie nabycia prawa do dywidendy z zastrzeżeniem, że – w przypadku dywidend wypłacanych z zysków wypracowanych przed nabyciem akcji i udziałów wycenianych wg kosztu nabycia - wartość należnej dywidendy pomniejsza wartość nabycia akcji lub udziałów. Przychody z tytułu dywidend wykazuje się w pozycji „Przychody netto z inwestycji”.

Przychody z tytułu usług zarządzania funduszem emerytalnym

Przychody z tytułu usług zarządzania OFE PZU rozpoznaje się w okresach, w których usługi te zostały wykonane. Przychody te obejmują w szczególności:

- opłaty od składek przekazanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych („ZUS”) do OFE PZU w wysokości określonej w statucie OFE PZU, z uwzględnieniem limitów określonych w Ustawie z dnia 28 sierpnia 1997 roku o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku, poz. 989 z późn. zm. „Ustawa o funduszach emerytalnych”),
- opłaty za zarządzanie aktywami OFE PZU - w wysokości ustalonej w statucie OFE PZU z uwzględnieniem limitów określonych w Ustawie o funduszach emerytalnych,
- inne opłaty określone w statucie OFE PZU.

Przychody z działalności operacyjnej PTE PZU wykazuje się w pozycji „Przychody z tytułu prowizji i opłat”.

3.21 Podatki

Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat obejmuje część bieżącą i odroczoną.

Bieżące zobowiązania z tytułu podatku dochodowego nalicza się zgodnie z przepisami podatkowymi obowiązującymi w kraju siedziby spółki.

Wykazywana w rachunku zysków i strat część odroczone stanowi różnicę pomiędzy stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego na koniec i na początek okresu sprawozdawczego z zastrzeżeniem, że rezerwy

i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczące operacji rozliczanych z kapitałem własnym odnosi się na kapitał własny.

Wysokość rezerwy i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się metodą bilansową przy uwzględnianiu stawek podatku dochodowego od osób prawnych, które - zgodnie z oczekiwaniami - będą obowiązywały w momencie realizacji aktywa lub rezerwy, zgodnie z przepisami prawa podatkowego w krajach siedzib poszczególnych spółek Grupy PZU, wydanymi do końca okresu sprawozdawczego.

3.22 Ujmowanie transakcji i sald wyrażonych w walutach obcych

Transakcje przeprowadzane w walucie innej niż polski złoty ujmuje się po średnim kursie waluty ustalonym na dzień poprzedzający dzień dokonania transakcji, ustalonym przez NBP. Na koniec okresu sprawozdawczego, pozycje pieniężne denominowane w walutach obcych przelicza się według średniego kursu NBP obowiązującego na ten dzień. Pozycje niepieniężne wyceniane w wartości godziwej i denominowane w walutach obcych wycenia się według kursu średniego NBP obowiązującego w dniu ustalenia wartości godziwej. Zyski i straty wynikłe z przeliczenia walut odnosi się bezpośrednio do rachunku zysków i strat.

4. Kluczowe szacunki i oceny

Sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnego z MSSF wymaga dokonania istotnych szacunków i ocen, które mają wpływ na dane finansowe prezentowane w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w odniesieniu do wartości aktywów, zobowiązań, przychodów oraz kosztów, a także do prezentowanych ujawnień.

Jakkolwiek przyjęte szacunki i oceny opierają się na najlepszej wiedzy Zarządów spółek Grupy PZU na temat bieżących działań i zdarzeń, rzeczywiste wyniki mogą się różnić od przewidywanych.

Szacunki i oceny podlegają ciągłej weryfikacji, oparte są o doświadczenia historyczne i inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w oparciu o dane dostępne na dzień sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego wydawały się uzasadnione.

4.1 Zasady konsolidacji

Przy określeniu, czy Grupa PZU sprawuje kontrolę nad funduszem inwestycyjnym brane są pod uwagę kryteria określone w wydanej przez Stały Komitet ds. Interpretacji interpretacji SKI-12 – „Konsolidacja – jednostki specjalnego przeznaczenia”, w szczególności posiadanie w istocie prawa do uzyskiwania większości korzyści z funduszu inwestycyjnego, a zatem narażenie na ryzyko związane z działalnością prowadzoną przez ten fundusz inwestycyjny.

Przyjmuje się, że pod kontrolą Grupy PZU znajdują się te fundusze inwestycyjne, w których jednostki Grupy PZU posiadają udział w aktywach netto (bez uwzględniania aktywów posiadanych w związku z zawartymi kontraktami ubezpieczeniowymi i inwestycyjnymi na rachunek i ryzyko klienta) przekraczający 50%. Fundusze takie konsolidowane są metodą pełną - ich aktywa prezentuje się w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa finansowe wg rodzaju i klasyfikacji do portfeli, a część aktywów netto funduszu należąca do inwestorów zewnętrznych – jako inne zobowiązania w pozycji „Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych”.

4.2 Utrata wartości

4.2.1. Wartość firmy

Kluczowe założenia zastosowane przy szacowaniu wartości odzyskiwalnej zostały zaprezentowane w punkcie 10 (dla jednostek zależnych) oraz punkcie 13 (dla jednostki stowarzyszonej).

4.2.2. Instrumenty finansowe wyceniane wg kosztu nabycia

Odpisy z tytułu utraty wartości składników aktywów finansowych wycenianych według kosztu nabycia (instrumentów kapitałowych, których wartości godziwej nie można w sposób wiarygodny oszacować) ustala się jako różnicę pomiędzy wartością bilansową tych aktywów a bieżącą wartością oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych przy zastosowaniu bieżącej rynkowej stopy zwrotu dla podobnych aktywów. W przypadku niedostępności danych pozwalających na oszacowanie przyszłych przepływów pieniężnych dopuszcza się oszacowanie kwoty odpisu z tytułu utraty wartości w oparciu o wartość aktywów netto podmiotu.

4.2.3. Instrumenty finansowe wyceniane wg zamortyzowanego kosztu

Odpisy z tytułu utraty wartości aktywów utrzymywanych do terminu wymagalności i pożyczek ustala się w wysokości różnicy pomiędzy wartością bilansową składnika aktywów, a wartością bieżącą oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych, zdyskontowanych przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej ustalonej przy początkowym ujęciu (pierwotnej efektywnej stopy procentowej).

4.2.4. Instrumenty kapitałowe notowane na rynkach regulowanych oraz jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne funduszy inwestycyjnych

Odpisy z tytułu utraty wartości instrumentów kapitałowych notowanych na rynkach regulowanych, jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych otwartych i certyfikatów funduszy inwestycyjnych zamkniętych klasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży dokonywane są, jeżeli:

- ujemna różnica pomiędzy wartością bieżącą a wartością nabycia, lub wartością zaktualizowaną (o wcześniej dokonany odpis z tytułu utraty wartości) stanowi co najmniej 30% wartości nabycia, względnie wartości zaktualizowanej lub
- wartość rynkowa aktywa na koniec każdego z 12 kolejnych miesięcy była mniejsza od wartości nabycia względnie wartości zaktualizowanej (o wcześniej dokonany odpis z tytułu utraty wartości).

Odpisu nie dokonuje się, jeżeli uznaje się, że zdarzenia, o których mowa powyżej są odwracalne w okresie 6 miesięcy od daty bilansowej lub istnieją inne przesłanki wskazujące na przejściowy charakter tych spadków.

4.2.5. Należności od ubezpieczających

Należności od ubezpieczających poddaje się przeglądowi w celu stwierdzenia, czy nie istnieją przesłanki wskazujące na możliwość utraty ich wartości.

W zakresie, w którym nie dokonano oszacowania w drodze oceny indywidualnej (jako odpis celowy - określony w oparciu o dokonaną ocenę sytuacji gospodarczej i majątkowej dłużnika), oszacowania utraty wartości należności dokonuje się jako oceny zbiorczej - w drodze łącznej oceny ryzyka utraty wartości dla portfela należności od ubezpieczających w oparciu o historyczne informacje o przepływach pieniężnych występujących dla należności od ubezpieczających.

4.2.5.1. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Dla ustalenia wysokości odpisu na bazie zbiorczej na należności od ubezpieczających stosuje się wypracowany model jego szacowania w zakresie łącznej oceny ryzyka, uwzględniający sumę oczekiwanych przepływów finansowych:

- dotyczących należności zapadłych, opartą na historycznej analizie ściągłości należności zapadłych oraz
- dotyczących należności niewymagalnych, opartą na historycznej analizie dotyczącej odsetka należności niespłaconych w terminie połączonej z historyczną analizą ściągłości, jak w przypadku należności zapadłych.

4.2.5.2. Ubezpieczenia na życie

Do oszacowania wysokości utraty wartości należności przyjęto następujące współczynniki:

- dla należności od ubezpieczających – współczynniki wynikające z historycznej analizy spłat należności przeterminowanych przy uwzględnieniu specyfiki poszczególnych produktów, wynikającej z ogólnych warunków ubezpieczeń;
- dla należności spornych – współczynniki oparte o historyczną analizę spłat wynikających z decyzji sądowych oraz analizę przypadków odstąpienia od ściągania zaległych należności.

4.3 Założenia przyjęte w procesie szacowania rezerw technicznych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Szacowana wartość ostateczna wypłacanych odszkodowań i świadczeń pokazana została w trójkątach rozwoju rezerw w punkcie 6.7.1.1. Techniki stosowane przy wyliczaniu rezerwy IBNR oraz metodologia szacowania rezerw na stary portfel zostały opisane w punkcie 3.18.2.1.

Przy wyliczaniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent, przyszły wzrost średniej renty szacuje się na podstawie danych historycznych z uwzględnieniem innych informacji mogących mieć wpływ na przyszły wzrost rent (przykładowo wzrost świadomości ubezpieczeniowej, zmiany legislacyjne, itp.).

Przyszłą rentowność portfela lokat pokrywających rezerwę na skapitalizowaną wartość rent ustala się jako przewidywaną rentowność portfela obligacji utrzymywanych do terminu wykupu liczoną zgodnie z zasadami ostrożnej wyceny.

Zarówno na dzień 31 grudnia 2013 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2012 roku dla wszystkich rent przyjęto stopę techniczną w wysokości 3,6%. Jednocześnie w oparciu o prognozy inflacji oraz wzrostu wynagrodzeń zarówno na dzień 31 grudnia 2013 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2012 roku została przyjęta stopa wzrostu rent w wysokości 3,9%.

Dla rent dożywniczych okres, przez jaki renta będzie wypłacana ustala się na podstawie publicznie dostępnych statystyk, w Polsce przykładowo PTTŻ za 2012 rok (na 31 grudnia 2012 roku na podstawie PTTŻ za 2011 rok) publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny. Dodatkowo, przy ustalaniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent uwzględnia się koszt przyszłej ich obsługi w wysokości 3% wartości wypłacanych świadczeń.

Analiza wrażliwości wyniku netto oraz kapitałów własnych na zmianę założeń wykorzystywanych przy wyliczaniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent została zaprezentowana w punkcie 6.7.1.1.

4.4 Założenia przyjęte w procesie szacowania rezerw technicznych w ubezpieczeniach na życie

Stopy techniczne w ubezpieczeniach na życie

Zarówno na dzień 31 grudnia 2013 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2012 roku stosowana w kalkulacji rezerw ubezpieczeń na życie stopa techniczna wynosiła 3,0%.

Analiza wrażliwości wyniku netto oraz kapitałów własnych na zmianę stóp technicznych wykorzystywanych przy wyliczaniu rezerw technicznych w ubezpieczeniach na życie została zaprezentowana w punkcie 6.7.1.2.

Częstość występowania zdarzeń objętych ochroną ubezpieczeniową

Kluczowe założenia przyjęte w procesie szacowania rezerw technicznych w ubezpieczeniach na życie, odnoszące się między innymi do przyjętych częstotliwości występowania zdarzeń objętych ochroną ubezpieczeniową, zostały opisane w punkcie 3.18.2.2.

Grupowe ubezpieczenia pracownicze w zakładach pracy oraz ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane pracownicze i rodzinne obejmują ochroną ubezpieczeniową, oprócz osób ubezpieczonych zwanych głównymi ubezpieczonymi, również członków ich rodzin. Ze względu na fakt posiadania informacji wyłącznie o głównych ubezpieczonych objętych ubezpieczeniami kontynuowanymi oraz z uwagi na brak pełnych informacji na temat

wieku, płci oraz stanu cywilnego i rodzinnego osób ubezpieczonych w ubezpieczeniach grupowych, na początku 2004 roku przeprowadzono badanie statystyczne dotyczące struktury wieku i płci osób objętych ubezpieczeniami grupowymi oraz członków ich rodzin. Na tej podstawie określono również założenia dotyczące struktury rodzinnej osób objętych ubezpieczeniami indywidualnie kontynuowanymi.

Przyjęte na podstawie wyników badania statystycznego założenia do stosowanej metody ustalania rezerw dla ubezpieczeń grupowych, opartej na rachunku prawdopodobieństwa i statystyce pozwalają na uwzględnienie struktury wieku i płci ubezpieczonych oraz członków ich rodzin i wiarygodne oszacowanie rezerw zbiorczo dla całego portfela.

Analiza wrażliwości wyniku netto oraz kapitałów własnych na zmianę założeń wykorzystywanych przy wyliczaniu rezerw technicznych w ubezpieczeniach na życie została zaprezentowana w punkcie 6.7.1.2.

Rezerwa na waloryzację świadczeń z ubezpieczeń „starego portfela” oraz rezerwa na prowadzone procesy sądowe w PZU Życie

W 1992 roku PZU przekazał PZU Życie polisy ubezpieczeń jednostkowych (posagowych i na życie) oraz rentowych (tzw. „stary portfel”).

W okresie wysokiej inflacji w Polsce w latach osiemdziesiątych XX w. istniały ograniczenia działalności lokacyjnej Państwowego Zakładu Ubezpieczeń, które powodowały, że przychody z lokat kształtowały się poniżej poziomu inflacji. W rezultacie, rezerwy utworzone w odniesieniu do starego portfela nie były dostateczne na pokrycie świadczeń indeksowanych o inflację. PZU Życie dokonał częściowej waloryzacji polis starego portfela. Programy urealnienia świadczeń są wprowadzone dla wszystkich bieżąco wypłacanych świadczeń. Część ubezpieczonych, których świadczenia utraciły swoją realną wartość, zaczęła wytaczać procesy sądowe przeciwko PZU Życie w celu uzyskania wyższych świadczeń.

PZU Życie tworzy rezerwę na rewaloryzację świadczeń z ubezpieczeń indywidualnych i rent przejętych od PZU (czyli z tzw. „starego portfela”), która może wynikać z przyszłych spraw spornych (procesy sądowe i ugody).

Wartość rezerwy została wyliczona w oparciu o wartość oczekiwanych przyszłych dodatkowych świadczeń wynikających ze spraw sądowych i ugód. Wartość tych świadczeń została ustalona poprzez ekstrapolację historycznego trendu świadczeń, oszacowanego na bazie liczby zakończonych procesów sądowych i ugód oraz wartości zasądzonych kwot. Jeżeli trendy dotyczące spraw sądowych i pozasądowych lub program waloryzacji świadczeń starego portfela uległyby istotnym zmianom w przyszłości, mogłyby to mieć istotny wpływ na poziom rezerw wymaganych na pokrycie zobowiązań z tytułu starego portfela.

Wysokość rezerw utworzonych na stary portfel została zaprezentowana w punkcie 26.2.

Testy adekwatności rezerw

Zasady przeprowadzania testów adekwatności rezerw w ubezpieczeniach na życie zostały opisane w punkcie 3.18.3.

4.5 Klasyfikacja kontraktów ubezpieczeniowych zgodnie z MSSF 4

Spółki Grupy PZU prowadzące działalność ubezpieczeniową stosują wytyczne zawarte w MSSF 4, dotyczące klasyfikacji swoich produktów jako kontrakty ubezpieczeniowe podlegające MSSF 4 bądź kontrakty inwestycyjne. Umowa spełnia definicję kontraktu ubezpieczeniowego jedynie wtedy, gdy zdarzenie objęte ubezpieczeniem może spowodować konieczność wypłacenia przez ubezpieczyciela znacznych świadczeń dodatkowych w każdym scenariuszu, wyłączając scenariusze, którym brakuje treści ekonomicznej (tzn. nie wywierają dostrzegalnego wpływu na ekonomikę transakcji), a więc gdy umowa przenosi znaczące ryzyko ubezpieczeniowe.

Ocena, czy dana umowa przenosi znaczące ryzyko ubezpieczeniowe wymaga analizy przepływów pieniężnych związanych z danym produktem w różnych scenariuszach oraz oszacowania prawdopodobieństwa ich wystąpienia. Ocena ta zawiera element subiektywnego osądu, który ma istotny wpływ na stosowane zasady rachunkowości. Zgodnie z założeniami przyjętymi przez Grupę PZU z istotnym ryzykiem ubezpieczeniowym mamy do czynienia wtedy, gdy wystąpienie zdarzenia objętego ubezpieczeniem pociąga za sobą wypłatę świadczenia co najmniej

o 10% wyższego od świadczenia, jakie byłoby wypłacone w przypadku gdyby zdarzenie nie wystąpiło. Na podstawie tego kryterium zawierane kontrakty ujmowane są albo zgodnie z MSSF 4 albo zgodnie z MSR 39.

4.5.1. Klasyfikacja kontraktów w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Na podstawie przeprowadzonej analizy, stwierdzono, że wszystkie umowy ubezpieczeń majątkowych i osobowych przenoszą istotne ryzyko ubezpieczeniowe i w rezultacie podlegają wymogom MSSF 4, a nie wymogom MSR 39.

Dodatkowo, mając na uwadze prowadzone przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości prace nad drugą fazą MSSF 4, kontynuowane jest stosowanie rachunkowości kontraktów ubezpieczeniowych w odniesieniu do gwarancji finansowych, spełniających definicję instrumentu finansowego w myśl zmian MSR 39 i MSSF 4 obowiązujących od dnia 1 stycznia 2006 roku.

4.5.2. Klasyfikacja kontraktów w ubezpieczeniach na życie

Na podstawie przeprowadzonej analizy stwierdzono, że w ofercie Grupy PZU znajdują się produkty, które nie transferują istotnego ryzyka ubezpieczeniowego (są to niektóre produkty z gwarantowaną stopą zwrotu oraz niektóre produkty w formie funduszu kapitałowego – unit-linked), w związku z czym nie spełniają definicji kontraktu ubezpieczeniowego w myśl MSSF 4 i zostały zaklasyfikowane dla potrzeb niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego jako kontrakty inwestycyjne, ujmowane zgodnie z wymogami MSR 39, to znaczy – w zależności od konstrukcji oraz klasyfikacji danego produktu - według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej.

Ponadto nie zidentyfikowano żadnych umów ubezpieczenia na życie, w przypadku których następuje transfer zarówno ryzyka ubezpieczeniowego, jak i finansowego, dla których wymagane byłoby wydzielenie części ubezpieczeniowej i inwestycyjnej (ang. *unbundling*). W odniesieniu do umów, w przypadku których wydzielenie wbudowanych opcji (takich, jak prawo do wykupu umowy, zamiany na umowę bezskładkową, gwarantowaną wysokość renty za umówioną z góry składkę, indeksację sum ubezpieczeń i składek) jest możliwe, ale nieobowiązkowe, nie wydziela się elementu inwestycyjnego.

4.6 Klasyfikacja nieruchomości wykorzystywanych zarówno na własne potrzeby, jak i przeznaczonych na cele inwestycyjne

Nieruchomości wykorzystywane na własne potrzeby wycenia się zgodnie z modelem kosztu historycznego określonego w MSR 16, natomiast nieruchomości inwestycyjne wycenia się zgodnie z MSR 40 w wartości godziwej, ze zmianami wartości godziwej odnoszonymi do rachunku zysków i strat.

W przypadku nieruchomości, które są częściowo wykorzystywane na własne potrzeby, a częściowo na cele inwestycyjne, dokonuje się podziału nieruchomości dla potrzeb wyceny wg zasad opisanych w punkcie 3.10, o ile części te mogą być oddzielnie sprzedane lub oddane w leasing finansowy.

4.7 Nierozpoznane aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Grupa PZU stosując zasadę ostrożnej wyceny nie rozpoznaje aktywów z tytułu podatku odroczonego w związku ze stratami podatkowymi poniesionymi przez jednostki Grupy PZU w części, w której szacuje się, że realizacja tych aktywów byłaby niemożliwa.

Wartość nierozpoznanych aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w związku ze stratami podatkowymi poniesionymi przez spółki Grupy PZU została zaprezentowana w punkcie 19.

4.8 Kalkulacja rezerw na świadczenia pracownicze

Rezerwy na odprawy emerytalne i świadczenia pośmiertne (opisane w punkcie 28) szacowane są metodami aktuarialnymi z zastosowaniem odpowiednich technik i założeń aktuarialnych.

Założenia aktuarialne

W tabeli poniżej przyjęto zasadnicze założenia aktuarialne, które zostały zastosowane przy wyliczaniu tych rezerw.

Zasadnicze założenia aktuarialne przyjęte w kalkulacji rezerw na odpawy emerytalne	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Stopy dyskontowe, w tym:		
- PZU i PZU Życie	zgodne z krzywą rentowności obligacji ¹⁾	3,7%
- pozostałe spółki Grupy PZU	2,0%-4,5%	1,0%-5,0%
Przewidywane stopy wzrostu wynagrodzeń, w tym:		
- PZU i PZU Życie	3,0%	3,0%
- pozostałe spółki Grupy PZU	1,5%-3,0%	3,0%
Wskaźnik śmiertelności, w tym:		
- PZU i PZU Życie	PTTŻ ²⁾	PTTŻ ²⁾
- pozostałe spółki Grupy PZU	PTTŻ ²⁾	PTTŻ ²⁾
Wskaźnik rotacji pracowników, w tym:		
- PZU i PZU Życie	właściwy dla spółki ³⁾	właściwy dla spółki ³⁾
- pozostałe spółki Grupy PZU	0,0%-10,0%	0,0%-13,0%
Wskaźnik inwalidztwa (odejścia na rentę), w tym:		
- PZU i PZU Życie	0,2%	0,2%
- pozostałe spółki Grupy PZU	30%-60% PTTŻ ⁴⁾	30%-60% PTTŻ ⁴⁾

¹⁾ Krzywa rentowności obligacji zerokuponowych Skarbu Państwa zastosowana do dyskontowania rezerw na świadczenia pracownicze w PZU i PZU Życie na dzień 31 grudnia 2013 roku obejmuje lata 2014-2044 przyjmując wartości rosnące dla przedziału do roku 2031 (zakres wartości 2,68% - 4,87%), a następnie staje się krzywą odwróconą malejącą do poziomu 4,61%.

²⁾ Wskaźnik śmiertelności przyjmowany na poziomie określonym w Polskich Tablicach Trwania Życia (dla mężczyzn i kobiet ogółem), publikowanych przez GUS.

³⁾ Wskaźnik rotacji pracowników obliczono na podstawie bieżącej obserwacji odejść z pracy. Wskaźnik jest różnicowany ze względu m. in. na wiek, staż pracy i zarobki pracownika. W niektórych spółkach Grupy PZU tego wskaźnika nie uwzględnia się.

⁴⁾ Wskaźnik inwalidztwa przyjmowany jako odpowiedni procent wartości wskaźnika śmiertelności, opisanego powyżej. W niektórych spółkach Grupy PZU wskaźnika tego nie uwzględnia się.

Analiza wrażliwości

Wpływ zmiany założeń aktuarialnych dla odpaw emerytalnych i świadczeń pośmiertnych na wartość tych rezerw	Odpawy emerytalne	Świadczenia pośmiertne
Stopy dyskontowe		
- wzrost o 1 p.p.	(1 505)	(1 953)
- spadek o 1 p.p.	1 863	2 328
Przewidywane stopy wzrostu wynagrodzeń:		
- wzrost o 1 p.p.	(614)	(1 061)
- spadek o 1 p.p.	965	1 430
Wskaźnik śmiertelności:		
- wzrost o 10%	(164)	1 707
- spadek o 10%	167	(1 736)
Wskaźnik rotacji pracowników:		
- wzrost o 10%	(214)	(457)
- spadek o 10%	224	479

4.9 Szacunki rezerw na sprawy sporne

Rezerwy na sprawy sporne ustalane są metodą indywidualną, zgodnie z MSR 37, z uwzględnieniem prawdopodobieństwa nastąpienia wpływu środków pieniężnych w celu wypełnienia ciężącego obowiązku. Wpływ środków pieniężnych uznaje się za prawdopodobny, jeśli bardziej możliwe jest, że do zaistnienia zdarzenia dojdzie, niż to, że do niego nie dojdzie, czyli gdy prawdopodobieństwo zaistnienia zdarzenia jest większe od prawdopodobieństwa, że zdarzenie nie nastąpi.

4.10 Prezentacja transakcji z jednostkami powiązаныmi ze Skarbem Państwa

Mając na uwadze zapisy Statutu PZU (w szczególności dotyczące ograniczeń prawa głosowania akcjonariuszy innych niż Skarb Państwa oraz zasad powoływania Rady Nadzorczej PZU), dla potrzeb przedstawienia obrotów i sald transakcji z podmiotami powiązаныmi, przyjmuje się założenie, że Skarb Państwa zachował kontrolę nad PZU w rozumieniu MSR 27, a w konsekwencji PZU pozostaje podmiotem zależnym od Skarbu Państwa.

Transakcje z jednostkami zależnymi, współzależnymi i stowarzyszonymi ze Skarbem Państwa stanowiły w przeważającej większości umowy ubezpieczeń majątkowych i osobowych oraz ubezpieczeń na życie i kontraktów inwestycyjnych.

Grupa PZU stosuje zwolnienie z konieczności ujawniania transakcji z podmiotami powiązаныmi poprzez fakt znajdowania się pod kontrolą, współkontrolą lub znaczącym wpływem tego samego rządu, o którym mowa w pkt. 25 MSR 24, jednak z uwagi na użyteczność takiej informacji zdecydowała o ujawnieniu wartości przypisu składki oraz wolumenów z kontraktów inwestycyjnych wynikających z transakcji z jednostkami zależnymi, współzależnymi i stowarzyszonymi ze Skarbem Państwa (w punkcie 53.2).

5. Sprawozdawczość dotycząca segmentów

5.1 Segmenty sprawozdawcze

5.1.1. Kryterium podstawowe podziału

MSSF 8 określa, w jaki sposób jednostki powinny prezentować informacje o segmentach działalności w rocznych i w śródrocznych sprawozdaniach finansowych. Segmenty operacyjne to części składowe jednostki, dla których dostępne są odrębne informacje finansowe, podlegające regularnej ocenie przez główny organ odpowiedzialny za podejmowanie decyzji operacyjnych („GOOZPDO”, w praktyce jest to Zarząd PZU), związanej z alokacją zasobów i oceną wyników działalności.

Podstawowy wzór segmentacji Grupy PZU oparty jest na kryterium jednostek podlegających konsolidacji, z zastrzeżeniem, że w odniesieniu do wiodących spółek Grupy PZU (PZU i PZU Życie) wyodrębnia się dodatkowo segmenty oparte na kryteriach grup klientów, linii produktowych oraz charakteru działalności.

W przypadku PZU wyodrębniono następujące segmenty:

- ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia osobowe i majątkowe);
- ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia osobowe i majątkowe);
- inwestycje – obejmujące działalność lokacyjną w zakresie środków własnych.

W przypadku PZU Życie wyodrębniono następujące segmenty:

- ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ubezpieczenia na życie);
- ubezpieczenia indywidualne (ubezpieczenia na życie);
- inwestycje - obejmujące działalność lokacyjną w zakresie środków własnych;
- kontrakty inwestycyjne – opisane szerzej w dalszej części tego rozdziału.

Ze względu na swą odrębność, funkcjonowanie w odrębnych środowiskach regulacyjnych, stosowany w Grupie PZU system wewnętrznej sprawozdawczości finansowej, zgodnie ze wzorem segmentacji Grupy PZU opartym na kryterium konsolidowanych jednostek oraz przydatność użytkownikom sprawozdań finansowych wyodrębniono dodatkowo następujące segmenty:

- ubezpieczenia emerytalne;
- Ukraina (ubezpieczenia osobowe i majątkowe oraz ubezpieczenia na życie; w 2012 roku: wyłącznie ubezpieczenia osobowe i majątkowe);
- Kraje bałtyckie – Litwa, Łotwa i Estonia, dalej: „Kraje bałtyckie” - (ubezpieczenia osobowe i majątkowe oraz ubezpieczenia na życie; w 2012 roku wyłącznie ubezpieczenia osobowe i majątkowe).

W przypadku zaistnienia przesłanek jakościowych lub ilościowych, opisanych w MSSF 8 pkt 12-19, segmenty operacyjne mogą podlegać łączeniu w segmenty sprawozdawcze. W niniejszym sprawozdaniu finansowym nie dokonano łączenia wyodrębnionych segmentów operacyjnych w segmenty sprawozdawcze, za wyjątkiem segmentu inwestycje, obejmującego działalność lokacyjną w zakresie środków własnych spółek Grupy PZU.

5.1.2. Informacje dotyczące obszarów geograficznych

Grupa PZU stosuje uzupełniający podział segmentów wg kryterium geograficznego, na podstawie którego wyodrębniono następujące segmenty:

- Polska;
- Kraje bałtyckie;
- Ukraina.

5.2 Rozliczenia pomiędzy segmentami

Wynik netto z inwestycji (różnica pomiędzy zrealizowanymi i niezrealizowanymi przychodami oraz kosztami) wykazywany w ubezpieczeniach korporacyjnych (ubezpieczenia osobowe i majątkowe), ubezpieczeniach masowych (ubezpieczenia osobowe i majątkowe), ubezpieczeniach grupowych i indywidualnie kontynuowanych (ubezpieczenia na życie), ubezpieczeniach indywidualnych (ubezpieczenia na życie) określany jest na podstawie cen transferowych opartych na stopach procentowych z krzywych rentowności skarbowych papierów wartościowych (stopa wolna od ryzyka), z uwzględnieniem faktu, że w przypadku produktów ubezpieczeniowych typu unit – linked, z gwarantowaną stopą oraz strukturyzowanych wykazuje się wprost wynik netto z lokat stanowiących pokrycie odpowiadających im rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

5.3 Miara zysku segmentu

Podstawową miarą zysku segmentu w Grupie PZU jest:

- w przypadku spółek ubezpieczeniowych - wynik na ubezpieczeniach według lokalnych standardów rachunkowości obowiązujących w kraju siedziby spółki, będący wynikiem finansowym przed podatkiem oraz pozostałymi przychodami i kosztami operacyjnymi (w tym kosztami finansowania), uwzględniający jednak przychody z inwestycji (odpowiadających wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) określone wg stopy wolnej od ryzyka. Wynik na ubezpieczeniach jest miarą zbliżoną do zdefiniowanego w PSR wyniku technicznego ubezpieczeń z tym, że zarówno w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych jak też ubezpieczeniach na życie zawiera wynik netto z inwestycji opisany w zdaniu poprzednim;
- w przypadku spółek innych niż ubezpieczeniowe – wynik z działalności operacyjnej według lokalnych standardów rachunkowości w kraju siedziby spółki lub według MSSF, będący wynikiem finansowym przed podatkiem i kosztami finansowania.

5.4 Charakterystyka segmentów

Poniżej przedstawiono charakterystykę wszystkich wyodrębnionych segmentów sprawozdawczych Grupy PZU z przedstawieniem standardów rachunkowości, według których przedstawiono ich dane finansowe:

- ubezpieczenia korporacyjne (ubezpieczenia osobowe i majątkowe) – raportujący wg PSR - obejmujący szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, dostosowanych do potrzeb klienta i z indywidualną wyceną ryzyka, oferowanych przez PZU dużym podmiotom gospodarczym;
- ubezpieczenia masowe (ubezpieczenia osobowe i majątkowe) - raportujący wg PSR - obejmujący szeroki zakres produktów ubezpieczeń majątkowych, wypadkowych, odpowiedzialności cywilnej i komunikacyjnych, oferowanych przez PZU klientom indywidualnym oraz podmiotom z sektora małych i średnich przedsiębiorstw;

- ubezpieczenia grupowe i indywidualnie kontynuowane (ubezpieczenia na życie) - raportujący wg PSR - obejmujący ubezpieczenia grupowe, skierowane przez PZU Życie do grup pracowników oraz innych grup formalnych (np. związki zawodowe), w ramach których do umowy ubezpieczenia przystępują osoby pozostające w stosunku prawnym z ubezpieczającym (np. pracodawca, związek zawodowy) oraz ubezpieczenia indywidualnie kontynuowane, gdzie ubezpieczający nabył prawo do indywidualnej kontynuacji w fazie grupowej. Oferta PZU Życie obejmuje szeroki zakres ubezpieczeń ochronnych, inwestycyjnych (niebędących kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotnych;
- ubezpieczenia indywidualne (ubezpieczenia na życie) - raportujący wg PSR - obejmujący ubezpieczenia oferowane przez PZU Życie klientom indywidualnym, w ramach których umowa ubezpieczenia dotyczy konkretnego ubezpieczonego a ubezpieczony podlega indywidualnej ocenie ryzyk. Oferta PZU Życie obejmuje szeroki zakres ubezpieczeń ochronnych, inwestycyjnych (niebędących kontraktami inwestycyjnymi) i zdrowotnych;
- inwestycje - raportujący wg PSR - obejmujący działalność lokacyjną w zakresie środków własnych Grupy PZU rozumianych jako nadwyżka lokat nad rezerwami techniczno-ubezpieczeniowymi w wiodących spółkach ubezpieczeniowych Grupy PZU (PZU i PZU Życie) powiększona o nadwyżkę dochodów osiągniętą ponad stopę wolną od ryzyka z inwestycji odpowiadających wartości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych PZU i PZU Życie w produktach o charakterze nieinwestycyjnym. Ponadto, segment Inwestycje obejmuje dochody z innych wolnych środków finansowych w Grupie PZU;
- ubezpieczenia emerytalne - raportujący wg PSR - obejmujący spółkę PZU PTE;
- Ukraina (ubezpieczenia osobowe i majątkowe oraz ubezpieczenia na życie; w 2012 roku: wyłącznie ubezpieczenia osobowe i majątkowe) - raportujący wg standardów ukraińskich – obejmujący spółki PZU Ukraine i PZU Ukraine Life, w 2012 roku: wyłącznie PZU Ukraine;
- Kraje bałtyckie (ubezpieczenia osobowe i majątkowe oraz ubezpieczenia na życie; w 2012 roku: wyłącznie ubezpieczenia osobowe i majątkowe) - raportujący wg standardów litewskich - obejmujący spółki PZU Lietuva, prowadzącą działalność na terenie Litwy, a także poprzez swoje oddziały – na Łotwie i w Estonii oraz UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas, w 2012 roku: wyłącznie PZU Lietuva;
- kontrakty inwestycyjne – raportujący wg PSR - obejmujący produkty PZU Życie nietransferujące istotnego ryzyka ubezpieczeniowego w rozumieniu MSSF 4 i niespełniające definicji kontraktu ubezpieczeniowego (tj. niektóre produkty z gwarantowaną stopą zwrotu oraz niektóre produkty w formie ubezpieczeniowego funduszu kapitałowego – unit-linked). Produkty te według MSSF, zgodnie z wymogami MSR 39, rozpoznawane są metodą depozytową i wyceniane w zależności od konstrukcji danego produktu - według zamortyzowanego kosztu lub w wartości godziwej. W obu przypadkach według MSSF nie jest rozpoznawany przypis składki z tytułu tych produktów. Według PSR wszystkie powyższe produkty wykazywane są jako produkty ubezpieczeniowe, a przypis składki jest rozpoznawany;
- pozostałe - raportujący łącznie wg MSSF lub PSR (MSSF 8 nie wymaga prezentacji wyników segmentów zakwalifikowanych do kategorii „pozostałe” wg spójnych zasad rachunkowości) – obejmuje pozostałe jednostki, niezakwalifikowane do żadnego innego segmentu powyżej, których przychody pochodzą w przeważającej mierze z działalności produkcyjnej armatury, grzejników i odlewów oraz z działalności usługowej.

5.5 Zastosowane zasady rachunkowości według PSR

5.5.1. PZU

PSR oraz różnice pomiędzy PSR i MSSF w zakresie dotyczącym jednostkowej sprawozdawczości finansowej PZU zostały szczegółowo przedstawione w rocznym jednostkowym sprawozdaniu finansowym Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej za 2013 rok, sporządzonym zgodnie z PSR, podpisanym przez Zarząd PZU w dniu 11 marca 2014 roku i na temat którego biegły rewident wydał tego samego dnia opinię bez zastrzeżeń („Jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU za 2013 rok”).

Jednostkowe sprawozdanie finansowe PZU za 2013 rok dostępne jest na stronie internetowej PZU pod adresem www.pzu.pl w zakładce „Relacje inwestorskie”.

5.5.2. PZU Życie

Zasady rachunkowości według PSR dotyczące PZU Życie są zbieżne z PSR dotyczącymi PZU (pomijając rachunkowość kontraktów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych).

Zasady dotyczące rachunkowości kontraktów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych PZU Życie według MSSF zostały przedstawione w punktach 3, 4.4 i 4.6, w częściach odnoszących się do ubezpieczeń na życie.

Podstawowe różnice pomiędzy PSR i MSSF w odniesieniu do rachunkowości kontraktów ubezpieczeniowych i kontraktów inwestycyjnych PZU Życie obejmują:

- klasyfikację kontraktów ubezpieczeniowych zgodnie z wytycznymi zawartymi w MSSF 4 dotyczącymi klasyfikacji produktów jako kontrakty ubezpieczeniowe podlegających MSSF 4 bądź kontrakty inwestycyjne ujmowane zgodnie z MSR 39. Według MSSF 4 umowa spełnia definicję kontraktu ubezpieczeniowego jedynie wtedy, gdy zdarzenie objęte ubezpieczeniem może spowodować konieczność wypłacenia przez ubezpieczyciela znacznych świadczeń dodatkowych w każdym scenariuszu, wyłączając scenariusze, którym brakuje treści ekonomicznej (tzn. nie wywierają dostrzegalnego wpływu na ekonomikę transakcji), a więc gdy umowa przenosi znaczące ryzyko ubezpieczeniowe. Ocena, czy dana umowa przenosi znaczące ryzyko finansowe wymaga analizy przepływów pieniężnych związanych z danym produktem w różnych scenariuszach oraz oszacowania prawdopodobieństwa ich wystąpienia;
- wyłącznie w odniesieniu do danych za rok 2012 – wysokość stopy technicznej stosowanej do wyliczenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych. Zgodnie z MSSF 4, jeżeli ubezpieczyciel wycenia swoje umowy ubezpieczeniowe z zastosowaniem dostatecznej ostrożności, to nie powinien w kolejnych okresach sprawozdawczych wprowadzać dodatkowych elementów zwiększających jej poziom. W sprawozdawczości finansowej według PSR dokonywane są obniżki stóp technicznych dla niektórych typów ubezpieczeń, co wynika z maksymalnych poziomów stóp technicznych ogłaszanych przez Komisję Nadzoru Finansowego, skutkujące podwyższeniem poziomu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych według PSR w porównaniu do analogicznych rezerw według MSSF.

Wpływ ww. różnic pomiędzy PSR i MSSF został przedstawiony w nocie segmentowej w osobnych kolumnach.

5.6 Konstrukcja noty segmentowej i uzgodnienia w niej zawarte

Z uwagi na oparcie miar zysku segmentów na lokalnych standardach rachunkowości obowiązujących w kraju siedziby spółki Grupy PZU, dane finansowe segmentów wykazywane są kilku różnych standardach rachunkowości, ponadto z uwagi na znacząco odmienny układ raportów zarządczych przedkładanych GOOZPDO w porównaniu do formatu sprawozdań finansowych według MSSF koniecznym było zastosowanie dwóch układów sprawozdawczych: układu raportów zarządczych przedkładanych GOOZPDO (strona lewa noty) i formatu sprawozdań finansowych według MSSF (strona prawa noty).

W konsekwencji zawarte w nocie uzgodnienie sumy przychodów oraz sumy zysków lub strat segmentów sprawozdawczych z analogicznymi wartościami skonsolidowanymi, wymagane zgodnie z MSSF 8 pkt 28, jest

złożone i składa się z następujących etapów opisanych w kolejności umieszczenia kolumn uzgodnieniowych w nocie segmentowej:

- przejście z układu raportów zarządczych przedkładanych GOOZPDO na format sprawozdań finansowych według MSSF (kolumna „różnice prezentacyjne”), dokonujące szeregu zmian prezentacyjnych, w tym przeniesienia pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych do pozycji według MSSF umieszczonych w ramach miary „zysk (strata) z działalności operacyjnej”;
- uzgodnienie różnic pomiędzy standardami rachunkowości w których prezentowane są dane finansowe segmentów a MSSF oraz osobna prezentacja najistotniejszych z nich;
- naniesienie korekt konsolidacyjnych (z uwagi, że jest to ostatni etap uzgodnień – korekty zaprezentowano już w układzie danych finansowych według MSSF).

5.7 Uproszczenia w nocie segmentowej

W nocie segmentowej zastosowano pewne uproszczenia w porównaniu do wymogów MSSF 8. Poniżej przedstawiono ich uzasadnienie:

- odstępianie od prezentacji danych o alokacji wszystkich aktywów i zobowiązań do poszczególnych segmentów – wynikające z niesporządzania i nieprezentowania GOOZPDO takich zestawień. Główną informacją dostarczaną GOOZPDO są dane o wynikach danych segmentów i na tej podstawie podejmowane są decyzje zarządcze, w tym o alokacji zasobów. Analiza dotycząca alokowanych do segmentów aktywów i zobowiązań ograniczona jest do monitoringu spełniania wymogu regulacyjnego według PSR, tj. posiadania aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w wysokości przekraczającej poziom tych rezerw (analiza w podziale na poszczególne spółki ubezpieczeniowe, a nie grupy produktów);
- prezentacja wyniku netto z inwestycji jedną kwotą jako różnicy pomiędzy zrealizowanymi i niezrealizowanymi przychodami oraz kosztami z inwestycji – wynikająca z wewnętrznej oceny wyników segmentów w oparciu o taką łączną miarę wyników inwestycyjnych;
- niealokowanie do segmentu „inwestycje” przychodów i kosztów innych niż dotyczących zrealizowanych i niezrealizowanych przychodów i kosztów z inwestycji – wynikająca ze sposobu analizy danych tego segmentu oraz niepraktyczność takiej alokacji;
- prezentacja pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych oraz kosztów finansowych w odniesieniu do spółek PZU i PZU Życie łącznie dla segmentów operacyjnych w nich wyodrębnionych (w konsekwencji także nieprzypisanie żadnych kwot w tym zakresie do segmentu kontrakty inwestycyjne) – wynikająca z przyjętych miar zysku segmentów operacyjnych oraz niepraktyczność takiej alokacji;
- prezentacja obciążenia podatkiem dochodowym jedną kwotą na poziomie danych skonsolidowanych - wynikająca z przyjętych miar zysku segmentów operacyjnych oraz niepraktyczność przeprowadzania alokacji w tym zakresie.

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2013 roku

(w tysiącach złotych)

Rachunek zysków i strat za okres od dnia 1 stycznia 2012 roku do dnia 31 grudnia 2012 roku	Ubezpieczenia korporacyjne (ub. maj i os.)		Ubezpieczenia masowe (ub. maj i os.)		Ubezpieczenia grupowe i indywidualne kory- zuwane (ub. na życie)		Ubezpieczenia indywidualne (ub. na życie)		Inwestycje	Ubezpieczenia emerytalne		Ukraina (ub. maj i os.)		Kraje bałtyckie (ub. maj i os.)		Kontrakty inwestycyjne	Pozostała działalność	Różnice prezentacyjne	Nieruchomości i instrumenty finansowe	Kontrakty inwestycyjne	Stopa techniczna w ubezpieczeniach na życie	Fundusz przewidywany, rezerva na wyrównanie szkodowości i odpisy na ZPSS		Korrekty konsolidacyjne	Wartość skonsolidowana	Rachunek zysków i strat za okres od dnia 1 stycznia 2012 roku do dnia 31 grudnia 2012 roku		
	PSR	PSR	PSR	PSR	PSR	PSR	PSR	PSR		UA GAAP	LT GAAP	PSR	PSR	PSR - MSSF	PSR - MSSF							PSR - MSSF	PSR - MSSF				MSSF	MSSF
Składki przypisane brutto na zewnątrz	1 837 619	6 613 586	6 364 007	1 089 970	-	-	142 228	195 721	1 859 439	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16 243 131	Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto na zewnątrz		
Składki przypisane brutto między segmentami	2 293	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(2 293)	Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto między segmentami		
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 839 912	6 613 586	6 364 007	1 089 970	-	-	142 228	195 721	1 859 439	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(2 293)	16 243 131		
Udział reasekuratorów w składce przypisanej brutto	(151 837)	(46 759)	(2 664)	(86)	-	-	(25 789)	(12 083)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 942	(237 276)	Udział reasekuratorów w składce ubezpieczeniowej przypisanej brutto	
Składki ubezpieczeniowe przypisane netto	1 688 075	6 566 827	6 361 343	1 089 884	-	-	116 439	183 638	1 859 439	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(351)	16 005 855	Składki ubezpieczeniowe przypisane netto, w tym:	
Zmiany stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	57 288	(59 721)	842	2 042	-	-	(13 142)	(11 103)	(705)	-	-	23 678	-	705	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(499)	(615)	Zmiana stanu rezerwy składki ubezpieczeniowej netto	
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw składek oraz na ryzyko niewygasłe brutto	19 096	5 571	-	-	-	-	(267)	(702)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Składki zarobione netto	1 764 459	6 512 677	6 362 185	1 091 926	-	-	103 010	171 833	1 858 734	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(850)	16 005 240	Składki zarobione netto	
Dochody z lokat, w tym:	127 357	537 003	955 194	346 956	2 760 743	13 273	17 741	9 890	191 383	1 550	(4 961 090)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	237 102	Przychody z tytułu prowizji i opłat	
Wynik netto z inwestycji (operacje na zewnątrz)	127 357	537 003	955 194	346 956	1 525 225	13 273	17 741	9 890	191 383	1 550	(3 725 572)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Wynik netto z inwestycji (operacje między segmentami)	-	-	-	-	1 235 518	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pozostałe przychody techniczne na udziale własnym	16 054	78 071	3 434	12 426	-	-	-	-	15 937	-	(125 922)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6 224	2 047 054	Przychody netto z inwestycji (operacje na zewnątrz)
Przychody z działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	386 018	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(1 235 518)	-	Przychody netto z inwestycji (operacje między segmentami)
Pozostałe przychody operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 053	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	31 549	521 268	Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji
Odszkodowania i świadczenia wypłacone brutto	(952 143)	(3 575 950)	(4 230 510)	(614 035)	-	-	(55 163)	(108 293)	(3 186 844)	-	-	(1 257 170)	-	2 013 514	(401 872)	(5 040)	2 208	(12 371 298)	-	-	-	-	-	-	-	-	1 136 407	Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej
Zmiany stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia brutto	(323 033)	(762 847)	85 511	9 255	-	-	(322)	(3 662)	1 813	-	992 285	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i świadczeniach wypłaconych	66 058	57 480	121	-	-	-	2 453	3 540	-	-	23 919	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(1 004)	152 567	Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych
Udział reasekuratora w zmianie stanu rezerw	35 085	(17 661)	-	-	-	-	(842)	(3 238)	-	-	(13 344)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto	(1 174 033)	(4 298 978)	(4 143 878)	(604 780)	-	-	(53 874)	(111 653)	(3 185 031)	-	(254 310)	-	-	2 013 514	(401 872)	(5 040)	1 204	(12 218 731)	-	-	-	-	-	-	-	-	176 780	Odszkodowania i świadczenia ubezpieczeniowe netto
Zmiany stanu innych rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na udziale własnym, rezerwy ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający, rezerw na wyrównanie szkodowości (ryzyka)	1 826	3 214	(848 700)	(594 055)	-	-	-	-	1 171 526	-	266 189	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Premie i rabaty da ubezpieczonych na udziale własnym, łącznie ze zmianą stanu rezerw	2 550	97	(1 337)	-	-	-	-	-	(9)	-	(1 301)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pozostałe koszty techniczne na udziale własnym	(71 062)	(311 064)	(59 089)	(3 752)	-	-	-	-	(4 277)	-	449 244	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Koszty akwizycyjne	(336 218)	(1 136 834)	(317 716)	(90 824)	-	-	(20 212)	(27 998)	(49 047)	(31 215)	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9 703	(2 000 351)	Koszty akwizycyjne
Koszty administracyjne	(107 687)	(568 609)	(578 417)	(53 383)	-	-	(92 967)	(28 450)	(18 861)	(15 978)	-	-	-	5 730	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	38 321	(1 440 301)	Koszty administracyjne
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach koszty działalności podstawowej jednostek nieubezpieczeniowych	(5 715)	(15 929)	1 399	-	-	-	-	-	-	-	20 245	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pozostałe koszty operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(357 038)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pozostałe koszty operacyjne (nie dotyczy jednostek ubezpieczeniowych)	-	-	-	-	-	-	(1 863)	-	-	-	(7 367)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	83 874	(618 738)	Pozostałe koszty operacyjne
Wynik na ubezpieczeniach / Zysk (strata) z działalności operacyjnej	217 531	799 648	1 373 075	104 514	2 760 743	98 449	10 429	2 162	1 070	34 471	140 575	48 374	-	(401 872)	(13 341)	(1 095 630)	4 080 198	4 080 198	Zysk (strata) z działalności operacyjnej	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pozostałe przychody operacyjne	215 391	-	71 904	-	-	-	2 664	2 536	-	-	(292 495)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pozostałe koszty operacyjne	(121 226)	-	(61 212)	-	-	-	(2 523)	(3 419)	-	-	188 380	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Koszty finansowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(5 030)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(41 490)	Koszty finansowe
4 038 708	Zysk (strata) brutto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
(784 882)	Podatek dochodowy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3 253 826	Zysk (strata) netto	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

(w tysiącach złotych)

ROK 2013	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto na zewnątrz	16 014 074	262 289	203 640	-	16 480 003
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto między segmentami	2 439	-	-	(2 439)	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat	319 962	-	-	-	319 962
Przychody netto z inwestycji (operacje na zewnątrz)	1 810 078	7 783	24 026	3 045	1 844 932
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji (operacje na zewnątrz)	35 196	(1 905)	382	(8 628)	25 045
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej (operacje na zewnątrz)	596 377	633	(20)	21 101	618 091
Aktywa trwałe inne niż instrumenty finansowe ¹⁾	1 216 845	14 125	5 822	(785)	1 236 007
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	15 351	-	1 598	-	16 949
Aktywa	62 087 723	415 708	259 963	(400 973)	62 362 421

¹⁾ dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych

ROK 2012	Polska	Kraje bałtyckie	Ukraina	Niealokowane (wyłączenia konsolidacyjne i inne)	Wartość skonsolidowana
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto na zewnątrz	15 905 182	195 721	142 228	-	16 243 131
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto między segmentami	827	-	-	(827)	-
Przychody z tytułu prowizji i opłat	237 102	-	-	-	237 102
Przychody netto z inwestycji (operacje na zewnątrz)	2 024 286	6 168	14 091	2 509	2 047 054
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji (operacje na zewnątrz)	524 150	927	(370)	(3 439)	521 268
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej (operacje na zewnątrz)	1 129 777	2 795	-	3 835	1 136 407
Aktywa trwałe inne niż instrumenty finansowe ¹⁾	1 159 760	10 625	6 717	(1 547)	1 175 555
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	12 753	-	1 210	-	13 963
Aktywa	55 025 653	284 912	158 151	440 844	55 909 560

¹⁾ dotyczy wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych

6. Zarządzanie ryzykiem

6.1 Wprowadzenie

Celem zarządzania ryzykiem jest zapewnienie, że Grupa PZU realizując swoje cele biznesowe, monitoruje i zarządza portfelami inwestycyjnymi i ubezpieczeniowymi oraz ryzykiem operacyjnym w sposób bezpieczny i adekwatny do skali ponoszonego ryzyka. Strategia zarządzania ryzykiem jest integralną częścią procesu zarządzania PZU i PZU Życie. Do głównych elementów strategii zarządzania ryzykiem należą:

- ustalony przez Zarządy i Rady Nadzorcze PZU i PZU Życie oraz właściwe Komitety system limitów i ograniczeń akceptowalnego poziomu ryzyka, w tym poziom apetytu na ryzyko;
- procesy obejmujące identyfikację, pomiar i ocenę, monitorowanie i kontrolowanie, raportowanie oraz działania zarządcze dotyczące poszczególnych ryzyk;
- struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem, w której kluczową rolę odgrywają Zarządy i Rady Nadzorcze PZU i PZU Życie oraz Komitety: Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami („KZAP”) oraz Komitet Ryzyka Kredytowego („KRK”).

6.2 Opis systemu zarządzania ryzykiem

System zarządzania ryzykiem w Grupie PZU oparty jest na trzech elementach:

- strukturze organizacyjnej – obejmującej podział kompetencji i zadań realizowanych poprzez poszczególne jednostki i komórki organizacyjne w procesie zarządzania ryzykiem;
- podejmowaniu działań przy wykorzystaniu technik zabezpieczenia i transferu ryzyka w celu dostosowania profilu ryzyka i apetytu na ryzyko do planów strategicznych;
- metodach identyfikacji, pomiaru, oceny, monitoringu i raportowania ryzyka.

6.3 Struktura organizacyjna i odpowiedzialność w procesie zarządzania ryzykiem

Struktura zarządzania ryzykiem oparta jest na czterech poziomach kompetencyjnych. Trzy pierwsze poziomy obejmują:

- Rady Nadzorcze, które sprawują nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem oraz oceniają adekwatność i skuteczność tego procesu w ramach decyzji określonych w statutach PZU i PZU Życie i regulaminach Rad Nadzorczych;
- Zarządy, który organizują i zapewniają działanie systemu zarządzania ryzykiem poprzez przyjęcie strategii, polityk, wyznaczenie apetytu na ryzyko, określenie profilu ryzyka i tolerancji na poszczególne kategorie ryzyk;
- Komitety (KZAP i KRK), które podejmują decyzje dotyczące ograniczania poziomu poszczególnych ryzyk do ram wyznaczanych przez apetyt na ryzyko. Komitety przyjmują procedury i metodyki związane z ograniczaniem poszczególnych ryzyk, a także akceptują limity dla poszczególnych rodzajów ryzyk.

Czwarty poziom kompetencyjny dotyczy poziomu operacyjnego, w którym zadania związane z procesem zarządzania ryzykiem podzielone są pomiędzy trzy linie obrony:

- Pierwsza linia obrony obejmuje bieżące zarządzanie ryzykiem na poziomie jednostek i komórek organizacyjnych oraz podejmowanie decyzji w ramach procesu zarządzania ryzykiem. Kadra zarządzająca odpowiada za wdrożenie skutecznego systemu zarządzania ryzykiem w nadzorowanym obszarze, w szczególności za zaprojektowanie i efektywne funkcjonowanie działań identyfikujących i monitorujących jako integralnych składników realizowanych procesów, zapewniających właściwą reakcję na występujące ryzyka.
- Druga linia obrony obejmuje zarządzanie ryzykiem poprzez wyspecjalizowane komórki zajmujące się identyfikacją, monitorowaniem i raportowaniem o ryzyku oraz kontrolą limitów.
- Trzecia linia obrony obejmuje audyt wewnętrzny, który przeprowadza niezależne kontrole elementów systemu zarządzania ryzykiem oraz czynności kontrolne wbudowane w działalność Grupy PZU.

6.4 Apetyt na ryzyko, profil ryzyka oraz tolerancja na ryzyko

Odzwierciedlenie planów strategicznych Grupy PZU w apetycie na ryzyko, profilu ryzyka oraz tolerancji na ryzyko zapewnia adekwatność i efektywność systemu zarządzania ryzykiem oraz zapobiega akceptacji ryzyka na poziomie, który mógłby zagrozić stabilności finansowej spółek Grupy PZU.

Zaktualizowana w 2013 roku strategia zarządzania ryzykiem określa graniczne parametry apetytu na ryzyko, profilu ryzyka oraz limitów tolerancji, które prowadzą do aktywnej i świadomej zmiany wielkości przyjmowanego ryzyka.

Apetyt na ryzyko został zdefiniowany jako ryzyko, które Grupa PZU jest gotowa podjąć w trakcie realizacji swoich celów biznesowych. Poziom apetytu na ryzyko został określony jako minimalny poziom wskaźnika pokrycia wymagań kapitałowych.

Profil ryzyka to limity ilościowe uszczegóławiające apetyt na ryzyko w spółkach Grupy PZU.

Limity tolerancji to dodatkowe limity wprowadzone na poszczególne rodzaje ryzyk ograniczające potencjalne ryzyko.

6.5 Metody identyfikacji, pomiaru, oceny, monitorowania i raportowania ryzyka

Proces zarządzania ryzykiem (proces identyfikacji, pomiaru, oceny, monitorowania i raportowania ryzyka, jak również proces podejmowania działań zarządczych) objęty jest systemem kontroli wewnętrznej, który zapewnia zgodność procesu z regulacjami wewnętrznymi i zewnętrznymi oraz zapewnia jego stałe usprawnianie i adekwatność względem profilu działalności.

Identyfikacja

Proces identyfikacji ryzyka rozpoczyna się wraz z propozycją rozpoczęcia tworzenia produktu ubezpieczeniowego, nabycia instrumentu finansowego, zmiany procesu operacyjnego, a także z chwilą zajścia każdego innego zdarzenia potencjalnie wpływającego na powstanie ryzyka i towarzyszy mu, aż do momentu wygaśnięcia zobowiązań, należności lub działań z nimi związanych.

Identyfikacja ryzyka polega na rozpoznaniu rzeczywistych i potencjalnych źródeł ryzyka oraz oszacowaniu istotności potencjalnego wpływu tego rodzaju ryzyka na sytuację finansową.

Pomiar

Wszystkie ryzyka z katalogu ryzyk analizowane są pod kątem istotności. Każde ryzyko uznane za istotne podlega pomiarowi obejmującemu definiowanie miar ryzyka adekwatnego do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych. Pomiar ryzyka jest przeprowadzany przez wyspecjalizowane jednostki, przy czym za rozwój narzędzi oraz za pomiar ryzyka w zakresie określającym apetyt na ryzyko, profil ryzyka i limity ryzyka odpowiada Biuro Ryzyka („BRY”).

Ocena ryzyka

Całościowa ocena ryzyka odzwierciedlona jest na mapie ryzyka przygotowanej przez BRY i stanowiącej usystematyzowaną wizualizację poziomów narażenia na ryzyko.

Monitorowanie

Monitorowanie i kontrola ryzyka polega na bieżącym przeglądzie przez dedykowane jednostki odchyień realizacji od założonych punktów odniesienia, tj. limitów, wartości progowych, planów, wartości z poprzedniego okresu, wydanych rekomendacji i zaleceń. W procesie monitorowania dokonywany jest również pomiar ryzyka poprzez kalkulację i analizę ryzyka.

Raportowanie

Raportowanie jest procesem pozwalającym na efektywną komunikację o ryzyku i wspierającym zarządzanie ryzykiem na różnych poziomach decyzyjnych od pracownika do Rady Nadzorczej. Członkowie Zarządu nadzorujący poszczególne linie biznesowe otrzymują bieżące raporty (dzienne / tygodniowe) o zmianach w poszczególnych obszarach wpływających na poziom ryzyka oraz o stopniu wykorzystania limitów ograniczających ryzyko rynkowe.

Poszczególne organy otrzymują następujące informacje w zakresie ryzyka:

- Zarząd – kwartalną i miesięczną informację na temat poziomu ryzyka ubezpieczeniowego, rynkowego, kredytowego, koncentracji i operacyjnego;
- Członkowie KZAP – tygodniową informację o poziomie ryzyka rynkowego oraz bieżącą informację o przekroczeniu limitów rynkowych;
- Członkowie KRK – tygodniową i miesięczną informację o poziomie ryzyka rynkowego, kredytowego i koncentracji oraz bieżącą informację o przekroczeniu limitów rynkowych, kredytowych i koncentracji.

Rada Nadzorcza otrzymuje kwartalną informację o kluczowych wskaźnikach ryzyka ubezpieczeniowego, rynkowego, kredytowego, koncentracji i operacyjnego.

Działania zarządcze

Działania zarządcze dotyczące poszczególnych kategorii ryzyka określone są w regulacjach wewnętrznych. W zależności od rodzaju i charakterystyki ryzyka, działania te mogą obejmować w szczególności: unikanie ryzyka, transfer ryzyka, ograniczanie ryzyka, akceptację poziomu ryzyka oraz narzędzia wspierające te działania, tj. limity, programy reasekuracyjne oraz przeglądy polityki underwritingowej.

6.6 Istotne wydarzenia w obszarze zarządzania ryzykiem w 2013 roku

Zmiany organizacyjne

W ramach zmian organizacyjnych w PZU i PZU Życie wydzielono z kompetencji BRY ryzyko braku zgodności i powołano oddzielne biuro zajmujące się tym ryzykiem - Biuro Compliance („BCM” - lipiec 2013 roku).

Aktualizacja Strategii Zarządzania Ryzykiem i polityk zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka

W roku 2013 zaktualizowano w PZU i PZU Życie następujące dokumenty regulujące zarządzanie ryzykiem: Strategię Zarządzania Ryzykiem, Politykę Zarządzania Ryzykiem Ubezpieczeniowym, Politykę Zarządzania Ryzykiem Rynkowym, Politykę Zarządzania Ryzykiem Kredytowym i Ryzykiem Koncentracji, Politykę Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym, a także metodyki będące dokumentami technicznymi - uzupełniającymi wymienione polityki.

Wdrożenie mapy ryzyka w proces zarządzania ryzykiem

Mapa ryzyka jest narzędziem, które jest wykorzystywane w procesie zarządzania ryzykiem, mające formę układu współrzędnych. Każde istotne ryzyko występujące w PZU lub PZU Życie umieszczone jest na wykresie, zgodnie z wartościami współrzędnych określających na osi wertykalnej częstość występowania zdarzenia, zaś na osi horyzontalnej wielkość danego ryzyka.

Solvency II

W roku 2012 w PZU uruchomiono projekt strategiczny dotyczący dostosowania PZU do wymogów Solvency II. Prace w 2013 roku w ramach projektu toczyły się zgodnie z przyjętym pierwotnie harmonogramem. PZU i PZU Życie współpracują z KNF w pracach przygotowawczych do wdrożenia Dyrektywy, w szczególności uczestniczą we wszystkich badaniach ilościowych.

6.7 Profil ryzyka

Zarządzanie najistotniejszymi typami ryzyka w przypadku występowania danego typu ryzyka w PZU i PZU Życie jest przeprowadzane na poziomie scentralizowanym. Dotyczy to ryzyka rynkowego, kredytowego i koncentracji w zakresie działalności lokacyjnej i działalności reasekuracyjnej oraz ryzyka płynności. W przypadku ryzyka ubezpieczeniowego i operacyjnego jest ono zarządzane na poziomie każdej ze spółek ze względu na charakter działalności.

Zarządzanie ryzykiem w PZU i PZU Życie koncentruje się na identyfikacji istotnych ryzyk występujących w danych obszarach działalności, ocenę i zarządzaniem nimi poprzez odpowiednie limitowanie (określanie apetytu na ryzyko), monitorowanie, raportowanie, jak również jasne określenie obowiązków i odpowiedzialności za zarządzanie ryzykiem w danym obszarze.

PZU i PZU Życie kontrolują poszczególne typy ryzyka zarówno poprzez analizę ilościową (np.: kwantyfikacja ryzyk na bazie modeli), jak również analizę jakościową. Na tej podstawie PZU i PZU Życie określają swój profil ryzyka i ekspozycje na poszczególne typy ryzyka.

Definicja poszczególnych typów ryzyka

Ryzyko ubezpieczeniowe - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych w związku z niewłaściwymi założeniami dotyczącymi wyceny i tworzenia rezerw.

Ryzyko rynkowe – ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikające bezpośrednio lub pośrednio z wahań poziomu i wahań zmienności rynkowych cen aktywów, zobowiązań i instrumentów finansowych.

Ryzyko kredytowe - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany sytuacji finansowej wynikające z wahań zdolności kredytowej emitentów papierów wartościowych, kontrahentów i wszelkich dłużników.

Ryzyko koncentracji – ryzyko wynikające z braku dywersyfikacji portfela aktywów lub z dużej ekspozycji na ryzyko niewykonania zobowiązania przez pojedynczego emitenta papierów wartościowych, kontrahenta lub dłużnika.

Ryzyko operacyjne – możliwość poniesienia straty wynikającej z niewłaściwych lub błędnych procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych.

Ryzyko braku zgodności (compliance) – ryzyko poniesienia sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji lub wiarygodności wskutek niezastosowania się spółki, pracowników spółki lub podmiotów działających w jej imieniu do przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez spółkę standardów postępowania, w tym norm etycznych.

6.7.1. Ryzyko ubezpieczeniowe (ubezpieczenia majątkowe i osobowe oraz ubezpieczenia na życie)

Ryzyko ubezpieczeniowe w PZU i PZU Życie obejmuje:

- w przypadku ubezpieczeń majątkowych i osobowych (PZU):
 - **ryzyko składki** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmienności w zakresie występowania, częstotliwości i skali ubezpieczanych zdarzeń,
 - **ryzyko rezerw** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmienności w zakresie występowania wypłat odszkodowań i ich kwot,
 - **ryzyko długowieczności** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie współczynnika umieralności, tendencji współczynnika umieralności lub jego zmienności, w przypadku gdy spadek współczynnika umieralności prowadzi do zwiększenia wartości zobowiązań ubezpieczeniowych,
 - **ryzyko rewizji wysokości rent** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie współczynników korygujących stosowanych do

- ubezpieczeń rentowych, tendencji tych współczynników lub ich zmienności, w związku ze zmianami otoczenia prawnego lub stanu zdrowia ubezpieczonej osoby,
- **ryzyko związane z wysokością ponoszonych kosztów** – ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie wydatków ponoszonych na obsługę umów ubezpieczenia lub umów reasekuracji, tendencji tych wydatków lub ich zmienności,
 - **ryzyko katastroficzne** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze znacznej niepewności założeń dotyczących wyceny i tworzenia rezerw, związanych z ekstremalnymi lub wyjątkowymi zdarzeniami.
- w przypadku ubezpieczeń na życie (PZU Życie):
 - **ryzyko śmiertelności** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian poziomu, trendu lub zmienności współczynnika umieralności, w przypadku gdy jego wzrost prowadzi do zwiększenia wartości zobowiązań ubezpieczeniowych,
 - **ryzyko długowieczności** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie współczynnika umieralności, tendencji współczynnika umieralności lub jego zmienności, w przypadku gdy spadek współczynnika umieralności prowadzi do zwiększenia wartości zobowiązań ubezpieczeniowych,
 - **ryzyko zachorowalności (niezdolności do pracy)** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie współczynników niezdolności do pracy, chorobowości i zachorowalności, tendencji tych współczynników lub ich zmienności,
 - **ryzyko związane z wysokością ponoszonych kosztów** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie wydatków ponoszonych na obsługę umów ubezpieczenia lub umów reasekuracji, tendencji tych wydatków lub ich zmienności,
 - **ryzyko związane z rezygnacjami z umów** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze zmian w poziomie współczynników rezygnacji z umów, zamykania, odnawiania i wykupów polis lub zmienności tych współczynników,
 - **ryzyko katastroficzne** - ryzyko straty lub niekorzystnej zmiany wartości zobowiązań ubezpieczeniowych, wynikające ze znacznej niepewności założeń dotyczących wyceny i tworzenia rezerw związanych z ekstremalnymi lub wyjątkowymi zdarzeniami.

PZU oraz PZU Życie zarządzają ryzykiem ubezpieczeniowym poprzez stosowanie następujących narzędzi:

- kalkulacja i monitoring adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych,
- strategia taryfowa oraz monitoring obecnych szacunków i ocena adekwatności składki,
- underwriting,
- reasekuracja.

Kalkulacja i monitoring adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

PZU oraz PZU Życie zarządzają ryzykiem adekwatności rezerw techniczno-ubezpieczeniowych poprzez stosowanie odpowiedniej metodologii ich obliczania, jak również kontrolę procesów związanych z ustalaniem rezerw. Polityka tworzenia rezerw opiera się na:

- ostrożnościowym podejściu do określania wielkości rezerw techniczno-ubezpieczeniowych,
- zasadzie ciągłości, polegającej na tym, iż metodologia tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych nie powinna być zmieniana, chyba że nastąpią istotne okoliczności uzasadniające dokonanie takiej zmiany.

W przypadku ubezpieczeń majątkowych i osobowych (PZU) poziom rezerw techniczno-ubezpieczeniowych ocenia się raz w miesiącu i w określonych okolicznościach (dokonanie wypłaty, pozyskanie nowych informacji od likwidatorów lub prawników) aktualizuje się ich wysokość. Do analizy rezerw techniczno-ubezpieczeniowych PZU wykorzystuje zestawienia ich rozwoju oraz wypłat w kolejnych latach bilansowych. Wynikiem tej analizy jest ocena dokładności stosowanych przez PZU metod aktuarialnych.

W przypadku ubezpieczeń na życie (PZU Życie) głównymi źródłami danych przy szacowaniu oczekiwanej częstości występowania świadczeń są statystyki publiczne (tablice trwania życia) publikowane przez wyspecjalizowane jednostki statystyczne oraz analizy danych historycznych z portfeli ubezpieczeniowych. PZU Życie dokonuje okresowych analiz statystycznych częstości występowania świadczeń na poziomie grup produktów, poszczególnych portfeli ubezpieczeniowych oraz odpowiednio zdefiniowanych homogenicznych grup ryzyka. Przeprowadzane analizy dają możliwość określenia względnych częstości występowania zdarzeń w stosunku do statystyk publicznych. Stosowanie odpowiednich metod statystycznych pozwala na określenie istotności wyznaczanych statystyk i tam, gdzie jest to wymagane, pozwala PZU Życie na określenie i zastosowanie odpowiednich narzutów bezpieczeństwa przy tworzeniu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych i wycenie ryzyka.

W PZU oraz PZU Życie oszacowanie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych przeprowadzane jest pod nadzorem głównych aktuariuszy. Ponadto w każdym roku niezależny zewnętrzny ekspert dokonuje własnej kalkulacji rezerw w celu sprawdzenia otrzymanych przez PZU wyników bądź dokonuje wyceny portfeli ubezpieczeń na życie PZU Życie w ramach kalkulacji *embedded value*.

Strategia taryfowa oraz monitoring obecnych szacunków i ocena adekwatności składki

Celem polityki taryfowej prowadzonej przez PZU i PZU Życie jest zagwarantowanie adekwatnego poziomu składki (tj. wystarczającego na pokrycie obecnych i przyszłych zobowiązań wynikających z zawartych polis oraz wydatków). Równoległe z opracowywaniem taryfy składek wykonywane są symulacje dotyczące prognozowanego wyniku ubezpieczeń w kolejnych latach. Ponadto dokonywane są regularne analizy adekwatności składek oraz rentowności portfeli dla poszczególnych ubezpieczeń na podstawie różnego typu analiz i zestawień, w tym m.in. oceny wyniku technicznego produktu za dany okres sprawozdawczy. Dla wybranych produktów przeprowadzana jest również ocena rentowności produktu na podstawie wyceny portfeli ubezpieczeniowych w ramach kalkulacji *embedded value*. Częstość analiz zależy od wielkości produktu i możliwej fluktuacji wyniku. W przypadku niekorzystnego przebiegu ubezpieczenia podejmowane są działania mające na celu przywrócenie określonego poziomu rentowności, polegające na modyfikacji taryfy składek lub na zmianie profilu ubezpieczonego ryzyka poprzez modyfikację odpowiednich zapisów ogólnych warunków ubezpieczenia.

Underwriting

W przypadku klientów korporacyjnych oraz małych i średnich przedsiębiorstw (SME) funkcjonuje niezależny od sprzedaży proces underwritingu. Proces sprzedaży ubezpieczeń dla klientów korporacyjnych jest poprzedzony analizą i oceną ryzyka realizowaną przez dedykowane do tego celu zespoły. Z kolei proces underwritingu obejmuje trójpoziomowy system akceptacji ryzyka w zależności od przyznanych zakresów kompetencyjnych i limitów (Zespół Sprzedaży w Oddziale Regionalnym, Zespół Underwritingu w Oddziale Regionalnym, Centrala).

Reasekuracja

Program reasekuracyjny PZU pełni funkcję zabezpieczającą jego podstawową działalność, ograniczając ryzyko wystąpienia zjawisk o charakterze katastroficznym, mogących w negatywny sposób wpłynąć na pozycję finansową PZU. Zadanie to jest realizowane poprzez reasekuracyjne umowy obligatoryjne wraz z uzupełniającą je reasekuracją fakultatywną.

Na bazie zawieranych umów reasekuracyjnych PZU ogranicza swoje ryzyko m.in. poprzez nieproporcjonalną umowę nadwyżki szkód chroniącą portfel PZU przed szkodami o charakterze katastroficznym (np. powódź, huragan), nieproporcjonalne umowy nadwyżki szkód chroniące między innymi portfele ubezpieczeń majątkowych, technicznych, morskich, transportowych i lotniczych OC (w tym OC z ubezpieczeń komunikacyjnych) przed skutkami dużych pojedynczych szkód. Ograniczenie ryzyka PZU jest realizowane także poprzez proporcjonalną umowę chroniącą portfel ubezpieczeń finansowych.

PZU opracował własny model szkód katastroficznym. Wyniki tego modelu oraz modeli firm zewnętrznych są wykorzystywane do optymalizacji programu reasekuracyjnego w zakresie ochrony przed szkodami o charakterze katastroficznym.

W ramach umów reasekuracji biernej zawieranych przez PZU Życie realizowana jest ochrona portfela PZU Życie przed kumulacją ryzyk (umowa katastroficzna), ochrona pojedynczych polis z wyższymi sumami ubezpieczenia, jak również ochrona portfela grupowego ubezpieczenia następstw ciężkiej choroby dziecka.

6.7.1.1. Stopień narażenia na ryzyko ubezpieczeniowe - ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Poniższa tabela prezentuje podstawowe wskaźniki kosztów Grupy PZU w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych.

Nazwa wskaźnika	1 stycznia – 31 grudnia 2013	1 stycznia – 31 grudnia 2012
Wskaźnik wydatków	25,94%	26,86%
Wskaźnik szkodowości na udziale własnym	61,90%	65,77%
Wskaźnik zatrzymania ryzyka przez reasekuratora	2,93%	2,67%
Wskaźnik mieszany	87,84%	92,63%

Wskaźnik wydatków to stosunek sumy kosztów akwizycji, kosztów administracyjnych oraz prowizji reasekuracyjnych i udziału w zyskach reasekuratorów do składek zarobionych netto.

Wskaźnik szkodowości na udziale własnym to stosunek odszkodowań oraz zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto do składek zarobionych netto.

Wskaźnik zatrzymania składki przez reasekuratora to stosunek udziału reasekuratora w składkach ubezpieczeniowych przypisanych brutto do składek przypisanych brutto.

Wskaźnik mieszany to stosunek sumy kosztów akwizycji, kosztów administracyjnych, prowizji reasekuracyjnych i udziału w zyskach reasekuratorów, odszkodowań oraz zmiany stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych netto do składek zarobionych netto.

Poniższe tabele prezentują rozwój rezerw techniczno-ubezpieczeniowych oraz wypłaty w kolejnych okresach sprawozdawczych (w mln zł).

Rozwój szkód w ubezpieczeniach bezpośrednich majątkowych i osobowych brutto (wg okresu sprawozdawczego)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Rezerwa na koniec okresu sprawozdawczego	7 247	7 458	7 541	7 898	8 293	8 699	9 381	9 870	10 989	11 783
Rezerwa oraz łączne wypłaty odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego):										
- wyliczone 1 rok później	6 868	6 916	7 300	7 698	8 382	8 561	9 681	10 298	11 286	
- wyliczone 2 lata później	6 387	6 815	7 287	7 833	8 410	8 856	10 192	10 753		
- wyliczone 3 lata później	6 355	7 014	7 437	7 852	8 758	9 346	10 719			
- wyliczone 4 lata później	6 560	7 113	7 443	8 141	9 215	9 874				
- wyliczone 5 lat później	6 659	7 120	7 661	8 600	9 724					
- wyliczone 6 lat później	6 700	7 307	8 103	9 077						
- wyliczone 7 lat później	6 868	7 703	8 523							
- wyliczone 8 lat później	7 228	8 058								
- wyliczone 9 lat później	7 536									
Suma rezerwy oraz łącznych wypłat odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego)	7 536	8 058	8 523	9 077	9 724	9 874	10 719	10 753	11 286	
Łączne wypłaty odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego)	3 579	3 727	3 734	3 769	3 794	3 293	3 395	2 457	1 665	
Rezerwa wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	3 957	4 331	4 789	5 308	5 930	6 581	7 324	8 296	9 621	
Różnica pomiędzy rezerwą na koniec pierwszego roku a rezerwą oszacowaną na koniec okresu sprawozdawczego (ang. <i>run-off result</i>)	(289)	(600)	(982)	(1 179)	(1 431)	(1 175)	(1 338)	(883)	(297)	
Powyższa różnica jako procent rezerwy na koniec pierwszego roku	-4%	-8%	-13%	-15%	-17%	-14%	-14%	-9%	-3%	

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2013 roku

(w milionach złotych)

Rozwój szkód w ubezpieczeniach bezpośrednich majątkowych i osobowych na udziale własnym (wg okresu sprawozdawczego)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Rezerwa na koniec okresu sprawozdawczego	5 980	6 246	6 356	6 916	7 433	7 973	8 639	9 305	10 413	11 453
Rezerwa oraz łączne wypłaty odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego):										
- wyliczone 1 rok później	5 630	5 651	6 146	6 791	7 568	7 844	8 838	9 731	10 722	
- wyliczone 2 lata później	5 175	5 605	6 202	6 969	7 598	8 092	9 345	10 185		
- wyliczone 3 lata później	5 200	5 839	6 396	6 991	7 910	8 558	9 873			
- wyliczone 4 lata później	5 405	5 979	6 405	7 246	8 344	9 106				
- wyliczone 5 lat później	5 529	5 984	6 589	7 683	8 875					
- wyliczone 6 lat później	5 568	6 146	7 009	8 189						
- wyliczone 7 lat później	5 712	6 515	7 458							
- wyliczone 8 lat później	6 050	6 882								
- wyliczone 9 lat później	6 380									
Suma rezerwy oraz łącznych wypłat odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego)	6 380	6 882	7 458	8 189	8 875	9 106	9 873	10 185	10 722	
Łączne wypłaty odszkodowań (od zakończenia pierwszego okresu sprawozdawczego do końca bieżącego okresu sprawozdawczego z pominięciem wypłat dokonanych przed końcem pierwszego okresu sprawozdawczego)	2 607	2 737	2 856	3 069	3 142	2 733	2 788	2 137	1 391	
Rezerwa wykazana w sprawozdaniu z sytuacji finansowej	3 773	4 145	4 602	5 120	5 733	6 373	7 085	8 048	9 331	
Różnica pomiędzy rezerwą na koniec pierwszego roku a rezerwą oszacowaną na koniec okresu sprawozdawczego (ang. <i>run-off result</i>)	(400)	(636)	(1 102)	(1 273)	(1 442)	(1 133)	(1 234)	(880)	(309)	
Powyższa różnica jako procent rezerwy na koniec pierwszego roku	-7%	-10%	-17%	-18%	-19%	-14%	-14%	-9%	-3%	

Główną część portfela PZU stanowią ubezpieczenia komunikacyjne – autocasco oraz OC posiadaczy pojazdów mechanicznych. Oba rodzaje ubezpieczeń zawierane są na ogół na rok, w trakcie którego szkoda musi zaistnieć, aby została wypłacona. W przypadku ubezpieczenia autocasco czas na zgłoszenie szkody jest krótki i nie jest źródłem niepewności. Inaczej jest w przypadku ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych, gdzie czas na zgłoszenie szkody może wynosić aż 30 lat. Wysokość szkód majątkowych jest w szczególności wrażliwa na ilość zgłaszanych roszczeń sądowych oraz zapadające w poszczególnych sprawach wyroki sądowe. W przypadku kontraktów ubezpieczeń OC pojawiają się nowe typy szkód oraz dodatkowe roszczenia ujawniane ze znacznym opóźnieniem, co znacznie komplikuje proces szacowania rezerw techniczno-ubezpieczeniowych.

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Na podstawie bazy danych indywidualnych dla grup majątkowych wyliczono dla każdego oddziału procentowy udział wartości wypłaconych szkód powodziowych i huraganowych w łącznej wartości szkód wypłaconych w latach, w których dochodziło do zdarzeń o charakterze *katastroficznym, tj. powodzi czy huraganów*. Oddziały podzielono na trzy grupy w zależności od wysokości tego udziału. Następnie dla każdego oddziału ustalono odpowiednie wartości sum ubezpieczenia i ilości polis i pogrupowano według przyjętego podziału uzyskując koncentrację ryzyka powodziowego i huraganowego dla ubezpieczeń majątkowych.

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody powodziowe

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody powodziowe wg stanu na 31 grudnia 2013		Suma ubezpieczenia					Razem
		0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1000 tys. zł	1000-2000 tys. zł	pow. 2000 tys. zł	
Regiony A - oddziały, gdzie odszkodowania powodziowe stanowią od 0 do 5% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	2,3%	2,8%	1,3%	0,7%	8,2%	15,3%
	Liczba polis	11,0%	2,7%	0,6%	0,2%	0,2%	14,7%
Regiony B - oddziały, gdzie odszkodowania powodziowe stanowią od 5 do 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	3,1%	3,8%	1,7%	1,1%	9,4%	19,1%
	Liczba polis	15,5%	3,7%	0,8%	0,2%	0,3%	20,5%
Regiony C - oddziały, gdzie odszkodowania powodziowe stanowią powyżej 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	9,9%	14,5%	5,3%	2,7%	33,2%	65,6%
	Liczba polis	47,2%	14,1%	2,4%	0,6%	0,5%	64,8%
Razem	Suma ubezpieczenia	15,3%	21,1%	8,3%	4,5%	50,8%	100,0%
	Liczba polis	73,7%	20,5%	3,8%	1,0%	1,0%	100,0%

(w tysiącach złotych)

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody powodziowe wg stanu na 31 grudnia 2012		Suma ubezpieczenia					Razem
		0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1000 tys. zł	1000-2000 tys. zł	pow. 2000 tys. zł	
Regiony A - oddziały, gdzie odszkodowania powodziowe stanowią od 0 do 5% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	3,6%	4,0%	1,8%	1,2%	10,9%	21,5%
	Liczba polis	18,1%	4,0%	0,8%	0,2%	0,3%	23,4%
Regiony B - oddziały, gdzie odszkodowania powodziowe stanowią od 5 do 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	2,8%	3,2%	1,5%	1,0%	9,0%	17,5%
	Liczba polis	14,7%	3,2%	0,7%	0,2%	0,2%	19,0%
Regiony C - oddziały, gdzie odszkodowania powodziowe stanowią powyżej 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	8,7%	12,2%	4,4%	2,3%	33,4%	61,0%
	Liczba polis	42,4%	12,1%	2,0%	0,5%	0,6%	57,6%
Razem	Suma ubezpieczenia	15,1%	19,4%	7,7%	4,5%	53,3%	100,0%
	Liczba polis	75,2%	19,3%	3,5%	0,9%	1,1%	100,0%

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody huraganowe

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody huraganowe wg stanu na 31 grudnia 2013		Suma ubezpieczenia					Razem
		0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1000 tys. zł	1000-2000 tys. zł	pow. 2000 tys. zł	
Regiony A - oddziały, gdzie odszkodowania huraganowe stanowią od 0 do 5% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	7,9%	11,6%	4,6%	2,3%	26,4%	52,8%
	Liczba polis	38,1%	11,2%	2,1%	0,5%	0,5%	52,4%
Regiony B - oddziały, gdzie odszkodowania huraganowe stanowią od 5 do 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	6,4%	7,9%	3,1%	1,9%	18,8%	38,1%
	Liczba polis	30,4%	7,8%	1,4%	0,4%	0,4%	40,4%
Regiony C - oddziały, gdzie odszkodowania huraganowe stanowią powyżej 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	1,0%	1,5%	0,6%	0,4%	5,6%	9,1%
	Liczba polis	5,3%	1,4%	0,3%	0,1%	0,1%	7,2%
Razem	Suma ubezpieczenia	15,3%	21,0%	8,3%	4,6%	50,8%	100,0%
	Liczba polis	73,8%	20,4%	3,8%	1,0%	1,0%	100,0%

(w tysiącach złotych)

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – narażenie na szkody huraganowe wg stanu na 31 grudnia 2012		Suma ubezpieczenia					Razem
		0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1000 tys. zł	1000-2000 tys. zł	pow. 2000 tys. zł	
Regiony A - oddziały, gdzie odszkodowania huraganowe stanowią od 0 do 5% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	12,3%	16,3%	6,7%	3,8%	47,7%	86,8%
	Liczba polis	61,9%	16,0%	3,0%	0,8%	0,9%	82,6%
Regiony B - oddziały, gdzie odszkodowania huraganowe stanowią od 5 do 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	1,0%	1,2%	0,4%	0,2%	3,0%	5,8%
	Liczba polis	4,8%	1,2%	0,2%	0,1%	0,1%	6,4%
Regiony C - oddziały, gdzie odszkodowania huraganowe stanowią powyżej 15% wszystkich szkód	Suma ubezpieczenia	1,9%	1,9%	0,6%	0,4%	2,6%	7,4%
	Liczba polis	8,5%	2,0%	0,3%	0,1%	0,1%	11,0%
Razem	Suma ubezpieczenia	15,2%	19,4%	7,7%	4,4%	53,3%	100,0%
	Liczba polis	75,2%	19,2%	3,5%	1,0%	1,1%	100,0%

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – ubezpieczenia OC inne niż komunikacyjne

Koncentracja ryzyka w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych z tytułu ubezpieczeń OC innych niż komunikacyjne, mierzonego wielkością składki przypisanej brutto, została przedstawiona według sum gwarancyjnych i rodzajów ochrony ubezpieczeniowej.

Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – ubezpieczenia OC wg stanu na 31 grudnia 2013	Suma ubezpieczenia					Razem
	0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1000 tys. zł	1000-2000 tys. zł	pow. 2000 tys. zł	
OC ogólne, w życiu prywatnym oraz inne pozostałe	16,1%	3,3%	2,4%	2,9%	14,2%	38,9%
OC personelu medycznego oraz ZOZ	0,6%	1,0%	1,2%	6,2%	31,9%	40,9%
OC podmiotów z tytułu wykonywanej działalności gospodarczej poza medyczną i rolniczą (usługi prawne, doradcze i inne)	5,7%	3,0%	1,3%	1,2%	3,4%	14,6%
OC rolników oraz dotyczące ich majątku ruchomego	0,0%	0,0%	0,0%	5,3%	0,0%	5,3%
OC za produkt	0,1%	0,0%	0,1%	0,0%	0,1%	0,3%
Razem	22,5%	7,3%	5,0%	15,6%	49,6%	100,0%

Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych – ubezpieczenia OC wg stanu na 31 grudnia 2012	Suma ubezpieczenia					Razem
	0-200 tys. zł	200-500 tys. zł	500-1000 tys. zł	1000-2000 tys. zł	pow. 2000 tys. zł	
OC ogólne, w życiu prywatnym oraz inne pozostałe	15,2%	3,4%	2,4%	2,7%	17,5%	41,2%
OC personelu medycznego oraz ZOZ	0,8%	1,6%	1,4%	5,9%	21,6%	31,3%
OC podmiotów z tytułu wykonywanej działalności gospodarczej poza medyczną i rolniczą (usługi prawne, doradcze i inne)	13,2%	2,9%	1,2%	1,2%	3,6%	22,1%
OC rolników oraz dotyczące ich majątku ruchomego	0,0%	5,0%	0,0%	0,1%	0,0%	5,1%
OC za produkt	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,2%	0,3%
Razem	29,2%	12,9%	5,1%	9,9%	42,9%	100,0%

Analiza wrażliwości

Skapitalizowana wartość rent

Poniżej zaprezentowano analizę wrażliwości wyniku netto oraz kapitałów własnych na zmianę założeń wykorzystywanych przy wyliczaniu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent. Analiza nie uwzględnia wpływu na wynik finansowy netto oraz kapitały własne zmian wyceny lokat uwzględnianych przy wyliczaniu wartości rezerwy.

Zmiana założeń dla rezerwy na skapitalizowaną wartość rent brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (w milionach złotych)	Wpływ zmiany założeń na wynik finansowy netto		Wpływ zmiany założeń na kapitały własne	
	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Stopa techniczna – podwyższenie o 0,5 p.p.	422	415	422	415
Stopa techniczna – obniżenie o 1,0 p.p.	(1 092)	(1 076)	(1 092)	(1 076)
Śmiertelność 110% obecnie założonej	130	125	130	125
Śmiertelność 90% obecnie założonej	(145)	(140)	(145)	(140)

Zmiana założeń dla rezerwy na skapitalizowaną wartość rent na udziale własnym w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (w milionach złotych)	Wpływ zmiany założeń na wynik finansowy netto		Wpływ zmiany założeń na kapitały własne	
	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Stopa techniczna – podwyższenie o 0,5 p.p.	411	397	411	397
Stopa techniczna – obniżenie o 1,0 p.p.	(1 064)	(1 028)	(1 064)	(1 028)
Śmiertelność 110% obecnie założonej	126	119	126	119
Śmiertelność 90% obecnie założonej	(141)	(133)	(141)	(133)

6.7.1.2. Stopień narażenia na ryzyko ubezpieczeniowe - ubezpieczenia na życie

Koncentracja ryzyka związana jest z koncentracją umów lub sum ubezpieczenia. W przypadku tradycyjnych ubezpieczeń indywidualnych, gdzie ryzyko koncentracji związane jest z możliwością wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego lub związane jest z potencjalną wysokością wypłat z tytułu pojedynczego zdarzenia, ocena ryzyka dokonywana jest w sposób indywidualny i opiera się zarówno na ocenie ryzyka medycznego jak też – w uzasadnionych przypadkach – finansowego. Dzięki temu dokonywana jest selekcja ryzyk (ocena osoby przystępującej do umowy ubezpieczenia), jak również określenie maksymalnego poziomu akceptowalnego ryzyka.

W ubezpieczeniach grupowych wystąpienie ryzyka koncentracji jest ograniczone poprzez wielkość portfela umów, co istotnie pozwala zmniejszyć poziom zaburzeń wynikających z losowości przebiegów ubezpieczeń. Ponadto, istotnym czynnikiem zmniejszającym ryzyko związane z koncentracją jest forma umowy, w ramach której wszyscy członkowie grupy objęci jedną umową zbiorową mają tę samą sumę ubezpieczenia, jak i zakres gwarantowanej ochrony. Tym samym zjawisko koncentracji niektórych ryzyk w ramach portfela umów nie występuje.

W przypadku umów ubezpieczeń grupowych, gdzie dopuszcza się możliwość kształtowania zakresu ochrony ubezpieczeniowej na poziomie poszczególnych umów grupowych, stosowana jest uproszczona ocena ryzyka na podstawie informacji o branży zawodowej danego zakładu pracy przy założeniu odpowiednich limitów uczestnictwa osób ubezpieczonych w stosunku do osób zatrudnionych w zakładzie pracy. Stosowane w tych przypadkach składki ubezpieczeniowe i odpowiednie narzuty wynikają z prowadzonych przez PZU Życie analiz statystycznych częstości występowania świadczeń na poziomie zdefiniowanych homogenicznych grup ryzyka, z uwzględnieniem względnych częstości występowania zdarzeń w stosunku do statystyk publicznych.

Należy również zaznaczyć, że dla większości umów oferowanych przez PZU Życie wielkość świadczenia jest ściśle zdefiniowana w umowie ubezpieczenia. Tym samym, w porównaniu do typowych umów ubezpieczeń majątkowych i osobowych, zmniejsza się ryzyko koncentracji polegające na stosunkowo rzadkim występowaniu zdarzeń o znacznej wysokości wypłat z tytułu pojedynczego zdarzenia.

Analiza wrażliwości

Ubezpieczenia rentowe w ubezpieczeniach na życie

Zmiana założeń dla ubezpieczeń rentowych w ubezpieczeniach na życie (w milionach złotych)	Wpływ zmiany założeń na wynik finansowy netto		Wpływ zmiany założeń na kapitały własne	
	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	31 grudnia 2012	31 grudnia 2012
Stopa techniczna - obniżenie o 1,0 p.p.	(36)	(38)	(36)	(38)
Śmiertelność 90% obecnie założonej	(13)	(13)	(13)	(13)

Zobowiązania z tytułu zobowiązań ubezpieczeniowych z DPF w ubezpieczeniach na życie z wyłączeniem ubezpieczeń rentowych

Zmiana założeń dla rezerw dotyczących kontraktów ubezpieczeniowych z DPF w ubezpieczeniach na życie z wyłączeniem ubezpieczeń rentowych (w milionach złotych)	Wpływ zmiany założeń na wynik finansowy netto		Wpływ zmiany założeń na kapitały własne	
	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Stopa techniczna - obniżenie o 1,0 p.p.	(2 221)	(2 296)	(2 221)	(2 296)
Śmiertelność 110% obecnie założonej	(937)	(954)	(937)	(954)
110% zachorowalności i wypadkowości	(195)	(199)	(195)	(199)

Wpływ rezygnacji klientów w ubezpieczeniach na życie

W wyliczeniach rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie nie jest uwzględnione ryzyko rezygnacji ubezpieczonych. Poniżej zaprezentowano wpływ na sytuację finansową PZU Życie hipotetycznej rezygnacji 10% wszystkich klientów w ubezpieczeniach na życie.

Pozycja sprawozdania finansowego (w milionach złotych)	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	2 026	1 926
Odszkodowania i świadczenia wypłacone	(726)	(648)
Zmiana stanu odroczonej kosztów akwizycji	(6)	(6)
Wynik finansowy brutto	1 294	1 272
Wynik finansowy netto	1 048	1 031
Kapitały własne	1 048	1 031

6.7.2. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe w PZU i PZU Życie pochodzi z dwóch głównych źródeł:

- działalności związanej z dopasowaniem aktywów do zobowiązań (portfel ALM),
- działalności związanej z aktywną alokacją, tj. wyznaczaniem optymalnej średnioterminowej struktury aktywów (portfele AA).

Organizacja zarządzania ryzykiem rynkowym opiera się na procesie obejmującym etapy identyfikacji ryzyk, ich pomiarze, monitorowaniu, raportowaniu oraz działaniach zarządczych. Podstawą działalności inwestycyjnej są zatwierdzone przez Rady Nadzorcze (PZU i PZU Życie) *Zasady lokowania środków finansowych*. Szczegółowe standardy i zasady zarządzania ryzykiem rynkowym zdefiniowano w *Regulaminach działalności lokacyjnej, Polityce zarządzania ryzykiem rynkowym, Strategii zarządzania ryzykiem rynkowym, Celach i wytycznych inwestycyjnych* oraz *Dodatkowych ograniczeniach ryzyka rynkowego*.

Na podstawie *Celów i wytycznych inwestycyjnych* oraz *Dodatkowych ograniczeń ryzyka rynkowego*, zatwierdzonych przez KZAP, TFI PZU zarządza portfelami AA PZU i PZU Życie.

Obok portfeli zarządzanych przez TFI PZU zarządzanie ryzykiem rynkowym w PZU i PZU Życie jest również dokonywane na poziomie Biura Skarbnika („BSK”) i Biura Inwestycji Strukturyzowanych („BIS”). BSK zarządza portfelami dłużnych papierów wartościowych (Portfel ALM) w celu ich dopasowania do terminów zapadalności

i wysokości zobowiązań. BIS zarządza zaangażowaniami długoterminowymi w akcje notowane, jak również dokonuje inwestycji w dług strukturyzowany.

BRY współuczestniczy w identyfikacji ryzyk, dokonuje ich pomiaru oraz monitoruje i raportuje o tych ryzykach. Pomiar ryzyka rynkowego dokonywany jest przez BRY na podstawie metody wartości zagrożonej („VaR”, „Value at Risk”). Wartość zagrożona z tytułu ryzyka rynkowego jest kalkulowana przy użyciu modelu wewnętrznego. Całkowita wartość ryzyka rynkowego jest wyznaczana poprzez agregację wielkości poszczególnych ryzyk na podstawie zdefiniowanej macierzy korelacji. Pomiar ryzyka jest zgodny z założeniami *Solvency II*. W celu efektywnego zarządzania ryzykiem rynkowym ustalone są limity w postaci kwoty kapitału alokowanego na dane ryzyko rynkowe, jak również limity na poszczególne czynniki ryzyka rynkowego. Dopuszczalne rozmiary ryzyka rynkowego są określane przez Zarządy PZU i PZU Życie oraz KZAP w postaci ogólnych limitów ryzyka.

Ekspozycja na ryzyko rynkowe

Poniżej zaprezentowano wartość aktywów finansowych narażonych na ryzyko rynkowe.

Wartość bilansowa na 31 grudnia 2013	Aktywa na ryzyko Grupy	Aktywa na ryzyko klienta	Razem
Aktywa finansowe narażone na ryzyko stopy procentowej	47 316 890	1 630 915	48 947 805
- Dłużne papiery wartościowe o stałym oprocentowaniu	30 085 343	1 450 292	31 535 635
- Dłużne papiery wartościowe o zmiennym oprocentowaniu	4 521 641	99 512	4 621 153
- Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	7 305 896	81 111	7 387 007
- Pożyczki	1 722 208	-	1 722 208
- Środki pieniężne	548 266	-	548 266
- Transakcje buy-sell-back	2 918 343	-	2 918 343
- Instrumenty pochodne	215 193	-	215 193
Aktywa finansowe narażone na inne ryzyko cenowe	3 156 865	3 129 095	6 285 960
- Instrumenty notowane na rynku regulowanym	2 804 970	576 046	3 381 016
- Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	307 081	2 553 049	2 860 130
- Instrumenty pochodne	44 814	-	44 814
Razem	50 473 755	4 760 010	55 233 765

Wartość bilansowa na 31 grudnia 2012	Aktywa na ryzyko Grupy	Aktywa na ryzyko klienta	Razem
Aktywa finansowe narażone na ryzyko stopy procentowej	42 419 221	1 792 673	44 211 894
- Dłużne papiery wartościowe o stałym oprocentowaniu	29 583 008	1 381 922	30 964 930
- Dłużne papiery wartościowe o zmiennym oprocentowaniu	4 888 157	76 512	4 964 669
- Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	4 405 653	110 521	4 516 174
- Pożyczki	1 021 121	-	1 021 121
- Środki pieniężne	136 586	-	136 586
- Transakcje buy-sell-back	2 242 439	223 718	2 466 157
- Instrumenty pochodne	142 257	-	142 257
Aktywa finansowe narażone na inne ryzyko cenowe	3 689 918	2 533 000	6 222 918
- Instrumenty notowane na rynku regulowanym	1 862 359	541 282	2 403 641
- Jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne w funduszach inwestycyjnych	1 805 746	1 991 718	3 797 464
- Instrumenty pochodne	21 813	-	21 813
Razem	46 109 139	4 325 673	50 434 812

W ramach swojej działalności lokacyjnej Grupa PZU wykorzystuje pochodne instrumenty finansowe jako jedno z dostępnych narzędzi zarządczych służących do zarządzania ryzykiem inwestycyjnym. Większość instrumentów służy do zmniejszenia ekspozycji na poszczególne typy ryzyka. Instrumentami pochodnymi stosowanymi w Grupie PZU w 2013 i 2012 roku były transakcje typu swap i forward na stopę procentową i kursy walut, a także

(w tysiącach złotych)

kontrakty terminowe na indeksy giełdowe lub ceny obligacji. W tabelach przedstawiono zaangażowanie Grupy PZU w instrumenty pochodne wg stanu na 31 grudnia 2013 roku oraz 31 grudnia 2012 roku.

Wszystkie instrumenty pochodne posiadane przez Grupę PZU są kwalifikowane jako przeznaczone do obrotu.

Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na dzień 31 grudnia 2013					Razem	Aktywa w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2013	Zobowiązania w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2013
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat				
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	-	7 556 300	32 931 873	9 334 465	49 822 638	215 193	237 117	
- transakcje FRA	-	300 000	2 250 000	-	2 550 000	1 142	1 986	
- transakcje SWAP	-	7 256 300	30 681 873	9 334 465	47 272 638	214 051	235 131	
Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową, razem	-	7 556 300	32 931 873	9 334 465	49 822 638	215 193	237 117	

Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na dzień 31 grudnia 2012					Razem	Aktywa w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012	Zobowiązania w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat				
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	3 671 220	2 014 407	16 151 261	1 489 867	23 326 755	142 257	123 389	
- transakcje FRA	1 250 000	1 000 000	8 176 400	-	10 426 400	22 260	1 128	
- transakcje SWAP	2 421 220	1 014 407	7 974 861	1 489 867	12 900 355	119 997	122 261	
Instrumenty pochodne związane ze stopą procentową, razem	3 671 220	2 014 407	16 151 261	1 489 867	23 326 755	142 257	123 389	

Instrumenty pochodne związane z kursami walut	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na dzień 31 grudnia 2013					Razem	Aktywa w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2013	Zobowiązania w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2013
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat				
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	1 504 938	344 873	-	-	1 849 811	22 456	632	
- transakcje forward	340 136	344 873	-	-	685 009	5 556	-	
- transakcje SWAP	1 164 802	-	-	-	1 164 802	16 900	632	
Instrumenty pochodne związane z kursami walut, razem	1 504 938	344 873	-	-	1 849 811	22 456	632	

(w tysiącach złotych)

Instrumenty pochodne związane z kursami walut	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na dzień 31 grudnia 2012					Aktywa w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012	Zobowiązania w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem		
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	1 473 145	8 636	-	-	1 481 781	9 284	6 532
- transakcje forward	332 281	-	-	-	332 281	310	2 598
- transakcje SWAP	1 140 864	8 636	-	-	1 149 500	8 974	3 934
Instrumenty pochodne związane z kursami walut, razem	1 473 145	8 636	-	-	1 481 781	9 284	6 532

Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na dzień 31 grudnia 2013					Aktywa w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2013	Zobowiązania w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2013
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem		
Instrumenty notowane na rynku regulowanym, w tym:	530 634	-	-	-	530 634	5 080	-
- kontrakty terminowe	530 634	-	-	-	530 634	5 080	-
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	41 994	73 032	384 894	-	499 920	17 278	-
- opcje call (zakup)	26 234	73 032	384 894	-	484 160	17 034	-
- transakcje forward	15 760	-	-	-	15 760	244	-
Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych, razem	572 628	73 032	384 894	-	1 030 554	22 358	-

Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych	Kwota bazowa wg terminów wymagalności na dzień 31 grudnia 2012					Aktywa w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012	Zobowiązania w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012
	Do 3 miesięcy	Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	Powyżej 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Razem		
Instrumenty nienotowane (OTC), w tym:	-	76 727	264 763	-	341 490	12 529	-
- opcje call (zakup)	-	76 727	264 763	-	341 490	12 529	-
Instrumenty pochodne związane z cenami papierów wartościowych, razem	-	76 727	264 763	-	341 490	12 529	-

Koncentracja ryzyka

Zaangażowanie w skarbowe papiery wartościowe wyemitowane przez Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej - na dzień 31 grudnia 2013 roku zaangażowanie Grupy PZU w skarbowe papiery wartościowe wyemitowane przez Skarb Państwa Rzeczypospolitej Polskiej wraz z transakcjami warunkowymi na tych papierach wynosiło 32.667 mln zł (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 32.399 mln zł), co stanowiło 59,7% wartości aktywów finansowych (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 64,3%).

Zaangażowanie Grupy PZU w akcje notowane na GPW - na dzień 31 grudnia 2013 roku zaangażowanie Grupy PZU w akcje notowane na GPW wynosiło 3.007 mln zł (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 2.401 mln zł), co stanowiło 5,5% wartości aktywów finansowych (na dzień 31 grudnia 2012: 4,8%) oraz 99,8% zaangażowania w notowane instrumenty kapitałowe (na dzień 31 grudnia 2012: 99,9%).

Zaangażowanie w aktywa PKO BP SA - zaangażowanie w aktywa związane z jednym bankiem było najwyższe w przypadku Banku PKO BP SA. Na dzień 31 grudnia 2013 roku łączne zaangażowanie w depozyty bankowe, obligacje i akcje tego banku wyniosło 2.341 mln zł (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 2.134 mln zł).

Ogólne zaangażowanie w depozyty bankowe, dłużne papiery wartościowe wyemitowane przez banki, akcje banków oraz transakcje w instrumenty pochodne zawarte z bankami wynosiło 10.153 mln zł (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 9.199 mln zł), co stanowiło 18,6% wartości lokat finansowych (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 18,2%).

Zaangażowanie w aktywa denominowane w polskim złotym - aktywa finansowe denominowane w polskim złotym na dzień 31 grudnia 2013 roku stanowiły 93,9% wszystkich aktywów finansowych (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 95,7%).

Portfel kontraktów ubezpieczeniowych i inwestycyjnych, dla których ryzyko lokaty ponosi klient stanowił na dzień 31 grudnia 2013 roku 8,7% aktywów finansowych Grupy PZU (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 8,2%).

6.7.2.1. Ryzyko stopy procentowej

Analiza wrażliwości

W tabeli poniżej został zaprezentowany test wrażliwości portfela aktywów finansowych Grupy PZU, w odniesieniu do aktywów finansowych, dla których ryzyko ponosi Grupa PZU.

Zmiana wartości portfela (w milionach złotych)	31 grudnia 2013		31 grudnia 2012	
	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne
spadek rynkowych stóp proc. o 100 pb.	433	464	315	360
wzrost rynkowych stóp proc. o 100 pb.	(403)	(435)	(295)	(337)

Powyższe testy wrażliwości nie zawierają wpływu zmian stóp procentowych dla prezentowanych w zobowiązaniach kontraktów ubezpieczeniowych ani inwestycyjnych. Analiza wpływu zmiany stopy technicznej na wycenę kontraktów ubezpieczeniowych oraz inwestycyjnych została zaprezentowana w punkcie 6.7.1.

6.7.2.2. Ryzyko walutowe

Stopień narażenia na ryzyko

Informacja o narażeniu instrumentów finansowych na ryzyko walutowe w podziale na klasy została zaprezentowana w punkcie 14.

Analiza wrażliwości

W tabeli poniżej został zaprezentowany test wrażliwości portfela aktywów finansowych Grupy PZU, w odniesieniu do aktywów finansowych, dla których ryzyko ponosi Grupa PZU.

Zmiana wartości portfela (w milionach złotych)	31 grudnia 2013		31 grudnia 2012	
	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne
wzrost kursów walut obcych wobec PLN o 20%	19	83	83	140
spadek kursów walut obcych wobec PLN o 20%	(19)	(83)	(83)	(140)

W skład aktywów finansowych narażonych na ryzyko kursów walutowych wchodziły transakcje depozytowe oraz dłużne papiery wartościowe, które stanowią zabezpieczenie realizacji wydatków z tytułu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych denominowanych w walutach obcych, zaangażowania w instrumenty kapitałowe notowane na giełdach innych niż GPW, jednostki i certyfikaty funduszy inwestycyjnych, zaangażowania w instrumenty pochodne denominowane w walutach obcych oraz aktywa finansowe konsolidowanych spółek ubezpieczeniowych na Litwie i Ukrainie.

6.7.2.3. Inne ryzyko cenowe

Stopień narażenia na ryzyko

Wartość portfela instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy została zaprezentowana odpowiednio w punktach 14.2 oraz 14.3.

Analiza wrażliwości

W tabeli poniżej został zaprezentowany test wrażliwości portfela aktywów finansowych Grupy PZU, w odniesieniu do aktywów finansowych, dla których ryzyko ponosi Grupa PZU. Ujawnione wartości dotyczą wpływu zmiany cen instrumentów kapitałowych.

Zmiana wartości portfela (w milionach złotych)	31 grudnia 2013		31 grudnia 2012	
	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne	Wpływ na wynik finansowy netto	Wpływ na kapitały własne
wzrost wyceny notowanych instrumentów kapitałowych o 20%	396	456	234	304
spadek wyceny notowanych instrumentów kapitałowych o 20%	(396)	(456)	(234)	(304)

6.7.3. Ryzyko kredytowe

Ekspozycja na ryzyko kredytowe w PZU i PZU Życie wynika bezpośrednio z działalności lokacyjnej, działalności w segmencie ubezpieczeń finansowych i gwarancji, a także umów reasekuracji oraz działalności bancassurance. W PZU i PZU Życie wyróżnia się trzy rodzaje ekspozycji na ryzyko kredytowe:

- ryzyko bankructwa emitenta instrumentów finansowych, w które PZU i PZU Życie inwestują lub którymi obracają, np. obligacje korporacyjne,
- ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta PZU i PZU Życie, np. reasekuracja lub pozagiełdowe instrumenty pochodne oraz działalność bancassurance,
- ryzyko niewykonania zobowiązania klienta PZU wobec osoby trzeciej, np. ubezpieczenia wierzytelności pieniężnych, gwarancje ubezpieczeniowe.

Działalność inwestycyjna

Zasady zarządzania ryzykiem kredytowym wynikającym z działalności inwestycyjnej zostały zdefiniowane w *Regulaminach działalności lokacyjnej, Polityce zarządzania ryzykiem kredytowym i ryzykiem koncentracji i Strategii zarządzania ryzykiem* oraz w *Metodyce nadawania ratingów wewnątrznych bankom, Metodycy nadawania ratingów wewnątrznych emitentom obligacji korporacyjnych, Metodycy nadawania ratingów wewnątrznych emitentom obligacji municypalnych*.

Limity w zakresie ryzyka kredytowego i ryzyka koncentracji ustalone są przez KRK.

Limity dla banków i pozostałych emitentów papierów dłużnych ustalone są w odniesieniu do wielkości zaangażowania. Każdy wniosek dotyczący limitów, przed zatwierdzeniem, jest opiniowany przez BRY. Podczas ustalania limitów bierze się pod uwagę łączne zaangażowanie PZU oraz PZU Życie, limity są wyznaczone łącznie dla Pionu Inwestycji w PZU i PZU Życie. Limity mają charakter limitów zaangażowania wobec pojedynczego podmiotu lub/i grupy kapitałowej (zarówno limity kredytowe, jak i limity koncentracji). Następnie Członek Zarządu nadzorujący Pion Inwestycji wraz z Członkiem Zarządu nadzorującym BRY dokonują podziału limitów na poszczególne jednostki wchodzące w skład Pionu Inwestycji. Monitoring wykorzystania limitów zarówno w zakresie limitów ryzyka kredytowego, jak i ryzyka koncentracji dokonywany jest przez BRY. O przekroczeniach informowana jest jednostka, w której nastąpiło przekroczenie oraz Zarząd. W sytuacji przekroczenia limitu jednostka, w której nastąpiło przekroczenie zobligowana jest do przygotowania i przedstawienia planu obniżenia zaangażowania.

W zakresie oceny ryzyka kredytowego danego podmiotu wyznaczone są wewnętrzne ratingi kredytowe (podejście do wyznaczania ratingu różni się w zależności od typu podmiotu), które są oparte na analizie ilościowej oraz jakościowej. Ratingi stanowią również podstawę do wyznaczania limitów. W celu monitorowania jakości kredytowej danych podmiotów dokonywana jest aktualizacja ratingu.

Stopień narażenia na ryzyko kredytowe

W tabeli poniżej została zaprezentowana ekspozycja na ryzyko kredytowe aktywów obciążonych ryzykiem kredytowym w poszczególnych kategoriach ratingów Fitch (w przypadku braku ratingu agencji Fitch zastosowano rating agencji Standard&Poors lub Moody`s). Ekspozycja na ryzyko kredytowe wynikające z transakcji warunkowych została przedstawiona jako ekspozycja wobec emitenta papierów przyjętych jako zabezpieczenie.

W zestawieniach aktywów obciążonych ryzykiem kredytowym nie uwzględniono należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych z uwagi na znaczne rozproszenie tego portfela aktywów skutkujące m.in. znacznym udziałem należności od małych podmiotów i osób fizycznych, nie posiadających ratingów.

Aktywa obciążone ryzykiem kredytowym na 31 grudnia 2013	AAA	AA	A	BBB	BB	Brak ratingu	Aktywa na ryzyko klienta	Razem
Dłużne papiery wartościowe	128 757	7 648	31 702 962	1 927 331	703 453	136 832	1 549 805	36 156 788
- utrzymywane do terminu wymagalności	-	-	18 604 202	165 926	12 913	76 861	-	18 859 902
- dostępne do sprzedaży	126 939	-	1 117 344	22 909	243 965	-	-	1 511 157
- wyceniane w wartości godziwej	-	658	11 148 733	535 203	404 791	57 647	1 549 805	13 696 837
- pożyczki	1 818	6 990	832 683	1 203 293	41 784	2 324	-	2 088 892
Depozyty bankowe i transakcje warunkowe na skarbowych papierach wartościowych	26 854	43 956	4 452 000	4 070 651	1 605 745	25 033	81 111	10 305 350
Pozostałe pożyczki	-	-	675 770	305 164	95 142	646 132	-	1 722 208
Instrumenty pochodne	22 114	21 834	136 028	40 759	-	39 272	-	260 007
Udział reasekuratorów w rezerwach szkodowych netto	-	125 409	125 504	16 666	-	48 976	-	316 555
Należności depozytowe od cedentów	-	87	-	-	-	-	-	87
Należności z tytułu reasekuracji	-	751	3 938	655	-	13 484	-	18 828
Razem	177 725	199 685	37 096 202	6 361 226	2 404 340	909 729	1 630 916	48 779 823

Aktywa obciążone ryzykiem kredytowym na 31 grudnia 2012	AAA	AA	A	BBB	BB	Brak ratingu	Aktywa na ryzyko klienta	Razem
Dłużne papiery wartościowe	60 901	23 965	31 965 124	1 765 248	567 346	88 581	1 458 434	35 929 599
- utrzymywane do terminu wymagalności	-	-	20 856 351	253 464	7 744	-	-	21 117 559
- dostępne do sprzedaży	59 000	-	1 637 211	56 805	245 000	-	-	1 998 016
- wyceniane w wartości godziwej	-	-	8 656 044	636 110	314 602	-	1 458 434	11 065 190
- pożyczki	1 901	23 965	815 518	818 869	-	88 581	-	1 748 834
Depozyty bankowe i transakcje warunkowe na skarbowych papierach wartościowych	14 862	55 309	4 281 661	1 837 300	314 945	144 015	334 239	6 982 331
Pożyczki hipoteczne	-	-	-	-	-	26 848	-	26 848
Pozostałe pożyczki	23	528	2 147	51	-	991 524	-	994 273
Instrumenty pochodne	-	5 948	56 605	84 700	4 573	12 244	-	164 070
Udział reasekuratorów w rezerwach szkodowych netto	-	158 969	317 286	24 620	-	57 589	-	558 464
Należności depozytowe od cedentów	-	329	-	-	-	-	-	329
Należności z tytułu reasekuracji	-	5 337	4 872	1 093	-	3 797	-	15 099
Razem	75 786	250 385	36 627 695	3 713 012	886 864	1 324 598	1 792 673	44 671 013

W tabeli poniżej przedstawiono współczynniki ryzyka kredytowego wykorzystywane przez Grupę PZU do pomiaru ryzyka kredytowego.

Ratingi Standard&Poor's	AAA	AA	A	BBB	BB	Brak ratingu ¹⁾
Współczynnik (%) rok 2013	0,76	0,88	1,65	4,59	15,09	27,84
Współczynnik (%) rok 2012	0,78	0,86	1,77	4,88	15,59	28,70

¹⁾ W przypadku zaangażowania w pożyczki hipoteczne bez ratingu przyjęto współczynnik w wysokości 2%, co odpowiada współczynniki dla najniższego ratingu inwestycyjnego BBB+.

Wielkość ryzyka kredytowego dla aktywów, dla których ryzyko ponosi Grupa PZU na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 1.523.259 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2012 roku 1.343.503 tys. zł; a przy zastosowaniu współczynników z 31 grudnia 2013 roku wartość ta wyniosłaby 1.273.222 tys. zł).

Ubezpieczenia finansowe i gwarancje

Ryzyko kredytowe wynikające z działalności w sektorze ubezpieczeń finansowych i gwarancji (głównie kontraktowych, zabezpieczających właściwe wykonanie zobowiązań wynikających z zawartego kontraktu oraz gwarancji celnych na bazie Kodeksu celnego) związane jest przede wszystkim z niebezpieczeństwem niewywiązania się klienta ze zobowiązań wobec osoby trzeciej.

Apetyt na ryzyko w zakresie podejmowanego ryzyka jest określany przez KRK w postaci zatwierdzenia granicznych wartości zaangażowania kredytowego w podziale na ekspozycję, portfel, linie produktowe, jednostki terenowe oraz pojedyncze ryzyko i grupę kapitałową.

Funkcja kontrolna w zakresie monitorowania ryzyka, niezależna od funkcji sprzedaży, jest ustanowiona na trzech poziomach. Pierwszym poziomem jest ocena ryzyka ubezpieczeń finansowych (*ang. underwriting*). Drugim poziomem jest poziom portfelowy realizowany przez Biuro Ubezpieczeń Finansowych („BUF”). BUF dokonuje analizy zmian wartości ekspozycji jak również szkodowości portfela pod kątem wartości i ilości oraz dokonuje analizy koncentracji i zaangażowania w jeden podmiot i grupę kapitałową. Informacje o poziomie ryzyka w portfelu przekazywane są BRY w celu całościowego monitoringu ekspozycji na poziomie spółki. Trzecim poziomem jest KRK.

Jednostką odpowiedzialną za bieżącą kontrolę ryzyka kredytowego jest BUF. Zarządzanie ryzykiem prowadzone jest na trzech poziomach – na poziomie indywidualnym, na poziomie produktu i portfela.

Stopień narażenia na ryzyko

Maksymalne narażenie na ryzyko kredytowe wynikające z gwarancji ubezpieczeniowych wyrażone kwotą czynnej odpowiedzialności na dzień 31 grudnia 2013 roku wyniosło 2.410 mln zł (na dzień 31 grudnia 2012 roku 2.786 mln zł).

Reasekuracja (z perspektywy ryzyka kredytowego reasekuratora)

W celu ograniczenia zobowiązań wynikających z podstawowej działalności PZU i PZU Życie zawierane są umowy reasekuracyjne o charakterze nieproporcjonalnym oraz proporcjonalnym. Działalność ta jest narażona na ryzyko kredytowe związane z ryzykiem ewentualnego niewykonania zobowiązania przez reasekuratora.

Ocena reasekuratorów, pod kątem ich jakości kredytowej, dokonywana jest na podstawie danych rynkowych, danych pozyskanych ze źródeł zewnętrznych np. z Standard&Poor's, a także na podstawie modelu wewnętrznego. Model dzieli reasekuratorów na kilka klas w zależności od poziomu szacowanego ryzyka. Akceptowane są tylko te podmioty, których ryzyko jest niższe niż ustalony punkt odciążenia. Akceptacja nie jest automatyczna, a analiza jest uzupełniana o ocenę dokonaną przez brokerów reasekuracyjnych. W ramach monitoringu ryzyka kredytowego ocena danego podmiotu dokonana na podstawie modelu jest aktualizowana raz na kwartał. Dodatkowo wykonywane są testy warunków skrajnych (stress-test).

Poniższe tabele przedstawiają ryzyko kredytowe reasekuratorów, z którymi współpracowały spółki Grupy PZU.

Reasekurator	Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (netto) na dzień 31 grudnia 2013	Rating Standard&Poor's wg stanu na dzień 31 grudnia 2013
Reasekurator 1	59 295	AA-
Reasekurator 2	36 135	AA-
Reasekurator 3	35 419	brak ratingu
Reasekurator 4	27 678	AA-
Reasekurator 5	24 579	AA-
Reasekurator 6	18 445	A+
Reasekurator 7	17 141	BBB+
Reasekurator 8	14 669	A+
Reasekurator 9	13 979	brak ratingu
Reasekurator 10	13 465	brak ratingu
Reasekurator 11	13 099	AA-
Reasekurator 12	10 412	A+
Reasekurator 13	9 483	AA+
Reasekurator 14	8 499	brak ratingu
Reasekurator 15	7 223	brak ratingu
Reasekurator 16	6 830	A
Pozostali ¹⁾	210 254	
Razem	526 605	

¹⁾ W pozycji „Pozostałe” wykazane zostały udziały reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych o mniejszej wartości bilansowej niż dla wymienionych powyżej.

Reasekurator	Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych (netto) na dzień 31 grudnia 2012	Rating Standard&Poor's wg stanu na dzień 31 grudnia 2012
Reasekurator 17	184 816	A+
Reasekurator 1	56 600	AA-
Reasekurator 5	57 326	AA-
Reasekurator 2	40 812	AA-
Reasekurator 8	24 332	A+
Reasekurator 4	23 072	AA-
Reasekurator 6	17 726	A+
Reasekurator 7	19 780	BBB+
Reasekurator 9	12 622	brak ratingu
Reasekurator 10	10 644	brak ratingu
Reasekurator 18	10 612	A
Reasekurator 19	10 156	A+
Reasekurator 20	9 406	A+
Reasekurator 13	8 893	AA+
Reasekurator 14	8 327	brak ratingu
Reasekurator 3	8 290	brak ratingu
Pozostali ¹⁾	245 920	
Razem	749 334	

¹⁾ W pozycji „Pozostałe” wykazane zostały udziały reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych o mniejszej wartości bilansowej niż dla wymienionych powyżej.

6.7.4. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności jest zagrożeniem wystąpienia utraty zdolności do terminowego regulowania zobowiązań.

Źródłem ryzyka płynności finansowej w PZU i PZU Życie jest możliwość wystąpienia trzech rodzajów zdarzeń:

- niedobór środków płynnych w stosunku do bieżących potrzeb,
- brak płynności posiadanych instrumentów finansowych w portfelu każdej spółki,
- strukturalne niedopasowanie zapadalności aktywów do wymagalności zobowiązań.

W procesie zarządzania ryzykiem płynności PZU i PZU Życie kontrolują płynność w wymiarze krótkoterminowym, średnioterminowym oraz długoterminowym.

W zakresie zarządzania ryzykiem **płynności krótkoterminowej** w PZU i PZU Życie utrzymywane są środki w portfelu płynnościowym oraz walutowym w wysokości nie większej niż wyznaczony dla nich limit. Ponadto obie spółki wykorzystują do zarządzania płynnością transakcje warunkowe typu sell-buy-back. W odniesieniu do zarządzania ryzykiem **płynności średnioterminowej** w PZU i PZU Życie utrzymywane są portfele lokat o odpowiedniej płynności finansowej. Zarządzanie ryzykiem **płynności długoterminowej** oraz ryzykiem strukturalnego niedopasowania zapadalności aktywów do wymagalności zobowiązań PZU i PZU Życie odbywa się poprzez zarządzanie dopasowaniem aktywów do zobowiązań (Asset Liability Management, ALM), czyli dopasowaniem struktury lokat finansowych na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych (RTU) stosownie do charakteru RTU. Proces ALM opiera się również na możliwie najlepszym zagwarantowaniu zdolności do wypłaty świadczeń i odszkodowań, także w niesprzyjających scenariuszach ekonomicznych. Pomiar ryzyka płynności w PZU i PZU Życie dokonywany jest poprzez oszacowanie niedoborów środków pieniężnych na wypłaty zobowiązań. Oszacowanie to dokonywane jest na podstawie zestawu analiz obejmujących m.in. luki płynności (niedopasowania przepływów netto), analizy rozkładu wydatków z działalności operacyjnej, dokonywanych w krótkich okresach i analizy niedopasowania walutowego.

Stopień narażenia na ryzyko

Przyszłe przepływy z aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych przedstawiono w wysokości nominalnej wartości prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych w podziale na okres, w którym nastąpi przepływ pieniężny. W przypadku dłużnych papierów wartościowych, pożyczek i lokat terminowych uwzględniono wszystkie przepływy, które nastąpią do dnia wykupu papieru wartościowego, likwidacji lokaty bądź spłaty pożyczki. Akcje i jednostki uczestnictwa zostały zaprezentowane w okresach przewidywanej ich sprzedaży lub odkupu.

Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

W tabeli poniżej zostało zaprezentowane dopasowanie przepływów finansowych wynikających z rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych oraz aktywów stanowiących ich pokrycie.

Wyszczególnienie	Przewidywana wartość przepływów pieniężnych (w milionach zł)				
	do 3 miesiący	powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	powyżej 6 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat
A. Prognozowane wydatki netto wynikające z umów ubezpieczenia zawartych do końca okresu sprawozdawczego (I + II)	(1 279)	(993)	(1 502)	(4 492)	(10 712)
I. Wydatki	(1 288)	(1 000)	(1 510)	(4 521)	(10 791)
II. Wpływy	9	7	8	29	79
B. Wpływy z tytułu aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	2 072	1 037	1 544	4 544	12 436
I. Przyszłe wpływy, których wartość jest znana na koniec okresu sprawozdawczego	2 072	819	273	4 163	5 545
- Obligacje rządowe	1 299	719	194	3 312	5 422
- Bony skarbowe	-	-	-	-	-
- Inne dłużne papiery wartościowe	8	9	6	522	87
- Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	259	7	-	-	-
- Pożyczki	2	2	3	197	-
- Należności	500	38	20	10	-
- Pozostałe	4	44	50	122	36
II. Przyszłe wpływy, których wartość zależy bezpośrednio od rynkowych stóp procentowych lub innych wskaźników i nie jest znana na koniec okresu sprawozdawczego	-	218	1 271	381	6 815
- Obligacje rządowe	-	-	21	252	375
- Inne dłużne papiery wartościowe	-	-	5	21	3
- Pożyczki	-	1	2	15	-
- Jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych	-	217	1 243	93	4 810
- Certyfikaty inwestycyjne	-	-	-	-	1 627
III. Wpływy z pozostałych aktywów	-	-	-	-	76
C. Saldo prognozowanych przepływów (A + B)	793	44	42	52	1 724
D. Saldo skumulowanych przepływów	793	837	879	931	2 655

Zaangażowania w fundusze inwestycyjne (jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne) dla potrzeb niniejszej analizy nie zostały skonsolidowane, to znaczy są wykazane jako jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne, a nie aktywa posiadane przez fundusze, co lepiej odzwierciedla perspektywę zarządzania płynnością oraz zapewniania pokrycia rezerw technicznych aktywami na poziomie poszczególnych spółek, z uwzględnieniem ustawowych limitów dotyczących koncentracji rodzajowej tych aktywów.

Prognozowane przepływy netto wynikające z umów ubezpieczeń majątkowych i osobowych zawartych do końca okresu sprawozdawczego zostały wyznaczone metodami statystyki i matematyki aktuariałnej z uwzględnieniem danych historycznych. Wpływy zostały skalkulowane w oparciu o składkę brutto. W wydatkach ujęte zostały wszystkie prognozowane koszty, jakie zakład ubezpieczeń poniesie w związku z zawartymi umowami ubezpieczenia.

Miarą niedopasowania terminów dat zapadalności aktywów (lokat) oraz wymagalności zobowiązań (rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) jest luka duracji. Duracja lokat w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych wynosiła 4,9 (3,7 w 2012 roku) natomiast duracja rezerw techniczno-ubezpieczeniowych 5,1 (5,4 w 2012 roku).

Ubezpieczenia na życie

W tabeli poniżej zostało zaprezentowane dopasowanie przepływów finansowych wynikających z rezerw techniczno-ubezpieczeniowych i zobowiązań z tytułu kontraktów inwestycyjnych oraz aktywów stanowiących ich pokrycie w ubezpieczeniach na życie. Tabela ta nie obejmuje przepływów związanych z produktami ubezpieczeniowymi i kontraktami inwestycyjnymi, dla których ryzyko inwestycyjne ponosi ubezpieczający.

Wyszczególnienie	Przewidywana wartość przepływów pieniężnych (w milionach zł)					
	do 6 miesięcy	powyżej 6 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat do 10 lat	powyżej 10 lat do 20 lat	powyżej 20 lat
A. Prognozowane wydatki netto wynikające z umów ubezpieczenia i kontraktów inwestycyjnych zawartych do końca okresu sprawozdawczego (I + II)	(1 421)	(290)	(1 528)	(1 280)	(3 435)	(5 166)
I. Wydatki	(2 266)	(1 112)	(7 221)	(6 673)	(10 157)	(9 093)
II. Wpływy	845	822	5 693	5 393	6 722	3 927
B. Wpływ z tytułu aktywów na pokrycie rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	3 196	1 013	6 863	8 428	3 838	5 369
I. Przyszłe wpływy, których wartość jest znana na koniec okresu sprawozdawczego	3 195	1 009	6 842	6 712	3 838	1 846
- Obligacje rządowe	1 930	483	6 232	6 673	3 838	1 846
- Inne dłużne papiery wartościowe	9	1	140	39	-	-
- Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	968	81	330	-	-	-
- Pożyczki	288	444	140	-	-	-
II. Przyszłe wpływy, których wartość zależy bezpośrednio od rynkowych stóp procentowych lub innych wskaźników i nie jest znana na koniec okresu sprawozdawczego	1	4	21	1 716	-	3 523
- Obligacje rządowe	-	-	-	-	-	-
- Inne dłużne papiery wartościowe	-	2	11	1	-	-
- Pożyczki	1	2	10	-	-	-
- Jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych	-	-	-	-	-	3 523
- Certyfikaty inwestycyjne	-	-	-	1 715	-	-
III. Wpływy z pozostałych aktywów	-	-	-	-	-	-
C. Saldo prognozowanych przepływów (A + B)	1 775	723	5 335	7 148	403	203
D. Saldo skumulowanych przepływów	1 775	2 498	7 833	14 981	15 384	15 587

Zaangażowania w fundusze inwestycyjne (jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne) dla potrzeb niniejszej analizy nie zostały skonsolidowane, to znaczy są wykazane jako jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne, a nie aktywa posiadane przez fundusze, co lepiej odzwierciedla perspektywę zarządzania płynnością oraz zapewniania pokrycia rezerw technicznych aktywami na poziomie poszczególnych spółek, z uwzględnieniem ustawowych limitów dotyczących koncentracji rodzajowej tych aktywów.

Prognoza przyszłych świadczeń oraz przyszłych składek netto w ubezpieczeniach na życie opracowana została przy uwzględnieniu założeń dotyczących współczynników śmiertelności, współczynników wypadkowości i urodzenia dzieci, rezygnacji ubezpieczonych, prognozowanych świadczeń, prognozowanych wpływów z tytułu składek netto.

Miarą niedopasowania terminów dat zapadalności aktywów (lokata) oraz wymagalności zobowiązań (rezerw techniczno-ubezpieczeniowych) jest luka duracji. Duracja lokat w ubezpieczeniach na życie wynosiła 5,5 (4,7 w 2012 roku), podczas gdy duracja rezerw techniczno-ubezpieczeniowych 21,1 (20,4 w 2012 roku).

6.7.5. Ryzyko operacyjne

Zgodnie z definicją przyjętą przez Grupę PZU ryzyko operacyjne jest rozumiane jako możliwość poniesienia straty wynikającej z niewłaściwych lub błędnych procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest optymalizacja poziomu ryzyka operacyjnego i efektywności operacyjnej w działalności Grupy PZU, prowadząca do ograniczenia strat i kosztów spowodowanych materializacją tego ryzyka oraz zapewnieniu adekwatnych i efektywnych mechanizmów kontrolnych, przy zastosowaniu odpowiednich rozwiązań organizacyjnych, proceduralnych i technicznych. Spółki wchodzące w skład Grupy PZU zarządzają ryzykiem operacyjnym zgodnie z wytycznymi zdefiniowanymi przez Grupę PZU z uwzględnieniem swojej specyfiki i skali działalności.

Okresowo Członkom Zarządu oraz Radzie Nadzorczej przekładane są informacje na temat poziomu ryzyka operacyjnego.

6.7.6. Ryzyko braku zgodności

Grupa PZU w toku prowadzenia swojej działalności narażona jest na ryzyko braku zgodności. Na podstawie regulacji wewnętrznych wprowadzono podział kompetencji w ramach systemowego i bieżącego zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Zarządzanie systemowe polega w szczególności na formułowaniu rozwiązań dotyczących realizacji zasad zarządzania ryzykiem braku zgodności, monitorowaniu procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz promowaniu i monitorowaniu przestrzegania regulacji wewnętrznych oraz przyjętych standardów postępowania w zakresie zgodności.

Bieżące zarządzanie ryzykiem braku zgodności to identyfikacja, ocena i pomiar oraz dostosowanie do wymogów regulacyjnych.

7. Wartość godziwa

7.1 Opis technik wyceny

7.1.1. Dłużne papiery wartościowe

Wartość godziwa dłużnych papierów wartościowych, dla których nie istnieje aktywny rynek wyznaczana jest metodą zdyskontowanych przepływów pieniężnych. Współczynniki dyskontowe określa się w oparciu o krzywą rentowności papierów rządowych przesuniętą o spread kredytowy, wyliczany jako różnica pomiędzy rentownościami notowanych dłużnych papierów wartościowych emitentów o podobnym ratingu i działających w podobnych branżach a rentownością obligacji rządowych (w przypadku papierów denominowanych w euro są to obligacje rządu Niemiec).

7.1.2. Aktywa i zobowiązania związane z funduszami inwestycyjnymi

Zaangażowania w fundusze inwestycyjne (jednostki uczestnictwa i certyfikaty inwestycyjne), zobowiązania z tytułu kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked) oraz zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych wyceniane są zgodnie z wartością godziwą składników majątku funduszu inwestycyjnego (wg udziału w aktywach netto funduszu inwestycyjnego).

7.1.3. Nieruchomości wyceniane w wartości godziwej

Nieruchomości wyceniane w wartości godziwej stanowią nieruchomości zakwalifikowane do portfeli:

- nieruchomości inwestycyjnych;
- aktywów przeznaczonych do sprzedaży. Zgodnie z MSSF 5 składniki aktywów trwałych zaklasyfikowanych jako przeznaczone do sprzedaży wycenia się w kwocie niższej z ich wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty doprowadzenia do sprzedaży. Ponadto, znaczna większość nieruchomości posiadanych przez jednostki Grupy PZU (w szczególności sprzedawane w ramach restrukturyzacji portfela nieruchomości) przed rozpoczęciem ich aktywnej ekspozycji na rynku oraz - w konsekwencji - zakwalifikowaniem jako przeznaczone do sprzedaży, kwalifikowana była jako nieruchomości inwestycyjne, skutkiem czego ich wartość bilansowa była równa wartości godziwej, a skierowanie do sprzedaży nie miało wpływu na sposób wyceny.

W zależności od zastosowanego sposobu wyceny, warunkowanego charakterem danej nieruchomości, nieruchomości kwalifikowane są do:

- Poziomu II hierarchii wartości godziwej – nieruchomości wycenione przy zastosowaniu metody porównawczej, obejmujące wolne grunty pod zabudowę i niektóre mniejsze i mniej wartościowe budynki (takie jak lokale mieszkalne, garaże itp.). Metoda porównawcza zakłada ustalenie wartości godziwej poprzez odniesienie do obserwowalnych cen rynkowych, z uwzględnieniem współczynników korygujących. Współczynniki korygujące uwzględniają przykładowo takie czynniki jak upływ czasu i trend zmian cen rynkowych, lokalizacja, ekspozycja, przeznaczenie w planie zagospodarowania przestrzennego, dostępność komunikacyjna i dojazd, powierzchnia, sąsiedztwo (w tym położenie względem atrakcyjnych obiektów), możliwości inwestycyjne, warunki fizyczne, forma władania itp.;
- Poziomu III hierarchii wartości godziwej – nieruchomości wycenione przy zastosowaniu metody dochodowej, zakładającej oszacowanie wartości godziwej nieruchomości na podstawie zdyskontowanej wartości przepływów pieniężnych oszacowanych w kalkulacji uwzględniającej takie zmienne jak stopa kapitalizacji, poziom czynszów, poziom kosztów eksploatacyjnych, rezerwa z tytułu pustostanów, straty z tytułu zwolnień w płatnościach czynszu i zaległości czynszowych itp. Poziom zmiennych opisanych powyżej różni się w zależności od charakteru i przeznaczenia wycenianej nieruchomości (powierzchnia biurowa, powierzchnia handlowa, powierzchnia logistyczno – magazynowa), jej nowoczesności oraz lokalizacji (dojazd, odległość od centrum, dostępność, ekspozycja itp.), a także parametrów właściwych dla danego rynku lokalnego (m.in. stopy kapitalizacji, stawki czynszu, koszty eksploatacji).

Wyceny nieruchomości kwalifikowanych do Poziomu III są wrażliwe na zmiany parametrów przyjmowanych w ich wycenach, a parametry te są zależne od otoczenia makroekonomicznego (np. wzrost gospodarczy, inflacja, poziom stóp procentowych), podaży i popytu na poszczególnych lokalnych rynkach nieruchomości (uwzględniając zarówno rynek najmu jak też popyt na całe nieruchomości zgłaszany przez inwestorów finansowych). Parametry przyjmowane w tych wycenach mogą być powiązane ze sobą, przy czym poziom współzależności nie jest stały i może zmieniać się w zależności od otoczenia rynkowego.

Wyceny nieruchomości wykazywanych w wartości godziwej są przeprowadzane przez licencjonowanych rzeczoznawców majątkowych, a akceptacja każdej z takich wycen jest dodatkowo poprzedzona przeglądem przez pracowników jednostek Grupy PZU w celu eliminacji potencjalnych omyłek i niespójności, a powstające ewentualne wątpliwości wyjaśniane są na bieżąco z rzeczoznawcami majątkowymi.

Nieruchomości zakwalifikowane do Poziomu III hierarchii wartości godziwej obejmują:

- nieruchomości posiadane przez fundusze inwestycyjne zależne od PZU – wyceniane co 6 miesięcy - na dni kończące każde półrocze i rok obrotowy;
- nieruchomości inwestycyjne posiadane przez spółki Grupy PZU – najbardziej wartościowe pozycje wyceniane są w przypadku stwierdzenia przesłanek o możliwej istotnej zmianie wartości (przeważnie z częstotliwością roczną). Każda nieruchomość inwestycyjna, bez względu na wartość, jest wyceniana nie rzadziej niż raz na 5 lat;
- nieruchomości przeznaczone do sprzedaży – wyceniane przed rozpoczęciem ich aktywnej ekspozycji na rynku.

7.2 Hierarchia wartości godziwej

W oparciu o dane wejściowe wykorzystywane przy ustalaniu wartości godziwej, poszczególne składniki aktywów i zobowiązań, dla których zaprezentowano wartość godziwą, zostały zaklasyfikowane do następujących poziomów:

- Poziom I – aktywa i zobowiązania wyceniane na bazie cen notowanych (nieskorygowanych) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów i zobowiązań. Do tego poziomu zaklasyfikowano:
 - płynne notowane dłużne papiery wartościowe;
 - akcje notowane na giełdach;
 - instrumenty pochodne notowane na giełdach;
- Poziom II – aktywa i zobowiązania, których wycena opiera się na danych wejściowych innych niż ceny notowane zaliczane do Poziomu I, które są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośredni (bazujący na cenach). Do tego poziomu zaklasyfikowano:
 - nienotowane dłużne papiery wartościowe oraz niepłynne notowane dłużne papiery wartościowe (w tym nieskarbowe papiery dłużne emitowane przez inne podmioty finansowe, jednostki samorządu terytorialnego, podmioty niefinansowe);
 - instrumenty pochodne inne niż notowane na giełdach;
 - jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych;
 - nieruchomości inwestycyjne lub nieruchomości przeznaczone do sprzedaży, wycenione przy zastosowaniu metody porównawczej, obejmujące wolne grunty pod zabudowę i niektóre mniejsze i mniej wartościowe budynki (w tym lokale mieszkalne, garaże itp.);
 - zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych;
 - kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta.
- Poziom III – instrumenty finansowe, których wycena opiera się na danych wejściowych niemożliwych do zaobserwowania na rynkach (dane wejściowe nieobserwowalne). Do tego poziomu zaklasyfikowano:
 - nieruchomości inwestycyjne lub nieruchomości przeznaczone do sprzedaży, wycenione przy zastosowaniu metody dochodowej;

(w tysiącach złotych)

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2013	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	19 668 604	120 882	-	19 789 486
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	1 637 420	281 625	-	1 919 045
Instrumenty kapitałowe	370 228	37 660	-	407 888
Dłużne papiery wartościowe	1 267 192	243 965	-	1 511 157
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	10 610 724	264 117	-	10 874 841
Instrumenty kapitałowe	487 287	264 117	-	751 404
Dłużne papiery wartościowe	10 123 437	-	-	10 123 437
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	5 976 711	2 938 550	-	8 915 261
Instrumenty kapitałowe	2 528 806	2 553 048	-	5 081 854
Dłużne papiery wartościowe	3 442 825	130 575	-	3 573 400
Instrumenty pochodne	5 080	254 927	-	260 007
Nieruchomości inwestycyjne	-	162 441	1 312 329	1 474 770
Aktywa przeznaczone do sprzedaży ¹⁾	-	38 568	51 435	90 003
Zobowiązania				
Instrumenty pochodne	1 169	236 580	-	237 749
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	-	267 335	-	267 335
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked)	-	870 545	-	870 545

¹⁾ Dodatkowe informacje na temat aktywów przeznaczonych do sprzedaży znajdują się w punkcie 24.

Aktywa i zobowiązania wyceniane w wartości godziwej na dzień 31 grudnia 2012	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Aktywa				
Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	22 668 336	120 018	-	22 788 354
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	1 737 277	2 060 876	-	3 798 153
Instrumenty kapitałowe	429 482	1 370 655	-	1 800 137
Dłużne papiery wartościowe	1 307 795	690 221	-	1 998 016
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	7 907 300	479 649	-	8 386 949
Instrumenty kapitałowe	5 319	166 933	-	172 252
Dłużne papiery wartościowe	7 901 981	312 716	-	8 214 697
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	4 711 205	2 530 247	-	7 241 452
Instrumenty kapitałowe	1 968 840	2 258 049	-	4 226 889
Dłużne papiery wartościowe	2 742 365	108 128	-	2 850 493
Instrumenty pochodne	-	164 070	-	164 070
Nieruchomości inwestycyjne	-	112 797	451 607	564 404
Aktywa przeznaczone do sprzedaży ¹⁾	-	-	4 461	4 461
Zobowiązania				
Instrumenty pochodne	-	129 921	-	129 921
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	-	-	-	-
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked)	-	1 001 923	-	1 001 923

¹⁾ Dodatkowe informacje na temat aktywów przeznaczonych do sprzedaży znajdują się w punkcie 24.

(w tysiącach złotych)

Nieruchomości inwestycyjne zaklasyfikowane do poziomu III	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Nieruchomości biurowe	888 458	395 635
Nieruchomości handlowe	214 440	-
Nieruchomości magazynowe	183 790	-
Pozostałe	25 641	55 972
Nieruchomości inwestycyjne zaklasyfikowane do poziomu III, razem	1 312 329	451 607

7.3 Przesunięcia pomiędzy Poziomem I oraz Poziomem II

W przypadku zmiany sposobu wyceny aktywów i zobowiązań powodujących konieczność przeniesienia tych aktywów i zobowiązań pomiędzy Poziomem I i Poziomem II zdarzenie takie jest identyfikowane i dokonywany jest stosowny transfer.

Zarówno w 2013, jak i w 2012 roku nie miały miejsca istotne przeniesienia pomiędzy Poziomem I i II.

7.4 Zmiana stanu aktywów powtarzalnie wycenianych w wartości godziwej, zakwalifikowanych do Poziomu III

Zmiana stanu aktywów zaklasyfikowanych do Poziomu 3 hierarchii wartości godziwej	1 stycznia 2013 – 31 grudnia 2013		1 stycznia 2012 – 31 grudnia 2012	
	Nieruchomości inwestycyjne	Aktywa przeznaczone do sprzedaży	Nieruchomości inwestycyjne	Aktywa przeznaczone do sprzedaży
Stan na początek okresu	451 607	4 461	423 112	-
Nabycie	65 560	-	26	-
Reklasyfikacje z nieruchomości własnych	24 767	21 943	24 860	-
Reklasyfikacje z nieruchomości inwestycyjnych	-	62 313	-	4 461
Zyski lub straty ujęte w rachunku zysków i strat w pozycji:	(92 546)	(37 282)	4 358	-
- wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	4 430	-	-	-
- zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych do wartości godziwej	(96 976)	(37 282)	4 358	-
Zyski lub straty ujęte w innych całkowitych dochodach w pozycji - „Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych”	6 308	-	11 127	-
Reklasyfikacje do nieruchomości własnych	(24 153)	-	(7 415)	-
Reklasyfikacje do aktywów przeznaczonych do sprzedaży	(62 313)	-	(4 461)	-
Sprzedaż	(9 561)	-	-	-
Reklasyfikacje do Poziomu II	(118 214)	-	-	-
Zmiana składu grupy	1 070 945	-	-	-
Różnice kursowe	(71)	-	-	-
Stan na koniec okresu	1 312 329	51 435	451 607	4 461

Reklasyfikacje nieruchomości inwestycyjnych z poziomu III do poziomu II dotyczyły nieruchomości, dla których nowa wycena została określona na podstawie szacowanej ceny sprzedaży.

7.5 Zmiany sposobu (metody) ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej

W 2013 i w 2012 roku PZU ani jednostki zależne nie dokonały zmian sposobu (metody) ustalania wartości godziwej instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej.

7.6 Największe i najlepsze wykorzystanie składnika aktywów niefinansowych a jego aktualne wykorzystanie

Na dzień 31 grudnia 2013 roku w przypadku jednej nieruchomości inwestycyjnej (o wartości bilansowej 2.822 tys. zł) jej aktualne wykorzystanie nie było największym i najlepszym wykorzystaniem, jednakże wycena bilansowa uwzględnia jej największe i najlepsze wykorzystanie.

Na dzień 31 grudnia 2012 roku wycena tej nieruchomości inwestycyjnych wynosiła 3.999 tys. zł i nie uwzględniała jej największego i najlepszego wykorzystania.

Nieruchomość ta to grunt zabudowany naniesieniem wymagającym wyburzenia, a optymalnym wykorzystaniem jest wybudowanie nowych obiektów.

8. Zarządzanie kapitałem własnym

Polityka kapitałowa i dywidendowa Grupy PZU na lata 2013-2015 została przyjęta przez Zarząd i Radę Nadzorczą w dniu 26 sierpnia 2013 roku. Informacja na ten temat została zaprezentowana w raporcie bieżącym nr 56/2013 z dnia 26 sierpnia 2013 roku. Poniżej przedstawiono założenia polityki kapitałowej i dywidendowej.

8.1 Polityka kapitałowa

Polityka kapitałowa Grupy PZU na lata 2013-2015 ma na celu zwiększenie stopy zwrotu dla akcjonariuszy i opiera się na następujących zasadach:

- zarządzanie kapitałem (w tym kapitałem nadwyżkowym) Grupy PZU na poziomie PZU;
- utrzymanie środków własnych Grupy PZU z wyłączeniem długu podporządkowanego na poziomie nie niższym niż 250% marginesu wypłacalności Grupy PZU oraz dążenie do utrzymania środków własnych Grupy PZU z uwzględnieniem długu podporządkowanego na poziomie ok. 400% marginesu wypłacalności, w celu utrzymania bezpieczeństwa finansowego Grupy PZU;
- utrzymanie aktywów na pokrycie rezerw w PZU i PZU Życie na poziomie nie niższym niż 110%;
- uzyskanie optymalnej struktury finansowania poprzez zastąpienie nadwyżki kapitałowej długiem podporządkowanym do kwoty nie wyższej niż 3 mld zł, nie przekraczającej limitu 25% środków własnych stanowiących pokrycie marginesu wypłacalności, o których mowa w art. 148 Ustawy o działalności ubezpieczeniowej;
- utrzymanie kapitału własnego na poziomie odpowiadającym ratingowi AA według metodologii agencji ratingowej Standard&Poor's;
- zapewnienie środków na rozwój i akwizycje w najbliższych latach;
- brak emisji akcji przez PZU w najbliższych latach.

8.2 Polityka dywidendowa

Wysokość dywidendy proponowanej przez Zarząd PZU za dany rok obrotowy będzie ustalana w oparciu o:

- Skonsolidowany wynik finansowy Grupy PZU, przy czym wartość wypłaconej dywidendy nie może być niższa niż 50% i nie wyższa niż 100% zysku netto wykazanego w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy PZU;
- Kapitał nadwyżkowy, przy czym całkowita kwota dywidend wypłaconych w oparciu o kapitał nadwyżkowy za lata 2013-2015 nie może przekroczyć 3 mld zł.

Przy wypłacie dywidendy muszą być spełnione kryteria, o których mowa w polityce kapitałowej Grupy PZU i ewentualne rekomendacje KNF.

8.3 Zewnętrzne wymogi kapitałowe

Zarządzanie kapitałem wiąże się także z monitorowaniem głównych parametrów wypłacalności zakładów ubezpieczeń, np. wysokości środków własnych i stopnia pokrycia nimi marginesu wypłacalności oraz kapitału gwarancyjnego. MSSF nie regulują sposobu wyliczania marginesu wypłacalności oraz środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności.

Zgodnie z Ustawą o działalności ubezpieczeniowej zakład ubezpieczeń mający siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest obowiązany posiadać środki własne w wysokości nie niższej niż margines wypłacalności i nie niższej niż kapitał gwarancyjny.

W celu wyliczenia wysokości środków własnych aktywa zakładu pomniejsza się o wartości niematerialne i prawne, aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego, aktywa przeznaczone na pokrycie wszelkich przewidywalnych zobowiązań oraz o posiadane przez ten zakład akcje i inne aktywa finansujące kapitały własne zakładów ubezpieczeń należących do tej samej ubezpieczeniowej grupy kapitałowej. Tak wyliczoną wartość koryguje się, w proporcji do posiadanych przez PZU udziałów, o sumę nadwyżek lub niedoborów środków własnych podrzędnych zakładów ubezpieczeń nad ich wymogami wypłacalności.

Zasady wyliczania marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego określa Rozporządzenie z dnia 28 listopada 2003 roku w sprawie sposobu wyliczenia wysokości marginesu wypłacalności oraz minimalnej wysokości kapitału gwarancyjnego dla działów i grup ubezpieczeń (Dz. U. Nr 211 z 2003 roku, poz. 2060 z późn. zm., „Rozporządzenie w sprawie marginesu wypłacalności”).

Dane finansowe uwzględnione w wyliczeniu środków własnych oraz marginesu wypłacalności zostały ustalone w oparciu o PSR.

(w tysiącach złotych)

Poniżej przedstawiono wyliczenie środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności PZU.

Wyliczenie środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Kapitał własny PZU	12 259 761	13 452 581
Wartości niematerialne i prawne	(244 582)	(129 729)
Wartość udziałów w zakładach ubezpieczeń należących do ubezpieczeniowej grupy kapitałowej PZU	(4 565 872)	(6 847 006)
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	(347 521)	(309 132)
Wpływ innych zakładów ubezpieczeń należących do ubezpieczeniowej grupy kapitałowej PZU na wysokość środków własnych PZU:	2 403 826	4 789 418
PZU Życie SA 100,00%	2 407 872	4 808 768
Wysokość środków własnych	4 184 609	6 551 153
Margines wypłacalności	1 776 737	1 742 385
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	2 407 872	4 808 768
UAB DK PZU Lietuva 99,76%	7 931	2 769
Wysokość środków własnych	48 438	38 550
Margines wypłacalności	40 488	35 774
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	7 950	2 776
UAB PZU Lietuva Gyvybes Draudimas 99,34%	6 608	7 201
Wysokość środków własnych	21 996	22 873
Margines wypłacalności	15 344	15 624
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	6 652	7 249
PrJSC PZU Ukraine 100,00%	(13 094)	(15 721)
Wysokość środków własnych	10 554	5 987
Margines wypłacalności	23 648	21 708
Nadwyżka/niedobór środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	(13 094)	(15 721)
PrJSC IC PZU Ukraine Life Insurance 100,00%	(5 491)	(13 599)
Wysokość środków własnych	9 557	2 025
Margines wypłacalności	15 048	15 624
Nadwyżka/niedobór środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	(5 491)	(13 599)
Wysokość środków własnych PZU	9 505 612	10 956 132
Margines wypłacalności PZU	1 362 353	1 343 831
Kapitał gwarancyjny PZU	454 118	447 944
Nadwyżka środków własnych na pokrycie marginesu wypłacalności	8 143 259	9 612 301
Nadwyżka środków własnych na pokrycie kapitału gwarancyjnego	9 051 494	10 508 188

9. Wartości niematerialne

Na dzień 31 grudnia 2013 roku i na 31 grudnia 2012 roku wszystkie wartości niematerialne były wytworzone zewnątrz.

Amortyzacja wartości niematerialnych według miejsca wykazania w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	12 904	17 764
Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych	2	9
Koszty akwizycji	12 284	16 843
Koszty administracyjne	33 819	39 283
Pozostałe koszty operacyjne	1 355	110
Koszty działalności inwestycyjnej	79	383
Amortyzacja, razem	60 443	74 392

Zmiana stanu wartości niematerialnych (wg grup rodzajowych) w roku zakończonym 31 grudnia 2013

	Nabyte koncesje, patenty, licencje i podobne wartości, w tym:	Oprogramo- wanie komputerowe	Wartości niematerialne w toku wytwarzania	Inne wartości niema- terialne	Wartości niematerialne, razem
Wartość brutto na początek okresu	559 746	446 263	206 382	1 507	767 635
Zwiększenia (z tytułu):	211 755	207 524	172 831	471	385 057
- zakup	18 582	18 226	169 496	-	188 078
- zmiana składu grupy	7 470	5 557	-	471	7 941
- przeniesienia z aktywów w toku wytwarzania	185 359	183 495	-	-	185 359
- pozostałe	344	246	3 335	-	3 679
Zmniejszenia (z tytułu):	(7 269)	(4 031)	(193 509)	(17)	(200 795)
- sprzedaż	(260)	-	-	(17)	(277)
- likwidacja	(5 147)	(2 705)	(4 420)	-	(9 567)
- przeniesienia z aktywów w toku wytwarzania	-	-	(185 359)	-	(185 359)
- pozostałe	(1 862)	(1 326)	(3 730)	-	(5 592)
Różnice kursowe	(53)	(47)	-	-	(53)
Wartość brutto na koniec okresu	764 179	649 709	185 704	1 961	951 844
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(415 442)	(341 967)	-	(311)	(415 753)
Zmiany (z tytułu):	(60 706)	(56 066)	-	(525)	(61 231)
- amortyzacja za okres	(60 316)	(55 073)	-	(127)	(60 443)
- sprzedaż	57	-	-	9	66
- likwidacja	4 648	2 687	-	-	4 648
- zmiana składu grupy	(4 875)	(3 250)	-	(419)	(5 294)
- różnice kursowe	19	19	-	12	31
- pozostałe	(239)	(449)	-	-	(239)
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(476 148)	(398 033)	-	(836)	(476 984)
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	(34 165)	-	(134 479)	-	(168 644)
Zmiany odniesione na wynik finansowy okresu, w tym odniesione na:	-	-	(1 910)	-	(1 910)
- pozostałe koszty operacyjne	-	-	(1 910)	-	(1 910)
Likwidacja składników aktywów	-	-	4 420	-	4 420
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	(34 165)	-	(131 969)	-	(166 134)
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	253 866	251 676	53 735	1 125	308 726

W pozycji „Odpisy z tytułu trwałej utraty wartości” wykazano m. in. odpisy na:

- całość salda poniesionych nakładów na system GraphTalk w wysokości 116.309 tys. zł (na 31 grudnia 2012 roku 116.309 tys. zł);
- moduł do obsługi ubezpieczeń z funduszem kapitałowym oraz licencji bazowej GraphTalk w wysokości 34.165 tys. zł (na 31 grudnia 2012 roku 34.165 tys. zł);
- odpis na projekt Centralnej Bazy Danych Klientów (CBDK) w wysokości 6.255 tys. zł (na 31 grudnia 2012 roku 6.255 tys. zł).

Zmiana stanu wartości niematerialnych (wg grup rodzajowych) w roku zakończonym 31 grudnia 2012

	Nabyte koncesje, patenty, licencje i podobne wartości, w tym:	Oprogramo- wanie komputerowe	Wartości niematerialne w toku wytwarzania	Inne wartości niema- terialne	Wartości niematerialne, razem
Wartość brutto na początek okresu	490 959	356 492	224 258	1 003	716 220
Zwiększenia (z tytułu):	116 930	115 063	96 938	601	214 469
- zakup	2 286	2 272	88 230	601	91 117
- przeniesienia z aktywów w toku wytwarzania	114 634	102 786	-	-	114 634
- pozostałe	10	10 005	8 708	-	8 718
Zmniejszenia (z tytułu):	(47 145)	(24 304)	(114 814)	(4)	(161 963)
- likwidacja	(46 143)	(23 089)	-	-	(46 143)
- przeniesienia z aktywów w toku wytwarzania	-	-	(114 634)	-	(114 634)
- pozostałe	(1 002)	(1 215)	(180)	(4)	(1 186)
Różnice kursowe	(998)	(988)	-	(93)	(1 091)
Wartość brutto na koniec okresu	559 746	446 263	206 382	1 507	767 635
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(388 012)	(301 364)	-	(222)	(388 234)
Zmiany (z tytułu):	(27 430)	(40 603)	-	(89)	(27 519)
- amortyzacja za okres	(74 297)	(60 065)	-	(95)	(74 392)
- likwidacja	46 143	23 089	-	-	46 143
- różnice kursowe	694	694	-	24	718
- pozostałe	30	(4 321)	-	(18)	12
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(415 442)	(341 967)	-	(311)	(415 753)
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	(34 165)	-	(127 783)	-	(161 948)
Zmiany odniesione na wynik finansowy okresu, w tym odniesione na:	-	-	(6 696)	-	(6 696)
- pozostałe koszty operacyjne	-	-	(6 696)	-	(6 696)
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	(34 165)	-	(134 479)	-	(168 644)
Wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	110 139	104 296	71 903	1 196	183 238

10. Wartość firmy

Wartość firmy	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Wartość firmy - jednostki zależne	8 519	8 474
- PZU CO	5 415	5 415
- PZU Życie	60	60
- PZU Lietuva	3 044	2 999
Wartość firmy, razem	8 519	8 474

Zmiana stanu wartości firmy	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Wartość firmy brutto na początek okresu	20 451	22 039
Zmiany z tytułu różnic kursowych	(328)	(1 588)
Wartość firmy brutto na koniec okresu	20 123	20 451
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	(11 977)	(13 323)
Zmiany odpisów z tytułu utraty wartości z tytułu różnic kursowych	373	1 346
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	(11 604)	(11 977)
Wartość firmy netto na koniec okresu	8 519	8 474

Test na utratę wartości

Test na utratę wartości firmy oparty jest na ocenie wartości odzyskiwalnej poszczególnych spółek. Po przeprowadzeniu ww. testu stwierdzono, że wartości odzyskiwalne dotyczące wartości firmy PZU CO i PZU Lietuva nie są niższe niż ich wartości księgowe i tym samym utrata wartości nie występuje.

Wartość odzyskiwalna została ustalona w oparciu o wartość użytkową, oszacowaną na podstawie najbardziej aktualnych planów finansowych przy wykorzystaniu poniższych założeń:

- stopa dyskontowa:
 - dla PZU CO – 4,17% - będącą stopą rentowności 10-letnich obligacji Skarbu Państwa; ze względu na fakt, iż przepływy pieniężne tej spółki pochodzą od innych jednostek Grupy PZU nie zastosowano korekty z tytułu premii za ryzyko;
 - dla PZU Lietuva – 6,12%, z czego 3,62% - to stopa oprocentowania pożyczek dłuższych niż 5-letnie udzielanych jednostkom niefinansowym, powiększona o premię za ryzyko w wysokości 2,5%;
- okres, na jaki kierownictwo spółki opracowało prognozy finansowe – 1 rok dla PZU CO i 2 lata (2014-2015) dla PZU Lietuva;
- wysokość przepływów pieniężnych po ostatnim okresie objętym planem finansowym spółki przyjęto na poziomie równym przepływowi z ostatniego roku objętego planem finansowym.

Przy przyjętych założeniach nadwyżki wartości odzyskiwalnej nad wartością bilansową ośrodka wypracowującego środki pieniężne wynoszą:

- 82.412 tys. zł dla PZU CO;
- 24.465 tys. LTL dla PZU Lietuva.

Zwiększenie założonej stopy dyskontowej o 0,5 p.p. spowoduje zmniejszenie wykazanych nadwyżek odpowiednio o:

- 15.092 tys. zł dla PZU CO;
- 6.440 tys. LTL dla PZU Lietuva.

Maksymalne stopy dyskontowe, niepowodujące powstania nadwyżki wartości bilansowej inwestycji nad ich wartością odzyskiwalną wynoszą 10,02% dla PZU CO, 8,58% dla PZU Lietuva.

11. Rzeczowe aktywa trwałe

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych (wg grup rodzajowych) w roku zakończonym 31 grudnia 2013						
	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Rzeczowe aktywa trwałe w budowie	Nierucho- mości ¹⁾	Inne rzeczowe aktywa trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe, razem
Wartość brutto na początek okresu	604 403	104 430	44 258	1 110 039	137 027	2 000 157
Zwiększenia (z tytułu):	40 362	31 501	38 404	56 147	19 996	186 410
- zakup	15 469	1 474	38 167	6 379	12 939	74 428
- zmiana składu grupy	3 525	11 581	220	689	2 221	18 236
- przeniesienie z kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	46 966	-	46 966
- przeniesienia z aktywów w budowie	20 947	18 226	-	200	2 666	42 039
- pozostałe	421	220	17	1 913	2 170	4 741
Zmniejszenia (z tytułu):	(62 037)	(19 429)	(59 708)	(85 201)	(17 397)	(243 772)
- sprzedaż	(7 999)	(19 205)	(2)	-	(271)	(27 477)
- likwidacja	(50 185)	(224)	(12 257)	(2 904)	(16 876)	(82 446)
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	-	-	-	(25 001)	-	(25 001)
- przeniesienie do kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	(57 296)	-	(57 296)
- przeniesienia z aktywów w budowie	-	-	(42 039)	-	-	(42 039)
- pozostałe	(3 853)	-	(5 410)	-	(250)	(9 513)
Różnice kursowe	(124)	(84)	-	50	(77)	(235)
Wartość brutto na koniec okresu	582 604	116 418	22 954	1 081 035	139 549	1 942 560
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(523 810)	(53 521)	-	(308 816)	(84 730)	(970 877)
Zmiany (z tytułu):	29 511	545	-	(13 714)	(1 320)	15 022
- amortyzacja za okres	(28 691)	(12 726)	-	(26 649)	(13 481)	(81 547)
- sprzedaż	7 362	18 286	-	-	276	25 924
- likwidacja	50 002	123	-	2 046	16 234	68 405
- zmiana składu grupy	(2 301)	(4 975)	-	(255)	(1 807)	(9 338)
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	-	-	-	5 468	-	5 468
- przeniesienie do kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	5 873	-	5 873
- różnice kursowe	87	50	-	21	73	231
- pozostałe	3 052	(213)	-	(218)	(2 615)	6
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(494 299)	(52 976)	-	(322 530)	(86 050)	(955 855)
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	-	-	(12 238)	(24 725)	-	(36 963)
Zmiany odniesione na wynik finansowy okresu, w tym odniesione na:	-	-	-	(37 441)	-	(37 441)
- pozostałe koszty operacyjne	-	-	-	(52 129)	-	(52 129)
- pozostałe przychody operacyjne	-	-	-	14 688	-	14 688
Inne zmiany:	-	-	12 238	2 742	-	14 980
- zmiana składu grupy	-	-	-	(124)	-	(124)
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	-	-	-	2 873	-	2 873
- różnice kursowe	-	-	-	(7)	-	(7)
- likwidacja inwestycji w obcych obiektach	-	-	12 238	-	-	12 238
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-	-	-	(59 424)	-	(59 424)
Wartość netto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	88 305	63 442	22 954	699 081	53 499	927 281

¹⁾ w tym prawo wieczystego użytkowania gruntu

Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych (wg grup rodzajowych) w roku zakończonym 31 grudnia 2012						
	Urządzenia techniczne i maszyny	Środki transportu	Rzeczowe aktywa trwałe w budowie	Nierucho- mości¹⁾	Inne rzeczowe aktywa trwałe	Rzeczowe aktywa trwałe, razem
Wartość brutto na początek okresu	669 581	101 018	39 448	1 212 417	147 110	2 169 574
Zwiększenia (z tytułu):	22 445	24 193	53 114	59 563	15 318	174 633
- zakup	4 803	555	34 906	16 685	3 513	60 462
- przeniesienie z kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	33 990	-	33 990
- przeniesienia z aktywów w budowie	17 253	22 543	-	6 274	9 114	55 184
- pozostałe	389	1 095	18 208	2 614	2 691	24 997
Zmniejszenia (z tytułu):	(86 767)	(20 578)	(48 304)	(161 157)	(25 025)	(341 831)
- sprzedaż	(510)	(20 578)	(3 110)	(447)	(357)	(25 002)
- likwidacja	(77 077)	-	(30)	(2 826)	(50 363)	(130 296)
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	(3 566)	-	-	(54 347)	-	(57 913)
- przeniesienie do kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	(68 517)	-	(68 517)
- przeniesienia z aktywów w budowie	-	-	(55 184)	-	-	(55 184)
- pozostałe	(5 614)	-	10 020	(35 020)	25 695	(4 919)
Różnice kursowe	(856)	(203)	-	(784)	(376)	(2 219)
Wartość brutto na koniec okresu	604 403	104 430	44 258	1 110 039	137 027	2 000 157
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	(573 431)	(58 877)	-	(322 649)	(109 206)	(1 064 163)
Zmiany (z tytułu):	49 621	5 356	-	13 833	24 476	93 286
- amortyzacja za okres	(33 885)	(13 406)	-	(30 336)	(13 195)	(90 822)
- sprzedaż	379	19 718	-	345	311	20 753
- likwidacja	76 827	-	-	1 265	47 804	125 896
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	644	-	-	14 775	-	15 419
- przeniesienie do kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	18 318	-	18 318
- różnice kursowe	626	117	-	129	277	1 149
- pozostałe	5 030	(1 073)	-	9 337	(10 721)	2 573
Skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	(523 810)	(53 521)	-	(308 816)	(84 730)	(970 877)
Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	(750)	-	(11 140)	(38 140)	-	(50 030)
Zmiany odniesione na wynik finansowy okresu, w tym odniesione na:	750	-	-	2 618	-	3 368
- pozostałe przychody operacyjne	750	-	-	2 618	-	3 368
Inne zmiany:	-	-	(1 098)	10 797	-	9 699
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	-	-	-	2	-	2
- przeniesienie do kategorii nieruchomości inwestycyjnych	-	-	-	9 635	-	9 635
- różnice kursowe	-	-	-	62	-	62
- pozostałe	-	-	(1 098)	1 098	-	-
Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	-	-	(12 238)	(24 725)	-	(36 963)
Wartość netto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	80 593	50 909	32 020	776 498	52 297	992 317

¹⁾ w tym prawo wieczystego użytkowania gruntu

W pozycjach „przeniesienia do kategorii nieruchomości inwestycyjnych” przedstawiono analogiczne wartości wyjaśnione w punkcie 12.

12. Nieruchomości inwestycyjne

Nieruchomości inwestycyjne	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Grunty własne	176 730	187 963
Prawo wieczystego użytkowania gruntu	32 210	54 672
Budynki i budowle	1 259 223	303 066
Spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu	6 607	18 703
Nieruchomości inwestycyjne, razem	1 474 770	564 404

Zmiana stanu nieruchomości inwestycyjnych	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Wartość księgowa netto na początek okresu	564 404	534 222
Zwiększenia (z tytułu):	1 190 779	40 590
- zakup	321 498	26
- zmiana składu grupy	817 858	-
- przeniesienia z nieruchomości przeznaczonych na potrzeby własne	51 423	40 564
Zmniejszenia (z tytułu):	(198 754)	(38 460)
- sprzedaż i likwidacja	(28 677)	-
- przeniesienia do nieruchomości przeznaczonych na potrzeby własne	(46 966)	(33 990)
- przeniesienie do kategorii przeznaczonych do sprzedaży wg MSSF 5	(123 111)	(4 470)
Zysk (strata) z tytułu aktualizacji wyceny do wartości godziwej	(81 586)	28 200
- odniesiony na wynik finansowy	(99 206)	7 514
- odniesiony na inne całkowite dochody	17 620	20 686
Różnice kursowe	(73)	(148)
Wartość księgowa netto na koniec okresu	1 474 770	564 404

Pozycja „Prawo wieczystego użytkowania gruntu” zawiera funkcjonujące w Polsce prawo do odpłatnego wykorzystywania gruntu przez okres do 99 lat. Prawo takie może być przedmiotem obrotu handlowego.

W pozycji „przeniesienia z nieruchomości przeznaczonych na potrzeby własne” przedstawiono wartości wyceny nieruchomości wg wartości bilansowej (koszt historyczny pomniejszony o skumulowane umorzenie oraz odpisy z tytułu utraty wartości) na dzień przeniesienia, czyli zmiany sposobu użytkowania. Efekt rewaluacji tych nieruchomości do wartości godziwej na dzień przeniesienia przedstawiono w pozycji „Zysk (strata) z tytułu aktualizacji wyceny do wartości godziwej - odniesiony na inne całkowite dochody” powyżej.

Wartość godziwa nieruchomości inwestycyjnych wynika z wycen niezależnych rzeczoznawców, posiadających odpowiednie wymagane prawem uprawnienia, przy zastosowaniu metody porównawczej lub metody dochodowej z wykorzystaniem aktualnych wskaźników rynkowych, przeprowadzonych głównie w 2013 roku.

13. Jednostki wyceniane metodą praw własności

Jednostki wyceniane metodą praw własności	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
EMC	47 954	-
GSU Pomoc	616	-
Armatura Tower	25	-
Jednostki wyceniane metodą praw własności, razem	48 595	-

Zmiana stanu udziałów w aktywach netto jednostek stowarzyszonych	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu	-	-
Zmiana zakresu jednostek wycenianych metodą praw własności	685	-
Zakup akcji EMC	19 176	-
Objęcie udziałów Armatury Tower sp. z o.o.	25	-
Udział w zysku netto	(428)	-
Dywidendy ¹⁾	(104)	-
Udział w innych całkowitych dochodach	(20)	-
Stan na koniec okresu	19 334	-

¹⁾ Dywidenda wypłacona przez GSU Pomoc Górniczy Klub Ubezpieczonych SA

Zmiana stanu wartości firmy dotyczącej jednostek stowarzyszonych	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu	-	-
Nabycie jednostki stowarzyszonej	29 261	-
Stan na koniec okresu	29 261	-

Całość salda wartości firmy dotyczącej jednostek stowarzyszonych dotyczy EMC.

13.1 Rozliczenie nabycia akcji EMC

Objęcie znaczącego wpływu na EMC dokonano przez połączenie jednostek realizowane etapami, o którym mowa w punktach 41 i 42 MSSF 3. Jednostki Grupy PZU posiadały akcje EMC przed dniem przejęcia. Zgodnie z zapisami punktu 42 przyjęto wartość godziwą akcji EMC należących do skonsolidowanych jednostek Grupy PZU za podstawę do rozliczenia przejęcia EMC.

W przypadku uzyskania nowych informacji o faktach i okolicznościach, które istniały na dzień przejęcia oraz, jeśli byłyby znane, wpłynęłyby na wycenę kwot ujętych na ten dzień zaprezentowane poniżej kwoty dotyczące rozliczenia księgowego nabycia akcji EMC mogą ulec zmianie. Zgodnie z MSSF 3 okres wyceny nie powinien przekraczać jednego roku od dnia przejęcia.

Rozliczenie nabycia akcji EMC	Nabycie I	Nabycie II	Nabycie III	Razem
Liczba akcji obejmowanych wyceną metodą praw własności	1 296 636	617 745	572 887	2 487 268
Łączna liczba akcji EMC	8 327 214	8 327 214	8 327 214	8 327 214
Udział w łącznej liczbie akcji EMC	15,5710%	7,4184%	6,8797%	29,8691%
Wartość godziwa akcji EMC obejmowanych wyceną metodą praw własności (wycena giełdowa)	24 519	12 414	11 504	48 437
Aktywa netto EMC	65 266	65 266	65 646	
- w tym wartość firmy w księgach EMC	1 151	1 151	1 151	
Skorygowane aktywa netto	64 115	64 115	64 495	
Udział w skorygowanych aktywach netto	9 983	4 756	4 437	19 176
Wartość firmy	14 536	7 658	7 067	29 261

13.2 Test na utratę wartości

Test na utratę wartości oparty jest na ocenie wartości odzyskiwalnej EMC. Po przeprowadzeniu testu stwierdzono, że wartość odzyskiwalna nie jest niższa niż wartość księgowa i tym samym nie występuje utrata wartości.

Wartość odzyskiwalna została ustalona w oparciu o wartość godziwą, oszacowaną na podstawie najbardziej aktualnych planów finansowych przy wykorzystaniu poniższych założeń:

- Stopa dyskontowa – 9,33% - uwzględniającą m. in. stopę wolną od ryzyka na poziomie 4,17% (rentowność 10-letnich obligacji Skarbu Państwa), premię za ryzyko, dźwignię finansową i koszt zadłużenia;
- Okres za jaki sporządzono plany finansowe – 8 lat od daty bilansowej (do 2021 roku) – przyjęcie tak długiego okresu wynika z planowanych nakładów inwestycyjnych i czasu, w jakim oczekuje się zwrotu poniesionych nakładów;
- Wzrost przepływów pieniężnych po ostatnim okresie objętym planem finansowym, uwzględniający także wzrost nakładów inwestycyjnych – na poziomie 0,6%.

Przy przyjętych założeniach nadwyżka wartości odzyskiwalnej nad wartością bilansową wynosi 27.916 tys. zł. Zwiększenie założonej stopy dyskonta o 0,5 p.p. spowoduje zmniejszenie tej nadwyżki o 16.727 tys. zł.

Maksymalna stopa dyskontowa, niepowodująca powstania nadwyżki wartości bilansowej nad wartością odzyskiwalną wynosi 10,19%.

14. Aktywa finansowe

W 2013 roku ani w 2012 roku nie dokonano przeklasyfikowania instrumentów finansowych z grup wykazywanych w wartości godziwej do grup wykazywanych wg kosztu lub zamortyzowanego kosztu.

14.1 Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności

Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	31 grudnia 2013			31 grudnia 2012		
	Wycena bilansowa	Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Wycena w wartości godziwej	Wycena bilansowa	Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Wycena w wartości godziwej
Instrumenty, dla których można określić wartość godziwą	18 859 902	18 859 902	19 789 486	21 117 559	21 117 559	22 788 354
Dłużne papiery wartościowe	18 859 902	18 859 902	19 789 486	21 117 559	21 117 559	22 788 354
Rządowe	18 633 511	18 633 511	19 559 211	20 906 285	20 906 285	22 572 525
Oprocentowanie stałe	17 589 984	17 589 984	18 545 453	20 460 298	20 460 298	22 117 355
Oprocentowanie zmienne	1 043 527	1 043 527	1 013 758	445 987	445 987	455 170
Pozostałe	226 391	226 391	230 275	211 274	211 274	215 829
Notowane na rynku regulowanym	105 509	105 509	109 393	91 256	91 256	95 811
Oprocentowanie stałe	105 509	105 509	109 393	91 256	91 256	95 811
Nienotowane na rynku regulowanym	120 882	120 882	120 882	120 018	120 018	120 018
Oprocentowanie zmienne	120 882	120 882	120 882	120 018	120 018	120 018
Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, razem	18 859 902	18 859 902	19 789 486	21 117 559	21 117 559	22 788 354

(w tysiącach złotych)

Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Krótkoterminowe	1 551 593	7 063 026
Długoterminowe	17 308 309	14 054 533
Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, razem	18 859 902	21 117 559

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych utrzymywanych do terminu wymagalności wg daty wykupu na dzień 31 grudnia 2013	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	1 551 593	3 223 920	306 849	2 578 452	114 528	11 084 560	18 859 902
Rządowe	1 551 021	3 211 485	271 753	2 554 990	59 603	10 984 659	18 633 511
Oprocentowanie stałe	1 551 021	3 211 485	110 506	2 287 248	34 460	10 395 264	17 589 984
Oprocentowanie zmienne	-	-	161 247	267 742	25 143	589 395	1 043 527
Pozostałe	572	12 435	35 096	23 462	54 925	99 901	226 391
Notowane na rynku regulowanym	572	12 435	35 096	-	31 466	25 940	105 509
Oprocentowanie stałe	572	12 435	35 096	-	31 466	25 940	105 509
Nienotowane na rynku regulowanym	-	-	-	23 462	23 459	73 961	120 882
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	23 462	23 459	73 961	120 882
Razem	1 551 593	3 223 920	306 849	2 578 452	114 528	11 084 560	18 859 902

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych utrzymywanych do terminu wymagalności wg daty wykupu na dzień 31 grudnia 2012	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	7 063 026	1 478 809	2 642 230	270 715	2 302 606	7 360 173	21 117 559
Rządowe	7 063 026	1 478 809	2 634 417	239 782	2 279 485	7 210 766	20 906 285
Oprocentowanie stałe	7 063 026	1 478 809	2 634 417	79 251	2 279 485	6 925 310	20 460 298
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	160 531	-	285 456	445 987
Pozostałe	-	-	7 813	30 933	23 121	149 407	211 274
Notowane na rynku regulowanym	-	-	7 813	30 933	-	52 510	91 256
Oprocentowanie stałe	-	-	7 813	30 933	-	52 510	91 256
Nienotowane na rynku regulowanym	-	-	-	-	23 121	96 897	120 018
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	23 121	96 897	120 018
Razem	7 063 026	1 478 809	2 642 230	270 715	2 302 606	7 360 173	21 117 559

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2013 roku

(w tysiącach złotych)

Instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	31 grudnia 2013				31 grudnia 2012			
	PLN	EUR	LTL	Razem	PLN	EUR	LTL	Razem
Dłużne papiery wartościowe	18 538 279	239 611	82 012	18 859 902	20 833 881	219 697	63 981	21 117 559
Rządowe	18 435 340	116 159	82 012	18 633 511	20 730 779	111 525	63 981	20 906 285
Oprocentowanie stałe	17 391 813	116 159	82 012	17 589 984	20 284 792	111 525	63 981	20 460 298
Oprocentowanie zmienne	1 043 527	-	-	1 043 527	445 987	-	-	445 987
Pozostałe	102 939	123 452	-	226 391	103 102	108 172	-	211 274
Notowane na rynku regulowanym	52 506	53 003	-	105 509	52 510	38 746	-	91 256
Oprocentowanie stałe	52 506	53 003	-	105 509	52 510	38 746	-	91 256
Nienotowane na rynku regulowanym	50 433	70 449	-	120 882	50 592	69 426	-	120 018
Oprocentowanie zmienne	50 433	70 449	-	120 882	50 592	69 426	-	120 018
Razem	18 538 279	239 611	-	18 859 902	20 833 881	219 697	63 981	21 117 559

14.2 Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży

Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	31 grudnia 2013			31 grudnia 2012		
	Wycena bilansowa	Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Wycena w wartości godziwej	Wycena bilansowa	Wycena wg zamortyzowanego kosztu	Wycena w wartości godziwej
Instrumenty, dla których można określić wartość godziwą	1 919 045	nd.	1 919 045	3 798 153	nd.	3 798 153
Instrumenty kapitałowe	407 888	nd.	407 888	1 800 137	nd.	1 800 137
Notowane na rynku regulowanym	370 228	nd.	370 228	429 482	nd.	429 482
Nienotowane na rynku regulowanym	37 660	nd.	37 660	1 370 655	nd.	1 370 655
Dłużne papiery wartościowe	1 511 157	1 486 465	1 511 157	1 998 016	1 977 886	1 998 016
Rządowe	1 134 622	1 127 859	1 134 622	1 627 215	1 621 414	1 627 215
Oprocentowanie stałe	1 032 503	1 026 253	1 032 503	1 488 118	1 485 767	1 488 118
Oprocentowanie zmienne	102 119	101 606	102 119	139 097	135 647	139 097
Pozostałe	376 535	358 606	376 535	370 801	356 472	370 801
Notowane na rynku regulowanym	132 570	124 937	132 570	81 061	77 361	81 061
Oprocentowanie stałe	132 570	124 937	132 570	81 061	77 361	81 061
Nienotowane na rynku regulowanym	243 965	233 669	243 965	289 740	279 111	289 740
Oprocentowanie zmienne	243 965	233 669	243 965	289 740	279 111	289 740
Instrumenty, dla których nie można określić wartości godziwej	3 128	nd.	nd.	126 348	nd.	nd.
Instrumenty kapitałowe	3 128	nd.	nd.	126 348	nd.	nd.
Nienotowane na rynku regulowanym	3 128	nd.	nd.	126 348 ¹⁾	nd.	nd.
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży, razem	1 922 173	nd.	nd.	3 924 501	nd.	nd.

¹⁾ pozycja zawiera udziały i akcje w niekonsolidowanych spółkach podporządkowanych, których wartość bilansowa na dzień 31 grudnia 2012 roku wyniosła 121.347 tys. zł.

(w tysiącach złotych)

Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Krótkoterminowe	221 542	141 232
Długoterminowe	1 700 631	3 783 269
Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży, razem	1 922 173	3 924 501

Instrumenty kapitałowe klasyfikuje się jako długoterminowe, chyba że planowana jest ich sprzedaż w ciągu dwunastu miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego.

Wartość bilansowa dłużnych instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży na dzień 31 grudnia 2013	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	158 210	300 090	206 637	169 777	59 452	616 991	1 511 157
Rządowe	158 210	217 568	197 348	156 158	59 452	345 886	1 134 622
Oprocentowanie stałe	158 210	217 568	197 289	103 636	59 452	296 348	1 032 503
Oprocentowanie zmienne	-	-	59	52 522	-	49 538	102 119
Pozostałe	-	82 522	9 289	13 619	-	271 105	376 535
Notowane na rynku regulowanym	-	82 522	9 289	13 619	-	27 140	132 570
Oprocentowanie stałe	-	82 522	9 289	13 619	-	27 140	132 570
Nienotowane na rynku regulowanym	-	-	-	-	-	243 965	243 965
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	-	243 965	243 965
Razem	158 210	300 090	206 637	169 777	59 452	616 991	1 511 157

Wartość bilansowa dłużnych instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży na dzień 31 grudnia 2012	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	139 317	489 528	324 271	295 640	195 609	553 651	1 998 016
Rządowe	95 345	489 528	283 000	286 760	191 204	281 378	1 627 215
Oprocentowanie stałe	95 345	489 528	283 000	160 026	178 841	281 378	1 488 118
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	126 734	12 363	-	139 097
Pozostałe	43 972	-	41 271	8 880	4 405	272 273	370 801
Notowane na rynku regulowanym	-	-	41 271	8 880	4 405	26 505	81 061
Oprocentowanie stałe	-	-	41 271	8 880	4 405	26 505	81 061
Nienotowane na rynku regulowanym	43 972	-	-	-	-	245 768	289 740
Oprocentowanie zmienne	43 972	-	-	-	-	245 768	289 740
Razem	139 317	489 528	324 271	295 640	195 609	553 651	1 998 016

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2013 roku

(w tysiącach złotych)

Instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	31 grudnia 2013					31 grudnia 2012					
	PLN	USD	EUR	UAH	Razem	PLN	USD	EUR	LTL	UAH	Razem
Instrumenty kapitałowe	410 839	76	99	2	411 016	1 857 508	77	100	40 235	28 565	1 926 485
Notowane na rynku regulowanym	370 228	-	-	-	370 228	429 482	-	-	-	-	429 482
Nienotowane na rynku regulowanym	40 611	76	99	2	40 788	1 428 026	77	100	40 235	28 565	1 497 003
Dłużne papiery wartościowe	1 116 963	-	394 194	-	1 511 157	1 884 011	-	114 005	-	-	1 998 016
Rządowe	845 858	-	288 764	-	1 134 622	1 567 767	-	59 448	-	-	1 627 215
Oprocentowanie stałe	743 739	-	288 764	-	1 032 503	1 428 670	-	59 448	-	-	1 488 118
Oprocentowanie zmienne	102 119	-	-	-	102 119	139 097	-	-	-	-	139 097
Pozostałe	271 105	-	105 430	-	376 535	316 244	-	54 557	-	-	370 801
Notowane na rynku regulowanym	27 140	-	105 430	-	132 570	26 504	-	54 557	-	-	81 061
Oprocentowanie stałe	27 140	-	105 430	-	132 570	26 504	-	54 557	-	-	81 061
Nienotowane na rynku regulowanym	243 965	-	-	-	243 965	289 740	-	-	-	-	289 740
Oprocentowanie zmienne	243 965	-	-	-	243 965	289 740	-	-	-	-	289 740
Razem	1 527 802	76	394 293	2	1 922 173	3 741 519	77	114 105	40 235	28 565	3 924 501

14.3 Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy

Na dzień 31 grudnia 2013 roku i na 31 grudnia 2012 roku spółki Grupy PZU nie były stronami umów zawierających wbudowane instrumenty pochodne, których charakter i związane z nimi ryzyka nie byłyby ściśle powiązane z umową zasadniczą.

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Instrumenty, dla których można określić wartość godziwą	10 874 841	8 386 949
Instrumenty kapitałowe	751 404	172 252
Notowane na rynku regulowanym	487 287	5 319
Nienotowane na rynku regulowanym	264 117	166 933
Instrumenty dłużne	10 123 437	8 214 697
Rządowe	10 090 090	8 144 078
Oprocentowanie stałe	9 126 878	6 240 183
Oprocentowanie zmienne	963 212	1 903 895
Pozostałe	33 347	70 619
Notowane na rynku regulowanym	33 347	26 647
Oprocentowanie stałe	33 347	26 647
Nienotowane na rynku regulowanym	-	43 972
Oprocentowanie zmienne	-	43 972
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, razem	10 874 841	8 386 949

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Instrumenty, dla których można określić wartość godziwą	8 915 261	7 241 452
Instrumenty kapitałowe	5 081 854	4 226 889
Notowane na rynku regulowanym	2 528 806	1 968 840
Nienotowane na rynku regulowanym	2 553 048	2 258 049
Instrumenty dłużne	3 573 400	2 850 493
Rządowe	3 499 207	2 799 572
Oprocentowanie stałe	3 473 888	2 551 501
Oprocentowanie zmienne	25 319	248 071
Pozostałe	74 193	50 921
Nienotowane na rynku regulowanym	74 193	50 921
Oprocentowanie zmienne	74 193	50 921
Instrumenty pochodne	260 007	164 070
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu, razem	8 915 261	7 241 452

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Krótkoterminowe	4 055 682	292 250
Długoterminowe	6 819 159	8 094 699
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, razem	10 874 841	8 386 949

Instrumenty kapitałowe klasyfikuje się jako długoterminowe, chyba że planowana jest ich sprzedaż w ciągu dwunastu miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego lub stanowią element portfela aktywów finansowych przeznaczonych do obrotu.

(w tysiącach złotych)

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowanych do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania wg daty wykupu na dzień 31 grudnia 2013	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	527 985	192 344	2 278 299	1 995 778	993 229	4 135 802	10 123 437
Rządowe	527 985	192 344	2 277 469	1 995 627	993 229	4 103 436	10 090 090
Oprocentowanie stałe	527 985	192 344	2 231 404	1 138 457	993 229	4 043 459	9 126 878
Oprocentowanie zmienne	-	-	46 065	857 170	-	59 977	963 212
Pozostałe	-	-	830	151	-	32 366	33 347
Notowane na rynku regulowanym	-	-	830	151	-	32 366	33 347
Oprocentowanie stałe	-	-	830	151	-	32 366	33 347
Razem	527 985	192 344	2 278 299	1 995 778	993 229	4 135 802	10 123 437

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowanych do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania wg daty wykupu na dzień 31 grudnia 2012	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	292 250	759 718	232 408	2 741 699	1 224 974	2 963 648	8 214 697
Rządowe	248 278	759 718	232 408	2 741 557	1 224 974	2 937 143	8 144 078
Oprocentowanie stałe	248 278	759 718	222 152	1 973 584	305 516	2 730 935	6 240 183
Oprocentowanie zmienne	-	-	10 256	767 973	919 458	206 208	1 903 895
Pozostałe	43 972	-	-	142	-	26 505	70 619
Notowane na rynku regulowanym	-	-	-	142	-	26 505	26 647
Oprocentowanie stałe	-	-	-	142	-	26 505	26 647
Nienotowane na rynku regulowanym	43 972	-	-	-	-	-	43 972
Oprocentowanie zmienne	43 972	-	-	-	-	-	43 972
Razem	292 250	759 718	232 408	2 741 699	1 224 974	2 963 648	8 214 697

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczonych do obrotu wg daty wykupu na dzień 31 grudnia 2013	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	247 102	247 871	586 852	410 874	364 920	1 715 781	3 573 400
Rządowe	247 102	247 871	586 852	359 838	341 763	1 715 781	3 499 207
Oprocentowanie stałe	247 102	222 552	586 852	359 838	341 763	1 715 781	3 473 888
Oprocentowanie zmienne	-	25 319	-	-	-	-	25 319
Pozostałe	-	-	-	51 036	23 157	-	74 193
Nienotowane na rynku regulowanym	-	-	-	51 036	23 157	-	74 193
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	51 036	23 157	-	74 193
Razem	247 102	247 871	586 852	410 874	364 920	1 715 781	3 573 400

Wartość bilansowa instrumentów dłużnych wycenianych w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczonych do obrotu wg daty wykupu na dzień 31 grudnia 2012	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
Dłużne papiery wartościowe	357 910	494 219	440 695	616 364	434 776	506 529	2 850 493
Rządowe	357 910	494 219	440 695	616 364	383 855	506 529	2 799 572
Oprocentowanie stałe	357 910	468 628	440 695	393 884	383 855	506 529	2 551 501
Oprocentowanie zmienne	-	25 591	-	222 480	-	-	248 071
Pozostałe	-	-	-	-	50 921	-	50 921
Nienotowane na rynku regulowanym	-	-	-	-	50 921	-	50 921
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	50 921	-	50 921
Razem	357 910	494 219	440 695	616 364	434 776	506 529	2 850 493

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania	31 grudnia 2013						31 grudnia 2012			
	PLN	USD	EUR	LTL	Pozostałe	Razem	PLN	EUR	LTL	Razem
Instrumenty kapitałowe	716 894	10 143	18 971	4 911	485	751 404	169 401	-	2 851	172 252
Notowane na rynku regulowanym	477 812	-	5 429	3 561	485	487 287	2 839	-	2 480	5 319
Nienotowane na rynku regulowanym	239 082	10 143	13 542	1 350	-	264 117	166 562	-	371	166 933
Dłużne papiery wartościowe	9 619 573	192 778	157 086	3 351	150 649	10 123 437	8 195 120	4 597	14 980	8 214 697
Rządowe	9 587 207	192 700	156 183	3 351	150 649	10 090 090	8 124 643	4 455	14 980	8 144 078
Oprocentowanie stałe	8 623 995	192 700	156 183	3 351	150 649 ¹⁾	9 126 878	6 220 748	4 455	14 980	6 240 183
Oprocentowanie zmienne	963 212	-	-	-	-	963 212	1 903 895	-	-	1 903 895
Pozostałe	32 366	78	903	-	-	33 347	70 477	142	-	70 619
Notowane na rynku regulowanym	32 366	78	903	-	-	33 347	26 505	142	-	26 647
Oprocentowanie stałe	32 366	78	903	-	-	33 347	26 505	142	-	26 647
Nienotowane na rynku regulowanym	-	-	-	-	-	-	43 972	-	-	43 972
Oprocentowanie zmienne	-	-	-	-	-	-	43 972	-	-	43 972
Razem	10 336 467	202 921	176 057	8 262	151 134	10 874 841	8 364 521	4 597	17 831	8 386 949

¹⁾ w tym 108.686 tys. zł w RON i 41.963 tys. zł w TRL

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	31 grudnia 2013				
	PLN	USD	EUR	Pozostałe	Razem
Instrumenty kapitałowe	4 377 944	296 739	351 871	55 300	5 081 854
Notowane na rynku regulowanym	1 972 270	229 562	271 674	55 300	2 528 806
Nienotowane na rynku regulowanym	2 405 674	67 177	80 197	-	2 553 048
Dłużne papiery wartościowe	2 583 280	175 132	814 988	-	3 573 400
Rządowe	2 509 087	175 132	814 988	-	3 499 207
Oprocentowanie stałe	2 483 768	175 132	814 988	-	3 473 888
Oprocentowanie zmienne	25 319	-	-	-	25 319
Pozostałe	74 193	-	-	-	74 193
Nienotowane na rynku regulowanym	74 193	-	-	-	74 193
Oprocentowanie zmienne	74 193	-	-	-	74 193
Instrumenty pochodne	110 263	56 956	27 666	65 122	260 007
Razem	7 071 487	528 827	1 194 525	120 422	8 915 261

Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu	31 grudnia 2012					
	PLN	USD	EUR	HUF	Pozostałe	Razem
Instrumenty kapitałowe	4 045 273	103 608	61 027	3 933	13 048	4 226 889
Notowane na rynku regulowanym	1 899 802	51 631	426	3 933	13 048	1 968 840
Nienotowane na rynku regulowanym	2 145 471	51 977	60 601	-	-	2 258 049
Dłużne papiery wartościowe	1 767 189	309 228	500 774	264 689	8 613	2 850 493
Rządowe	1 716 268	309 228	500 774	264 689	8 613	2 799 572
Oprocentowanie stałe	1 468 197	309 228	500 774	264 689	8 613	2 551 501
Oprocentowanie zmienne	248 071	-	-	-	-	248 071
Pozostałe	50 921	-	-	-	-	50 921
Nienotowane na rynku regulowanym	50 921	-	-	-	-	50 921
Oprocentowanie zmienne	50 921	-	-	-	-	50 921
Instrumenty pochodne	107 938	251	21 900	13 452	20 529	164 070
Razem	5 920 400	413 087	583 701	282 074	42 190	7 241 452

14.4 Pożyczki

Pożyczki	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Krótkoterminowe	10 066 968	6 622 965
Długoterminowe	4 049 569	3 129 650
Pożyczki, razem	14 116 537	9 752 615

Pożyczki na dzień 31 grudnia 2013	Wartość bilansowa wg daty wykupu						Razem
	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	
Dłużne papiery wartościowe	56 997	29 898	291 704	700 816	100 224	909 253	2 088 892
Rządowe	2 142	28 079	-	-	-	-	30 221
Oprocentowanie stałe	2 142	28 079	-	-	-	-	30 221
Pozostałe	54 855	1 819	291 704	700 816	100 224	909 253	2 058 671
Notowane na rynku regulowanym	8 916	1 819	-	-	-	-	10 735
Oprocentowanie stałe	8 916	1 819	-	-	-	-	10 735
Nienotowane na rynku regulowanym	45 939	-	291 704	700 816	100 224	909 253	2 047 936
Oprocentowanie zmienne	45 939	-	291 704	700 816	100 224	909 253	2 047 936
Pozostałe, w tym:	10 009 971	220 941	328 920	583 350	356 072	528 391	12 027 645
- transakcje buy-sell-back	2 918 343	-	-	-	-	-	2 918 343
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	7 091 470	175 671	119 866	-	-	-	7 387 007 ¹⁾
- depozyty u cedentów	87	-	-	-	-	-	87
- pożyczki	71	45 270	209 054	583 350	356 072	528 391	1 722 208
Razem	10 066 968	250 839	620 624	1 284 166	456 296	1 437 644	14 116 537

¹⁾ Dla ponad 88% lokat terminowych w instytucjach kredytowych termin zapadalności przypada przed końcem czerwca 2014 roku.

Pożyczki na dzień 31 grudnia 2012	Wartość bilansowa wg daty wykupu						Razem
	do 1 roku	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	powyżej 3 lat do 4 lat	powyżej 4 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	
Dłużne papiery wartościowe	11 775	101 467	9 860	47 086	701 234	877 412	1 748 834
Rządowe	3 205	4 231	9 860	-	-	-	17 296
Oprocentowanie stałe	3 205	4 231	9 860	-	-	-	17 296
Pozostałe	8 570	97 236	-	47 086	701 234	877 412	1 731 538
Notowane na rynku regulowanym	8 570	-	-	-	-	-	8 570
Oprocentowanie stałe	8 570	-	-	-	-	-	8 570
Nienotowane na rynku regulowanym	-	97 236	-	47 086	701 234	877 412	1 722 968
Oprocentowanie zmienne	-	97 236	-	47 086	701 234	877 412	1 722 968
Pozostałe, w tym:	6 611 190	161 934	216 686	65 065	109 830	839 076	8 003 781
- transakcje buy-sell-back	2 466 157	-	-	-	-	-	2 466 157
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	4 144 704	161 934	171 319	38 217	-	-	4 516 174
- depozyty u cedentów	329	-	-	-	-	-	329
- pożyczki	-	-	45 367	26 848	109 830	839 076	1 021 121
Razem	6 622 965	263 401	226 546	112 151	811 064	1 716 488	9 752 615

(w tysiącach złotych)

Zarówno na dzień 31 grudnia 2013 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2012 roku wartość godziwa pożyczek nie odbiegała istotnie od ich wartości bilansowej.

Pożyczki na dzień 31 grudnia 2013	PLN	USD	EUR	LTL	UAH	Razem
Dłużne papiery wartościowe	2 047 936	15 665	-	-	25 291	2 088 892
Rządowe	-	15 665	-	-	14 556	30 221
Oprocentowanie stałe	-	15 665	-	-	14 556	30 221
Pozostałe	2 047 936	-	-	-	10 735	2 058 671
Notowane na rynku regulowanym	-	-	-	-	10 735	10 735
Oprocentowanie stałe	-	-	-	-	10 735	10 735
Nienotowane na rynku regulowanym	2 047 936	-	-	-	-	2 047 936
Oprocentowanie zmienne	2 047 936	-	-	-	-	2 047 936
Pozostałe, w tym:	11 836 422	49 892	17 596	13 874	109 861	12 027 645
- transakcje buy-sell-back	2 918 343	-	-	-	-	2 918 343
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	7 205 697	49 805	17 596	13 874	100 035	7 387 007
- depozyty u cedentów	-	87	-	-	-	87
- pożyczki	1 712 382	-	-	-	9 826	1 722 208
Pożyczki, razem	13 884 358	65 557	17 596	13 874	135 152	14 116 537

Pożyczki na dzień 31 grudnia 2012	PLN	USD	EUR	LTL	UAH	Razem
Dłużne papiery wartościowe	1 722 968	3 206	-	-	22 660	1 748 834
Rządowe	-	3 206	-	-	14 090	17 296
Oprocentowanie stałe	-	3 206	-	-	14 090	17 296
Pozostałe	1 722 968	-	-	-	8 570	1 731 538
Notowane na rynku regulowanym	-	-	-	-	8 570	8 570
Oprocentowanie stałe	-	-	-	-	8 570	8 570
Nienotowane na rynku regulowanym	1 722 968	-	-	-	-	1 722 968
Oprocentowanie zmienne	1 722 968	-	-	-	-	1 722 968
Pozostałe, w tym:	7 663 550	15 694	251 027	13 069	60 441	8 003 781
- transakcje buy-sell-back	2 466 157	-	-	-	-	2 466 157
- lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	4 179 143	15 596	250 796	13 069	57 570	4 516 174
- depozyty u cedentów	-	98	231	-	-	329
- pożyczki	1 018 250	-	-	-	2 871	1 021 121
Pożyczki, razem	9 386 518	18 900	251 027	13 069	83 101	9 752 615

Pozostałe pożyczki

Rodzaj pożyczki	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Pożyczki hipoteczne	-	26 848
Pożyczki zabezpieczone zastawami na akcjach, portfelach wierzytelności, a także na rachunkach bankowych, innych pożyczkach lub w inny sposób	1 712 382	991 402
Pożyczki niezabezpieczone	9 826	2 871
Razem	1 722 208	1 021 121

14.5 Zaangażowanie w dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP, korporacje i jednostki samorządu terytorialnego

W tabelach poniżej zaprezentowano zaangażowanie spółek Grupy PZU w dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP, korporacje i jednostki samorządu terytorialnego. Instrumenty finansowe zakwalifikowane do portfeli utrzymywanych do terminu wymagalności oraz pożyczek zostały zaprezentowane jako wyceniane w zamortyzowanym koszcie, natomiast instrumenty finansowe zakwalifikowane jako dostępne do sprzedaży i wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy (zarówno zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, jak i przeznaczone do obrotu) zaprezentowano jako wyceniane w wartości godziwej.

14.5.1. Dłużne papiery emitowane przez rządy inne niż RP

Na dzień 31 grudnia 2013 roku	Waluta	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utraty wartości
Chorwacja	EUR	w wartości godziwej	142	143	143	-
Chorwacja	USD	w wartości godziwej	37 855	36 590	36 590	-
Islandia	USD	w wartości godziwej	88 150	84 365	84 365	-
Litwa	EUR	w wartości godziwej	1 888	1 992	1 992	-
Litwa	LTL	w wartości godziwej	3 255	3 351	3 351	-
Litwa	USD	w wartości godziwej	14 354	14 893	14 893	-
Litwa	EUR	w zamortyzowanym koszcie	74 206	75 835	79 247	-
Litwa	LTL	w zamortyzowanym koszcie	81 242	82 012	84 393	-
Łotwa	USD	w wartości godziwej	35 960	33 737	33 737	-
Niemcy	EUR	w wartości godziwej	129 700	126 939	126 939	-
Rumunia	EUR	w wartości godziwej	367 476	376 748	376 748	-
Rumunia	RON	w wartości godziwej	108 132	108 686	108 686	-
Rumunia	USD	w wartości godziwej	27 985	27 856	27 856	-
Słowenia	EUR	w wartości godziwej	370 715	422 048	422 048	-
Słowenia	USD	w wartości godziwej	131 869	127 969	127 969	-
Ukraina	USD	w wartości godziwej	12 678	10 933	10 933	-
Ukraina	UAH	w zamortyzowanym koszcie	25 095	14 556	b.d.	-
Ukraina	USD	w zamortyzowanym koszcie	17 070	15 665	b.d.	-
Węgry	EUR	w wartości godziwej	121 054	131 296	131 296	-
Węgry	EUR	w zamortyzowanym koszcie	5 124	5 324	5 420	-
Turcja	TRL	w wartości godziwej	45 746	41 963	41 963	-
pozostałe	EUR/USD	w wartości godziwej	57 363	59 068	59 068	-
Razem			1 757 059	1 801 969	n.d.	-

(w tysiącach złotych)

Na dzień 31 grudnia 2012 roku	Waluta	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utruty wartości
Islandia	USD	w wartości godziwej	220 577	227 493	227 493	-
Litwa	LTL	w zamortyzowanym koszcie	57 395	63 981	67 105	-
Litwa	EUR	w zamortyzowanym koszcie	39 989	39 909	43 200	-
Litwa	LTL	w wartości godziwej	15 164	14 980	14 980	-
Litwa	EUR	w wartości godziwej	4 455	4 455	4 455	-
Niemcy	EUR	w wartości godziwej	62 787	59 448	59 448	-
Rumunia	EUR	w wartości godziwej	340 284	344 041	344 041	-
Słowenia	EUR	w wartości godziwej	109 990	115 576	115 576	-
Słowenia	USD	w wartości godziwej	77 104	81 735	81 735	-
Ukraina	UAH	w zamortyzowanym koszcie	17 114	14 090	b.d.	-
Ukraina	USD	w zamortyzowanym koszcie	3 344	3 206	3 294	-
Węgry	EUR	w zamortyzowanym koszcie	2 278	2 430	2 459	-
Węgry	CHF	w wartości godziwej	8 685	8 613	8 613	-
Węgry	EUR	w wartości godziwej	37 319	41 157	41 157	-
Węgry	HUF	w wartości godziwej	270 683	264 689	264 689	-
Razem			1 267 168	1 285 803	nd.	-

Wszystkie dłużne papiery wartościowe emitowane przez rządy inne niż RP, które zostały wycenione w wartości godziwej lub dla których zaprezentowano wartość godziwą (zaklasyfikowane do portfela utrzymywanych do terminu wymagalności) znajdują się w Poziomie I hierarchii wartości godziwej.

14.5.2. Dłużne papiery emitowane przez korporacje oraz jednostki samorządu terytorialnego

Na dzień 31 grudnia 2013 roku	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utruty wartości
Spółki Indeksu WIG - Banki	w wartości godziwej	138 661	140 340	140 340	-
	w zamortyzowanym koszcie	1 336 121	1 349 381	b.d.	-
Spółki indeksu WIG - Paliwa	w wartości godziwej	268 489	283 249	283 249	-
	w zamortyzowanym koszcie	700 000	700 816	b.d.	-
Banki krajowe nienotowane	w zamortyzowanym koszcie	65 000	66 227	b.d.	-
Banki zagraniczne	w wartości godziwej	552	634	634	-
	w zamortyzowanym koszcie	90 548	92 296	b.d.	-
Samorządy krajowe	w wartości godziwej	45 632	54 279	54 279	-
	w zamortyzowanym koszcie	50 000	52 507	b.d.	-
Pozostałe	w wartości godziwej	5 154	5 573	5 573	-
	w zamortyzowanym koszcie	23 657	23 835	22 408	-
Pozostałe - objęte pełnymi odpisami	w wartości godziwej	11 630	-	-	11 630
Banki zagraniczne - objęte pełnymi odpisami	w zamortyzowanym koszcie	1 142	-	-	1 142
Razem		2 736 586	2 769 137	nd.	12 772

(w tysiącach złotych)

Na dzień 31 grudnia 2012 roku	Sposób wyceny	Cena nabycia	Wycena bilansowa	Wycena w wartości godziwej	Odpis z tytułu utruty wartości
Spółki Indeksu WIG - Banki	w wartości godziwej	161 653	163 261	163 261	-
	w zamortyzowanym koszcie	954 838	971 931	b.d.	-
Indeks WIG-Paliwa	w wartości godziwej	259 390	275 928	275 928	-
	w zamortyzowanym koszcie	700 000	701 234	b.d.	-
Banki krajowe nienotowane	w zamortyzowanym koszcie	65 000	66 866	b.d.	-
Banki zagraniczne	w wartości godziwej	102	142	142	-
	w zamortyzowanym koszcie	86 936	87 248	b.d.	-
Samorządy krajowe	w wartości godziwej	45 632	53 010	53 010	-
	w zamortyzowanym koszcie	50 000	52 509	54 398	-
Pozostałe	w zamortyzowanym koszcie	62 805	63 024	b.d.	-
Pozostałe - objęte pełnymi odpisami	w wartości godziwej	11 630	-	-	11 630
Razem		2 397 986	2 435 153	nd.	11 630

15. Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych

Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych - wartość bilansowa	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, w tym:	1 384 325	1 368 993
- należności od ubezpieczających	1 245 337	1 193 159
- należności od pośredników ubezpieczeniowych	113 941	139 418
- inne należności	25 047	36 416
Należności z tytułu reasekuracji	18 828	15 099
Inne należności	1 261 833	451 701
Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych (netto)	2 664 986	1 835 793

Zarówno na dzień 31 grudnia 2013 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2012 roku wartość godziwa należności nie odbiegała istotnie od ich wartości bilansowej.

Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych - wg wymagalności wynikającej z warunków umowy	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Do 1 roku	2 575 923	1 804 187
Powyżej 1 roku do 5 lat	87 813	29 513
Powyżej 5 lat	1 250	2 093
Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych - wg wymagalności wynikającej z warunków umowy, razem	2 664 986	1 835 793

(w tysiącach złotych)

Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych wg walut na 31 grudnia 2013 roku	PLN	USD	EUR	LTL	UAH	Pozo- stałe	Razem
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	1 330 874	1	1 335	32 379	18 872	864	1 384 325
Należności od ubezpieczających	1 194 600	1	1 028	30 630	18 847	231	1 245 337
Należności od pośredników ubezpieczeniowych	111 305	-	307	1 671	25	633	113 941
Inne należności	24 969	-	-	78	-	-	25 047
Należności z tytułu reasekuracji	16 682	944	1 182	-	20	-	18 828
Inne należności	1 099 043	70 966	76 929	334	878	13 683	1 261 833
Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych wg walut, razem	2 446 599	71 911	79 446	32 713	19 770	14 547	2 664 986

Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych wg walut na 31 grudnia 2012 roku	PLN	USD	EUR	LTL	UAH	Razem
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	1 325 223	-	-	25 673	18 097	1 368 993
Należności od ubezpieczających	1 151 009	-	-	24 308	17 842	1 193 159
Należności od pośredników ubezpieczeniowych	137 798	-	-	1 365	255	139 418
Inne należności	36 416	-	-	-	-	36 416
Należności z tytułu reasekuracji	12 906	905	1 214	-	74	15 099
Inne należności	425 893	5 786	18 164	559	1 299	451 701
Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych wg walut, razem	1 764 022	6 691	19 378	26 232	19 470	1 835 793

15.1 Inne należności

Inne należności	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Należności od budżetu, inne niż z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych	86 177	4 946
Należności od Metro Projekt sp. z o.o.	83 203	98 373
Rozliczenia przewencyjne	53 506	56 837
Zaliczki	2 428	1 337
Należności od OFE PZU	2 113	3 454
Należności z tytułu wykonywania czynności komisarza awaryjnego	6 351	5 452
Należności z tytułu sprzedaży papierów wartościowych i depozytów zabezpieczających	887 264	178 263
Należności z tytułu dostaw i usług	97 646	79 370
Pozostałe	43 145	23 669
Inne należności, razem	1 261 833	451 701

Kwestie związane z należnościami od Metro Projekt sp. z o.o. zostały opisane w punkcie 52.7.

15.2 Należności z tytułu leasingu operacyjnego

Transakcje leasingu operacyjnego dotyczą w głównej mierze umów najmu nieruchomości inwestycyjnych.

Przyszłe minimalne należności z tytułu opłat leasingowych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Do 1 roku	80 389	13 545
Powyżej 1 roku do 5 lat	225 460	11 478
Powyżej 5 lat	94 158	2 341
Przyszłe minimalne należności z tytułu opłat leasingowych, razem	400 007	27 364

16. Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych

Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych - ubezpieczenia majątkowe i osobowe	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Rezerwa składek	209 940	190 865
Rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	16	5
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia, w tym:	170 375	304 051
- na szkody zgłoszone	121 826	234 276
- na szkody niezgłoszone (IBNR)	29 989	55 337
- na koszty likwidacji szkód	18 560	14 438
Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent	146 180	254 413
Rezerwa na premie i rabaty	8	-
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych – ubezpieczenia majątkowe i osobowe, razem	526 519	749 334

Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych - ubezpieczenia na życie	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Rezerwa składek	86	-
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych – ubezpieczenia na życie, razem	86	-

Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych wg walut	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
PLN	477 692	575 103
USD	86	-
EUR	19 912	156 392
UAH	28 915	17 839
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych wg walut, razem	526 605	749 334

Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych - ubezpieczenia majątkowe i osobowe	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Krótkoterminowe	131 494	170 542
Długoterminowe	395 025	578 792
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych - ubezpieczenia majątkowe i osobowe, razem	526 519	749 334

Całość udziału reasekuratorów w ubezpieczeniach na życie klasyfikowana jest jako krótkoterminowa.

17. Utrata wartości aktywów finansowych i należności

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych w roku zakończonym 31 grudnia 2013	Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	Utworzenie odpisów, ujęte w rachunku zysków i strat	Rozwiązanie odpisów ujęte w rachunku zysków i strat	Usunięcie odpisów z ksiąg rachunkowych (sprzedaż, spisanie, itp.)	Różnice kursowe	Zmiana składu grupy	Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	164 273	110	-	(9 429)	(55)	-	154 899
- instrumenty kapitałowe	164 273	110	-	(9 429)	(55)	-	154 899
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	-	-	-	-	(19)	1 221	1 202
- instrumenty dłużne	-	-	-	-	(19)	1 221	1 202
Pożyczki	24 582	-	-	-	143	-	24 725
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	9 657	-	-	-	140	-	9 797
Pożyczki	14 925	-	-	-	3	-	14 928
Należności łącznie z należnościami z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	606 747	58 572	(11 900)	(3 342)	(229)	1 731	651 579
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	568 127	40 847	(10 111)	(2 687)	(182)	1 614	597 608
Należności z tytułu reasekuracji	3 959	1 220	(438)	(122)	-	-	4 619
Inne należności	34 661	16 505	(1 351)	(533)	(47)	117	49 352
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	8 037	1 348	(4 557)	-	-	-	4 828
Razem	803 639	60 030	(16 457)	(12 771)	(160)	2 952	837 233

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2013 roku

(w tysiącach złotych)

Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych w roku zakończonym 31 grudnia 2012	Odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	Utworzenie odpisów, ujęte w rachunku zysków i strat	Rozwiązanie odpisów ujęte w rachunku zysków i strat	Usunięcie odpisów z ksiąg rachunkowych (sprzedaż, spisanie, itp.)	Różnice kursowe	Odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	253 372	14 915	-	(103 814)	(200)	164 273
- instrumenty kapitałowe	253 372	14 915	-	(103 814)	(200)	164 273
Pożyczki	28 770	-	-	(3 400)	(788)	24 582
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	10 434	-	-	-	(777)	9 657
Pożyczki	18 336	-	-	(3 400)	(11)	14 925
Należności łącznie z należnościami z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	581 209	96 860	(42 614)	(27 581)	(1 127)	606 747
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	512 855	95 693	(37 340)	(2 160)	(921)	568 127
Należności z tytułu reasekuracji	4 848	89	(862)	(116)	-	3 959
Inne należności	63 506	1 078	(4 412)	(25 305)	(206)	34 661
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych	18 613	12 064	(22 640)	-	-	8 037
Razem	881 964	123 839	(65 254)	(134 795)	(2 115)	803 639

Jakość kredytowa aktywów finansowych na dzień 31 grudnia 2013	Wartość bilansowa (netto) aktywów nieprzeterminowanych		Wartość bilansowa (netto) aktywów przeterminowanych			Wartość bilansowa (netto)	Odpisy z tytułu utraty wartości		Wartość brutto
	objętych odpisami z tytułu ustraty wartości	nieobjętych odpisami z tytułu ustraty wartości	do 3 miesiące	pow. 3 miesiące do 6 miesięcy	powyżej 6 miesiące		tworzone indywidualnie	tworzone grupowo	
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	-	18 859 902	-	-	-	18 859 902	1 202	-	18 861 104
Dłużne papiery wartościowe	-	18 859 902	-	-	-	18 859 902	1 202	-	18 861 104
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-	1 511 157	-	-	-	1 511 157	-	-	1 511 157
Dłużne papiery wartościowe	-	1 511 157	-	-	-	1 511 157	-	-	1 511 157
Pożyczki	-	14 116 537	-	-	-	14 116 537	24 725	-	14 141 262
Dłużne papiery wartościowe	-	2 088 892	-	-	-	2 088 892	-	-	2 088 892
Transakcje buy-sell-back	-	2 918 343	-	-	-	2 918 343	-	-	2 918 343
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	7 387 007	-	-	-	7 387 007	9 797	-	7 396 804
Depozyty u cedentów	-	87	-	-	-	87	-	-	87
Pożyczki	-	1 722 208	-	-	-	1 722 208	14 928	-	1 737 136
Należności łącznie z należnościami z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	215 334	2 057 560	148 616	27 267	216 209	2 664 986	90 974	560 605	3 316 565
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	207 110	893 232	145 401	25 953	112 629	1 384 325	37 114	560 494	1 981 933
Należności z tytułu reasekuracji	1 107	17 692	-	-	29	18 828	4 619	-	23 447
Inne należności	7 117	1 146 636	3 215	1 314	103 551 ¹⁾	1 261 833	49 241	111	1 311 185
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno- ubezpieczeniowych	38 870	487 735	-	-	-	526 605	4 828	-	531 433
Razem	254 204	37 032 891	148 616	27 267	216 209	37 679 187	121 729	560 605	38 361 521

¹⁾ w tym 83.203 tys. zł dotyczących pożyczki zabezpieczonej hipotecznie, udzielonej spółce Metro-Projekt sp. z o.o., opisanej w punkcie 52.7.

Jakość kredytowa aktywów finansowych na dzień 31 grudnia 2012	Wartość bilansowa (netto) aktywów nieprzeterminowanych		Wartość bilansowa (netto) aktywów przeterminowanych			Wartość bilansowa (netto)	Odpisy z tytułu utraty wartości		Wartość brutto
	objętych odpisami z tytułu utraty wartości	nieobjętych odpisami z tytułu utraty wartości	do 3 miesiące	pow. 3 miesiące do 6 miesięcy	powyżej 6 miesiące		tworzone indywidualnie	tworzone grupowo	
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	-	21 117 559	-	-	-	21 117 559	-	-	21 117 559
Dłużne papiery wartościowe	-	21 117 559	-	-	-	21 117 559	-	-	21 117 559
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	-	1 998 016	-	-	-	1 998 016	-	-	1 998 016
Dłużne papiery wartościowe	-	1 998 016	-	-	-	1 998 016	-	-	1 998 016
Pożyczki	-	9 752 615	-	-	-	9 752 615	24 582	-	9 777 197
Dłużne papiery wartościowe	-	1 748 834	-	-	-	1 748 834	-	-	1 748 834
Transakcje buy-sell-back	-	2 466 157	-	-	-	2 466 157	-	-	2 466 157
Lokaty terminowe w instytucjach kredytowych	-	4 516 174	-	-	-	4 516 174	9 657	-	4 525 831
Depozyty u cedentów	-	329	-	-	-	329	-	-	329
Pożyczki	-	1 021 121	-	-	-	1 021 121	14 925	-	1 036 046
Należności łącznie z należnościami z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	204 639	1 220 702	81 082	63 243	266 127	1 835 793	77 146	529 601	2 442 540
Należności z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	195 265	887 100	77 293	62 183	147 152	1 368 993	38 526	529 601	1 937 120
Należności z tytułu reasekuracji	2 330	12 709	-	-	60	15 099	3 959	-	19 058
Inne należności	7 044	320 893	3 789	1 060	118 915 ¹⁾	451 701	34 661	-	486 362
Udział reasekuratorów w rezerwach techniczno- ubezpieczeniowych	67 298	682 036	-	-	-	749 334	8 037	-	757 371
Razem	271 937	34 770 928	81 082	63 243	266 127	35 453 317	109 765	529 601	36 092 683

¹⁾ w tym 98.373 tys. zł dotyczących pożyczki zabezpieczonej hipotecznie, udzielonej spółce Metro-Projekt sp. z o.o., opisanej w punkcie 52.7.

18. Szacowane regresy i odzyski

Szacowane regresy, odzyski i dotacje	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Szacowane regresy	128 524	120 373
Szacowane odzyski	1 426	1 259
Razem	129 950	121 632

Szacowane regresy, odzyski i dotacje	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Krótkoterminowe	55 369	64 101
Długoterminowe	74 581	57 531
Razem	129 950	121 632

Szacowane regresy i odzyski klasyfikuje się jako długoterminowe, jeżeli przewiduje się, że związane z nimi przepływy pieniężne nastąpią po upływie więcej niż 12 miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego.

19. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Zmiana stanu aktywów z tytułu podatku odroczonego w roku zakończonym 31 grudnia 2013	Stan na początek okresu	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiana składu grupy	Różnice kursowe	Pozostałe zmiany	Stan na koniec okresu
Instrumenty finansowe	(3 216)	400	334	(23)	3 033	528
Należności	459	(186)	65	4	-	342
Nieruchomości	-	2 689	-	-	-	2 689
Rezerwy na nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne, etc.	78	(3)	-	-	-	75
Rezerwa na premie oraz odpis na fundusz nagród	288	108	-	-	-	396
Rezerwy na urlopy pracownicze	60	(6)	2	(2)	-	54
Inne rezerwy i zobowiązania	3 564	(101)	58	(37)	-	3 484
Straty podatkowe do rozliczenia w latach następnych	4 508	(3 845)	15	-	7	685
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych opłat manipulacyjnych	1 679	(273)	-	-	-	1 406
Ulga podatkowa z tytułu działalności w specjalnej strefie ekonomicznej	6 543	725	-	-	-	7 268
Pozostałe różnice	-	19	4	(1)	-	22
Aktywa z tytułu odroczonego podatku, razem	13 963	(473)	478	(59)	3 040	16 949

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2013 roku

(w tysiącach złotych)

Zmiana stanu aktywów z tytułu podatku odroczonego w roku zakończonym 31 grudnia 2012	Stan na początek okresu	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na inne całkowite dochody	Różnice kursowe	Przeniesienie do rezerwy na podatek odroczone ¹⁾	Stan na koniec okresu
Instrumenty finansowe	(1 069)	(169)	(1 993)	15	-	(3 216)
Należności	422	36	-	1	-	459
Nieruchomości	(7 984)	142	-	-	7 842	-
Rezerwy na nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne, etc.	459	(42)	-	-	(339)	78
Rezerwa na premie oraz odpis na fundusz nagród	771	830	-	-	(1 313)	288
Rezerwy na urlopy pracownicze	58	8	-	(6)	-	60
Należności niewypłacone osobom fizycznym (z tytułu umów zlecenia, agencyjne, etc.)	314	7	-	-	(321)	-
Inne rezerwy i zobowiązania	3 584	711	-	(146)	(585)	3 564
Straty podatkowe do rozliczenia w latach następnych	10 476	(5 968)	-	-	-	4 508
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych opłat manipulacyjnych	1 569	110	-	-	-	1 679
Ulga podatkowa z tytułu działalności w specjalnej strefie ekonomicznej	-	6 543	-	-	-	6 543
Aktywa z tytułu odroczonego podatku, razem	8 600	2 208	(1 993)	(136)	5 284	13 963

¹⁾ W dniu 27 września 2011 roku pomiędzy spółkami Grupy PZU została podpisana nowa umowa Podatkowej Grupy Kapitałowej (dalej: „PGK”) w rozumieniu Ustawy z dnia 15 lutego 1992 roku o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jednolity Dz. U. nr 74 z 2011 roku, poz. 397 z późn. zm., „Ustawa o CIT”) obejmująca 9 spółek: PZU, PZU Życie, TFI PZU, PZU AM, PZU CO, PZU Pomoc SA, Ipsilon BIS SA, Ogrodową-Inwestycje Sp. z o.o., Ipsilon Sp. z o.o. PGK powołana została na okres 3 lat – od 1 stycznia 2012 roku do 31 grudnia 2014 roku. W związku z tym dokonano kompensaty aktywów i rezerwy z tytułu podatku odroczonego dla wszystkich konsolidowanych spółek uczestniczących w PGK.

Nierozpoznane aktywa z tytułu odroczonego podatku związane ze stratami podatkowymi, które na dzień 31 grudnia 2013 roku wyniosły odpowiednio:

- w PZU Lietuva 75.476 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 73.150 tys. zł);
- w PZU Lietuva Gyvybes Draudimas 12.109 tys. zł.

Straty te mogą być zrealizowane w terminie nieograniczonym przepisami prawa.

20. Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego

Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Krótkoterminowe	34 895	80 646
Długoterminowe	-	-
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego, razem	34 895	80 646

21. Odroczone koszty akwizycji

Odroczone koszty akwizycji	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Krótkoterminowe	548 857	512 890
Długoterminowe	60 962	61 599
Odroczone koszty akwizycji, razem	609 819	574 489

21.1 Odroczone koszty akwizycji w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Zmiana stanu odroczonego kosztów akwizycji w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia – 31 grudnia 2013	1 stycznia – 31 grudnia 2012
Wartość netto na początek okresu	512 890	504 458
Odroczone koszty akwizycji	571 978	538 880
Amortyzacja za okres odniesiona na wynik finansowy	(538 131)	(529 086)
Różnice kursowe	(261)	(1 362)
Wartość netto na koniec okresu	546 476	512 890

21.2 Odroczone koszty akwizycji w ubezpieczeniach na życie

Zmiana stanu odroczonego kosztów akwizycji w ubezpieczeniach na życie	1 stycznia – 31 grudnia 2013	1 stycznia – 31 grudnia 2012
Wartość netto na początek okresu	61 599	65 385
Odroczone koszty akwizycji	3 367	-
Amortyzacja za okres odniesiona na wynik finansowy	(4 719)	(3 786)
Zmiana składu grupy	3 156	-
Różnice kursowe	(60)	-
Wartość netto na koniec okresu	63 343	61 599

22. Inne aktywa

Inne aktywa	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Rozliczenia z tytułu reasekuracji	63 272	54 335
Koszty informatyczne	18 202	11 274
Zapasy:	93 240	80 214
- materiały	39 572	36 026
- produkty i towary	53 422	43 801
- odzyski po szkodach	246	387
Pozostałe składniki aktywów	20 735	32 823
Inne aktywa, razem	195 449	178 646

(w tysiącach złotych)

Inne aktywa	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Krótkoterminowe	192 664	175 251
Długoterminowe	2 785	3 395
Inne aktywa, razem	195 449	178 646

Zapasy

Zapasy (pozostałe informacje)	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Wartość księgowa netto zapasów wykazywanych w wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży	246	409
Wartość księgowa zapasów stanowiących zabezpieczenie zobowiązań	19 800	39 600

W 2013 roku spółki Grupy PZU utworzyły odpisy aktualizujące wartość zapasów w wysokości 150 tys. zł (w 2012 roku: rozwiązanie odpisów w wysokości 498 tys. zł).

23. Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych	545 873	126 440
Inne środki pieniężne	2 393	10 146
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty wykazane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej oraz w sprawozdaniu z przepływów pieniężnych, razem	548 266	136 586

Informacja dodatkowa do skonsolidowanego rachunku przepływów pieniężnych

W skonsolidowanym rachunku przepływów pieniężnych wykazano następujące środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania:

- środki Funduszy Prewencyjnych – na gruncie przepisów polskich i opartych na nich wewnętrznych regulacjach spółek Grupy PZU, środki te mogą być wydatkowane tylko w ściśle określonych celach w ramach działalności prewencyjnej, przy zachowaniu pełnej kontroli nad tymi środkami w ramach działalności prewencyjnej;
- środki pieniężne z tytułu usługi „Autowypłata” – realizowanej przez Bank Pekao SA, polegającej na blokowaniu środków na rachunku bankowym do wysokości zleconej do wypłaty szkody, uprzednio zarejestrowanej w systemie bankowości elektronicznej.

24. Aktywa przeznaczone do sprzedaży

Aktywa przeznaczone do sprzedaży wg klasyfikacji przed przeniesieniem	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Rzeczowe aktywa trwałe	55 786	42 492
Nieruchomości inwestycyjne	123 111	4 470
Aktywa przeznaczone do sprzedaży wg klasyfikacji przed przeniesieniem, razem	178 897	46 962

W pozycji rzeczowe aktywa trwałe zaprezentowano głównie nieruchomości oraz urządzenia techniczne i maszyny wykorzystywane uprzednio przez Grupę Armatura na cele własne w kwocie 37.407 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 41.821 tys. zł).

W pozycji „Nieruchomości inwestycyjne” zaprezentowano nieruchomości przeznaczone do sprzedaży przez PZU i PZU Życie w ramach projektu optymalizacji portfela.

(w tysiącach złotych)

25. Wyemitowany kapitał podstawowy oraz inne kapitały przypadające udziałowcom jednostki dominującej

25.1 Kapitał podstawowy

Wszystkie akcje zostały w pełni opłacone.

Stan na dzień 31 grudnia 2013 roku

Seria/ emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywile- jowania	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej (w zł)	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	imienne	brak	brak	4 011	4 011	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
A	na okaziciela	brak	brak	60 442 309	60 442 309	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
B	na okaziciela	brak	brak	25 905 980	25 905 980	aport	31.03.1999	01.01.1999
Liczba akcji razem				86 352 300				
Kapitał zakładowy razem					86 352 300			

Stan na dzień 31 grudnia 2012 roku

Seria/ emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywile- jowania	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/emisji wg wartości nominalnej (w zł)	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	imienne	brak	brak	7 602	7 602	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
A	na okaziciela	brak	brak	60 438 718	60 438 718	gotówka	23.01.1997	27.12.1991
B	na okaziciela	brak	brak	25 905 980	25 905 980	aport	31.03.1999	01.01.1999
Liczba akcji razem				86 352 300				
Kapitał zakładowy razem					86 352 300			

25.1.1. Wykaz akcjonariuszy PZU

Struktura akcjonariatu PZU z uwzględnieniem akcjonariuszy posiadających co najmniej 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu PZU przedstawiała się następująco:

Stan na dzień 31 grudnia 2013 roku

Lp.	Nazwa akcjonariusza	Liczba akcji oraz głosów na WZA	Procent udziału w kapitale podstawowym oraz w ogólnej liczbie głosów na WZA
1	Skarb Państwa	30 385 253	35,1875%
2	Pozostali akcjonariusze	55 967 047	64,8125%
Razem		86 352 300	100,00%

Stan na dzień 31 grudnia 2012 roku

Lp.	Nazwa akcjonariusza	Liczba akcji oraz głosów na WZA	Procent udziału w kapitale podstawowym oraz w ogólnej liczbie głosów na WZA
1	Skarb Państwa	30 385 253	35,1875%
2	Pozostali akcjonariusze	55 967 047	64,8125%
Razem		86 352 300	100,0000%

25.1.2. Transakcje dotyczące znacznych pakietów akcji PZU

W okresie od dnia 1 stycznia 2013 roku do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego ING Otwarty Fundusz Emerytalny („Fundusz ING”) w wyniku transakcji rozliczanych na GPW najpierw przekroczył, a następnie zmniejszył stan posiadania akcji PZU poniżej 5% głosów na walnym zgromadzeniu spółki. Informacje o tych transakcjach zostały przekazane w odpowiednich raportach bieżących PZU (odpowiednio z dnia 7 lutego 2013 roku oraz z 6 czerwca 2013 roku).

25.1.3. Jednostka dominująca wobec PZU najwyższego szczebla

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Skarb Państwa posiadał 35,1875% akcji PZU, uprawniających do wykonywania 35,1875% głosów na Walnym Zgromadzeniu. Nie występowała zatem jednostka dominująca wyższego szczebla w stosunku do PZU sporządzająca skonsolidowane sprawozdanie finansowe.

25.1.4. Podział zysku jednostki dominującej

W odniesieniu do podziału zysku za 2013 rok i za lata poprzednie, podziałowi podlega wyłącznie zysk wykazany w jednostkowym sprawozdaniu finansowym PZU sporządzonym zgodnie z PSR.

25.1.4.1. Podział zysku za 2012 rok

W dniu 23 maja 2013 roku ZWZ PZU dokonało podziału zysku netto za rok obrotowy 2012 w kwocie 2.580.720 tys. zł przeznaczając:

- 2.564.663 tys. zł na wypłatę dywidendy dla akcjonariuszy, czyli 29,70 zł na akcję;
- 6.057 tys. zł na kapitał zapasowy;
- 10.000 tys. zł na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

Dzień ustalenia praw do dywidendy określono na 23 sierpnia 2013 roku, a dzień wypłaty dywidendy na 12 września 2013 roku.

Postępowanie przeciwko PZU o uchylenie uchwał w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006 zostało opisane szczegółowo w punkcie 52.1.

25.1.4.2. Zaliczka na poczet przewidywanej dywidendy za rok 2013

W dniu 26 sierpnia 2013 roku Zarząd PZU podjął uchwałę w sprawie wypłaty zaliczki na poczet przewidywanej dywidendy za rok 2013 w kwocie 1.727.046 tys. zł, czyli 20,00 zł na akcję, zgodnie z zapisami Art. 349 Kodeksu spółek handlowych, z zysku osiągniętego za okres 6 miesięcy zakończonych 30 czerwca 2013 roku w wysokości 4.679.913 tys. zł, wykazanego w jednostkowym sprawozdaniu finansowym PZU za ten okres, sporządzonym zgodnie z PSR.

Tego samego dnia Rada Nadzorcza wyraziła zgodę na wypłatę przedmiotowej zaliczki, przy czym dzień ustalenia prawa określono na 12 listopada 2013 roku, a dzień wypłaty - na 19 listopada 2013 roku.

25.1.4.3. Podział zysku za 2013 rok

Do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Zarząd PZU nie podjął uchwały w sprawie propozycji podziału zysku za rok 2013.

25.2 Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	118 832	238 961
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	123 512	124 281
Kapitał z aktualizacji wyceny, razem	242 344	363 242

(w tysiącach złotych)

Zmiana kapitału z aktualizacji wyceny z tytułu wyceny instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu	238 961	161 307
Zmiany	(120 129)	77 654
- zmiana wartości godziwej	174 945	502 017
- odpisy z tytułu utraty wartości	-	14 546
- sprzedaż	(295 074)	(438 909)
Stan na koniec okresu	118 832	238 961

25.3 Różnice kursowe z przeliczenia

Różnice kursowe z przeliczenia	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu	(38 004)	(32 263)
Zmiany dotyczące jednostek podporządkowanych	267	(5 741)
Stan na koniec okresu	(37 737)	(38 004)

26. Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe

26.1 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Rezerwa składek	4 428 845	4 435 516
Rezerwa na pokrycie ryzyka niewygasłego	8 770	8 202
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	6 041 030	5 362 089
Rezerwa na skapitalizowaną wartość rent	5 761 332	5 660 281
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	2 277	2 812
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	16 242 254	15 468 900

Rezerwy brutto wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do Ustawy o działalności ubezpieczeniowej	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	383 967	376 993
Komunikacyjne - odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	10 452 238	9 856 594
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	1 664 589	1 675 657
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	70 633	79 854
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	1 377 179	1 237 683
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	1 947 727	1 761 286
Kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	135 806	262 911
Świadczenie pomocy (grupa 18)	121 669	116 033
Ochrona prawna (grupa 17)	2 627	2 242
Pozostałe (grupa 16)	85 819	99 647
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	16 242 254	15 468 900

(w tysiącach złotych)

Rezerwy na udziale własnym wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do Ustawy o działalności ubezpieczeniowej	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	383 795	383 725
Komunikacyjne - odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	10 246 315	9 476 320
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	1 635 612	1 650 199
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	59 173	66 252
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	1 230 550	1 117 034
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	1 896 918	1 705 981
Kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	86 202	141 968
Świadczenie pomocy (grupa 18)	121 126	115 482
Ochrona prawna (grupa 17)	2 627	2 242
Pozostałe (grupa 16)	53 417	60 363
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	15 715 735	14 719 566

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Krótkoterminowe	3 245 725	3 252 782
Długoterminowe	12 996 529	12 216 118
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	16 242 254	15 468 900

Jako rezerwy długoterminowe wykazano rezerwy, z których prognozowane przepływy pieniężne nastąpią po upływie więcej niż 12 miesięcy od zakończenia okresu sprawozdawczego.

26.2 Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Rezerwa składek	102 396	93 449
Rezerwa ubezpieczeń na życie	16 048 191	15 675 243
Rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	545 751	516 356
Rezerwy na premie i rabaty dla ubezpieczonych	616	1 415
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	477 987	531 617
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe dla ubezpieczeń na życie, jeżeli ryzyko lokaty ponosi ubezpieczający	3 907 221	3 113 798
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe, razem	21 082 162	19 931 878

Powyższa tabela zawiera także kwoty rezerw utworzonych na stary portfel (opisane w punkcie 4.4), których wysokość wynosi:

Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe na stary portfel	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Rezerwy ubezpieczeń na życie	485 757	501 766
Pozostałe rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe	199 699	215 735
Rezerwa IBNR i RBNP	2 873	4 579
Rezerwy na stary portfel, razem	688 329	722 080

27. Kontrakty inwestycyjne

Kontrakty inwestycyjne - wartość bilansowa	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Kontrakty inwestycyjne o gwarantowanych i ustalonych warunkach	1 250 492	1 297 224
- wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	1 250 492	1 297 224
Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked)	870 545	1 001 923
Kontrakty inwestycyjne - wartość bilansowa, razem	2 121 037	2 299 147

Kontrakty inwestycyjne na rachunek i ryzyko klienta (ang. *unit-linked*) zostały wyznaczone przy początkowym ujęciu jako zobowiązania finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy.

Wartość godziwa zobowiązań z tytułu kontraktów inwestycyjnych o gwarantowanych i ustalonych warunkach nie odbiega istotnie od wartości bilansowej.

Aktywa finansowe związane z kontraktami inwestycyjnymi:

- o gwarantowanych i ustalonych warunkach to lokaty bankowe, wykazywane w pozycji „Pożyczki – lokaty terminowe w instytucjach kredytowych” przedstawione w punkcie 14.4 lub obligacje skarbowe kwalifikowane przede wszystkim do portfela utrzymywanych do terminu wymagalności.
- na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked) to głównie jednostki uczestnictwa funduszy inwestycyjnych, ujmowane w pozycji „Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu – instrumenty kapitałowe – nienotowane na rynku regulowanym”, instrumenty pochodne, ujmowane w pozycji „Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - przeznaczone do obrotu – instrumenty pochodne” (przedstawione w punkcie 14.3), a także, lokaty bankowe.

28. Rezerwy na świadczenia pracownicze

W związku z przyjętymi zasadami rachunkowości oraz faktem, iż spółki Grupy PZU nie wydzieliły aktywów programów określonych świadczeń, wartość bilansowa rezerw programów określonych świadczeń równa się wartości bieżącej odpowiadających im zobowiązań.

Założenia aktuarialne wykorzystane przy szacowaniu rezerw na świadczenia pracownicze zostały zaprezentowane w punkcie 4.8.

Rezerwy na świadczenia pracownicze	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Rezerwa na urlopy	60 094	46 658
Świadczenia po okresie zatrudnienia	31 365	28 605
- rezerwy na odprawy emerytalne	12 141	12 145
- rezerwy na świadczenia pośmiertne	19 224	16 460
Inne długoterminowe świadczenia pracownicze	31 921	32 044
- rezerwy na nagrody jubileuszowe	-	1 191
- pozostałe ¹⁾	31 921	30 853
Rezerwy na świadczenia pracownicze, razem	123 380	107 307

¹⁾ Pozycja zawiera głównie rezerwę na świadczenia socjalne po okresie zatrudnienia, o której mowa w punkcie 3.19.3.

Przychody i koszty netto ujęte w rachunku zysków i strat związane z rezerwami na świadczenia pracownicze	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Przychody (koszty) netto ujęte w rachunku zysków i strat	(4 574)	176 705
Programy określonych świadczeń	(5 700)	67 043
- rezerwy na odprawy emerytalne	(2 654)	68 770
- rezerwy na świadczenia pośmiertne	(3 046)	(1 727)
Inne długoterminowe świadczenia pracownicze	1 126	109 662
- rezerwy na nagrody jubileuszowe	1 191	109 516
- pozostałe	(65)	146
Przychody (koszty) netto ujęte w innych całkowitych dochodach	902	-
Programy określonych świadczeń	902	-
- rezerwy na odprawy emerytalne	862	-
- rezerwy na świadczenia pośmiertne	40	-
Przychody i koszty netto ujęte w rachunku zysków i strat związane z rezerwami na świadczenia pracownicze, razem	(3 672)	176 705

28.1 Rezerwy na odprawy emerytalne

Zmiana stanu rezerwy na odprawy emerytalne	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu	12 145	93 832
Zmiany ujmowane w rachunku zysków i strat	2 654	(68 770)
- koszt bieżącego zatrudnienia	1 084	3 113
- koszt przeszłego zatrudnienia	440	(64 225)
- przychody lub koszty z tytułu odsetek	1 130	1 974
- zyski i (straty) aktuarialne rozpoznane w okresie	nd. ¹⁾	(9 632)
Ponowna wycena rezerwy (zmiany rozpoznawane w innych całkowitych dochodach):	(862)	nd.
- zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń demograficznych	113	nd.
- zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń finansowych	(975)	nd.
Świadczenia wypłacone	(1 806)	(12 917)
Zmiana składu grupy	10	-
Stan na koniec okresu	12 141	12 145

¹⁾ W związku z nowelizacją MSR 19 od 2013 roku zyski i straty aktuarialne wykazuje się w innych całkowitych dochodach, a nie w rachunku zysków i strat, jak miało to miejsce w roku 2012.

Łączne oczekiwane przepływy z tytułu odpraw emerytalnych od dnia bilansowego	
Do 3 miesięcy	64
Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	494
Powyżej 1 roku do 5 lat	3 040
Powyżej 5 lat	65 092
Razem	68 690

28.2 Rezerwy na świadczenia pośmiertne

Zmiana stanu rezerwy na świadczenia pośmiertne	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Stan na początek okresu	16 460	14 829
Zmiany ujmowane w rachunku zysków i strat	3 046	1 727
- koszt bieżącego zatrudnienia	1 369	1 392
- koszt przeszłego zatrudnienia	1 334	14
- przychody lub koszty z tytułu odsetek	343	268
- zyski i straty aktuarialne rozpoznane w okresie	nd. ¹⁾	53
Ponowna wycena rezerwy (zmiany rozpoznawane w innych całkowitych dochodach):	(40)	nd.
- zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń demograficznych	896	nd.
- zyski i straty aktuarialne powstałe na skutek zmian założeń finansowych	(936)	nd.
Świadczenia wypłacone	(242)	(96)
Stan na koniec okresu	19 224	16 460

¹⁾ W związku z nowelizacją MSR 19 od 2013 roku zyski i straty aktuarialne wykazuje się w innych całkowitych dochodach, a nie w rachunku zysków i strat, jak miało to miejsce w roku 2012.

Łączne oczekiwane przepływy z tytułu świadczeń pośmiertnych od dnia bilansowego	
Do 3 miesięcy	56
Powyżej 3 miesięcy do 1 roku	957
Powyżej 1 roku do 5 lat	5 798
Powyżej 5 lat	76 972
Razem	83 783

29. Inne rezerwy

Zmiana stanu innych rezerw w roku zakończonym 31 grudnia 2013	Stan na początek okresu	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Stan na koniec okresu
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji	58 194	-	(39 568)	(18 626)	-
Rezerwy utworzone na potencjalne zobowiązania z tytułu inwestycji dotyczących CLSiOR	916	-	-	-	916
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania z tytułu zawartych umów ubezpieczenia	2 687	388	-	-	3 075
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK	138 310	-	(5 613)	(13 148)	119 549
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu GraphTalk	49 925	1 483	-	(464)	50 944
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych prowizji	8 836	477	(329)	(1 583)	7 401
Pozostałe	8 588	6 688	(103)	(4 152)	11 021
Inne rezerwy, razem	267 456	9 036	(45 613)	(37 973)	192 906

Zmiana stanu innych rezerw w roku zakończonym 31 grudnia 2012	Stan na początek okresu	Zwiększenie	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Stan na koniec okresu
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji 2012	112 956	-	(75 862)	(27 253)	9 841
Rezerwa na koszty z tytułu restrukturyzacji 2013	-	48 353	-	-	48 353
Rezerwy utworzone na potencjalne zobowiązania z tytułu inwestycji dotyczących CLSiOR	916	-	-	-	916
Rezerwa na roszczenia sporne i potencjalne zobowiązania z tytułu zawartych umów ubezpieczenia	4 019	352	-	(1 684)	2 687
Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK	137 035	1 275	-	-	138 310
Rezerwa na koszty zamknięcia projektu GraphTalk	50 349	628	-	(1 052)	49 925
Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych prowizji	8 095	1 562	(821)	-	8 836
Pozostałe	8 693	6 367	(1 217)	(5 255)	8 588
Inne rezerwy, razem	322 063	58 537	(77 900)	(35 244)	267 456

Inne rezerwy	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Krótkoterminowe	177 307	252 310
Długoterminowe	15 599	15 146
Inne rezerwy, razem	192 906	267 456

Pozycja „Rezerwa na kary nałożone przez UOKiK” została opisana w punktach 52.2 i 52.3.

Rezerwy na koszty z tytułu restrukturyzacji wynikały z zagadnienia opisanego szczegółowo w punkcie 55.5.

Rezerwa na koszty wyjścia z projektu GraphTalk w PZU Życie

Pozycja „Rezerwa na koszty zamknięcia projektu GraphTalk” obejmuje w całości rezerwę na koszty zamknięcia projektu informatycznego GraphTalk.

Rezerwa utworzona została w związku z zakończeniem projektu GraphTalk i brakiem osiągnięcia zakładanych celów i spodziewanych korzyści ekonomicznych. Dodatkowo wartość rezerwy zawiera w sobie szacunek potencjalnego zobowiązania wynikającego ze sporu z CSC Computer Sciences Polska Sp. z o.o. – zagadnienie opisane szczegółowo w punkcie 52.4.

Rezerwa z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych opłat manipulacyjnych

Szczegółowy sposób ustalania i rozliczenia podlegających zwrotowi nienależnie otrzymanych składek jest regulowany przez art. 100a ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 roku o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2013 roku, poz. 989 z późn. zmianami), zgodnie z którym w przypadku zwrotu nienależnie otrzymanych składek zwrotowi do ZUS podlega także nominalna wartość opłaty manipulacyjnej pobieranej przez towarzystwo emerytalne zarządzające funduszem.

PTE PZU od 2008 roku tworzy rezerwę na zwrot opłat pobranych w okresach wcześniejszych od nadpłaconych przez ZUS składek. Kalkulacja dokonywana jest na podstawie przekazanej przez ZUS informacji o szacowanej kwocie nadpłaconych przez ZUS składek za lata 1999 – 2013 oraz stawce opłaty od składek pobieranej przez PTE PZU, pomniejszonej o wartość opłaty, o którą ZUS pomniejszał przekazywane składki.

Z uwagi na fakt, że do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie otrzymano od ZUS wszystkich wymaganych informacji, które umożliwiałyby dokonanie przeliczenia jednostek rozrachunkowych na środki pieniężne podlegające wypłacie z rachunków indywidualnych członków OFE PZU, nie można określić terminu zwrotu pobranych opłat manipulacyjnych.

30. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Zmiana stanu rezerwy z tytułu podatku odroczonego w roku zakończonym 31 grudnia 2013	Stan na początek okresu	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na inne całkowite dochody	Zmiana składu grupy	Pozostałe zmiany	Stan na koniec okresu
Instrumenty finansowe	358 165	(68 666)	(42 802)	(544)	759	246 912
Należności regresowe	(3 706)	1 307	-	-	-	(2 399)
Nieruchomości	29 609	(18 394)	3 185	(1 129)	-	13 271
Odroczone koszty akwizycji	110 752	(46)	-	-	-	110 706
Zarachowane przychody i koszty reasekuracyjne	(21 208)	1 176	-	-	-	(20 032)
Rezerwy na nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne, etc.	(13 856)	(444)	-	-	-	(14 300)
Rezerwa na premie oraz odpis na fundusz nagród	(41 488)	1 663	-	(1 374)	-	(41 199)
Rezerwy na urlopy pracownicze	(5 680)	(1 385)	-	(134)	-	(7 199)
Należności niewypłacone osobom fizycznym (z tytułu umów zlecenia, agencyjne, etc.)	(41 074)	(11 307)	-	(8)	-	(52 389)
Inne rezerwy i zobowiązania	(107 977)	(864)	-	733	-	(108 108)
Fundusz prewencyjny	15 326	16 071	-	-	-	31 397
Rezerwa na wyrównanie szkodowości	110 915	1 201	-	-	-	112 116
Pozostałe różnice	(32 221)	19 018	-	(246)	72	(13 377)
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego, razem	357 557	(60 670)	(39 617)	(2 702)	831	255 399

Grupa Kapitałowa Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Spółki Akcyjnej
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe wg MSSF za rok zakończony 31 grudnia 2013 roku

(w tysiącach złotych)

Zmiana stanu rezerwy z tytułu podatku odroczonego w roku zakończonym 31 grudnia 2012	Stan na początek okresu	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na inne całkowite dochody	Przeniesienie z aktywów z tytułu podatku odroczonego	Stan na koniec okresu
Instrumenty finansowe	66 546	271 561	20 058	-	358 165
Należności regresowe	(6 982)	3 276	-	-	(3 706)
Nieruchomości	12 560	5 256	3 951	7 842	29 609
Odroczone koszty akwizycji	105 999	4 753	-	-	110 752
Odroczone koszty akwizycji OFE PZU	(917)	1 986	-	-	1 069
Zarachowane przychody i koszty reasekuracyjne	(10 771)	(10 437)	-	-	(21 208)
Rezerwy na nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne, etc.	(50 169)	36 652	-	(339)	(13 856)
Rezerwa na premie oraz odpis na fundusz nagród	(40 859)	684	-	(1 313)	(41 488)
Rezerwy na urlopy pracownicze	(5 000)	(680)	-	-	(5 680)
Należności niewypłacone osobom fizycznym (z tytułu umów zlecenia, agencyjne, etc.)	(35 802)	(4 950)	-	(322)	(41 074)
Inne rezerwy i zobowiązania	(95 468)	(11 924)	-	(585)	(107 977)
Fundusz prewencyjny	13 103	2 223	-	-	15 326
Rezerwa na wyrównanie szkodowości	111 872	(957)	-	-	110 915
Rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	76 434	(76 434)	-	-	-
Rezerwa na koszty z tytułu reorganizacji i restrukturyzacji	(21 462)	10 405	-	-	(11 057)
Pozostałe różnice	(9 368)	(12 865)	-	-	(22 233)
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego, razem	109 716	218 549	24 009	5 283	357 557

Kwestia kompensowania aktywów i rezerwy z tytułu podatku odroczonego spółek wchodzących w skład PGK została opisana w punkcie 19.

31. Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego

Na dzień 31 grudnia 2013 roku i na dzień 31 grudnia 2012 roku całość salda zobowiązań z tytułu bieżącego podatku dochodowego stanowiły zobowiązania krótkoterminowe.

32. Inne zobowiązania

Inne zobowiązania	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Koszty do zapłacenia	638 382	625 892
Zarachowane koszty prowizji agencyjnej	209 871	194 341
Zarachowane koszty wynagrodzeń	121 415	128 296
Zarachowane koszty reasekuracji	194 079	172 246
Zarachowane nagrody dla pracowników	84 064	102 403
Pozostałe	28 953	28 606
Przychody pobierane z góry	17 738	10 420
Pozostałe zobowiązania	8 270 255	2 420 155
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	634 831	649 023
Zobowiązania z tytułu reasekuracji	53 738	54 470
Zobowiązania z tytułu transakcji sell-buy-back	5 124 161	839 969
Zobowiązania z tytułu kredytów i pożyczek	227 353	166 276
Zobowiązania wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	267 335	-
Zobowiązania wobec budżetu inne niż z tytułu podatku dochodowego	147 721	19 407
Rozrachunki publiczno-prawne: ZUS, PFRON, ZFŚS i inne	23 195	21 234
Zobowiązania wobec pracowników	3 481	2 995
Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny	10 231	7 373
Z tytułu zakupu papierów wartościowych i depozytów zabezpieczających	1 528 953	438 840
Zobowiązania wobec akcjonariuszy PZU z tytułu dywidend	3 321	3 453
Zobowiązania z tytułu dostaw i usług	69 273	72 092
Oszacowane zobowiązania pozaubezpieczeniowe	125 673	108 694
Pozostałe	50 989	36 329
Inne zobowiązania, razem	8 926 375	3 056 467

Na dzień 31 grudnia 2013 roku i na dzień 31 grudnia 2012 roku wartość godziwa innych zobowiązań nie odbiegała istotnie od ich wartości bilansowej.

Inne zobowiązania wg wymagalności	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Do 1 roku	8 498 477	3 047 393
Powyżej 1 roku do 5 lat	158 458	6 785
Powyżej 5 lat	269 440	2 289
Inne zobowiązania wg wymagalności, razem	8 926 375	3 056 467

32.1 Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich

Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Zobowiązania wobec ubezpieczających	368 130	352 144
Zobowiązania wobec pośredników ubezpieczeniowych	164 948	149 608
Inne zobowiązania z tytułu ubezpieczeń	101 753	147 271
Zobowiązania z tytułu ubezpieczeń bezpośrednich, razem	634 831	649 023

32.2 Zobowiązania z tytułu reasekuracji

Zobowiązania z tytułu reasekuracji	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Zobowiązania z tytułu reasekuracji czynnej	9 277	458
Zobowiązania z tytułu reasekuracji biernej	43 184	54 012
Zobowiązania z tytułu retrocesji	1 277	-
Zobowiązania z tytułu reasekuracji, razem	53 738	54 470

32.3 Zobowiązania z tytułu transakcji sell-buy-back

Zabezpieczenie zawartych transakcji stanowiły instrumenty finansowe opisane w punkcie 50.1.

Podstawowa charakterystyka transakcji *sell-buy-back* na dzień 31 grudnia 2013 roku została przedstawiona poniżej.

Data zapadalności transakcji	Wartość bilansowa	Waluta transakcji	Wartość bilansowa aktywów stanowiących zabezpieczenie	Instrument finansowy stanowiący zabezpieczenie	Ilość
do 1 miesiąca	4 615 971	PLN	4 615 396	Obligacje Skarbu Państwa	4 592 800
do 2 miesięcy	401 215	PLN	401 030	Obligacje Skarbu Państwa	426 220
do 3 miesięcy	106 975	PLN	107 564	Obligacje Skarbu Państwa	100 000
Razem	5 124 161		5 123 990		5 119 020

32.4 Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego

Zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego w większości wynikają z umów najmu powierzchni usługowo – biurowych. Bieżąca polityka w zakresie zawierania umów jest ukierunkowana na umowy na czas określony 3 lub 5 lat z możliwością przedłużenia.

Zobowiązania z tytułu minimalnych opłat leasingu operacyjnego	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Do 1 roku	27 040	35 885
Powyżej 1 roku do 5 lat	43 152	54 199
Powyżej 5 lat	5 792	11 577
Zobowiązania z tytułu minimalnych opłat leasingu operacyjnego, razem	75 984	101 661

Opłaty z tytułu leasingu operacyjnego wykazane w rachunku zysków i strat danego okresu	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Minimalne opłaty z tytułu leasingu operacyjnego	61 088	72 700
Opłaty subleasingowe	(12)	(68)
Razem	61 076	72 632

33. Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto

Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	8 656 694	8 789 154
W ubezpieczeniach bezpośrednich	8 601 894	8 742 890
W ubezpieczeniach pośrednich	54 800	46 264
Składki ubezpieczeniowe przypisane brutto w ubezpieczeniach na życie	7 823 309	7 453 977
Składki indywidualne	3 303 824	2 962 090
Z ubezpieczeń bezpośrednich	3 303 824	2 962 090
Składki ubezpieczeń grupowych	4 519 485	4 491 887
Z ubezpieczeń bezpośrednich	4 519 485	4 491 887
Składki przypisane brutto, razem	16 480 003	16 243 131

W 2013 roku spółki prowadzące działalność w zakresie ubezpieczeń na życie (w 2012 roku PZU Życie) nie prowadziły reasekuracji czynnej.

(w tysiącach złotych)

Składki przypisane brutto w bezpośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do Ustawy o działalności ubezpieczeniowej)	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	506 727	549 974
Komunikacyjne - odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	2 939 343	3 060 007
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	2 125 367	2 231 466
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	50 934	58 749
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	1 930 232	1 829 340
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	702 963	677 873
Kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	49 194	53 483
Świadczenie pomocy (grupa 18)	214 657	197 361
Ochrona prawna (grupa 17)	848	800
Pozostałe (grupa 16)	81 629	83 837
Razem	8 601 894	8 742 890

Składki przypisane brutto w pośrednich ubezpieczeniach majątkowych i osobowych (wg klas rachunkowych określonych w dziale II załącznika do Ustawy o działalności ubezpieczeniowej)	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Następstwa wypadków i choroba (grupa 1 i 2)	46	44
Komunikacyjne - odpowiedzialność cywilna (grupa 10)	98	-
Komunikacyjne pozostałe (grupa 3)	1 828	(39)
Morskie, lotnicze i transportowe (grupy 4, 5, 6, 7)	7 404	2 511
Od ognia i innych szkód majątkowych (grupy 8 i 9)	39 446	38 122
Odpowiedzialność cywilna (grupy 11,12,13)	2 401	837
Kredyt i gwarancje (grupy 14,15)	61	-
Pozostałe (grupa 16)	3 516	4 789
Razem	54 800	46 264

34. Przychody z tytułu prowizji i opłat

Przychody z tytułu prowizji i opłat	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Ubezpieczenia emerytalne	217 189	199 165
Prowizje z tytułu opłat manipulacyjnych	48 664	36 906
Prowizje z tytułu zarządzania aktywami otwartego funduszu emerytalnego	168 525	162 259
Kontrakty inwestycyjne	18 808	22 000
Przychody z tytułu opłat dotyczących kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta	18 808	22 000
Pozostałe	83 965	15 937
Przychody i opłaty od funduszy oraz towarzystw funduszy inwestycyjnych	82 854	15 937
Przychody z tytułu prowizji i opłat, razem	319 962	237 102

35. Przychody netto z inwestycji

Przychody netto z inwestycji	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Przychody odsetkowe, w tym:	1 696 066	1 970 194
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	58 219	298 028
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	1 156 453	1 206 223
- pożyczki	476 906	463 221
- środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	4 488	2 722
Przychody z dywidend, w tym:	127 135	155 721
- aktywa finansowe zakwalifikowane do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy w momencie pierwszego rozpoznania	5 456	145
- aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	74 899	119 817
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	46 780	35 759
Przychody z tytułu nieruchomości inwestycyjnych	120 328	24 728
Różnice kursowe, w tym:	5 695	(35 452)
- aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	1 512	(11 149)
- aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	(503)	(4 516)
- pożyczki	6 489	(14 843)
- należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	(1 128)	(4 357)
- środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	(675)	(587)
Pozostałe, w tym:	(104 292)	(68 137)
- koszty działalności inwestycyjnej	(42 869)	(56 102)
- koszty utrzymania nieruchomości inwestycyjnych	(61 423)	(24 026)
- pozostałe	-	11 991
Przychody netto z inwestycji, razem	1 844 932	2 047 054

36. Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji

Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Wynik netto z realizacji inwestycji	71 827	592 899
Aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, w tym:	104 153	184 906
- instrumenty kapitałowe	112 992	12 022
- dłużne papiery wartościowe	(8 839)	172 884
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	16 885	131 588
- instrumenty kapitałowe	75 790	80 789
- dłużne papiery wartościowe	(41 517)	37 701
- instrumenty pochodne	(17 388)	13 098
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	30 686	425 942
- instrumenty kapitałowe	12 105	174 912
- dłużne papiery wartościowe	18 581	251 030
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności, w tym:	6 440	2 052
- dłużne papiery wartościowe utrzymywane do terminu wymagalności	6 440	2 052
Pożyczki	(33)	-
Należności łącznie z należnościami z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	(98 997)	(151 920)
Nieruchomości inwestycyjne	4 430	331
Jednostki wyceniane metodą praw własności ¹⁾	8 263	-
Odpisy z tytułu utraty wartości	(46 782)	(71 631)
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, w tym:	(110)	(14 915)
- instrumenty kapitałowe	(110)	(14 915)
Należności łącznie z należnościami z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	(46 672)	(54 246)
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	-	(2 470)
Wynik netto z realizacji i odpisy z tytułu utraty wartości inwestycji, razem	25 045	521 268

¹⁾ wynik ze sprzedaży akcji KGJK, opisanej w punkcie 2.3.4.

37. Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej

Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy - zakwalifikowane do tej kategorii w momencie pierwszego rozpoznania, w tym:	203 353	483 812
- instrumenty kapitałowe	49 203	2 665
- dłużne papiery wartościowe	154 150	481 147
Instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu, w tym:	371 781	645 081
- instrumenty kapitałowe	207 387	434 775
- dłużne papiery wartościowe	142 761	194 157
- instrumenty pochodne	21 633	16 149
Nieruchomości inwestycyjne	(99 206)	7 514
Wycena zobowiązań wobec uczestników konsolidowanych funduszy inwestycyjnych	(30 647)	-
Objęcie konsolidacją funduszy inwestycyjnych, w tym:	172 810	-
- kwota przeniesiona z pozycji „Kapitał z aktualizacji wyceny” do skonsolidowanego rachunku zysków i strat na moment objęcia konsolidacją	184 627	-
- kwota wynikająca z objęcia konsolidacją spółek specjalnego przeznaczenia, zależnych od funduszy obejmowanych konsolidacją	(11 817)	-
Zmiana netto wartości godziwej aktywów i zobowiązań wycenianych w wartości godziwej	618 091	1 136 407

38. Pozostałe przychody operacyjne

Pozostałe przychody operacyjne	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Prowizje z tytułu pełnienia czynności komisarza awaryjnego	7 772	7 953
Rozwiązanie rezerw	19 347 ¹⁾	7 991
Rozwiązanie odpisów z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	14 688	3 368
Sprzedaż rzeczowych aktywów trwałych i rzeczowych aktywów trwałych w budowie	3 645	3 290
Prowizje reasekuracyjne i udziały w zyskach reasekuratorów	76 856	(19 155)
Rozwiązanie rezerwy emerytalnej w PZU SA i PZU Życie	-	63 865
Rozwiązanie rezerwy na nagrody jubileuszowe w PZU SA i PZU Życie	-	113 162
Rozwiązanie rezerwy restrukturyzacyjnej	18 626	27 253
Przychody ze sprzedaży wyrobów, towarów i usług przez spółki nieubezpieczeniowe	262 131	261 202
Zmiana zakresu konsolidacji i wyceny metodą praw własności	35 392	-
Przychody z tytułu lokowania środków w instytucjach finansowych	19 963	26 647
Odsetki za nieterminowe uregulowanie należności z ubezpieczeń bezpośrednich i reasekuracji biernej	17 264	15 691
Pozostałe	15 425	76 761
Pozostałe przychody operacyjne, razem	491 109	588 028

¹⁾ W pozycji wykazano m. in efekt rozwiązania rezerwy na UOKiK (13.148 tys. zł) oraz rezerwy z tytułu zwrotu przez PTE do ZUS nienależnych prowizji (1.583 tys. zł).

Zagadnienie objęcia konsolidacją spółek zależnych i objęcia wyceną metodą praw własności spółek stowarzyszonych od 1 stycznia 2013 roku zostało przedstawione w punkcie 3.4.1.

39. Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych

Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	5 250 037	5 776 295
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	(33 889)	(152 446)
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie	5 945 240	6 595 003
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach, świadczeniach oraz zmianie stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie	(164)	(121)
Odszkodowania, świadczenia oraz zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, razem	11 161 224	12 218 731

39.1 Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

Odszkodowania i zmiana stanu rezerw w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Odszkodowania i zmiana stanu rezerw w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych brutto	5 250 037	5 776 295
Szkody i koszty likwidacji szkód bieżącego okresu	2 876 867	3 186 582
Szkody i koszty likwidacji szkód okresów poprzednich	1 601 198	1 502 148
Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	771 972	1 087 565
Udział reasekuratorów w odszkodowaniach i zmianie stanu rezerw w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	(33 889)	(152 446)
Szkody i koszty likwidacji szkód bieżącego okresu	(9 973)	(32 034)
Szkody i koszty likwidacji szkód okresów poprzednich	(266 072)	(95 721)
Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	242 156	(24 691)
Odszkodowania i zmiana stanu rezerw w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych netto	5 216 148	5 623 849
Szkody i koszty likwidacji szkód bieżącego okresu	2 866 894	3 154 548
Szkody i koszty likwidacji szkód okresów poprzednich	1 335 126	1 406 427
Zmiana stanu rezerwy na niewypłacone odszkodowania i świadczenia	1 014 128	1 062 874

Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych

Zmiana stanu rezerwy składki w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia - 31 grudnia 2013			1 stycznia - 31 grudnia 2012		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu	4 435 516	(190 865)	4 244 651	4 411 652	(163 937)	4 247 715
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących polis zawartych w roku bieżącym	4 220 358	(160 456)	4 059 902	4 193 481	(152 296)	4 041 185
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących polis zawartych w latach poprzednich	(4 225 756)	140 844	(4 084 912)	(4 158 221)	124 662	(4 033 559)
Różnice kursowe w okresie	(1 290)	537	(753)	(11 396)	706	(10 690)
Zmiana składu grupy	17	-	17			
Stan na koniec okresu	4 428 845	(209 940)	4 218 905	4 435 516	(190 865)	4 244 651

Zmiana stanu rezerwy na pokrycie ryzyka niewygasłego (w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych)	1 stycznia - 31 grudnia 2013			1 stycznia - 31 grudnia 2012		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu	8 202	(5)	8 197	13 411	(167)	13 244
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących polis zawartych w roku bieżącym	5 546	-	5 546	2 330	157	2 487
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących polis zawartych w latach poprzednich	(5 016)	(12)	(5 028)	(6 609)	(5)	(6 614)
Różnice kursowe w okresie	38	1	39	(930)	10	(920)
Stan na koniec okresu	8 770	(16)	8 754	8 202	(5)	8 197

(w tysiącach złotych)

Zmiana stanu rezerw na niewypłacone odszkodowania i świadczenia w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia - 31 grudnia 2013			1 stycznia - 31 grudnia 2012		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu, w tym:	5 362 089	(304 051)	5 058 038	4 817 359	(283 085)	4 534 274
- na szkody zgłoszone	1 970 611	(234 276)	1 736 335	1 824 201	(233 774)	1 590 427
- na szkody nie zgłoszone (IBNR)	2 413 008	(55 337)	2 357 671	2 171 324	(37 503)	2 133 821
- na koszty likwidacji szkód	978 470	(14 438)	964 032	821 834	(11 808)	810 026
Wypłacone świadczenia dotyczące szkód zaistniałych w latach poprzednich, w tym:	(1 506 275)	265 311	(1 240 964)	(1 479 312)	90 206	(1 389 106)
- wypłacone odszkodowania	(1 276 357)	261 990	(1 014 367)	(1 264 643)	87 450	(1 177 193)
- koszty likwidacji szkód	(229 918)	3 321	(226 597)	(214 669)	2 756	(211 913)
Wzrost (spadek) rezerw, w tym:	2 185 105	(130 145)	2 054 960	2 036 969	(108 895)	1 928 074
- dotyczących szkód zaistniałych w bieżącym roku	1 895 793	(35 684)	1 860 109	2 078 170	(111 127)	1 967 043
- dotyczących szkód zaistniałych w latach poprzednich	289 312	(94 461)	194 851	(41 201)	2 232	(38 969)
Pozostałe zmiany	-	(1 834)	(1 834)	-	(5 049)	(5 049)
Różnice kursowe w okresie	111	344	455	(12 927)	2 772	(10 155)
Stan na koniec okresu	6 041 030	(170 375)	5 870 655	5 362 089	(304 051)	5 058 038
- na szkody zgłoszone	2 072 193	(121 826)	1 950 367	1 970 611	(234 276)	1 736 335
- na szkody nie zgłoszone (IBNR)	2 615 113	(29 989)	2 585 124	2 413 008	(55 337)	2 357 671
- na koszty likwidacji szkód	1 353 724	(18 560)	1 335 164	978 470	(14 438)	964 032

Zmiana stanu rezerwy na skapitalizowaną wartość rent w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	1 stycznia - 31 grudnia 2013			1 stycznia - 31 grudnia 2012		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu	5 660 281	(254 413)	5 405 868	5 088 626	(253 524)	4 835 102
Wypłacone świadczenia dotyczące szkód zaistniałych w latach poprzednich	(179 944)	3 839	(176 105)	(174 797)	7 896	(166 901)
Wzrost (spadek) rezerw dotyczących szkód zaistniałych w latach poprzednich	23 321	104 997	128 318	221 010	11 333	232 343
Zmiany w założeniach wynikające ze zmiany stóp technicznych	(16 981)	775	(16 206)	244 950	(13 889)	231 061
Wzrost rezerw dotyczących szkód zaistniałych w bieżącym roku	274 655	-	274 655	265 864	-	265 864
Pozostałe zmiany	-	(1 378)	(1 378)	14 628	(6 229)	8 399
Stan na koniec okresu	5 761 332	(146 180)	5 615 152	5 660 281	(254 413)	5 405 868

39.2 Ubezpieczenia na życie

Świadczenia ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Wynikające z wymagalności	368 811	409 493
Wynikające ze świadczeń wypłacanych w przypadku śmierci	2 754 574	2 606 907
Wynikające z zachorowalności	608 914	614 392
Wynikające z rezygnacji z umowy ubezpieczenia	252 719	240 989
Wynikające z inwalidztwa i odejść na renty	5 135	5 694
Wynikające ze świadczeń rentowych	41 517	42 746
Wynikające z urodzenia dziecka	306 859	317 853
Wynikające z leczenia szpitalnego	288 703	274 837
Wynikające ze zwrotu zgromadzonych środków i wypłat transferowych	141 703	191 436
Pozostałe	146 889	141 080
Świadczenia ubezpieczeniowe w ubezpieczeniach na życie, razem	4 915 824	4 845 427

Wszystkie odszkodowania i świadczenia dotyczące 2013 roku i 2012 roku odnosiły się do ubezpieczeń bezpośrednich.

Zmiana stanu rezerw techniczno-ubezpieczeniowych w ubezpieczeniach na życie

Zmiana stanu rezerwy składki w ubezpieczeniach na życie	1 stycznia - 31 grudnia 2013			1 stycznia - 31 grudnia 2012		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu	93 449	-	93 449	96 333	-	96 333
Zwiększenia	103 223	(91)	103 132	93 449	1 488	94 937
Zmniejszenia	(93 711)	2	(93 709)	(96 333)	(1 488)	(97 821)
Różnice kursowe	(565)	3	(561)	-	-	-
Stan na koniec okresu	102 396	(86)	102 311	93 449	-	93 449

Zmiana stanu rezerwy ubezpieczeń na życie - kontrakty ubezpieczeniowe	1 stycznia - 31 grudnia 2013			1 stycznia - 31 grudnia 2012		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Stan na początek okresu	16 208 275	-	16 208 275	15 177 227	-	15 177 227
Wzrost (spadek) rezerw dotyczący polis zawartych w roku bieżącym	564 859	-	564 859	520 825	-	520 825
Wzrost (spadek) rezerw dotyczący polis zawartych w latach poprzednich	(260 234)	-	(260 234)	(330 058)	-	(330 058)
Zmiany w założeniach wynikające ze zmiany stóp technicznych	17 701	-	17 701	840 281	-	840 281
Różnice kursowe	(3 807)	-	(3 807)	-	-	-
Stan na koniec okresu	16 526 794	-	16 526 794	16 208 275	-	16 208 275

Zmiana stanu rezerw ubezpieczeń na życie brutto - kontrakty unit-linked	1 stycznia - 31 grudnia 2013			1 stycznia - 31 grudnia 2012		
	brutto	udział reasekuratorów	udział własny	brutto	udział reasekuratorów	udział własny
Aktywa netto funduszu na początek okresu	3 113 798	-	3 113 798	2 299 767	-	2 299 767
Zwiększenia funduszu z tytułu składek	1 082 943	-	1 082 943	894 952	-	894 952
Opłaty potrącone z funduszu za ryzyko, administrację i inne	(71 333)	-	(71 333)	(46 716)	-	(46 716)
Przychody z lokat funduszu	123 774	-	123 774	348 852	-	348 852
Zmniejszenia funduszu z tytułu świadczeń, wykupów, itp.	(354 088)	-	(354 088)	(350 060)	-	(350 060)
Pozostałe zmniejszenia	(43 826)	-	(43 826)	(63 147)	-	(63 147)
Pozostałe zwiększenia	55 953	-	55 953	30 150	-	30 150
Aktywa netto funduszu na koniec okresu	3 907 221	-	3 907 221	3 113 798	-	3 113 798

(w tysiącach złotych)

Zmiana stanu rezerw szkodowych brutto	1 stycznia - 31 grudnia 2013			1 stycznia - 31 grudnia 2012		
	brutto	udział reasekurato -rów	udział własny	brutto	udział reasekurato -rów	udział własny
RBNP na początek okresu	115 394	-	115 394	125 937	-	125 937
IBNR na początek okresu	400 962	-	400 962	486 185	-	486 185
Razem RBNP i IBNR na początek okresu	516 356	-	516 356	612 122	-	612 122
Wykorzystanie rezerw szkodowych w ciągu roku	(516 356)	-	(516 356)	(612 122)	-	(612 122)
Utworzenie rezerw uszkodzonych w ciągu roku	545 751	-	545 751	516 356	-	516 356
Razem RBNP i IBNR na koniec okresu	545 751	-	545 751	516 356	-	516 356
RBNP na koniec okresu	138 366	-	138 366	115 394	-	115 394
IBNR na koniec okresu	407 385	-	407 385	400 962	-	400 962

39.3 Koszty likwidacji szkód

Koszty likwidacji szkód według rodzaju	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Zużycie materiałów i energii	18 766	16 562
Usługi obce	185 488	208 681
Podatki i opłaty	15 330	12 794
Koszty pracownicze	297 618	318 090
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	13 603	15 157
Amortyzacja wartości niematerialnych	12 904	17 764
Inne, w tym:	86 582	68 906
- zasądzone koszty, odsetki i kary w sprawach od odszkodowania	77 608	59 945
- pozostałe	8 974	8 961
Koszty likwidacji szkód, razem	630 291	657 954

40. Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych

Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Wynikające z kontraktów inwestycyjnych o gwarantowanych i ustalonych warunkach	43 536	85 140
- koszty odsetkowe wyliczone efektywną stopą procentową	43 536	85 140
Wynikające z kontraktów inwestycyjnych na rachunek i ryzyko klienta (unit-linked)	34 179	91 640
Świadczenia oraz zmiana wyceny kontraktów inwestycyjnych, razem	77 715	176 780

41. Koszty akwizycji

Koszty akwizycji według rodzaju	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Zużycie materiałów i energii	31 058	26 021
Usługi obce	86 743	93 203
Podatki i opłaty	5 712	6 213
Koszty pracownicze	371 888	417 671
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	13 726	15 473
Amortyzacja wartości niematerialnych	12 284	16 843
Inne, w tym:	1 527 023	1 430 936
- prowizje z działalności bezpośredniej	1 464 182	1 374 805
- reklama	51 854	44 362
- prowizje z działalności pośredniej	5 218	4 493
- pozostałe	5 769	7 276
Zmiana stanu aktywowanych kosztów akwizycji	(32 496)	(6 009)
Koszty akwizycji, razem	2 015 938	2 000 351

42. Koszty administracyjne

Koszty administracyjne według rodzaju	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Zużycie materiałów i energii	44 763	47 333
Usługi obce	202 192	209 587
Podatki i opłaty	37 137	36 365
Koszty pracownicze	715 242	734 357
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	44 223	49 719
Amortyzacja wartości niematerialnych	33 819	39 283
Wynagrodzenia osób obsługujących ubezpieczenia grupowe w zakładach pracy	208 165	217 510
Inne, w tym:	120 939	106 147
- reklama	77 633	81 608
- pozostałe	43 306	24 539
Koszty administracyjne, razem	1 406 480	1 440 301

Koszty administracyjne obejmują również koszty działalności ubezpieczeniowej niezaliczone do kosztów akwizycji, związane z inkasem składek, koszty związane z zarządzaniem portfelem umów ubezpieczenia, portfelem umów reasekuracyjnych i innych wynikających ze statutowej działalności spółek ubezpieczeniowych Grupy PZU.

Pozycja „Podatki i opłaty” obejmuje m.in. koszty związane z działalnością PTE PZU.

43. Koszty pracownicze

Koszty pracownicze	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Wynagrodzenia	1 138 055	1 194 070
Programy określonych składek, w tym:	249 252	250 008
- narzuty na wynagrodzenia	189 517	189 044
- ubezpieczenia emerytalne III filaru, w tym koszty składek na PPE poniesione w okresie	59 735	60 964
Pozostałe	69 741	67 721
Koszty pracownicze, razem	1 457 048	1 511 799

Na dzień 31 grudnia 2013 roku spółki PZU, PZU Życie i PZU CO posiadały programy emerytalne III filaru dla swoich pracowników, będące programami określonych składek, opłacanych dodatkowo przez pracodawcę ponad wynagrodzenie ustalone w umowie o pracę, stanowiących 7% wynagrodzenia za pracę brutto. W przypadku PZU i PZU CO programy prowadzi MPTE PZU SA, a w przypadku PZU Życie - spółka sama prowadzi ww. program dla swoich pracowników.

44. Pozostałe koszty operacyjne

Pozostałe koszty operacyjne	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Koszty podstawowej działalności spółek nieubezpieczeniowych	270 895	273 737
Utworzenie odpisów na rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne	54 039	6 696
Obowiązkowe opłaty na rzecz instytucji rynku ubezpieczeniowego	51 046	52 995
Wydatki z tytułu działalności prewencyjnej	40 752	18 697
Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny	36 703	29 560
Darowizny ¹⁾	35 467	51 067
Zmiana zakresu konsolidacji	35 134	-
Komenda Główna Straży Pożarnej oraz Związek Ochotniczych Straży Pożarnych	30 215	28 617
Utworzenie rezerw	9 036	8 909
Koszty podlegające refakturowaniu	7 429	7 861
Koszty akwizycji na rzecz towarzystw funduszy inwestycyjnych	1 850	2 679
Wartość netto sprzedanych rzeczowych aktywów trwałych i rzeczowych aktywów trwałych w budowie	897	1 850
Odsetki za zwłokę, kary i odszkodowania	505	991
Koszty związane z pełnieniem czynności komisarza awaryjnego	264	179
Utworzenie rezerwy na UOKiK	-	1 275
Utworzenie rezerwy na koszty z tytułu reorganizacji i restrukturyzacji	-	48 353
Pozostałe	131 367	85 272
Pozostałe koszty operacyjne, razem	705 599	618 738

¹⁾ W tym darowizny przekazane na rzecz Fundacji PZU w kwocie 32.000 tys. zł (w 2012 roku: 50.000 tys. zł).

Zagadnienie objęcia konsolidacją spółek zależnych i objęcia wyceną metodą praw własności spółek stowarzyszonych od 1 stycznia 2013 roku zostało przedstawione w punkcie 3.4.1.

45. Koszty finansowe

Koszty finansowe	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Odsetki, w tym:	60 663	41 818
- pożyczki	45 218	34 939
- kredyty bankowe	14 453	6 879
- pozostałe	992	-
Pozostałe, w tym:	1 001	(328)
- różnice kursowe	557	(374)
- pozostałe	444	46
Koszty finansowe, razem	61 664	41 490

W odsetkach od pożyczek wykazano głównie koszty dotyczące umów warunkowej sprzedaży papierów wartościowych (*sell-buy-back*).

46. Różnice kursowe

Różnice kursowe ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Aktywa finansowe	7 498	(30 508)
- instrumenty finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	1 512	(11 149)
- instrumenty finansowe dostępne do sprzedaży	(503)	(4 516)
- pożyczki	6 489	(14 843)
Należności, w tym należności z tytułu kontraktów ubezpieczeniowych	(1 128)	(4 357)
Środki pieniężne i ekwiwalenty środków pieniężnych	(675)	(587)
Inne zobowiązania	4	(8)
Różnice kursowe ujęte w skonsolidowanym rachunku zysków i strat, razem	5 699	(35 460)

Zestawienie nie zawiera różnic kursowych dotyczących rezerw techniczno-ubezpieczeniowych, ponieważ ich ustalenie nie jest w praktyce możliwe z uwagi na przyjęty sposób kalkulacji ww. rezerw.

47. Podatek dochodowy

Podatek dochodowy	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Zysk (strata) brutto (skonsolidowany)	4 120 692	4 038 708
Stawka CIT (lub zakres stawek CIT) właściwa dla kraju siedziby jednostki dominującej (w %)	19%	19%
Podatek dochodowy jaki zostałby skalkulowany jako iloczyn zysku księgowego brutto jednostek i stawki CIT właściwej dla kraju siedziby jednostki dominującej	782 931	767 355
Różnice pomiędzy podatkiem dochodowym skalkulowanym powyżej a podatkiem dochodowym wykazanym w rachunku zysków i strat:	42 648	17 527
- straty podatkowe	(874)	(3 066)
- grzywny, kary umowne	1 678	796
- dywidendy	(4 025)	(19 806)
- wycena aktywów finansowych	(17 362)	7 628
- utworzenie/rozwiązanie odpisów na należności niezaliczone do kosztów uzyskania przychodów	4 137	30 628
- utworzenie / rozwiązanie pozostałych rezerw i odpisów na inne aktywa niezaliczonych do kosztów uzyskania przychodów	51 401	(9 115)
- niezrealizowane przychody i koszty z tytułu reasekuracji biernej	(4 033)	(1 266)
- opodatkowanie działalności ubezpieczeniowej na Ukrainie	4 585	4 673
- amortyzacja	448	602
- pozostałe zwiększenia, zaniechania, zwolnienia, odliczenia i obniżki podatku	6 693	6 453
Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	825 579	784 882

Łączna kwota podatku bieżącego i odroczonego	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
1. Ujętego w rachunku zysków i strat, w tym:	825 579	784 882
- podatek bieżący	885 776	568 541
- podatek odroczony	(60 197)	216 341
2. Ujętego w innych całkowitych dochodach, w tym:	(39 617)	26 002
- podatek bieżący	-	-
- podatek odroczony	(39 617)	26 002

Przepisy dotyczące podatku od towarów i usług, podatku dochodowego od osób prawnych, fizycznych czy składek na ubezpieczenia społeczne podlegają stosunkowo częstym zmianom. Obowiązujące przepisy zawierają również niejasności, które powodują różnice w opiniach co do interpretacji prawnej przepisów podatkowych zarówno między organami państwowymi, jak i między organami państwowymi i przedsiębiorstwami. Rozliczenia podatkowe oraz inne (na przykład celne czy dewizowe) mogą być przedmiotem kontroli organów, które uprawnione są do nakładania wysokich kar, a ustalone w wyniku kontroli dodatkowe kwoty zobowiązań muszą zostać wpłacone

wraz z wysokimi odsetkami. Zjawiska te powodują, że ryzyko podatkowe w Polsce, Litwie i Ukrainie jest wyższe, niż istniejące w krajach o bardziej rozwiniętym systemie podatkowym. W Polsce rozliczenia podatkowe mogą zostać poddane kontroli przez okres pięciu lat. W efekcie kwoty wykazane w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym mogą ulec zmianie w późniejszym terminie po ostatecznym ustaleniu ich wysokości przez organy skarbowe.

48. Podatek dochodowy w innych całkowitych dochodach

Podatek dochodowy dotyczący składników innych całkowitych dochodów	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Inne całkowite dochody brutto	(144 127)	114 662
Podatek dochodowy	39 617	(26 002)
Wycena instrumentów finansowych dostępnych do sprzedaży	42 802	(22 051)
Reklasyfikacja nieruchomości z rzeczowych aktywów trwałych do inwestycyjnych	(3 185)	(3 951)
Inne całkowite dochody netto	(104 510)	88 660

49. Przychody pochodzące z wymiany towarów i usług

W 2013 roku ani w 2012 roku w Grupie PZU nie wystąpiły przychody powstające w wyniku wymiany towarów i usług.

50. Aktywa stanowiące zabezpieczenie należności, zobowiązań oraz zobowiązań warunkowych

50.1 Aktywa finansowe stanowiące zabezpieczenie zobowiązań

Na dzień 31 grudnia 2013 roku w spółkach Grupy PZU obligacje Skarbu Państwa o wartości bilansowej 5.123.990 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 840.495 tys. zł) stanowiły zabezpieczenie zawartych transakcji warunkowego odkupu (*sell-buy-back*) opisanych w punkcie 32.3.

50.2 Aktywa finansowe stanowiące zabezpieczenie pożyczek udzielonych

Na dzień 31 grudnia 2013 roku i na dzień 31 grudnia 2012 roku PZU i PZU Życie były stronami transakcji typu *buy-sell-back*, a także udzielały pożyczek zabezpieczonych aktywami finansowymi.

Informacje na temat kwot dotyczących tych transakcji znajdują się w punkcie 14.4.

50.3 Rzeczowe aktywa trwałe

Na dzień 31 grudnia 2013 roku na aktywach przeznaczonych do sprzedaży ustanowione były zabezpieczenia w formie hipoteki do łącznej kwoty 49.146 tys. zł celem zabezpieczenia umów kredytowych.

Na dzień 31 grudnia 2012 roku na aktywach przeznaczonych do sprzedaży ustanowiona było zabezpieczenie w formie hipoteki do kwoty 10.000 tys. zł celem zabezpieczenia umowy warunkowej.

51. Aktywa i zobowiązania warunkowe

Aktywa i zobowiązania warunkowe	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Aktywa warunkowe, w tym:	35 231	17 746
- otrzymane gwarancje i poręczenia	21 259	17 746
- pozostałe ¹⁾	13 972	-
Zobowiązania warunkowe	144 576	210 459
- udzielone poręczenia i gwarancje	6 842	6 790
- roszczenia ubezpieczeniowe sporne	92 535	69 651
- inne roszczenia sporne	17 270	53 541
- pozostałe, w tym:	27 929	80 477
- potencjalne zobowiązania wynikające z umów kredytowych zawartych przez Grupę Armatura	27 622	49 702
- potencjalne zobowiązania z tytułu sprzedaży nieruchomości przez Grupę Armatura	-	30 000

¹⁾ W pozycji „pozostałe” wykazano aktywa finansowe stanowiące zabezpieczenie zawartych transakcji na instrumentach pochodnych.

51.1 Udzielenie przez PZU lub jednostki zależne poręczeń kredytu lub pożyczki lub udzielenie gwarancji

W 2013 roku zarówno PZU, jak i jednostki zależne nie udzieliły poręczeń kredytu lub pożyczki ani nie udzieliły gwarancji - łącznie jednemu podmiotowi lub jednostce zależnej od tego podmiotu - jeżeli łączna wartość istniejących poręczeń lub gwarancji stanowiłaby równowartość co najmniej 10% kapitałów własnych PZU.

51.2 Potencjalne sprawy sądowe z tytułu portfela ubezpieczeń na życie rodzinnych kontynuowanych

W 1998 roku przed Sądem Najwyższym zakończył się proces sądowy dotyczący waloryzacji sumy ubezpieczenia w kontynuowanym ubezpieczeniu rodzinnym, w wyniku którego PZU Życie musiał wypłacić świadczenie wyższe niż wynikało to z umowy ubezpieczenia. Ponadto, w odosobnionych przypadkach sądy okręgowe wydają podobne wyroki.

PZU Życie uważa, iż ubezpieczeni w ramach ubezpieczeń rodzinnych indywidualnie kontynuowanych mieli i mają możliwość podnoszenia sumy ubezpieczenia i w związku z powyższym ich roszczenia co do waloryzacji świadczeń w przypadku, gdy nie dokonali podwyższenia sumy ubezpieczenia, są bezpodstawne. Jeżeli w podobnych przypadkach byłaby możliwość przyznawania przez sądy waloryzacji świadczeń ponad sumę ubezpieczenia, miałyby to potencjalnie bardzo groźne skutki dla całego systemu ubezpieczeniowego w Polsce. Gdyby w przyszłości do PZU Życie wpływały roszczenia czy też wytaczane byłyby przez ubezpieczonych sprawy sądowe z tytułu ubezpieczeń rodzinnych kontynuowanych, PZU Życie będzie zdecydowanie występował przeciwko waloryzacji świadczeń ponad sumę ubezpieczenia określoną w polisie.

W związku z tym Zarząd PZU Życie uważa, że nie ma przesłanek uzasadniających ujęcie w niniejszym skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym rezerw na potencjalne roszczenia z tytułu portfela ubezpieczeń na życie rodzinnych kontynuowanych.

52. Sprawy sporne

Podmioty z Grupy PZU biorą udział w licznych sporach sądowych, arbitrażowych oraz postępowaniach administracyjnych. Do typowych sporów sądowych, w których biorą udział spółki z Grupy PZU należą spory związane z zawartymi umowami ubezpieczeniowymi, spory dotyczące stosunku pracy oraz spory dotyczące zobowiązań umownych. Do typowych postępowania administracyjnych, w których biorą udział spółki z Grupy PZU należą postępowania związane z posiadaniem nieruchomości. Powyższe postępowania i spory mają charakter typowy i powtarzalny, zazwyczaj żadne z nich z osobna nie ma istotnego znaczenia dla Grupy PZU.

Większość sporów z udziałem spółek z Grupy PZU dotyczy dwóch spółek: PZU i PZU Życie. Dodatkowo PZU i PZU Życie są stroną w postępowaniach przed Prezesem UOKiK.

PZU i PZU Życie uwzględniają roszczenia sporne w procesie tworzenia rezerw techniczno-ubezpieczeniowych na szkody znane biorąc pod uwagę prawdopodobieństwo niekorzystnego rozstrzygnięcia sporu oraz szacując wartość prawdopodobnego rozstrzygnięcia. W przypadku roszczeń spornych dotyczących waloryzacji rent w PZU Życie roszczenia ujmowane są w pozostałych rezerwach techniczno-ubezpieczeniowych w kwocie rocznej wartości rent ponad odpowiadającą kwotę rezerwy ustalonej w ramach rezerw matematycznych na życie.

W 2013 roku i do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego w spółkach z Grupy PZU nie wystąpiły postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej dotyczące zobowiązań albo wierzytelności PZU lub jednostki od niego bezpośrednio lub pośrednio zależnej, których jednostkowa wartość stanowiłaby co najmniej 10% kapitałów własnych PZU.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wartość wszystkich 61.616 spraw toczących się przed sądami, organami właściwymi dla postępowań arbitrażowych lub organami administracji publicznej prowadzonych w podmiotach z Grupy PZU wynosiła łącznie 2.545.751 tys. zł. W kwocie tej 1.967.952 tys. zł dotyczy zobowiązań, a 577.799 tys. zł wierzytelności spółek z Grupy PZU, co stanowiło odpowiednio 16,05% i 4,71% kapitałów własnych PZU wg PSR.

52.1 Uchwała ZWZ PZU w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006

Pozwem z dnia 30 lipca 2007 roku zostało wszczęte postępowanie z powództwa Manchester Securities Corporation przeciwko PZU o uchylenie uchwały nr 8/2007 ZWZ PZU z dnia 30 czerwca 2007 roku w sprawie podziału zysku PZU za rok obrotowy 2006, jako sprzecznej z dobrymi obyczajami i mającej na celu pokrzywdzenie powoda – akcjonariusza PZU.

Zaskarżona uchwała ZWZ PZU podzieliła zysk netto za rok 2006 w kwocie 3.280.883 tys. zł w następujący sposób:

- na kapitał zapasowy przekazano kwotę 3.260.883 tys. zł;
- na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych przekazano kwotę 20.000 tys. zł.

Wyrokiem z dnia 22 stycznia 2010 roku Sąd Okręgowy w Warszawie w całości uchylił ww. uchwałę ZWZ PZU. W dniu 17 lutego 2010 roku PZU wniósł apelację, zaskarżając wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie w całości.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem wydanym w dniu 6 grudnia 2011 roku oddalił w całości apelację PZU od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 22 stycznia 2010 roku. Z dniem ogłoszenia wyroku przez Sąd Apelacyjny wyrok Sądu Okręgowego z dnia 22 stycznia 2010 roku uchylający ww. uchwałę ZWZ PZU stał się prawomocny.

W dniu 7 grudnia 2011 roku PZU złożył wniosek o sporządzenie pisemnego uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 grudnia 2011 roku. W dniu 2 kwietnia 2012 roku doręczono PZU wyrok Sądu wraz z uzasadnieniem. W dniu 29 maja 2012 roku PZU złożył skargę kasacyjną, którą zaskarżono w całości wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 6 grudnia 2011 roku. Na posiedzeniu w dniu 27 marca 2013 roku Sąd Najwyższy ogłosił wyrok, którym oddalił skargę kasacyjną i obciążył PZU kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego. Według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego wyrok Sądu Najwyższego jest prawomocny i nie podlega dalszemu zaskarżeniu.

W ocenie PZU uchylenie ww. uchwały ZWZ PZU nie powoduje po stronie akcjonariuszy powstania roszczenia o wypłatę dywidendy przez PZU.

Niezależnie od powyższego, w związku z uprawomocnieniem się wyroku uchylającego przedmiotową uchwałę, w porządku obrad ZWZ PZU zwołanego na dzień 30 maja 2012 roku umieszczono punkt dotyczący podjęcia uchwały w sprawie podziału zysku netto PZU za rok obrotowy 2006.

Zarząd rekomendował ZWZ PZU podział zysku za rok obrotowy 2006 w sposób odpowiadający podziałowi zysku dokonанemu uchwałą uchyloną wyżej opisanymi wyrokami, ponieważ po jej podjęciu PZU dokonał wypłaty dywidendy za 2009 rok, także ze środków zatrzymanych w PZU na podstawie tej uchwały.

W dniu 30 maja 2012 roku ZWZ PZU podjęło uchwałę o podziale zysku za rok obrotowy 2006 w sposób odpowiadający podziałowi zysku dokonанemu na podstawie uchylonej przedmiotowej uchwały. Sprzeciw do uchwały z dnia 30 maja 2012 roku zgłosił Manchester Securities Corporation i został on zaprotokołowany.

W dniu 20 sierpnia 2012 roku doręczono PZU odpis pozwu wniesionego przez Manchester Securities Corporation do Sądu Okręgowego w Warszawie, w którym wymieniona spółka domaga się uchylenia uchwały ZWZ PZU z 30 maja 2012 roku o podziale zysku za rok obrotowy 2006, a wartość przedmiotu sporu została określona przez powoda na 5.054 tys. zł. PZU złożył odpowiedź na pozew domagając się oddalenia powództwa w całości.

17 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy wydał wyrok, którym uwzględnił powództwo w całości i zasądził od PZU na rzecz Manchester Securities Corporation koszty procesu. W dniu 4 marca 2014 roku PZU złożył apelację od ww. wyroku, zaskarżając go w całości.

Na dzień bilansowy 31 grudnia 2013 roku nie dokonano zmian w prezentacji kapitałów PZU, mogących potencjalnie wynikać z uchylenia ww. uchwały ZWZ PZU, w tym pozycji „Kapitał zapasowy” i „Zysk (strata) z lat ubiegłych”, nie korygowano środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i nie utworzono rezerw na jakiegokolwiek potencjalne rozszczenia dodatkowe wynikające z uchylenia ww. uchwały ZWZ PZU.

52.2 Postępowania UOKiK wobec PZU

52.2.1. Kara nałożona w 2009 roku dotycząca wzorców umownych

Prezes UOKiK decyzją z dnia 30 grudnia 2009 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 14.792 tys. zł za stosowanie przez PZU praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów polegających na:

- zamieszczaniu we wskazanych wzorcach umownych, postanowieniach umownych wpisanych do Rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone;
- bezprawnym zamieszczaniu we wskazanych wzorcach umownych postanowieniach umownych naruszających art. 813 § 1 Kodeksu cywilnego, poprzez wprowadzenie nieobjętej dyspozycją tego przepisu przesłanki niewykorzystanej sumy ubezpieczenia jako warunkującej wysokość zwracanej konsumentowi przez zakład ubezpieczeń składki z tytułu niewykorzystanego okresu ochrony ubezpieczeniowej.

PZU nie zgadza się zarówno z treścią, jak i z uzasadnieniem decyzji UOKiK. W dniu 18 stycznia 2010 roku PZU wniósł do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów odwołanie od ww. decyzji (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się). Wyrokiem z dnia 14 listopada 2011 roku Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów („SOKiK”) oddalił odwołanie PZU od ww. decyzji. W dniu 14 grudnia 2011 roku PZU wniósł apelację do Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Wyrokiem z dnia 5 lipca 2012 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie uchylił wyrok SOKiK z 14 listopada 2011 roku do ponownego rozpatrzenia. W dniu 18 stycznia 2013 roku SOKiK uchylił w całości decyzję Prezesa UOKiK z dnia 30 grudnia 2009 roku. W dniu 6 marca 2013 roku wpłynęła do SOKiK apelacja Prezesa UOKiK od ww. wyroku.

W dniu 6 listopada 2013 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił wyrok SOKiK z dnia 18 stycznia 2013 roku poprzez uchylenie decyzji Prezesa UOKiK z dnia 30 grudnia 2009 roku w części, oddalenie - w zakresie dotyczącym postanowień umownych naruszających art. 813 § 1 Kodeksu cywilnego - odwołania PZU z dnia 18 stycznia 2010 roku, zmniejszenie kary pieniężnej do kwoty 1.644 tys. zł. Wyrok z 6 listopada 2013 roku jest prawomocny. Przysługuje od niego skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego w terminie 2 miesięcy od otrzymania uzasadnienia przedmiotowego wyroku. Do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego PZU nie otrzymał ww. uzasadnienia.

Zapłacona kara pieniężna w kwocie 1.644 tys. zł została odniesiona w ciężar rezerwy, której wysokość na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła 14.792 tys. zł. Pozostała kwota rezerwy w wysokości 13.148 tys. zł została rozwiązana.

52.2.2. Kary nałożone w 2011 roku

52.2.2.1. Sprawa dotycząca refundacji kosztu wynajmu samochodu zastępczego

Prezes UOKiK decyzją z dnia 18 listopada 2011 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 11.287 tys. zł za stosowanie praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów określonej w art. 24 ust. 1 i 2 Ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50 z 2007 roku, poz 331 z późn. zm.), polegającej na ograniczaniu zakresu odpowiedzialności PZU wobec konsumentów realizujących roszczenie w ramach odpowiedzialności gwarancyjnej ubezpieczyciela z tytułu umowy obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu mechanicznego przez:

- nieuznawanie samej utraty możliwości korzystania z uszkodzonego pojazdu za szkodę majątkową i uzależnianie wypłaty odszkodowania za najem samochodu zastępczego od wykazania przez poszkodowanego szczególnych okoliczności związanych z niezbędnością wynajęcia samochodu zastępczego;
- nieuzasadnione pomijanie przy ustalaniu wielkości kwoty refundacji kosztu wynajmu samochodu zastępczego okresu oczekiwania na części zamienne przez warsztat samochodowy;

a także nakazał zaniechanie jej stosowania.

Zarząd PZU nie zgadza się zarówno z samą decyzją jak też z uzasadnieniem prawnym i faktycznym.

PZU złożył odwołanie od ww. decyzji w dniu 5 grudnia 2011 roku (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się). W odwołaniu PZU zgłosił szereg zarzutów.

Na rozprawie w dniu 2 grudnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał wyrok, w którym oddalił odwołanie PZU oraz zasądził od PZU na rzecz Prezesa UOKiK zwrot kosztów zastępstwa procesowego. W dniu 23 grudnia 2013 roku PZU wniósł apelację od tego wyroku, która do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie została rozpatrzona przez Sąd Apelacyjny w Warszawie.

Niezależnie od podjętych kroków odwoławczych, PZU utworzył rezerwę na ww. karę, której wysokość zarówno na dzień 31 grudnia 2013 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła 11.287 tys. zł.

52.2.2.2. Sprawa dotycząca sprzedaży grupowego ubezpieczenia NNW

Prezes UOKiK decyzją z dnia 30 grudnia 2011 roku nałożył na PZU karę pieniężną w wysokości 56.605 tys. zł za stosowanie praktyki ograniczającej konkurencję i naruszającej zakaz określony w art. 6 ust. 1 pkt 3 Ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, polegającej na zawarciu przez PZU i Maximus Broker Sp. z o.o. z siedzibą w Toruniu („Maximus Broker”) porozumienia ograniczającego konkurencję na krajowym rynku sprzedaży grupowego ubezpieczenia NNW dzieci, młodzieży i personelu w placówkach oświatowych, polegającego na podziale rynku zbytu pod względem podmiotowym poprzez przekazanie do obsługi Maximus Broker klientów PZU z terenu województwa kujawsko-pomorskiego w zamian za rekomendowanie tym klientom ubezpieczenia w PZU i jednocześnie zakazał PZU stosowania zarzucanej przez siebie praktyki.

Zarząd PZU nie zgadza się zarówno z ustaleniami stanu faktycznego, jak i argumentacją prawną zawartą w decyzji. W ocenie Zarządu PZU przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej.

PZU złożył odwołanie od ww. decyzji w dniu 18 stycznia 2012 roku (skutkujące brakiem jej uprawomocnienia się). W odwołaniu PZU wskazał m.in., że:

- żadne porozumienie (poza kurtażowym) pomiędzy PZU a Maximus Broker nie zostało zawarte;
- Prezes UOKiK błędnie pojmuje zasady zawierania umów ubezpieczenia z udziałem brokera;
- większość umów ubezpieczenia zawieranych przy udziale Maximus Broker była zawierana z innymi niż PZU zakładami ubezpieczeń;
- PZU i Maximus Broker nie mogą i nie mogły prowadzić działalności konkurencyjnej na rynkach, na których działają.

W dniu 22 października 2012 roku PZU otrzymał odpowiedź Prezesa UOKiK na odwołanie PZU, na którą w dniu 5 listopada 2012 roku PZU złożył replikę. Do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego nie wyznaczono terminu rozprawy.

Niezależnie od podjętych kroków odwoławczych, PZU utworzył rezerwę na ww. karę, której wysokość zarówno na dzień 31 grudnia 2013 roku, jak i na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła 56.605 tys. zł.

52.3 Postępowanie UOKiK wobec PZU Życie

W dniu 1 czerwca 2005 roku Prezes UOKiK wszczął na wniosek kilku wnioskodawców postępowanie antymonopolowe wobec podejrzenia nadużywania przez PZU Życie pozycji dominującej na rynku grupowych ubezpieczeń pracowniczych, które może stanowić naruszenie art. 8 Ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz art. 82 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską. W wyniku rozstrzygnięcia toczącego się postępowania Prezes UOKiK decyzją z dnia 25 października 2007 roku nałożył na PZU Życie karę w wysokości 50.384 tys. zł za utrudnianie korzystania z ofert konkurentów.

Zarząd PZU Życie nie zgadza się zarówno z ustaleniami stanu faktycznego, jak i argumentacją prawną zawartą w decyzji. W ocenie Zarządu PZU Życie przy wydawaniu decyzji nie uwzględniono całokształtu materiału dowodowego i dokonano błędnej kwalifikacji prawnej, a w konsekwencji bezpodstawnie przyjęto, że PZU Życie posiada dominującą pozycję na rynku.

PZU Życie złożył odwołanie od tej decyzji do SOKiK, w którym sformułowano 38 zarzutów materialno- i formalnoprawnych wobec decyzji Prezesa UOKiK. Postanowieniem z dnia 31 maja 2010 roku Sąd odrzucił odwołanie PZU Życie uzasadniając to okolicznością, że decyzja Prezesa UOKiK z dnia 25 października 2007 roku nie została prawidłowo doręczona PZU Życie, a tym samym nie rozpoczął biegu termin do złożenia przez PZU Życie odwołania od decyzji. Powyższe postanowienie Sądu zostało zaskarżone przez obie strony. Po rozpoznaniu zażaleń powoda oraz pozwanego, postanowieniem z dnia 26 października 2010 roku sąd II instancji uchylił zaskarżone postanowienie. Wyrokiem z dnia 17 lutego 2011 roku Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów częściowo zmienił zaskarżoną decyzję, jednakże oddalając odwołanie PZU Życie w zakresie wysokości nałożonej kary. W dniu 6 maja 2011 roku PZU Życie złożył apelację od wyroku.

Wyrokiem z dnia 9 maja 2013 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie uwzględnił zarzuty PZU Życie i uchylił wyrok SOKiK z uwagi na nieważność postępowania sądowego, zniósł postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i skierował sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

W dniu 20 grudnia 2013 roku odbyła się rozprawa przed Sądem Okręgowym w Warszawie – Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Ogłoszenie wyroku zostało dwukrotnie odroczone z uwagi na chorobę sędziego. W związku z powyższym w dniu 17 stycznia 2014 roku rozprawa została ponownie otwarta i odroczone. Kolejna rozprawa została wyznaczona na dzień 14 marca 2014 roku.

Niezależnie od podjętych kroków odwoławczych, PZU Życie utworzył rezerwę na ww. karę, której wysokość zarówno na dzień 31 grudnia 2013 roku, jak i 31 grudnia 2012 roku wynosiła 50.384 tys. zł.

52.4 Spór z CSC Computer Sciences Polska Sp. z o.o.

52.4.1. Postępowanie przed Sądem Arbitrażowym przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie

W dniu 9 kwietnia 2010 roku Sąd Arbitrażowy doręczył PZU Życie pozew o zapłatę w sprawie z powództwa CSC Computer Sciences Polska Sp. z o.o. („CSC”) przeciwko PZU Życie, w którym CSC domagał się zapłaty kwoty łącznie 8.437 tys. EUR w związku z wdrażaniem w PZU Życie systemu GraphTalk. W następstwie kolejnych zmiany powództwa, CSC domagał się zapłaty kwoty łącznie 35.663 tys. zł wraz z należnymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu CSC (tj. od dnia 31 marca 2010 roku) do dnia zapłaty.

Kwota dochodzona pozwem obejmuje roszczenia CSC z tytułu opłat licencyjnych, za wykonanie prac wdrożeniowych, za usługi utrzymania systemu komputerowego, serwisowych, wynagrodzenia za systemy komputerowe, kary umownej oraz skapitalizowanych odsetek.

W dniu 31 maja 2010 roku, w odpowiedzi na ww. pozew PZU Życie wniósł o stwierdzenie przez Sąd Arbitrażowy czasowej niewłaściwości do rozpoznania części roszczeń oraz o oddalenie powództwa w całości. W ocenie PZU Życie, roszczenia CSC są bądź to bezzasadne, bądź też nie zostały udowodnione.

Wraz z odpowiedzią na pozew, PZU Życie złożył pozew wzajemny przeciwko CSC, domagając się zapłaty kwoty 71.890 tys. zł tytułem zwrotu wynagrodzenia pobranego przez CSC na podstawie zawartej umowy, ewentualnie tytułem odszkodowania za nienależyte wykonanie zobowiązań wynikających z zawartej umowy. W odpowiedzi na pozew wzajemny, w dniu 31 sierpnia 2010 roku CSC wniósł o oddalenie w całości powództwa PZU Życie, wskazując, że brakuje przesłanek do uwzględnienia roszczenia PZU Życie.

W dniu 31 stycznia 2012 roku odbyła się rozprawa przed Sądem Arbitrażowym przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie, a w dniu 19 czerwca 2012 roku Sąd Arbitrażowy zamknął rozprawę. Po złożeniu przez CSC pisma procesowego z kolejną modyfikacją powództwa Sąd Arbitrażowy otworzył rozprawę.

W dniu 18 grudnia 2012 roku Sąd Arbitrażowy przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie wydał wyrok („Wyrok”) zasądzający od PZU Życie na rzecz CSC kwotę 17.193 tys. zł i umorzył postępowanie w zakresie powództwa głównego w odniesieniu do żądania zapłaty kwoty 8.437 tys. EUR z ustawowymi odsetkami od tej kwoty od dnia wniesienia pozwu. Ponadto, Sąd Arbitrażowy oddalił powództwo główne w pozostałej części, oddalił powództwo wzajemne i zasądził od PZU Życie na rzecz CSC kwotę 199 tys. zł tytułem kosztów postępowania.

52.4.2. Postępowanie klauzulowe

W dniu 23 stycznia 2013 roku CSC złożył do Sądu Okręgowego w Warszawie wniosek o stwierdzenie wykonalności Wyroku oraz nadanie mu klauzuli wykonalności.

W dniu 15 marca 2013 roku Sąd Okręgowy w Warszawie, na skutek wniosku CSC z dnia 23 stycznia 2013 roku wydał postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności Wyrokowi.

Dnia 18 marca 2013 roku PZU Życie wniósł zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie na ww. postanowienie z dnia 15 marca 2013 roku żądając wstrzymania jego wykonania, na co Sąd w dniu 22 marca 2013 roku wydał postanowienie o wstrzymaniu wykonania ww. postanowienia do czasu rozstrzygnięcia zażalenia PZU Życie z dnia 18 marca 2013 roku. W dniu 4 kwietnia 2013 roku CSC wniósł do Sądu odpowiedź na zażalenie PZU Życie wnosząc o jego oddalenie w całości. Rozpoznanie zażalenia zostało przez Sąd Apelacyjny wstrzymane do czasu rozpoznania przez Sąd Okręgowy skargi PZU Życie o uchylenie Wyroku.

52.4.3. Postępowanie w przedmiocie skargi PZU Życie o uchylenie Wyroku

W dniu 1 lutego 2013 roku PZU Życie złożył w Sądzie Okręgowym w Warszawie skargę o uchylenie Wyroku, wnosząc o uchylenie Wyroku i wstrzymanie wykonania Wyroku w części zasądzającej od PZU Życie na rzecz CSC kwotę 17.193 tys. zł, oddalającej powództwo wzajemne oraz zasądzającej od PZU Życie na rzecz CSC kwotę 199 tys. zł tytułem kosztów postępowania. PZU Życie wniósł w skardze także o zasądzenie od CSC zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa według norm przepisanych oraz o zwrócenie się przez Sąd Okręgowy w Warszawie do Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie o przekazanie Sądowi akt postępowania arbitrażowego, w celu umożliwienia Sądowi dokonania oceny, czy w sprawie zachodzą przesłanki uzasadniające uchylenie Wyroku.

Po wymianie pism procesowych wnoszonych przez CSC i PZU Życie, postanowieniem z dnia 15 kwietnia 2013 roku Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił wniosek PZU Życie w przedmiocie wstrzymania wykonalności Wyroku jako wniosek przedwczesny, ponieważ Sąd Okręgowy w Warszawie (w sprawie opisanej w punkcie 52.4.2) nie stwierdził wykonalności Wyroku sądu polubownego, a nie jest możliwe wstrzymanie wykonania wyroku, który nie podlega wykonaniu w drodze egzekucji.

Wyrokiem z dnia 12 listopada 2013 roku Sąd Okręgowy oddalił skargę o uchylenie Wyroku. Od wydanego w dniu 12 listopada 2013 roku wyroku przysługuje apelacja, którą należy złożyć w ciągu 14 dni od dnia doręczenia wyroku wraz z uzasadnieniem. W dniu 12 listopada 2013 roku PZU Życie złożył wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku.

Do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego PZU Życie nie otrzymał przedmiotowego uzasadnienia.

52.4.4. Postępowanie przed Sędem Arbitrażowym przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie w sprawie pozwu o zapłatę oraz postępowanie ugodowe przed Sędem Rejonowym dla m. st. Warszawy w sprawie o zapłatę

W dniu 29 marca 2013 roku CSC wystąpił przeciwko PZU Życie do Sądu Arbitrażowego przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie z pozwem o zapłatę łącznej kwoty 6.690 tys. zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty z tytułu:

- 6.064 tys. zł - zapłaty odsetek ustawowych (od kwot zasądzonych wyrokiem arbitrażowym z 18 grudnia 2012 roku opisanym w punkcie 52.4.1) od dnia 1 kwietnia 2010 roku (dzień następujący po dniu złożenia przez CSC pozwu w sprawie opisanej w punkcie 52.4.1 do dnia 18 grudnia 2012 roku);
- 626 tys. zł - zapłaty odsetek ustawowych od kwot zasądzonych ww. wyrokiem arbitrażowym od dnia 19 grudnia 2012 roku do dnia wniesienia pozwu.

W dniu 15 maja 2013 roku PZU Życie złożył odpowiedź na pozew. W dniu 3 września 2013 roku odbyła się rozprawa wstępna. Na kolejnej rozprawie w dniu 4 marca 2014 roku PZU Życie został zobowiązany do złożenia w ciągu tygodnia pisma potwierdzającego poprawność wyliczenia odsetek, na które CSC może w czasie kolejnego tygodnia złożyć replikę.

52.5 Zgłoszenie wierzytelności PZU do masy upadłości spółek z Grupy Kapitałowej PBG

PZU zawierał z PBG SA z siedzibą w Wysogotowie k/Poznań (obecnie PBG SA w upadłości układowej – dalej: „PBG”) oraz Hydrobudową Polska SA (obecnie Hydrobudowa Polska SA w upadłości likwidacyjnej – dalej: „Hydrobudowa”) z siedzibą w Wysogotowie k/Poznań umowy zlecenia o okresowe udzielenie gwarancji ubezpieczeniowych (gwarancje kontraktowe). W oparciu o ww. umowy PZU wystawiał gwarancje ubezpieczeniowe, przy czym w przypadku gdyby PZU spełnił świadczenie pieniężne z wystawionych gwarancji ubezpieczeniowych, zleceniodawcy - PBG oraz Hydrobudowa - zobowiązywali się do zwrotu na rzecz PZU kwot pieniężnych wypłaconych z tytułu tych gwarancji.

W 2012 roku przed Sędem Rejonowym w Poznaniu zostały wszczęte postępowania upadłościowe względem PBG oraz Hydrobudowy. Dnia 21 września 2012 roku PZU przystąpił do ww. postępowań upadłościowych zgłaszając do masy upadłości tych spółek swoje wierzytelności.

PBG i Hydrobudowa należą do jednej grupy kapitałowej, której podmiotem dominującym jest PBG i wzajemnie poręczały swoje zobowiązania. Wszystkie wierzytelności, które zostały zgłoszone do masy upadłości Hydrobudowy w kwocie 100.996 tys. zł, w konsekwencji zostały zgłoszone równocześnie do masy upadłości PBG. Z powyższych wierzytelności:

- kwotę 33.747 tys. zł stanowiły wierzytelności w których poręczycielem zobowiązań z gwarancji wystawionych na zlecenie Hydrobudowy był PBG;
- kwotę 67.249 tys. zł, stanowiły wierzytelności w których Hydrobudowa była poręczycielem zobowiązań z gwarancji wystawionych na zlecenie PBG.

Wierzytelności PZU w stosunku do masy upadłości PBG po sprawdzeniu przez sędziego komisarza oraz po weryfikacji przez nadzorcę sądowego zostały wpisane na listę wierzytelności w kwocie 103.014 tys. zł.

52.6 Spór z Comarch SA

W dniu 12 listopada 2012 roku został doręczony PZU odpis nakazu zapłaty wydanego w dniu 26 października 2012 roku przez Sąd Okręgowy w Warszawie w postępowaniu upominawczym wraz z odpisem pozwu i załącznikami w procesie wszczętym przez Comarch SA przeciwko PZU. Ww. nakazem zasądzono od PZU kwotę 19.758 tys. zł wraz z odsetkami oraz 32 tys. zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Żądanie Comarch SA obejmowało koszty wyliczone przez wymienioną spółkę za realizację prac i zadań zleconych przez PZU w projekcie system obsługi ubezpieczeń finansowych.

W dniu 26 listopada 2012 roku PZU złożył sprzeciw od nakazu zapłaty i zaskarżył go w całości oraz wniosł o oddalenie powództwa w całości. Sprawa została skierowana do postępowania mediacyjnego. W dniu 10 kwietnia 2013 roku pomiędzy PZU a Comarch SA została zawarta ugoda przewidująca wzajemnie zrzeczenie się roszczeń oraz zatrzymanie otrzymanych świadczeń. W dniu 9 maja 2013 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał postanowienie o zatwierdzeniu ww. ugody, które uprawomocniło się w dniu 25 maja 2013 roku. Ww. ugoda nie miała wpływu na wynik finansowy.

52.7 Należność powstała w wyniku umowy pożyczki hipotecznej z Metro-Projekt Sp. z o.o.

W 1999 r. PZU Życie udzielił Metro-Projekt Sp. z o.o. (dalej: „Metro-Projekt”) pożyczkę hipoteczną na okres pięciu lat. Kwota pożyczki wynosiła równowartość 25.500 tys. USD. Zabezpieczenie pożyczki stanowiła hipoteka kaucyjna ustanowiona na nieruchomości składającej się z prawa użytkowania wieczystego gruntu i budynku stanowiącego własność Metro-Projekt, zlokalizowanej w Warszawie przy Al. Jerozolimskich 44.

Pożyczka nie została spłacona, natomiast w listopadzie 2002 roku została ogłoszona upadłość spółki Metro-Projekt.

Dnia 15 września 2004 roku syndyk Universal SA w upadłości (dalej: „Universal”) wniosł do Sądu Okręgowego w Warszawie powództwo o wyłączenie z masy upadłościowej Metro-Projekt nieruchomości położonej w Warszawie przy Al. Jerozolimskich 44 w związku z wpisem w dziale III księgi wieczystej ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu pomiędzy Universal a BI Code SA („BI Code”) w sprawie unieważnienia transakcji sprzedaży nieruchomości przez Universal na rzecz BI Code, od którego Metro-Projekt nabył nieruchomość. W związku z powyższym, w dniu 21 września 2004 roku Sąd Okręgowy w Warszawie wydał postanowienie o wstrzymaniu likwidacji majątku Metro-Projekt do czasu rozstrzygnięcia pozwu o wyłączenie z masy upadłości przedmiotowej nieruchomości.

Sprawa o unieważnienie umowy przeniesienia prawa użytkowania wieczystego gruntu i własności budynku biurowego usytuowanego w Warszawie w Al. Jerozolimskich 44 rozstrzygnięta została w dniu 7 marca 2006 roku - Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił powództwo Universal przeciwko BI Code. Jednakże w sierpniu 2006 roku syndyk masy upadłości Universal wniosł od tego orzeczenia skargę kasacyjną do Sądu Najwyższego.

Po uprawomocnieniu się wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 7 marca 2006 roku, Metro-Projekt wniosł o wykreślenie z działu III księgi wieczystej ostrzeżenia o toczącym się postępowaniu sądowym z powództwa Universal przeciwko BI Code o unieważnienie ww. umowy sprzedaży. Postanowienie o wykreśleniu wpisu, o którym mowa wyżej zostało wydane w dniu 3 listopada 2006 roku.

Sąd Najwyższy w dniu 14 marca 2007 roku uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego i skierował sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny. W dniu 21 listopada 2007 roku Sąd Apelacyjny uchylił wyrok Sądu Okręgowego i skierował sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy.

W dniu 11 września 2009 roku Sąd Okręgowy ogłosił wyrok w sprawie z powództwa syndyka masy upadłości Universal przeciwko syndykowi masy upadłości BI Code o stwierdzenie nieważności umowy sprzedaży prawa użytkowania wieczystego oraz prawa własności budynku zawartej pomiędzy Universal i BI Code, w którym stwierdził nieważność ww. umowy sprzedaży. Syndyk masy upadłości BI Code wniosł apelację od ww. wyroku, która wyrokiem z dnia 29 lipca 2010 roku została oddalona. Syndyk masy upadłości BI Code wniosł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, która to skarga nie została przyjęta do rozpoznania, w związku z powyższym postępowanie zostało zakończone.

W styczniu 2011 roku syndyk masy upadłości Metro-Projekt wniosł o podjęcie zawieszono w 2005 roku postępowania w toczącej się przed Sądem Okręgowym sprawie z powództwa syndyka masy upadłości Universal o wyłączenie z masy upadłości Metro-Projekt prawa wieczystego użytkowania oraz prawa odrębnej własności budynku posadowionego na nieruchomości. W dniu 30 maja 2011 roku Sąd Okręgowy oddalił powództwo Universal w tej sprawie.

Wyrok nie był prawomocny - w dniu 12 września 2011 roku Syndyk masy upadłości Universal złożył apelację. Orzeczeniem z dnia 23 lutego 2012 roku Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo Syndyka masy upadłości

Universal o wyłączenie nieruchomości przy Al. Jerozolimskich 44 w Warszawie z masy upadłości Metro-Projekt Proces zakończył się prawomocnym wyrokiem.

Wnioskiem z dnia 9 maja 2012 r. Syndyk masy upadłości Metro-Projekt wystąpił do Sędziego komisarza o zezwolenie na zawarcie z Syndykiem masy upadłości Universal ugody co do roszczeń spornych zaistniałych pomiędzy obiema masami upadłości. W wyniku zawarcia ugody, w zamian za zrzeczenie się wszelkich roszczeń przez masę upadłości Universal, masa upadłości Metro-Projekt miała zostać obciążona na rzecz masy upadłości Universal dodatkową kwotą w wysokości 5.722 tys. zł. Postanowieniem z dnia 31 maja 2012 roku Sędzia komisarz wyraził zgodę na zawarcie ugody. Postanowienie to jest prawomocne.

Wobec złożenia w formie aktu notarialnego przez Syndyka masy upadłości Universal oświadczenia o nieodwołalnym zrzeczeniu się jakichkolwiek roszczeń wobec Metro-Projekt, Syndyk masy upadłości Metro-Projekt dokonał w dniu 5 lipca 2012 r. płatności ww. kwoty na rzecz masy upadłości Universal.

W dniach 10 stycznia 2013 roku, 18 marca 2013 roku, 19 czerwca 2013 roku oraz 30 września 2013 roku Syndyk masy upadłości Metro-Projekt ogłaszał sprzedaż przedsiębiorstwa upadłej spółki w trybie z wolnej ręki, z zastrzeżeniem przeprowadzenia sprzedaży w formie przetargowo-aukcyjnej. Cena wywoławcza za przedsiębiorstwo wynosiła odpowiednio 110 mln zł, 99 mln zł, 93 mln zł i 90 mln zł. We wszystkich przypadkach z uwagi na brak ofert procedura nie została przeprowadzona.

W związku z nieudanymi próbami sprzedaży przedsiębiorstwa stanowiącego masę upadłości Metro-Projekt (składającego się głównie z nieruchomości) dokonano weryfikacji oszacowania wartości godziwej tej nieruchomości i w konsekwencji kwoty, której odzyskania spodziewa się PZU Życie, w wyniku czego zwiększono odpis aktualizujący wartość należności od Metro-Projekt o kwotę 15.170 tys. zł. Na dzień 31 grudnia 2013 roku odpis ten wyniósł 26.275 tys. zł.

Zdaniem Zarządu PZU, hipoteka wpisana na rzecz PZU Życie istnieje, a PZU Życie ma prawo dochodzić zaspokojenia od każdego właściciela.

53. Transakcje z podmiotami powiązanymi

53.1 Wynagrodzenia członków Zarządów, osób zarządzających wyższego szczebla i członków organów nadzorczych spółek Grupy PZU łącznie z wynagrodzeniem z zysku oraz informacja o wartości zaliczek, kredytów, pożyczek i gwarancji udzielonych tym osobom

W 2013 i w 2012 roku spółki Grupy PZU nie udzieliły pożyczek ani żadnych podobnych świadczeń członkom Zarządów, osobom zarządzającym wyższego szczebla ani członkom swoich Rad Nadzorczych.

53.1.1. Jednostka dominująca

Wynagrodzenia wypłacone członkom Zarządu, osobom zarządzającym wyższego szczebla oraz członkom Rady Nadzorczej PZU przedstawiono poniżej:

Wynagrodzenia i inne krótkoterminowe świadczenia pracownicze wypłacone przez PZU	1 stycznia – 31 grudnia 2013	1 stycznia – 31 grudnia 2012		
			w tym premie i nagrody specjalne:	w tym premie:
Zarząd, z czego:	9 503	7 012	3 024	1 600
Andrzej Klesyk	2 780	1 691	980	480
Przemysław Dąbrowski	1 135	1 092	336	252
Dariusz Krzewina	642	-	-	-
Barbara Smalska	593	-	-	-
Tomasz Tarkowski	1 102	1 100	336	259
Ryszard Trepczyński	1 535	945	736	105
Witold Jaworski	-	1 176	-	336
Bogusław Skuza ¹⁾	1 716	1 008	636	168
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:	3 263	2 283	1 122	337
Rafał Grodzicki	874	709	250	179
Przemysław Henschke	804	435	180	-
Dariusz Krzewina ²⁾	291	616	180	86
Sławomir Niemierka	863	523	200	72
Barbara Smalska ²⁾	431 ³⁾	-	312 ⁴⁾	-
Rada Nadzorcza, z czego:	1 224	1 126	-	-
Waldemar Maj	192	162	-	-
Zbigniew Ćwiąkalski	168	168	-	-
Tomasz Zganiacz	144	85	-	-
Dariusz Daniluk	120	120	-	-
Zbigniew Derdziuk	120	120	-	-
Dariusz Filar	120	120	-	-
Włodzimierz Kiciński	120	71	-	-
Alojzy Nowak	120	71	-	-
Maciej Piotrowski	120	71	-	-
Marzena Piszczek	-	79	-	-
Krzysztof Dresler	-	59	-	-

(w tysiącach złotych)

Wynagrodzenia i inne krótkoterminowe świadczenia pracownicze wypłacone przez pozostałe podmioty z Grupy PZU	1 stycznia – 31 grudnia 2013	1 stycznia – 31 grudnia 2012
	w tym premie:	w tym premie:
Zarząd, z czego:	3 826	2 106
Andrzej Klesyk	320	386
Przemysław Dąbrowski	654	425
Dariusz Krzewina	1 121	-
Barbara Smalska	327	-
Tomasz Tarkowski	510	257
Ryszard Trepczyński	654	409
Witold Jaworski	-	392
Bogusław Skuza ¹⁾	240	237
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:	1 224	255
Rafał Grodzicki	742	704
Przemysław Henschke	742	381
Dariusz Krzewina ²⁾	-	992
Sławomir Niemierka	751	409
Barbara Smalska ²⁾	-	-

Całkowita szacunkowa wartość świadczeń niepieniężnych przyznanych przez PZU oraz podmioty zależne PZU	1 stycznia – 31 grudnia 2013	1 stycznia – 31 grudnia 2012
Zarząd, z czego:	1 343	1 150
Andrzej Klesyk	251	214
Przemysław Dąbrowski	167	148
Dariusz Krzewina	214	-
Barbara Smalska	151	-
Tomasz Tarkowski	181	273
Ryszard Trepczyński	166	244
Witold Jaworski	-	181
Bogusław Skuza ¹⁾	213	90
Osoby zarządzające wyższego szczebla (Dyrektorzy Grupy PZU), z czego:	401	617
Rafał Grodzicki	183	192
Przemysław Henschke	55	72
Dariusz Krzewina ²⁾	-	201
Sławomir Niemierka	163	152
Barbara Smalska ²⁾	-	-
Rada Nadzorcza, z czego:	-	1
Alojzy Nowak	-	1

¹⁾ Bogusław Skuza złożył rezygnację 27 grudnia 2013 roku z dniem 31 grudnia 2013 roku.

²⁾ Dariusz Krzewina i Barbara Smalska zostali powołani do Zarządu PZU w dniu 12 marca 2013 roku z dniem 15 marca 2013 roku (dodatkowo Dariusz Krzewina w okresie do 14 marca 2013 roku, a Barbara Smalska w okresie 5 lutego – 14 marca 2013 roku byli Dyrektorami Grupy PZU).

³⁾ Wskazana kwota zawiera premię za 2012 rok oraz wynagrodzenie z tytułu pełnienia innych funkcji w PZU i PZU Życie do dnia powołania na stanowisko Dyrektora Grupy.

⁴⁾ Wskazana kwota stanowi premię za 2012 rok z tytułu pełnienia funkcji innych funkcji w PZU i PZU Życie.

53.1.2. Inne spółki Grupy PZU

Wynagrodzenia wypłacone członkom Zarządów i Rad Nadzorczych innych spółek Grupy PZU przedstawiono poniżej:

Wyszczególnienie	1 stycznia – 31 grudnia 2013	1 stycznia – 31 grudnia 2012
Członkowie Zarządów	11 015	7 407
Członkowie Rad Nadzorczych	898	989

53.2 Pozostałe transakcje z podmiotami powiązanymi

Spółki Grupy PZU, w ramach prowadzonej działalności ubezpieczeniowej, zawierają umowy ubezpieczeń z podmiotami powiązanymi oraz dokonują na ich rzecz wypłat odszkodowań. Transakcje te są zawierane i rozliczane na warunkach możliwych do uzyskania przez klientów niebędących stronami powiązanymi. Należności od stron powiązanych oraz zobowiązania wobec stron powiązanych z tytułu umów ubezpieczeniowych mają charakter krótkoterminowy.

Na potrzeby niniejszego punktu:

- przez „jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone ze Skarbem Państwa” należy rozumieć wyłącznie spółki prawa handlowego i przedsiębiorstwa państwowe zależne, współzależne i stowarzyszone ze Skarbem Państwa, których listy publikowane są na stronach internetowych Ministerstwa Skarbu Państwa.
- przez „pozostałe podmioty powiązane” należy rozumieć spółki w likwidacji (w 2012 roku spółki bezpośrednio lub pośrednio zależne i stowarzyszone z PZU i nieobjęte konsolidacją oraz spółki w likwidacji).

W tabeli poniżej przedstawiono przypis składki oraz wolumeny z kontraktów inwestycyjnych wynikające z transakcji z jednostkami zależnymi, współzależnymi i stowarzyszonymi ze Skarbem Państwa, zawieranych i rozliczanych na warunkach możliwych do uzyskania przez klientów niebędących podmiotami powiązanymi.

Jednostki zależne, współzależne i stowarzyszone ze Skarbem Państwa	1 stycznia – 31 grudnia 2013	1 stycznia – 31 grudnia 2012
Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	102 371	110 970
Składka przypisana brutto w ubezpieczeniach na życie	27 514	16 692
Wolumeny z kontraktów inwestycyjnych PZU Życie	-	584 564
Razem	129 885	712 226

(w tysiącach złotych)

Salda i obroty wynikające z transakcji handlowych pomiędzy Grupą PZU a podmiotami powiązanymi	1 stycznia – 31 grudnia 2013 roku i na dzień 31 grudnia 2013 roku		1 stycznia – 31 grudnia 2012 roku i na dzień 31 grudnia 2012 roku	
	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹	Pozostałe pomioty powiązane	Kluczowi członkowie kadry kierowniczej podstawowych jednostek ¹	Pozostałe pomioty powiązane
Składka przypisana brutto				
w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych	-	-	-	278
w ubezpieczeniach na życie (łącznie z wolumenami z kontraktów inwestycyjnych)	-	-	-	-
Pozostałe przychody	-	15	-	58 157
Koszty	-	-	-	33 379
w tym odpisy na należności dokonane w bieżącym okresie	-	-	-	-
Należności				
wartość brutto	-	8 308	-	11 068
odpisy aktualizujące	-	8 306	-	(8 306)
wartość netto	-	2	-	2 762
Zobowiązania	-	-	-	2 528
Aktywa warunkowe	-	-	-	-
Zobowiązania warunkowe	-	-	-	-

¹⁾ Osoby zarządzające wyższego szczebla, dane wg oświadczeń.

Na 31 grudnia 2013 roku i na 31 grudnia 2012 roku główną pozycję salda należności od pozostałych podmiotów powiązanych stanowią należności od Syta Development Sp. z o.o. w likwidacji („Syta Development”) z tytułu realizacji umów dotyczących inwestycji Centrum Likwidacji Szkód i Oceny Ryzyka w wartości brutto 8.306 tys. zł (na dzień 31 grudnia 2012 roku: 8.306 tys. zł), które z powodu niewywiązywania się z umów zostały na obie te daty objęte o odpisem aktualizującym w pełnej wysokości.

53.3 Przypis składki oraz wolumeny z kontraktów inwestycyjnych w transakcjach bancassurance z bankami zależnymi od Skarbu Państwa

Poniższe tabele zawierają dane dotyczące przypisu składki oraz wolumenów z kontraktów inwestycyjnych w transakcjach bancassurance z bankami zależnymi i stowarzyszonymi ze Skarbem Państwa.

Przypis składki oraz wolumeny z kontraktów inwestycyjnych	1 stycznia – 31 grudnia 2013	1 stycznia – 31 grudnia 2012
Bank Powszechna Kasa Oszczędności BP SA	44 994	618 349
Składka przypisana brutto PZU	17 480	17 093
Składka przypisana brutto PZU Życie	27 514	16 692
Wolumeny z kontraktów inwestycyjnych PZU Życie	-	584 564
Bank Ochrony Środowiska SA	-	39
Składka przypisana brutto PZU	-	39
Bank Gospodarstwa Krajowego SA	309	72
Składka przypisana brutto PZU	309	72

53.4 Największe transakcje z jednostkami zależnymi od Skarbu Państwa

Składka przypisana brutto ¹⁾ od 10 największych kontrahentów Grupy PZU będącymi jednostkami zależnymi od Skarbu Państwa			
Kontrahent	1 stycznia - 31 grudnia 2013 roku	Kontrahent	1 stycznia - 31 grudnia 2012 roku
Kontrahent 1	44 994	Kontrahent 1	618 349
Kontrahent 2	30 378	Kontrahent 8	30 209
Kontrahent 3	16 396	Kontrahent 2	24 155
Kontrahent 4	5 619	Kontrahent 6	6 900
Kontrahent 5	5 366	Kontrahent 4	5 530
Kontrahent 6	5 263	Kontrahent 7	4 846
Kontrahent 7	4 289	Kontrahent 10	2 967
Kontrahent 8	4 160	Kontrahent 11	2 266
Kontrahent 9	1 763	Kontrahent 5	1 863
Kontrahent 10	1 476	Kontrahent 10	1 860

¹⁾ Pozycja obejmuje składkę przypisaną brutto w ubezpieczeniach majątkowych i osobowych, ubezpieczeniach na życie oraz wolumeny z kontraktów inwestycyjnych.

54. Zatrudnienie

Poniższa tabela przedstawia średnie zatrudnienie w etatach w spółkach Grupy PZU.

Wyszczególnienie	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Zarządy (liczba osób na koniec okresu sprawozdawczego)	42	31
Kadra kierownicza	957	940
Doradcy	11	3
Pozostali pracownicy	13 082	13 175
Razem	14 092	14 149

55. Pozostałe informacje

55.1 Skład Zarządu jednostki dominującej

Na dzień 1 stycznia 2013 roku w skład Zarządu PZU wchodził:

- Andrzej Klesyk - Prezes Zarządu PZU;
- Przemysław Dąbrowski - Członek Zarządu PZU;
- Bogusław Skuza - Członek Zarządu PZU;
- Tomasz Tarkowski - Członek Zarządu PZU;
- Ryszard Trepczyński - Członek Zarządu PZU.

W dniu 12 marca 2013 roku Rada Nadzorcza PZU powołała z dniem 15 marca 2013 roku w skład Zarządu PZU Dariusza Krzewinę oraz Barbarę Smalską powierzając im pełnienie funkcji Członka Zarządu.

W dniu 27 grudnia 2013 roku Bogusław Skuza złożył z dniem 31 grudnia 2013 roku rezygnację z funkcji Członka Zarządu PZU.

Od dnia 1 stycznia 2014 roku do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego w skład Zarządu PZU wchodził:

- Andrzej Klesyk - Prezes Zarządu PZU;
- Przemysław Dąbrowski - Członek Zarządu PZU;
- Dariusz Krzewina - Członek Zarządu PZU;
- Barbara Smalska - Członek Zarządu PZU;

- Tomasz Tarkowski - Członek Zarządu PZU;
- Ryszard Trepczyński - Członek Zarządu PZU.

55.2 Skład Rady Nadzorczej jednostki dominującej

Na dzień 1 stycznia 2013 roku skład Rady Nadzorczej PZU przedstawiał się następująco:

- Waldemar Maj - Przewodniczący Rady;
- Zbigniew Cwiakalski - Wiceprzewodniczący Rady;
- Tomasz Zganiacz – Sekretarz Rady;
- Dariusz Daniluk – Członek Rady;
- Zbigniew Derdziuk – Członek Rady;
- Dariusz Filar - Członek Rady;
- Włodzimierz Kiciński - Członek Rady;
- Alojzy Nowak – Członek Rady;
- Maciej Piotrowski - Członek Rady.

Do dnia podpisania niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego w składzie Rady Nadzorczej PZU nie nastąpiły żadne zmiany.

55.3 Dyrektorzy Grupy PZU

Oprócz Członków Zarządu kluczowym personelem kierowniczym w Grupie PZU są także Dyrektorzy Grupy, którzy wchodzi także w skład Zarządu PZU Życie.

Na dzień 1 stycznia 2013 roku Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Dariusz Krzewina;
- Rafał Grodzicki;
- Przemysław Henschke;
- Sławomir Niemierka.

W dniu 5 lutego 2013 roku Zarząd PZU powołał Barbarę Smalską na stanowisko Dyrektora Grupy PZU, a w dniu 19 marca 2013 roku odwołał ją - z dniem 14 marca 2013 roku - z tego stanowiska, w związku z powołaniem w skład Zarządu PZU. Z tego samego powodu, w dniu 19 marca 2013 roku, ze stanowiska Dyrektora Grupy PZU odwołano - z dniem 14 marca 2013 roku - Dariusza Krzewinę.

Od dnia 14 marca 2013 roku do dnia 15 stycznia 2014 roku Dyrektorami Grupy PZU byli:

- Rafał Grodzicki;
- Przemysław Henschke;
- Sławomir Niemierka.

W dniu 15 stycznia 2014 roku Zarząd PZU powierzył Tobiaszowi Buremu funkcję Dyrektora Grupy PZU – z dniem 16 stycznia 2014 roku.

55.4 Wynagrodzenie biegłego rewidenta

W tabeli poniżej zaprezentowano kwoty należne podmiotom uprawnionym do badania sprawozdań finansowych PZU wypłacone lub należne za dany okres, powiększone o podatek VAT, określone zgodnie z zasadą memoriału.

Wyszczególnienie	1 stycznia - 31 grudnia 2013	1 stycznia - 31 grudnia 2012
Badanie sprawozdań finansowych	633	633
Inne usługi poświadczające	887	519
Usługi doradztwa podatkowego	416	377
Pozostałe usługi	34	34
Razem	1 970	1 563

Umowa o przeglądy skróconych śródrocznych skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy PZU i skróconych jednostkowych sprawozdań finansowych PZU za okresy 6 miesięcy zakończone 30 czerwca 2012 roku oraz 30 czerwca 2013 roku i o badanie jednostkowych sprawozdań finansowych PZU i skonsolidowanych sprawozdań finansowych Grupy PZU za lata zakończone 31 grudnia 2012 roku oraz 31 grudnia 2013 roku została zawarta w dniu 16 lipca 2012 roku. Aneksiem z dnia 2 sierpnia 2013 roku w miejsce przeglądu skróconego sprawozdania finansowego za okres 6 miesięcy zakończony 30 czerwca 2013 roku zmieniono zakres prac na badanie sprawozdania finansowego za okres 6 miesięcy zakończony 30 czerwca 2013 roku.

55.5 Restrukturyzacja zatrudnienia w PZU i PZU Życie

W dniu 27 grudnia 2012 roku Zarządy PZU i PZU Życie ogłosiły założenia do planu restrukturyzacji w 2013 roku, którym miały zostać objęte głównie obszary likwidacji szkód i świadczeń oraz finansów, a także, ale w dużo mniejszym stopniu, funkcje wsparcia (administracja, logistyka, IT). W dniu 13 lutego 2013 roku Zarządy PZU i PZU Życie ogłosiły zamiar przeprowadzenia zwolnień grupowych, zgodnie z Ustawą z dnia 13 marca 2003 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, Dz. U. Nr 90 z 2003 r., poz. 844 z późn. zm. („Ustawa o szczególnych zasadach rozwiązywania stosunków pracy”).

W dniu 28 lutego 2013 roku PZU i PZU Życie oraz związki zawodowe działające przy tych spółkach zawarły porozumienie określające warunki restrukturyzacji zatrudnienia. Finalny kształt dokumentu powstał w oparciu o doświadczenia i rozwiązania wypracowane podczas analogicznych negocjacji w latach ubiegłych.

Restrukturyzację zatrudnienia przeprowadzono w zaplanowanym okresie i finalnie objęła ona 2.244 osób w PZU i PZU Życie, w tym redukcja zatrudnienia dotyczyła 538 pracowników PZU i PZU Życie.

Osobom, które były zwalniane lub które nie przyjęły zaproponowanej zmiany warunków zatrudnienia (analogicznie jak podczas wszystkich etapów restrukturyzacji zatrudnienia tj. w latach 2010-2012) proponowane były korzystniejsze warunki odejścia niż te przewidziane prawem w podobnych sytuacjach (Ustawa o szczególnych zasadach rozwiązywania stosunków pracy). Wysokość dodatkowych odpraw była uzależniona od stażu pracy w Grupie PZU i wysokości wynagrodzenia danego pracownika.

Łączne koszty z tytułu restrukturyzacji odniesione w ciężar rezerwy na koszty restrukturyzacji w 2013 roku wyniosły 39.568 tys. zł (w całym 2012 roku: 75.862 tys. zł), a niewykorzystana część rezerwy w kwocie 18.626 tys. zł została rozwiązana.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku rezerwa na koszty restrukturyzacji nie wystąpiła (na dzień 31 grudnia 2012 roku wynosiła 58.194 tys. zł).

55.6 Zmiany w funkcjonowaniu otwartych funduszy emerytalnych

Ustawą z dnia 6 grudnia 2013 roku o zmianie niektórych ustaw w związku z określeniem zasad wypłaty emerytur ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (Dz. U. z 2013 roku poz. 1717) wprowadzono zmiany w funkcjonowaniu funduszy emerytalnych. Nowe przepisy prawa będą miały wpływ na funkcjonowanie OFE PZU i PTE PZU w roku 2014 i w latach następnych.

Zgodnie z wprowadzonymi zmianami OFE PZU został zobowiązany do przekazania do ZUS aktywów odpowiadających wartości 51,5% jednostek rozrachunkowych zapisanych na rachunku każdego członka OFE PZU. W dniu 3 lutego 2014 roku Fundusz przekazał do ZUS odpowiadające wartości umorzenia aktywa w postaci obligacji skarbowych, obligacji wyemitowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego oraz środki pieniężne. Transfer aktywów do ZUS w istotny sposób wpłynie na wielkość przychodów PTE PZU z tytułu zarządzania aktywami, a w konsekwencji na wyniki segmentu „Ubezpieczenia emerytalne”.

Łączny wpływ przekazania aktywów OFE PZU do ZUS oraz pozostałych zmian w systemie emerytalnych na przychody PTE PZU w roku 2014 i kolejnych okresach nie jest możliwy do wiarygodnego oszacowania, w szczególności ze względu na niepewność co do ostatecznej liczby członków w dalszym ciągu przekazujących składki do OFE, wielkości tych składek oraz okresu, w jakim będą one przekazywane do OFE PZU przy uwzględnieniu sposobu przenoszenia uprawnień emerytalnych ubezpieczonych z OFE PZU do ZUS przed wypłatą emerytur. W ocenie Zarządu PZU, skutki tych zmian nie wpłyną na zdolność PTE PZU do kontynuowania działalności w dającej się przewidzieć przyszłości.

Podpisy osób wchodzących w skład Zarządu PZU:

Imię i nazwisko

Stanowisko / Funkcja

Andrzej Klesyk

Prezes Zarządu PZU

.....
(podpis)

Przemysław Dąbrowski

Członek Zarządu PZU

.....
(podpis)

Dariusz Krzewina

Członek Zarządu PZU

.....
(podpis)

Barbara Smalska

Członek Zarządu PZU

.....
(podpis)

Tomasz Tarkowski

Członek Zarządu PZU

.....
(podpis)

Ryszard Trepczyński

Członek Zarządu PZU

.....
(podpis)

Osoba odpowiedzialna za sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego:

Jan Terlecki

Dyrektor ds.
Sprawozdawczości

.....
(podpis)

Warszawa, 11 marca 2014 roku